yeditepe
Fatih
KÜLTÜR SANAT YAŞAM DERGİSİ

n.08
EKİM
KASIM
ARALIK
2022

SESLİ DERGİ

Dijital Dünyada ÖĞRENCİLERE EĞİTİM AVANTAJLARI

Fatih'in Gençleri
KENDİLERİNİ ANLATIYOR

Kitabı Bol Bir Evde Büyüdüm
PROF. DR. BAHA TANMAN

Gençlik
BİR KİMLİK ARAYIŞI VE İNŞA DÖNEMİDİR

Yedikule Hisarı Restorasyonu

İstanbul Ticaret Odası

140 Yıl

Özel Ödülü Aldı.

Yedikule Hisarı Restorasyon Projesi ile İTO 140. Yıl Restorasyon Özel Ödülü'ne layık görülen Fatih Belediye Başkanı Mehmet Ergün Turan'a ödülü Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan tarafından takdim edildi.

Fatih'i yaşa Fatih'te yaşa

FATİH BELEDİYESİ

SAYGIDEĞER İSTANBULLULAR,

Yeditepe Fatih'in sekizinci sayısında, yeniden sizlerle birlikte olmanın mutluluğunu yaşıyorum. Fatih'te hizmet ve yatırımlarla dolu üç buçuk yılı geride bıraktık. Hep söylediğim gibi, bir şey inşa etmeden ihyadan söz edemeyiz. Suriçi'nde hizmet için attığımız her adım, İstanbul'un tarihten günümüze getirdiği değerleri yeni fikirlerle, yaklaşımlarla geleceğe taşıma gayesini beraberinde taşıyor. İçinde yaşadığımız şehri mamur eden medeniyetimizi doğru şekilde anlamanın yolu "yeni işler yapmak"tan geçer. Öyle inanıyorum ki mazinin birikiminden yenilikçi düşünceler, geleceği hayal eden hamleler sayesinde hakkıyla istifade edebiliriz. Ancak yeni sözler söyleme çabasıyla geçmişin şiirini, hikâyesini net olarak işitebiliriz.

Gençlik... Varoluşsal anlamda inşa faaliyetlerinin doruğa çıktığı; insanın akıl, gönül, zevk boyutunda biçimlendiği, karakter kazandığı en kıymetli dönem. Gençliğe verdiğimiz değerin bir göstergesi olarak bu sayının temasını gençlere ayırdık. Gençliği iyiye yöneltmek insanlığı iyiye yöneltmekle eş değerdir. Fatih Belediyesi olarak gençlerimizin her yönden bilgi çağının koşullarına uygun donanımda yetişmelerini önemsiyor, özgürce düşünüp hayal ettiklerini gerçekleştirebilmeleri için onlara geniş imkânlar sunuyoruz. Özellikle gelişimlerine doğrudan etki eden eğitim ve spor alanında Fatih'te kısa zamanda çok büyük mesafeler kat ettik. Ayrıca her gencimizin hizmetlerimize erişim noktasında eşit fırsatlara sahip olması için hassasiyet gösteriyoruz.

Görünen yüzüyle ve içerdiği çağrışımlarla birlikte Fatih, gençliğimize idealler aşılıyor, yeni hedefleri işaret ediyor. İlçemize adını veren Fatih Sultan Mehmed, İstanbul'u fethettiğinde 21 yaşındaydı. Hayat hikâyeleri ve eserleriyle, çığır açmış, topluma ilham vermiş birçok şahsiyet Fatih'te doğdu, gençliğini burada yaşadı; buradaki ilim ve kültür muhitlerinde yetişti.

Gençlerimizin, bu şehre etki eden ruhu benliklerinde hissetmeleri, her zaman genç kalmayı başaran İstanbul'u çok iyi anlamaları gerektiğini düşünüyorum.
Bu sayıda yine, kültür ve sanat dünyamızdaki gelişmelerden sizleri haberdar eden, kilometre taşı olmuş eserleri anlatan, kıymetli şahsiyetlere söz veren yazı ve röportajlar bulunmakta. Okurken büyük keyif alacağınızdan eminim. Gelecek sayıda buluşana dek hoşça kalın.

M.ERGÜN TURAN
FATİH BELEDİYE BAŞKANI

İÇİNDEKİLER

SUR İÇİNDE YAŞAYAN MEDRESELER 4
ALİ KUŞÇU VE FATİH'İN MEDRESELERİ 10
FETHİ GEMUHLUOĞLU'NA DAİR 16
HER ŞEYİN BAŞLADIĞI YER 22
ALGI YÖNETİMİ VE MANİPÜLASYON AMACIN GİZLENMESİ 42
İSTANBUL'UN SEYYAHI, SEYYAHIN İSTANBUL'U 60
"İYİ Kİ ÖĞRENCİYİM" 64
DİJİTAL DÜNYADA ÖĞRENCİLERE EĞİTİM AVANTAJLARI 68
SERGİYİ GEZ, DERGİYE YAZ 74
BİR FİLM NASIL İZLENİR? 78
KEYİFLİ OKUMALAR 84
SEBİLCİ HÜSEYİN EFENDİ 88
REZAN HAS MÜZESİ 94
FATİHLİ BİR ASKER RESSAM ALİ SAMİ BOYAR 108
TASVİR OKUMALARI - GAZANFER AĞA MEDRESESİ 120
DEMİR KİLİSE 130
MEKTUPÇU OSMAN BEY 148

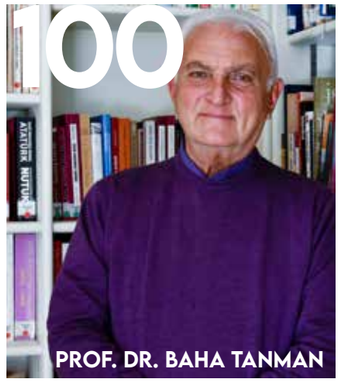

yeditepe Fatih n.08

KÜLTÜR SANAT YAŞAM DERGİSİ / EKİM KASIM ARALIK 2022

İmtiyaz Sahibi
T.C. Fatih Belediyesi adına
M. Ergün Turan

Yayın Danışmanı
İhsan İlze

Yayın Koordinatörü
Mahmut Ekşi

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Abdullah Kargılı

Yayın Direktörü
Pelin Avcı

Sanat Yönetmeni
Murat Gür

Fotoğrafçılar
İhsan İlze
Hakan Ezilmez

Katkıda Bulunanlar
Cüneyd Fidancı
Çise Kan
Merve Göğsu
Sümeyye Koç
Sümeyye Meryem Arslan

Grafik Tasarım
Emine Kocaman

Redaksiyon
Merve Akbaş

Kapak Görseli
Refik Anadol
"Makine Hatıraları: Uzay" Sergisi, 2021

Seslendirme
İbrahim Emre

Baskı
BBAS Ofset Mat. San.ve Tic.Ltd.Şti.
Cevizlik Mh. Muhasebeci Sk.
No: 21/A Bakırköy/İstanbul

Yönetim Yeri
Akşemsettin Mahallesi Adnan Menderes
Vatan Bulvarı No:54 Fatih / İstanbul
T. 0 (212) 453 1453

www. fatih.bel.tr www.yeditepefatih.com

© Her hakkı saklıdır Süreli Yayın

ISSN: 2757-7368

Medrese Önünde Âlimler, Richard Karlovich Zommer 1866-1939

SUR İÇİNDE YAŞAYAN MEDRESELER

OSMANLI'DA MEDRESE, GÜNÜMÜZDEKİ ORTA ÖĞRETİM, YÜKSEKOKUL VE ÜNİVERSİTE EĞİTİMİNE DENK GELMEKTEYDİ. MEDRESEDE ANA UNSUR MÜDERRİSTİR ÇÜNKÜ MEDRESE MÜDERRİS SORUMLULUĞUNDA OLUP, TALEBESİNİ İLK ÖNCE İLMİ LİYAKAT VE KABİLİYETLERİNİ BİLİR, KENDİ BİLGİ SEVİYESİNE KADAR ÖĞRETİP, SONRA DAHA ÜSTÜN BİR HOCAYA GÖNDERİLDİ.

TOLGA AYDIN*
SÜMEYYE KÜÇÜKKURAL AYDIN**

Eğitim, toplumun gelişimindeki en önemli temel unsurdur. Türk kültürünün ve İslam dininin ortaya çıkararak geliştirdiği eğitim sistemi medreselerde verilmiştir. Döneminin yükseköğretim kurumu olan medreseler asırlardır Türk ve Müslüman ülkelerini ihya ederek günümüze kadar varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Orta Asya'da vücut bulup Türk devletleri arasında gelişen medreseler, ilk olarak Anadolu'ya gelip bu coğrafyada gelişmeye devam etmiş, Osmanlı'da Fatih Sultan Mehmed Han'ın katkılarıyla daha da gelişerek Klasik Osmanlı medreseleri şeklini almıştır. Eğitim binaları olan bu yapıların Sur İçi'nden yani eski İstanbul'un farklı bölgelerinden örnekler alarak günümüzde kültürel, tarihsel, sanatsal, akademik araştırmalara öncelik eden ve günümüz biz insanlarını eğitmeye devam eden vizyonlarına bu yazımızla ışık tutmaya çalıştık. Bu tarzda medrese kurumların daha fazla çoğaldığı, eğitimin, bilimin ve sanatın daha çok yaşandığı, toplumun iç huzurunu bulduğu saygı ve sevgi çerçevesinde mutlu bir gelecek dilemekteyiz.

Yazımızda öncelikle medresenin ortaya çıkmasında rol oynamış İslam'ın erken döneminde eğitimin nerelerde yapıldığı bahsedilmiş olup, daha sonra Türk-İslam dünyasında gelişen medreselerin özet şeklinde sistematik olarak nasıl geliştiğinin tarihçesine değinilmiştir. "Sur içinde yaşayan medreselere birkaç örnek" adlı başlığımızda ise medreselerin farklı fonksiyonlar kazanarak ve aynı zamanda asıl amacına uygun olarak günümüzde faaliyet gösteren işlevlerinden bahsettik.

* M.A. Sanat Tarihçisi ve Tarihçi, tlqydn@hotmail.com
** Sanat Tarihçisi, kucukkurals@gmail.com

MEDRESENİN KISA TARİHÇESİ

Medrese, ders (dirâse) kökünden gelen bir mekâna verilen addır.[1] Medrese "ders yapılan" veya "ders çalışılan" yer demektir.[2] İslamiyet'in ilk dönemlerinde ders yapılan mekanlara medrese denilmemiş olup, Hz. Muhammed (s.a.v.) yaşadığı zamanda Kur'an-ı Kerim öğretiminin yapıldığı Medine'deki bir eve "dârülkurrâ" denilmekteydi. Bazı ilim adamları tarafından bu evin medresenin doğuşunda bir başlangıç olduğu ileri sürülse de Mescid-i Nebevî'yi ve orada bulunan Suffe'yi medresenin ilk modeli olması daha doğru olacaktır. Çünkü ilk inşa edildiği günden itibaren eğitim ve öğretim kurumu olarak görev yapmaktadır. İslam coğrafyalarında 10. yüzyıla kadar mescitlerde (camilerde) ve etrafındaki evlerde eğitim verilmiştir. Hatta medreseler inşa edilmesinden sonra bile dersler camilerde yapılmaya devam etmiştir. Endülüs şehri bu anlamda örnek gösterilebilir.[3]

10. yüzyılda Irak'ta ortaya çıkan medreseler, 11. yüzyılın ilk yarısında Horasan ve Mâverâünnehir'de Gazneliler, Karahanlılar ve Büyük Selçuklular'ın siyasi çevrelerinde kamusallaştıkları bilinmektedir.[4] Ebû Saîd-i Ebü'l-Hayr'ın biyografisinden de anladığımız üzere Horasan'da ki dört eyvanlı sivil mimari şeması medreselerin mimari gelişiminde ana hattı oluşturmuş olup, ilk dönemdeki İslamiyet eğitim sisteminin sürdürüldüğü hoca evinden geliştirilmiş olabileceği düşünülmektedir. Medreselere ait ilk yapılara örnek, Semerkant şehrinde bulunan Karahanlılar'ın 1066 yılında inşa ettirdiği İbrâhim Tamgaç Han Medresesi gösterilebilir. Büyük Selçuklular'ın hâkim olduğu şehirlerde (Nîşâbur, İsfahan, Merv, Bağdat, Hargird, Rey) kurdukları medreselerde dört eyvanlı planın kullanıldığı görülmektedir. Asya, Anadolu, Suriye, Mısır ve Kuzey Afrika gibi farklı coğrafyalarda değişik uygulamalarla değerlendirilmiş ve karakteristik medrese şeması ortaya konulmuştur.[5]

Medreselerin düzenli bir şekilde teşkilatlanması ve kurumsallaşarak düzenli bir eğitim sistemine geçilmesi Nizâmülmülk tarafından gerçekleştirilmiştir. Nizâmülmülk, Büyük

Selçuklular döneminde ilmi açıdan Ehl-i Sünnet akidesini güçlendirmek ve devletin ihtiyaç duyduğu görevlileri yetiştirmek için medreseler açmaya karar verdi. Öncelikle Sultan Alparslan'dan izin alarak onun devrinde ve sonra Sultan Melikşah döneminde Irâk-ı Arab, Irâk-ı Acem, Horasan, Mâverâünnehir, Suriye ve Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde medreseler kurdu. Bağdat Nizâmiye Medresesi örnek alındığı için hepsi "Nizâmiye Medreseleri" olarak anılmıştır. Özetle Nizâmülmülk tarafından başta Bağdat olmak üzere Büyük Selçuklu hâkimiyetindeki çeşitli şehirlerde kurulan medreselerdir.[6] Türkiye Selçukluları Nizamiye Medreseleri'ni model alan medreseleri bazı değişikliklerle geliştirerek Anadolu'da inşa etmişlerdir. Medresede eğitim gören talebeler ve müderrisler başta olmak üzere bütün medrese personellerinin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde medreseleri dizayn etmişlerdir. Medresede bulunan birimler: eğitimle ilgili olanlar dershaneler, müderris odaları, kütüphane, öğrenci odaları; ibadetle ilgili olanlar mescit ve türbe; fiziki ihtiyaçlar için olanlar ise yemekhane-mutfak, hamam, çeşme ve tuvalet mekânlardan oluşmaktadır.[7]

Osmanlılar medrese sistemini benimsemişler ve yüzyıllar boyunca medrese kurumlarında önemli değişiklik ve gelişmeler yapmışlardır. Osmanlı'da medrese, günümüzdeki orta öğretim, yüksekokul ve üniversite eğitimine denk gelmekteydi. Medresede ana unsur müderristir çünkü medrese müderris sorumluluğunda olup, talebesini ilk önce ilmi liyakat ve kabiliyetlerini bilir, kendi bilgi seviyesine kadar öğretip, sonra daha üstün bir hocaya gönderildi.[8] Medresede verilen derslerin içerikleri dini ve din dışı ilimler olarak kendi içlerinde sınıflanarak çeşitlenmekteydi.

SULTAN MEHMED HAN MEDRESELERİ (SAHN-I SEMAN - TETİMME)

Fatih Sultan Mehmed tarafından Mimarbaşı Sinaneddin Yusuf Ağa'ya inşa ettirilmiştir. Fatih Camii'nin kitabesine göre 867-875 (1463-1470) tarihleri arasında inşa edilmiştir. İstanbul, Fatih ilçesinde, Fatih Külliyesi'nde bulunan medreseler, Fatih Camii'nin kuzey ve güneyinde iki sıra halinde yapılmışlardır. Sekiz tanesi Sahn-ı Seman Medresesi, sekiz tanesi ise Tetimme Medresesi olmak üzere toplam on altı tane medresesi bulunmaktaydı. Fatih Camii'nin kuzey ve güneyinde bulunan yakın medreselere Sahn-ı Seman, ikinci sıradakilere Tettimme adı verilmektedir.[9] Medreselerin Haliç tarafındakilere Karadeniz (Bahr-i Siyah) (kuzey tarafında bulunan), Marmara tarafındakilere Akdeniz (Bahr-i Sefîd) (güney tarafında bulunan) denilmektedir.[10] Akdeniz Tetimmeleri, 1928 yılında, Fevzi Paşa Caddesi açılırken yıktırılmış; Karadeniz Tetimmeleri ise, bir yangında harap olmuşlardır.

Sultan Mehmed Han Medreseleri

AKDENİZ SAHN-I SEMAN MEDRESELERİ

Mimari özellik olarak Karadeniz medreselerine benzemektedirler.[11] Külliyenin en değerli elemanlarını meydana getiren medreseler Türkleşen İstanbul'un en önemli öğretim merkezi olarak şehirdeki üniversitenin ilk başlangıcını teşkil etti.[12] Günümüzde İlim Yayma Cemiyeti tarafından seminer ve akademik faaliyetlerin yapıldığı eğitim merkezi olarak kullanılmaktadır. İlim Yayma Cemiyeti, İslâm ilim geleneğinin tanıtımını, öğretimini ve araştırılmasını amaç edinmiştir. Merkez, bu amacı gerçekleştirmenin esaslı boyutlarından biri olarak İslam medeniyetine ait ilim geleneklerinin kurumsal tarihi ve özellikle Osmanlı medreseleri hakkında özgün bilgi üretimini sağlayan ve destekleyen çalışmalarda bulunmayı hedeflemiştir.

DÂVUD PAŞA MEDRESESİ

Camii kapısı üstündeki Arapça kitabesine göre Sultan II. Bayezid'in vezirlerinden Koca (Derviş) Dâvud Paşa tarafından 890 (1485) tarihinde inşa ettirilmiştir.[13] İstanbul'un Fatih ilçesindeki Cerrahpaşa Mahallesinde kendi adıyla anılan Davutpaşa Medresesi Sokağı üzerinde yer almaktadır.

15. yüzyılda inşa edilen Dâvud Paşa Medresesi, bir cephesi duvar halinde olan klasik Osmanlı medreselerindendir. İstanbul'da bu türden yapılan medreselerin en eskilerinin başında gelmektedir. Günümüzde Fatih Belediyesi tarafından hizmete açılmış olup içerisinde lisansüstü araştırmaların yapıldığı bir merkezdir. Öğrenci odaklı düşünerek kurgulanan Medrese Davutpaşa alanında uzman hocaların öğrencilerle buluştuğu, çeşitli eğitimler, söyleşiler ve atölyeler ile entelektüel zihinler için İstanbul'da eğitim alanında hizmet merkezi olmayı hedeflemektedir.[14]

Davutpaşa Medresesi

[1] Nebi BOZKURT, "Medrese", T.D.V. İslam Ansiklopedisi, Ankara, 2003, 28. Cilt, s. 323
[2] Mübühat S. KÜTÜKOĞLU, *XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2000, s.3
[3] Nebi BOZKURT, a.g.e., s. 324
[4] İsmail ORMAN, "Medrese", *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, Ankara, 2003, 28. Cilt, s. 3385
[5] İsmail ORMAN, a.g.e., s. 338
[6] Abdülkerim ÖZAYDIN, "Nizâmiye Medresesi", *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 2007, 33. Cilt, s. 188
[7] İbrahim BALIK, "Türkiye Selçuklu Medreselerinde Eğitim ve Yaşamla İlgili Temel Birimler", *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, IV/II, Aralık 2021, s. 251

[8] Mehmet İPŞİRLİ, *Osmanlı İlmiyesi*, Kronik Kitap, İstanbul, Ocak 2021, ss. 321-322
[9] Mübühat S. KÜTÜKOĞLU, a.g.e., s.176
[10] Semavi EYİCE, "Fâtih Camii ve Külliyesi", *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1995, 12. Cilt, s. 247
[11] Yekta DEMİRALP, Erken Osmanlı Medreseleri (1300-1500),Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler 12 Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı(Doktora Tezi), İzmir, 1997, ss. 95-102
[12] Semavi EYİCE, a.g.e., s. 247
[13] Semavi EYİCE, "Dâvud Paşa Külliyesi", *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1994, 9. Cilt, s. 43
[14] İbrahim AKKURT, a.g.e., s.158

KÜÇÜK AYASOFYA MEDRESESİ (AYASOFYA-YI SAGÎR MEDRESESİ)
1505 senesinin aralık ayında II. Bayezid döneminin Kapıağası Hüseyin Ağa tarafından kiliseden camiye dönüştürmüş ve tamir ettirmiştir.[15] Camii'nin yakınına bir zâviye ile kurucusunun türbesi de eklenmiştir. Daha sonraları zâviye medreseye dönüştürülmüştür.[16] İstanbul, Fatih ilçesi, Küçük Ayasofya Mahallesi, Küçükayasofya Medresesi Sokağı üzerinde bulunmaktadır. 19. yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren bu yapının medrese olarak kullanıldığı kesindir. Çünkü batısında bulunan sokağın adı "Küçük Ayasofya Medresesi Sokağı" olduğu gibi 19. asırda İstanbul haritasında da caminin batısındaki yapı medrese olarak gösterilmiştir.

Günümüzde Hoca Ahmet Yesevi Vakfı tarafından kullanılmaktadır. Bahsi geçen vakıf nezdinde kültür sanat seminerleri, eğitimler verilmektedir. Ahmet Yesevi Üniversitesi ile de etkileşimde olan vakıf akademi etkinlikleri olarak da faaliyet göstermektedir. Bunun yanı sıra medrese odalarında Geleneksel Türk El Sanatları Sanatkârları tarafından kurslar verilmekte ve bu kurslarda üretilen ürünler de satılmaktadır. Medresenin bünyesinde sahaf dükkânı, kütüphane ve çayhane bulunmaktadır.

SULTAN SÜLEYMAN HAN MEDRESELERİ (SÜLEYMANİYE)
1551-1557 tarihleri arasında Sultan Süleyman tarafından Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Süleymaniye Medreseleri, Kanuni Sultan Süleyman tarafından yaptırılan Süleymaniye Külliyesi'nin parçalarıdır. Süleymaniye Medreseleri klasik Osmanlı eğitim sisteminin iki temsilinden biri olarak kabul edilmektedir. Fatih Medreseleri ile ekol haline gelen Osmanlı medrese eğitim sistemi, Süleymaniye Külliyeleri ile üzerine eklenerek ve geliştirilerek eğitimde en üst noktaya ulaşılmıştır.

Süleymaniye Külliyesi'nin medreselerinden dördü Evvel, Sani, Rabi, Salis, olarak adlandırılmış olup medreselerin Evvel ve Sani batı, Rabi ve Salis'in doğu tarafında yer aldığı kabul edilmektedir.[17] Bu dört medrese dışında Darülhadis, Tıp Medresesi ve Mülazımlar Medresesi de yer almaktadır. Plan bakımından klasik devir medreselerinin devamı olan ve de ihtiyaca göre şekillenen bu medreselerde eğitim sistemi bazı noktalarda değişip genişlemiştir. Sahn-ı Seman Medreseleri'nden bir asır sonra inşa edilen Süleymaniye Medreseleri Osmanlı Devleti'nde eğitimde varılan en yüksek noktayı temsil ediyordu.[18]

Küçükayasofya Medresesi

Küçük Ayasofya Medresesi,pervititch haritası 1922-1945

[15] Mehmet SAMSAKÇI, Murat Ali KARAVELİOĞLU, *Kitabelerin Kitabı Fatih* "Fatih İlçesi Türk-İslam Devri Kitabeler Envanteri", Fatih Belediye Başkanlığı, İstanbul, 2016, s.462
[16] Semavi EYİCE, "Küçük Ayasofya Külliyesi", *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, Ankara, 2002, 26. Cilt, ss. 520-522
[17] Mübühat S. KÜTÜKOĞLU, a.g.e., s.118
[18] Mehmet İPŞİRLİ, "Medrese'' *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, Ankara, 2003, 28. Cilt, s. 329

Caferağa Medresesi

Köprülü Medresesi

Günümüzde Mülazimler Medresesi, Darulhadis, Darulkurra, Salis Medresesi ve İmaret binaları; İbn Haldun Üniversitesi tarafından ihya edilmiş olup medreseler 2018 tarihinden itibaren üniversiteye bağlı Medeniyetler İttifakı Enstitüsü ve İslami İlimler Fakültesi'ne ev sahipliği yapmaktadır.

Rabi Medresesi, günümüzde Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) tarafından, akademinin ulusal ve daha çok uluslararası etkinliklerinde kullanılmaktadır.

Evvel ve Sani Medreseleri, günümüzde Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi olarak kullanılmaktadır. Süleymaniye Külliyesi'nin birinci ve ikinci medreselerinin kitaplık haline getirilmesiyle meydana gelen, değerli yazma ve basma eser koleksiyonlarının bulunduğu Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, İstanbul'un çeşitli semtlerinde mevcut kütüphanelerdeki kitapların bir araya toplanmasıyla oluşmuştur.

CAFER AĞA MEDRESESİ
Fatih ilçesinin Caferiye Sokağı'nda, Ayasofya'nın hemen kuzeyine kalan yapı Soğukkuyu ve Alemadar Caddesi arasında bulunmaktadır. Kanuni Sultan Dönemi Babüssade ağalarından Cafer Ağa tarafından 1559 tarihinde Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Bağımsız medreseler grubuna giren ve günümüze geçirdiği onarımlarla ulaşan medrese, 1989 yılında Türk Kültürüne Hizmet Vakfı tarafından restore edilmiştir. Günümüzde aktif on beş adet sanat atölyesi bulunan yapı Türk Kültürüne Hizmet Vakfı tarafından Geleneksel Türk Sanatları'nın öğretildiği, üretilip sergilendiği bir sanat merkezi olarak kullanılmaktadır. İçerisinde çini, ebru, minyatür, ney, hat, tezhip, seramik gibi derslerin eğitimini veren yapıda aynı zamanda bahsi geçen sanatlar için eğitimciler de yetişmektedir.

KÖPRÜLÜ MEHMED PAŞA MEDRESESİ
Köprülü Mehmet Paşa Medresesi Çemberlitaş Divanyolu Caddesi'nde külliyenin bir parçası olarak inşa edilmiştir. Medrese IV. Mehmed devri sadrazamlarından Köprülü Mehmed Paşa tarafından 1072'de (1662) yaptırılmıştır. Günümüzde Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı tarafından akademik konferanslar, seminer ve sempozyumlar, sohbet toplantıları ve anma günleri gibi faaliyetler için kullanılmasının yanı sıra, Türk süsleme sanatları, hat, klasik ve Türk tasavvuf mûsıkîsi ve Osmanlı Türkçesi kursları da verilmektedir.

Kaynakça
1. AKKURT, İ*brahim*, *Vezîriâzam Davud Paşa ve Külliyesi*, Fatih Belediyesi, İstanbul, 2022, ss.129-132
2. AYVERDİ, *Ekrem Hakkı*, *Osmanlı Mimârisinde Kânuni Sultan Süleyman Devri* (926-974/1520-1566) İstanbul, VI. Cilt, İstanbul, 2004, ss.78-79
3. BALIK, İbrahim, "Türkiye Selçuklu Medreselerinde Eğitim ve Yaşamla İlgili Temel Birimler", *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, IV/II, Aralık 2021, s. 251
4. BOZKURT, Nebi, "Medrese", *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, Ankara, 2003, 28. Cilt, s. 323
5. BOY, Arzu, "Medreselerin Kısa Bir Geçmişi ve Kayseri Medreseleri", *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 4, Sayı 1, 2017, s. 66
6. KÜTÜKOĞLU, Mübühat S., XX. Asra Erişen İstanbul Medreseleri, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2000, s.3
7. ÇOBANOĞLU, Ahmet Vefa "Köprülü Külliyesi'' *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, Ankara, 2002, 26. Cilt, s. 255
8. DEMİRALP, Yekta, Erken Osmanlı Medreseleri (1300-1500),Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı(Doktora Tezi), İzmir, 1997, ss. 95-102
9. EYİCE, Semavi, "Dâvud Paşa Külliyesi", *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1994, 9. Cilt, s. 43
10. EYİCE, Semavi, "Fâtih Camii ve Külliyesi", *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 1995, 12. Cilt, s. 247
11. EYİCE, Semavi, "Küçük Ayasofya Külliyesi", *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, Ankara, 2002, 26. Cilt, ss. 520-522
12. İPŞİRLİ, Mehmet, "Medrese'' *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, Ankara, 2003, 28. Cilt, s. 329
13. İPŞİRLİ, Mehmet, *Osmanlı İlmiyesi*, Kronik Kitap, İstanbul, Ocak 2021, ss. 321-322
14. KAYA, Beytullah, "Nizamiye Medreseleri ve Eğitim Geleneği", *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14, 2019, s. 53
15. KORKMAZ, Kasım Armağan - ÇARHOĞLU, Asuman Işıl, USTA, Pınar, GEDİK, Yaşar Hanifi, "Tokat Yağibasan Medrese Yapisinin Deprem Riskinin Değerlendirilmesi", *Celal Bayar Üniversitesi Fen Bilimleri Ensitisü Dergisi*, Cilt 8, sayı 2, 2012, s. 44
16. ÖZAYDIN, Abdülkerim, "Nizâmiye Medresesi", *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 2007, 33. Cilt, s. 188
17. SAMSAKÇI, Mehmet - KARAVELİOĞLU, Murat Ali, Kitabelerin Kitabı Fatih "Fatih İlçesi Türk-İslam Devri Kitabeler Envanteri", Fatih Belediye Başkanlığı, İstanbul, 2016, s.462
18. TANMAN, M. Baha - PARLAK, Sevgi, "Tekke", *T.D.V. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, 2011, 40. Cilt, s. 338

ALİ KUŞÇU VE FATİH'İN MEDRESELERİ

1472 YILININ SONBAHARINA DOĞRU İSTANBUL'A VARMIŞ OLDUĞU TAHMİN EDİLEN ALİ KUŞÇU, BURADA FATİH TARAFINDAN İYİ KARŞILANDI VE İSTANBUL'U BİLİM MERKEZİ HALİNE GETİRME PLANLARI ÇERÇEVESİNDE BURADA KALMA TEKLİFİ ALDI.

Ali Kuşçu'nun el yazısı, Süleymaniye Kütüphanesi

İslam dünyasında erken dönemlerden itibaren matematik ve doğa bilimlerinin öğretildiğini biliyoruz. 11. yüzyılın ortalarına kadar bu bilimler, daha çok ya elit ailelerin çocuklarına özel ders ya da bu bilimlerle iştigal eden önemli âlimlerin çevresinde toplanan küçük gruplara bu âlimlerin evlerinde verilen dersler aracılığıyla öğretilmekteydi. 11. yüzyılın ortalarında eğitimin kurumsallaşma çabaları bu durumu değiştirecekti. Selçuklu veziri Nizamülmülk (1018-1092), Fatımilerin Şii ideolojisine karşı Sünni akidesini güçlendirmek amacıyla ilki 1067 yılında Bağdat'ta olmak üzere Nizamiye medreselerini kurdu. Nişabur, İsfahan, Musul, Herat, Merv gibi önemli şehirlerde kurulan ve vakıflarla desteklenen diğer Nizamiye medreseleri ile yüksek eğitimin devamlılığı ve kurumsallığı sağlandı. Öncelikle İslami ilimlerin öğretilmesinin amaçlandığı bu medreselerde, 12. yüzyıldan itibaren matematik ve doğa bilimlerinin de giriş seviyesinden ileri seviyeye dek öğretildiğini görüyoruz. Aynı dönemden itibaren hastanelerde ve rasathanelerde de tıp ve matematik bilimlerin eğitiminin yapıldığını biliyoruz.

Zaman içinde oluşan gelenek 15. yüzyıla gelindiğinde Semerkant'ta oldukça önemli bir bilim kurumunun ortaya çıkmasına olanak sağladı. Emir Timur'un torunu Uluğ Bey (1394-1449), henüz çok genç yaşında, 1410 civarında, babası tarafından merkezi Semerkant olan Mâveraünnehir bölgesinin yönetimiyle görevlendirilmişti. Uluğ Bey, 1409 yılında göreve geldikten birkaç sene sonra Bursa'da önemli Osmanlı âlimi Molla Fenarî çevresinde yetişen ve hocasının teşvikiyle Semerkant'a giden Kadızâde-i Rûmi ile tanıştı. Kısa sürede Uluğ Bey'in özel hocası olan Rumî, 1420 yılında yapımı tamamlanan medresede başhoca oldu. Muhtemelen medreseden kısa bir süre sonra da rasathane kurulmuştu. Uluğ Bey, bu yeni kuruma, aralarında rasathanenin başına getirilecek önemli astronom Gıyâseddin Cemşîd el-Kâşi'nin de bulunduğu, önemli âlimleri davet etti.

KAAN ÜÇSU, İLKER CAN TOKGÖZ

Ali Kuşçu da Semerkant'taki bu âlimler çevresinin bir parçasıydı. 15. yüzyılın başlarında -muhtemelen- Semerkant'ta doğan Ali Kuşçu'nun babası, Uluğ Bey'in doğancıbaşısıydı ve "kuşçu" lakabı buradan geliyordu. Dolayısıyla Uluğ Bey'in sarayında ve onun çevresinde yetişti. Bu sayede Uluğ Bey'den, Kadızâde-i Rûmi'den ve çevrelerindeki diğer âlimlerden matematik bilimler ve kelam eğitimi aldı. Ali Kuşçu, Semerkant'taki ilk eğitimi ardından medresede müderris olarak çalışmaya başladı ve kısa süre sonra muhtemelen ya buradaki yüksek rekabet sebebiyle kendisine cephe alanlardan uzaklaşmak ya da Uluğ Bey ile arasının bozulması sebebiyle 1420'li yılların başlarında Kirman'a gitti. Kirman'da bulunduğu dönemde, Batlamyus'un Merkür'ün hareketi hakkındaki teorisi yerine onun modelindeki bazı hatalardan arındırılmış yeni bir çözüm getirdiği bir eser kaleme aldı. Eseri, birkaç sene sonra Semerkant'a dönmesini sağlayan, Uluğ Bey'e taktim etti. Uluğ Bey bu eseri pek beğendi.

Ali Kuşçu, Semerkant'a döndüğünde rasathanedeki çalışmalar el-Kâşi önderliğinde devam ediyordu. Onun 1429 yılındaki ölümünü müteakip görevi Kadızâde devraldı. Bu dönemde rasathanede, Orta Çağ İslam dünyasında önemli bir yeri olan astronomik gözlemlerin cetveller halinde kaydedildiği, zîclerden biri hazırlanıyordu. Bu zîcin hazırlanmasındaki amaç, 1271 yılında önemli âlim Nasırüddin-i Tûsi tarafından Meraga Rasathanesi'nde hazırlanan *Zîc-i İlhani*'deki hataların düzeltilmesiydi. 1437 yılında tamamlanan *Zîc-i Gürgâni* ya da yaygın bilinen ismiyle *Zîc-i Uluğ* Bey'in hazırlanmasına Ali Kuşçu da gözlemlerle katkıda bulundu. Uluğ Bey, zîc için yazdığı önsözde Ali Kuşçu'dan şerefli oğul anlamına gelen "ferzend-i ercümend" olarak övgüyle bahseder.

Kadızâde-i Rûmi'nin 1440 yılındaki vefatından sonra rasathanedeki gözlem işlerinin başına Ali Kuşçu geçmiş olmalıdır. Bu görev sırasında zîcin üzerine çalışmalar devam etmiştir. Ali Kuşçu 1449'da zîc hakkında yazdığı şerhini tamamladı. Aynı yıl Uluğ Bey'in oğlu Abdüllatif'in emriyle öldürülmesi Timurlu topraklarında siyasi karmaşa yarattı. Ali Kuşçu, muhtemelen astronomi ve tarihe meraklı Abdüllatif'ten bir destek gördü. Ancak

1473 YILI ŞUBAT'INDA ÜSKÜDAR'A VARDIĞINDA BAŞLARINDA İSTANBUL KADISI HOCAZÂDE'NİN –MUSLİHİDDİN MUSTAFA BİN YUSUF- BULUNDUĞU BİR ÂLİMLER HEYETİ KUŞÇU'YU KARŞILADI.

onun taht dönemi de oldukça kısa sürdü ve bölgedeki siyasi karmaşa dinmedi. Ebû Said, 1457 yılında, hâlihazırda kontrolü altında olan Mâveraünnehir'e ek olarak Herat'ı ele geçirdi ve 1459'da kontrolü tamamen sağladı. Bu durum Ali Kuşçu'nun kariyeri açısından önemli bir dönüm noktasını teşkil eder. Yüksek ihtimalle aynı yıl o da yeni başkent Herat'a geçer.

Olasılıkla Herat'a gitmeden önce henüz Semerkant'tayken Tûsi'nin ***Tecrîdü'l-Kelâm*** isimli eseri ile şerhini de okuduktan sonra kendisi de ***Şerhü'l Tecrid*** isimli bir şerh yazdı. Ebû Said Han'a ithaf ettiği eserinde astronominin Aristoteles fiziğinden arındırılması gerektiğini vurguladı ve hatta Yer'in(dünyanın) hareketine dair söylenenlerin temelsiz olduğunu, herhangi bir gözlemsel kanıta dayanmadığını ve bundan dolayı da Yer'in dönmesinin olası olduğunu savundu.

Ali Kuşçu, Herat'a yerleştikten sonra ailesinin Semerkant'ta bulunması sebebiyle burayla bağını koparmayıp zaman zaman ziyaret etmiştir. 1472 yılının başlarına kadar Herat'ta hayatını devam ettiren Ali Kuşçu, burada Molla Cami (1414-1492) gibi âlimlerle bir arada bulundu. Herat'tan ayrıldıktan sonra muhtemelen aynı yılın baharıyla yazı arasında Tebriz'e vararak dönemin Osmanlı sultanı Fatih Sultan Mehmet ile çatışma içinde olan Akkoyunlu sultanı Uzun Hasan ile tanıştı. Sultan tarafından gayet iyi karşılandı ve bir süre sonra Fatih Sultan Mehmet ile arasındaki husumeti gidermesi için İstanbul'a elçi olarak gönderildi.

Bu dönemde İstanbul'da da bilim camiası için önemli gelişmeler yaşanıyordu. Bilindiği üzere Osmanlıların ilk medreseleri Orhan Gazi (1324-1362) döneminde İznik'te inşa edilmişti. I. Murad döneminde ve Fetret Devri'nde medrese inşa faaliyetleri görece zayıflamış olsa da Fatih dönemine kadar sayıları artmıştı. İstanbul'un fethini müteakip Fatih'in şehri bir imparatorluk başkenti yapma faaliyeti başladı. Bu çerçevede, Zeyrek'te bulunan Pantokrator Manastırı camiye çevrilerek keşiş odaları medrese yapıldı; başına Molla Zeyrek getirildi. Ayrıca Ayasofya yanındaki papaz odaları ilk ihtiyacı karşılamak için medrese haline getirildi. Kısa süre sonra da kuzeyinde Fatih'in vakfı olarak Ayasofya medreseleri inşa edildi. Fatih'in kendi imaretini inşa etme projesi de 1463 yılında başladı. 1470 yılında tamamlanan imarette Sahn-ı Seman adı verilen medreseler, eğitim hayatının teşkilatlanması konusunda da önemli rol oynadı.

FATİH SULTAN MEHMET'İN İSTEĞİ ÜZERİNE BİR DE UNKUDÜ'Z-ZEVÂHİR İSİMLİ BİR ARAPÇA GRAMER KİTABI KALEME ALAN KUŞÇU, BU MEDRESELERDE ASTRONOMİ, MATEMATİK, ARAP DİLİ VE KELAM ÜZERİNE DERSLER VERDİ.

Ali Kuşçu'nun Fatih Sultan Mehmet'e eserini sunması, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi

1472 yılının sonbaharına doğru İstanbul'a varmış olduğu tahmin edilen Ali Kuşçu, burada Fatih tarafından iyi karşılandı ve İstanbul'u bilim merkezi haline getirme planları çerçevesinde burada kalma teklifi aldı. Bunun üzerine Ali Kuşçu, elçilik görevini bitirmesinin ardından geleceği sözünü verdi. Yılın sonuna doğru tekrar Tebriz'e gelerek diplomatik görevini tamamlayan Ali Kuşçu, tekrar İstanbul'a yola koyuldu. Kimi rivayetlere göre yanında yüz veya iki yüz kişi ile birlikte geldi. Fatih, Kuşçu'nun yola koyulduğu haberini alınca yolculuk sırasında ona hizmet edecek ve masraflarını giderecek bir heyet yolladı. 1473 yılı Şubat'ında Üsküdar'a vardığında başlarında İstanbul kadısı Hocazâde'nin –Muslihiddin Mustafa bin Yusuf- bulunduğu bir âlimler heyeti Kuşçu'yu karşıladı. Gemi ile yolculuk ederken bir yandan da bilimsel konuşmalar yaptılar. Seyir esnasında Ali Kuşçu gelgit olayını anlatır ve Hocazâde ile gelgit hakkında tartışırlar. Hocazâde ve Kuşçu birbirleriyle çok iyi anlaşır. Kuşçu, Fatih'in huzuruna çıktığında Fatih ona Hocazâde hakkındaki düşüncelerini sormuş, Kuşçu da "Acem'de, Rum'da benzeri yok" diyerek cevap vermiştir.

İstanbul'a vardığında matematik hakkında yazdığı ***er-Risaletü'l- Muhammediyye fi'l-hisâb'***ı Fatih Sultan Mehmet'e takdim eden Ali Kuşçu, Sahn-ı Seman medreselerine hoca olarak tayin edildi. Ancak bu ilk hocalık görevi kısa sürmüştür. Mart ayında Akkoyunlulara karşı sefere çıkan Fatih, Ali Kuşçu'yu da beraberinde götürdü. Osmanlı ordularının galip geldiği Otlukbeli Muharebesi sırasında Ali Kuşçu da bir astronomi eseri yazdı ve zaferin onuruna ***er-Risâletü'l-Fethiyye*** ismiyle sultana sundu.

Sefer dönüşü Ali Kuşçu bu defa Ayasofya medreselerine hoca olarak tayin edildi. Fatih Sultan Mehmet'in isteği üzerine bir de *Unkudü'z-Zevâhir* isimli bir Arapça gramer kitabı kaleme alan Kuşçu, bu medreselerde astronomi, matematik, Arap dili ve kelam üzerine dersler verdi. Gulam Sinan, Ömer Dımaşkî gibi öğrencilerinin kayıtlarından anladığımız kadarıyla derslerinde kendi eserlerine ek olarak *Zîc-i Uluğ Bey, el-Mülahhas, Tecrid*'i de okutmuştur. Kuşçu'nun dersleri oldukça ilgi görür, kimi âlimler bile Kuşçu'nun derslerine katılır. Dolaylı yollarla da olsa Kuşçu'nun öğrencilerinden biri de Sinan Paşa'dır. Sinan Paşa derslere Molla Lütfi'yi göndermiş ve akşamları derslerde anlatılanları kendisine aktarmasını istemiştir. Bunun yanı sıra Ali Kuşçu, Fatih Sultan Mehmet'in huzurunda yapılan ilmî tartışmalarda da yerini alarak önemli Osmanlı âlimleriyle temasta bulundu. Onun Semerkant'ta hocası olan Kadızâde'nin yetiştiği Molla Fenâri çevresinin diğer üyeleriyle iyi ilişkiler geliştirdi.

Ali Kuşçu'nun İstanbul'daki hayatı kısa sürmüştür. 17 Aralık 1474 tarihinde hayatını kaybettiğinde 70 yaşının üzerinde olduğu düşünülüyor. Cenazesi Eyüp Sultan Türbesi yakınlarına defnedilen Ali Kuşçu, Orta Asya'da Meraga Rasathanesi ile ortaya çıkan ve Semerkant Rasathanesi'nde gelişen matematik bilimler geleneğini İstanbul'a taşıması açısından önemli rol oynamıştır. Bu kısa dönemde önemli faaliyetlerde bulunmuş, öğrenciler yetiştirmiş ve önemli eserler üretmiştir. Onun *Muhammediyye*'si, birçok defa kopyalanmış ve medreselerde orta düzey matematik kitabı olarak 17. yüzyıl başlarına kadar okutulmuştur. *Fethiyye*'si de çok defa kopyalanmış ve iki defa Türkçeye de çevrilerek 19. yüzyıla dek medreselerde astronomi eğitiminde kullanılmıştır. Ali Kuşçu'nun Sahn-ı Seman medreselerinin yapılanmasına da katkıda bulunduğuna dair kayıtlar bulunur. ◢

ALİ KUŞÇU, FATİH SULTAN MEHMET'İN HUZURUNDA YAPILAN İLMÎ TARTIŞMALARDA DA YERİNİ ALARAK ÖNEMLİ OSMANLI ÂLİMLERİYLE TEMASTA BULUNDU. ONUN SEMERKANT'TA HOCASI OLAN KADIZÂDE'NİN YETİŞTİĞİ MOLLA FENÂRİ ÇEVRESİNİN DİĞER ÜYELERİYLE İYİ İLİŞKİLER GELİŞTİRDİ.

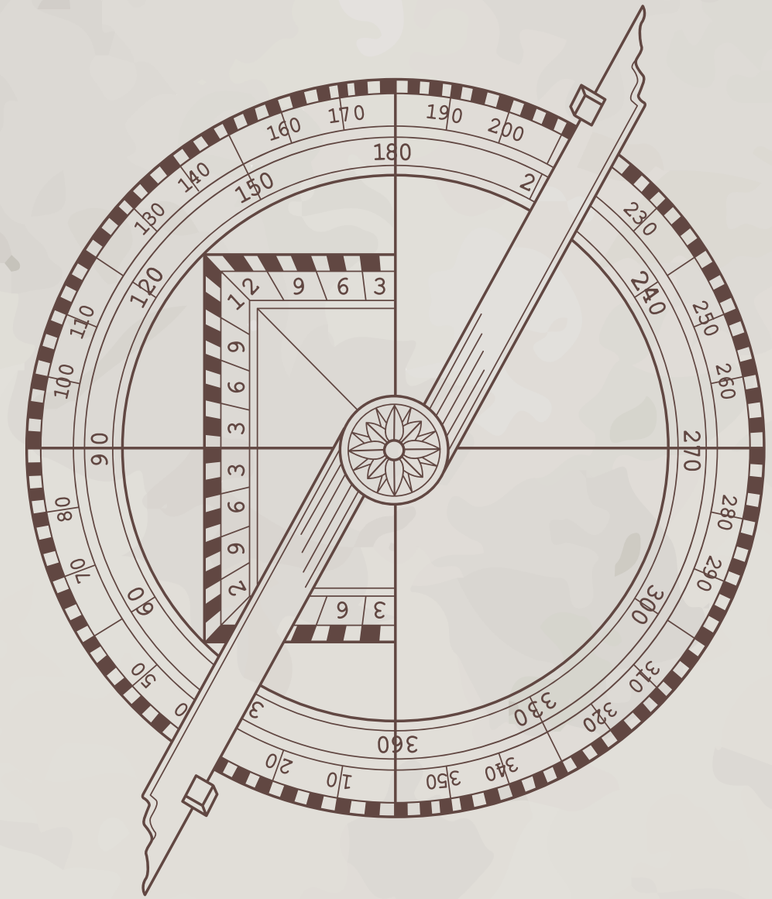

Kaynaklar:

Fazlıoğlu, İhsan. "Ali Al-Qushji (Abu Al-Qasim Ala Al-Din Ali Ibn Muhammad Qushji-Zade)," *The Biographical Encyclopedia of Astronomers*. Thomas Hockey vd. (ed.) içinde 946-948. New York: Springer, 2007.

İhsanoğlu, Ekmeleddin vd. *Osmanlı Astronomi Literatürü Tarihi*. İstanbul: IRCICA, 1997.

Ragep, F. Jamil, "Ali Kuşçu ve Regıomontanus: Dışmerkezli Dönüşümler Ve Kopernik Devrimi," *Osmanlı Bilimi Araştırmaları* VIII/I (2006): 81-96.

Saliba, George. "Al-Qushji's Reform of the Ptolemaic Model for Mercury," Arabic Sciences and Philosophy, 3(2) (1993): 161-203.

Umut, Hasan. "Theoretical Astronomy in the Early Modern Ottoman Empire 'Alī al-Qūshjī's Al-Risāla al-Fathiyya." Doktora Tezi, McGill University, 2019.

Unan Fahri. *Kuruluşundan Günümüze Fatih Külliyesi,* Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2013.

Ünver, Süheyl. *Türk Pozitif İlimler Tarihinden Bir Bahis Ali Kuşçu ve Eserleri,* İstanbul: Kenan Matbaası, 1948.

FETHİ GEMUHLUOĞLU'NA DAİR

HASBİ BİR MÜMİN, PEYGAMBER AHLAKLI BİR KİŞİ OLAN FETHİ GEMUHLUOĞLU OĞULLARINA ÇEŞİTLİ NASİHATLER VERMİŞTİR. HÜZNÜ YALNIZ ALLAH'A OLAN BİR BABANIN EVLADI OLMASI HASEBİYLE, BELKİ DE ALLAH'IN BAHTİYAR KULLARI ARASINDA YER ALAN SELMAN VE ALİ GEMUHLUOĞLU BUNLARIN MUHATABI OLMUŞTUR. ANCAK BU NASİHATLER AYNI ZAMANDA TÜM GENÇLİĞEDİR.

TAHSİN YILDIRIM

Fethi Gemuhluoğlu eski takvimle 1338 yılında doğmuştur. Bu nedenle doğum yılının miladî 1922 mi, 1923 mü olduğu konusunda kesinlik bulunmamaktadır. Ancak kardeşi Necmettin Gemuhluoğlu "Göztepe istasyonuna açılan cadde üzerinde Tütüncü Mehmet Efendi Caddesi'ne bakan tek katlı mütevâzı bir binada Ekim 1922'de doğduğunu söylemiştir. Fethi Gemuhluoğlu, babaannesinin vefatının ardından doğduğu için aileye manevî bir hediye olarak gelmiştir. Ailenin yapısını görmek için çocuklarına İrfan Fethi ismini verirken gösterdikleri hassasiyete bakmak gerekir. Gemuhluoğlu'nun çocukluk ve gençlik dönemleri Osmanlı'nın son demlerine yetişmiş ilim, irfan, düşünce ve hâl ehli insanların yaşadığı mekânlarda geçmiştir.

Fethi Gemuhluoğlu, ilk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamlamıştır. 1940 yılında Haydarpaşa Lisesi'nden mezun olmuş ardından ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptırmıştır. Mustafa Özçelik'in araştırmalarına göre Fethi Gemuhluoğlu hukuk fakültesi son sınıftan ayrılmıştır.

1959 yılının Eylül ayında şahitliğini Rauf Orbay'ın yaptığı nikâh ile Dr. Emine Suzan Hanım ile evlenmiştir. Emine Suzan Gemuhluoğlu 1927 doğumlu olup, tedavi gördüğü Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde 12 Ocak 2016'da vefat etmiştir. Cenaze namazı Fatih Camii'nde kılındıktan sonra Zincirlikuyu Mezarlığı'nda annesinin yanına defnedilmiştir. Birbirleriyle uyumlu ve pek çok insana örnek olabilecek evlilik hayatlarında Mehmet Ali ve Veli Selman adında iki çocuğu dünyaya gelmiştir.

Fethi Gemuhluoğlu ölümüne yakın zamanlarda günlerinin sayılı olduğunu dostlarına söylemiş, vefat ettiği 5 Ekim 1977 Çarşamba günü iki oğlu ve hanımını karşısına alarak vedalaşmıştır. Gemuhluoğlu'nu yetiştirdiği, etkilediği, aynı ideallere bağlandığı binlerce kişi onu Fatih Camii avlusundan yolcu etmiştir.

Helal kazancı her zaman inandığı değerlerin gereği olarak gören Fethi Gemuhluoğlu, 1946 ile 1948 yılları arasında Çanakkale Gelibolu'da adliye subayı olarak vatanî hizmetini yaptıktan sonra 1950 - 1955 yıllarında İstanbul'daki çeşitli özel ve azınlık okullarında Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yapmıştır. 1955 – 63 yıllarında İstanbul'un o zaman en önemli kültür ve spor etkinlikleri merkezi olan İstanbul Spor ve Sergi Sarayı'nın müdürlüğünde bulunmuştur. 1963 - 1965 yıllarında Almanya'da kalmıştır. 1965 - 1966 yılları arasındaki Milli Eğitim Bakanları Nevzat Cihat Bilgehan ve Orhan Dengiz'in özel kalem müdürlüğünü yapmıştır. 1966–1970 yılları arasında Türkiye Odalar Birliği Basın Müşavirliği görevinde bulunmuştur. Gemuhluoğlu insanımızın kaygısını taşıdığından çeşitli sivil toplum kuruluşlarında da görev almıştır. Zamanında eğitim alanında faaliyet gösteren önemli vakıflardan biri olan Türk Petrol Vakfı'nın kuruluşunu 1969 yılında gerçekleştirmiş, vefatına kadar genel sekreterliğini yürütmüştür. Ömrünün son yıllarında Aydınlar Ocağı ile Türk Edebiyat Cemiyeti'nin İstişare Kurulu, Anadolu Bankası Yönetim Kurulu Üyeliği ve pek çok hayır kurumunun da yöneticiliğini yapmıştır.

SAĞ AÇIK FETHİ

Değişik hobileri olan Fethi Gemuhluoğlu Hilal Spor Kulübü'nde top koşturmuştur. Türkiye'nin en eski spor kulüpleri arasında yer alan ve bordo - beyaz renklerini kullanan Hilal Spor Kulübü, İstanbul Erenköy'de Halit Galip Ezgü tarafından 1912 kurulmuştur. 1923 yılında Türkiye Futbol Federasyonu'nun kurucuları arasında yer alan kulüp, 2012 yılında 100. yılını kutlamıştır. Hilal Spor'da sağ açık oynayan Fethi Gemuhluoğlu'na tribünlerden "yandan Fethi, yandım Fethi" tezahüratı yapılmıştır. 1948 - 1949 yıllarında Göztepe'de çok sevildiği için kulüp başkanlığı da yapmıştır. Futbolun yanında güreşe de meraklı olan Fethi Gemuhluoğlu Haydarpaşa Lisesi'nin güreş takımında da bulunmuştur.

İNSANIN FITRATINDA OLAN SEVGİ KİŞİYİ ALLAH'A ULAŞTIRAN BİR DUYGUDUR. BU DUYGU TASAVVUF ERBABINA GÖRE MUHABBETTİR.

GEMUHLUOĞLU, HALKA HİZMET VE MUHABBETİN HAKK'A HİZMET VE MUHABBET OLDUĞUNU, MUHABBETİN DEĞERİNİN BİÇİLEMEDİĞİNİ, DÜNYANIN MUHABBET ÜZERİNE KURULDUĞUNU İFADE ETMİŞTİR.

MUHABBET LİBASI GİYDİRİLMİŞ BİR İNSAN

Âlemde her şey, hem seven hem sevilen eşref-i mahlukat olan insan içindir. Bundan dolayı yaratılanlar arasında sevilmeye en çok layık olanıdır. Sevgi, muhabbet hissiyatı birine duyulan ilginin tezahürüdür. Bundan dolayı bir kişiye duyulan sevgi ile Allah'a duyulan sevgi aynı köktendir. Bu yüzden bir kısım ehl-i kalbe göre insanları sevmeyen Allah'ı sevemez. Çünkü insanın fıtratında olan sevgi kişiyi Allah'a ulaştıran bir duygudur. Bu duygu tasavvuf erbabına göre "muhabbet"tir. Gönül ehlinin Allah'a olan muhabbetini tanımlamak için bir takım tanımlamalar yapılmıştır. Prof. Dr. Sadettin Ökten'e göre, Gemuhluoğlu "Muhabbet Libası Giydirilmiş Bir İnsan" muhabbet ehli bir kişidir. Muhabbet sadece yaşanan bir hal olup onun yansımasının ifadesi ise muhabbet libası giymektir. Fethi Gemuhluoğlu, halka hizmet ve muhabbetin Hakk'a hizmet ve muhabbet olduğunu, muhabbetin değerinin biçilemediğini, dünyanın muhabbet üzerine kurulduğunu ifade etmiştir.

GEMUHLUOĞLU, BAKTIĞI HER PENCEREDEN AYRI BİR RESİM GÖREN, RENKLERİ FARK EDEBİLEN, ONLARIN BİR ARAYA GELDİĞİNDE NASIL BİR AHENK OLUŞTURA-BİLECEĞİNİ HİSSEDEN MUAZZAM BİR BAKIŞA, BİR VİZYONA SAHİPTİ.

MEDENİYETİMİZİN YENİDEN İNŞASI

Fethi Gemuhluoğlu öze dönüşü önemseyen, İslam medeniyetinin bir tezahürü olan Osmanlı medeniyetinin tekrar hayata hâkim kılınması için çabalayan bir münevverdir. O yazılarında, konuşmalarında hususi sohbetlerinde sürekli medeniyetimizin yeniden inşasına ait kaygı ve önerilerinden bahsetmiştir. Özellikle şehirli Müslüman tipinin hayata hâkim olması için çaba sarf etmiştir. O, bir ülkeyi nitelikli, yetişmiş kültürel ve siyasal seçkinlerin yönettiğinde ülkenin değişip dönüşebileceğine dair kanaatlerinden dolayı medeniyetin ihyası için nitelikli nesil yetiştirmek için çalışmıştır. Sadık Yalsızuçanlar şu tespitlerde bulunmuştur: "Geleneksel ve kadim bilgeliğimizin modernleşme karşısında ne türden bir sorun yaşadığının farkındaydı. Pörsüyen, eskiyen ve çürüyen yanlarımızı temizlemenin, o soylu ve bereketli gövdeyi yeniden canlandırmanın derdindeydi. Nerede kim varsa, hangi değer, nereye, nasıl gizlenmişse, hemen onun peşine düşüyor, oluşturduğu burs havuzuna gelenleri sarraf gibi tartıyor, fark ettiği değerleri güçlendirmek, parlatmak, görünür kılmak, manevi bakımdan beslemek için çalışıyor, ülkeyi ve dünyayı kavrama, soru(n)ları belirleme ve muhtemel çözüm yollarını araştırma yönünde tükenmeyen bir çaba ile koşuşturuyordu. Kısa fakat bereketli ömrüne sığanlara bakılacak olursa, Gemuhluoğlu'nun, bir irfan ve aşk adamı olarak, ülkesinin ve dünyanın geleceğine yönelik umutlarının, öngörülerinin ne kadar büyük ve bu büyüklüğün gerektirdiği çabaların ise ne denli yorucu olduğu görülecektir."

Fethi Gemuhluoğlu medeniyet inşası çabasında bir kesime seslenmemiş kuşatıcı olmak gayretine girmiştir. Sadık Yalsızuçanlar'a göre o, "(...) bu toprakların her kıymetine ayrı bir önem atfediyor, cem düzeyinden sesleniyor, birliyor, derliyor, toparlıyor, toplumu topyekûn bir kalkınmanın, bir dirilişin ve yeniden varoluşun deveranına çekiyordu. Cem düzeyi, birliği, birleştirmeyi, bir araya getirmeyi; ayrı ayrı, bireysel ve kişisel seviyede beliren her şeyi bir araya toplamayı öngörür. Cem, birlik demektir ve bir araya getirir, toplar. Gemuhluoğlu, baktığı her pencereden ayrı bir resim gören, renkleri fark edebilen, onların bir araya geldiğinde nasıl bir ahenk oluşturabileceğini hisseden muazzam bir bakışa, bir vizyona sahipti." Büyük hayallerin peşinden koşan Fethi Gemuhluoğlu'na göre bu milleti kurtaracak olan bir eli değerlerimizde diğer eli medeniyetin gerektirdiği usullerde olan bir nesildi.

UFKU GÖREN ADAM

Dünyayı sadece gözüyle gören, onu değerlendirip yorum yapamayan kişiler görebildiği ile sınırlıdır. Ufku açık olan, ileriyi gören insanlar kendini yenilemenin, çevreyi genişletmenin sunduğu imkânlar ölçüsünde hayata yeni bakış açıları ile bakarak onu daha iyi anlamlandırır ve zenginleştirir. Bu tür insanlar bakış açıları, düşünce dünyası farklı olan kişilerle münasebet halinde olduklarından olayları kavrama ve sentez yeteneği ile geleceğe dair sağlıklı önermelerde bulunabilir. Gelecekte hasıl olacak muhtemel değişim, dönüşüm ve gelişmeleri kısaca geleceği görmek yeteneği; bir ihsan-ı ilahi midir, yoksa bu yetisini kişi kendi mi kazanır, tartışılmaktadır. Öyle ya da böyle nasıl değerlendirirsek değerlendirelim ufku görmeyi yeterli bulmayıp ufkun ötesini de görmek çabasında olan, ufku geniş vizyon sahibi insanlar toplumda çoğu zaman öncü olmuş toplumu yönlendirmiştir. Allah'ın milletimize bahşettiği bu kişilerden biri de Fethi Gemuhluoğlu'dur.

BİR NESLİN AĞABEYİ

Anadolu kültüründe birini koruyan, kollayan kan bağı olmasa bile hamilik yapan, anlayışlı

FETHİ GEMUHLUOĞLU, TOPLUM İÇİN KAYGI DUYUP IZDIRAP ÇEKENLERDENDİR. O, CEMİYET ADAMI OLARAK GEREK KENDİ TOPLUMUNUN DERTLERİ GEREKSE MAZLUMLARIN SIKINTILARINI HER ZAMAN ÖNEMSEMİŞTİR.

davranan, ilgili kişiyi maddî, manevî her anlamda destekleyen kişi ağabey olarak adlandırılmaktadır. Bu vasfı hak edenlerden biri de Fethi Gemuhluoğlu olup ortak bir hitap şekli ile "Bir Neslin Ağabeyi" olarak anılmaktadır. O, yürekten söylenen, tekrarlanan Fethi Ağabey olmanın sorumluluğunu her zaman bilmiş ve buna göre davranmıştır. Dr. Necmettin Turinay'ın ifadesi ile o, "Yüreği Allah için, vatan için, bayrak için, Kur'an için, memleket için çarpan serdengeçtilerin 'ağabeyi' idi. Binlerce vatan evladına burs buldu, onları okuttu ve akademisyen olmaları için uğraştı. İşsiz olanlara iş aradı. O, başı sıkışanların uğradığı, dara düşenlerin iltica ettiği, ihtiyacı bulunanların müracaat ettiği ilk ve en emin adresti." Metin Eriş, "Fethi Ağabey adeta bir insan mühendisiydi. O güçlü bir ruh ve Türk İslam Dünyasını en ufak teferruatına kadar takip eden bir beyindi. Fethi Ağabey, her şeye dost olalım ama uykuya, politikaya, makama ve paraya dost olmayalım 'neye dost olalım' derseniz de vakte dost olmak gerekir. Çünkü vaktin de bir eceli vardır" sözleriyle Fethi Ağabey'in prensiplerini aktarmıştır. Fethi Ağabey'i yakından tanıma fırsatı bulan Prof. Dr. Nabi Avcı onu Scott Fitzgerald tarafından kaleme alınan Muhteşem Gatsby romanının girişinden hareketle şöyle anlatmıştır: "Roman kahramanı diyor ki 'Babam bana ilk gençlik yıllarında şöyle bir nasihatta bulunmuştu. Bir gün senin değer verdiğin özelliklerle donanmamış insanlarla karşılaşırsan sakın onları kınama, çünkü onlar senin gibi ağzında altın kaşıkla doğmamışlardır'. Bu İngilizce bir deyim, yani senin kadar şanslı bir ortama doğmamışlardır. Bu cümleyi pek çok zaman Fethi Ağabey ile hatırladım. Bazı durumlarda 'demek ki onun bir Fethi Ağabey'i olmamış' dediğim oldu. Dolayısıyla kendimizi çok şanslı, Mustafa Ağabey'imizin deyimiyle piyango vurmuş olarak hissediyorum."

BÜYÜK OLMAK İÇİN "BÜYÜK RÜYA GÖRMEK LAZIM!"

Büyük işler tarih boyunca büyük düşünen buna dair hayali, çabası olanlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bundan dolayı büyük düşünmek geleceğe ekilen tohumlardır. Hayallerin büyüklüğü kişinin ruh dünyasının gücünü gösterir. Prof. Dr. Necmettin Erbakan'ın ifadesi ile "Hayal kurmak büyük bir meziyettir. Hayaller uğruna adım atmak bir meziyet iken, hayalleri gerçekleştirmek büyük adam sorumluluğudur." Bu yüzden hayal kurmak, büyük rüya görmek kaygı taşıyan muzdariplerin ruh halidir. "Menfaat yaşamak, ahlak ise yaşatmak ister. Bir arada asla barınamazlar." diyen Nurettin Topçu'ya göre "Menfaatler, hırslarımızın zehirli yemişleridir. Her biri ayaklarımıza vurulan birer zincirdir. Onlarla Allah'a gidilemez." Bu yüzden "Davamız hayata uymak değil, hayatımızı Hakk'a uydurmaktır." Bunun yolu ızdırap çekmektir. "Istırap hakikatin habercisidir. Bir şeyin ıstırabını çekmeyen, onu ne tanır ne de sever." Yine ona göre "Izdırapsız ne hareket ne de gerçek düşünce doğabiliyor. Her inanma hareketinde sevilen bir ızdırap saklıdır." Fethi Gemuhluoğlu, toplum için kaygı duyup ızdırap çekenlerdendir. O, cemiyet adamı olarak gerek kendi toplumunun dertleri gerekse mazlumların sıkıntılarını her zaman önemsemiştir. Onun dava adamlığına yönelik Rıdvan Çongur'un şu tespitleri çok önemlidir: "Onun sohbeti, gençlere çalışma, disiplinli olma gibi alışılan gereklerin ikazından ziyade, sorumluluğunu emreden ve insana yeryüzünün halifeliğini hatırlatan sözlerden oluşur. Bir kadro yetiştirmek, yönlendirmek her ferdin derdini dert edinmeyi, onun düşünce ve günlük hayatına çözümler sunmak demektir. Gençlere iş bulmak, evlendirmek veya üniversitede akademik kariyere başlatmayı vazife bilmiştir. Kürsü sahibi profesöre gidip, 'bunları asistan olarak almamak vebalinizdir, almak vazifenizdir' diyebilen bir insandır. Çünkü her mevki, bir mevzidir, bir sıçrama taşıdır. Çünkü insanın görevi yücedir, o eşref-i mahlukattır, halifedir yeryüzüne. 'Bir Rodoplu genç geldi, yiğit, yani İslam Cumhuriyetini o kuracak.' O buna can-ı gönülden inanmaktadır. Çünkü 'büyük rüya görmek lazım'dır."

OĞLUNA ÖĞÜTLERİ

Peygamber Efendimiz (S.A.V.) "Din, nasihattir." buyurmuştur. Hayırlı olanı, iyiyi, güzeli, doğruyu, tecrübeyi aktarmak insanî bir tavır olmanın yanında bir mümin için imanî bir sorumluluktur. Bu sorumluluğu yerine getiren mümin için kanından canından bir parça olan evladına yaptığı nasihat tavsiyeler çok anlamlıdır. Çünkü ebeveynin evladına yaptığı dua ve nasihat samimidir. Buna mukabil evlada düşende samimine yapılan dua ve nasihatleri dikkate almaktır. Bir hadiste buyrulduğu üzere, "Rabb'in rızası, ana - babanın rızasında, Rabb'in gazabı da ana - babanın gazabındadır." Hasbi bir mümin, Peygamber ahlaklı bir kişi olan Fethi Gemuhluoğlu oğullarına çeşitli nasihatler vermiştir. Hüznü yalnız Allah'a olan bir babanın evladı olması hasebiyle, belki de Allah'ın bahtiyar kulları arasında yer alan Selman ve Ali Gemuhluoğlu bunların muhatabı olmuştur. Ancak bu nasihatler aynı zamanda tüm gençliğedir.

Gemuhluoğlu'nun 10 Eylül 1977 tarihinde oğlu Ali Gemhluoğlu'na yazdığı, "Aziz Oğlum! Sen benim umudum, mutluluğum, şifâ ve dermanım, yaşama gücüm, yaşama sevincim ve kavgamın devamısın" diye başlayan bu mektubundaki diğer öğütler ise şunlardır:

* Sen özlemini çektiğim Anadolu'nun masum, zulme ve kahra uğramış insanına hizmet edeceksin. Bu hizmetten bir ibadet ahlakı çıkaracaksın.

* Yalnız insanların değil, kurdun-kuşun, dikenin, otun da hakkını görüp gözetesin.

* Ayrıca belirteyim ki "Müminin her nefesi bayram'dır." "Bayramım imdi, bayramım imdi. Bayram ederler, yar ile şimdi" buyuruyor Hacı Bayram Sultan. Bayram tevhidi kutlamaktır. Tevhide şükürdür. Tevhidi hamd ve senadır.

* Çok okuyunuz. İkra emri umumîdir. Yazmak nefisten olursa ene, ego, nefis onun ulviyetini gölgeler. Yazmak da emirle, manen alınan emirle olmalıdır. Senin tek eksiğin günde, yirmi dört saatlik günde, otuz saat okumamandır. Bu gerçeği de kendi özünle, o saf, o güzel Muhammedi özünle bulacaksın.

* Düşüncenin, ifade samimiyetinin, ataklıklarının büyük kavgaların ifadesini yaşadın ve yaşattın. Seninle iftihar ediyorum. Seninle bahtiyarım. Manevî müjdeler, manevî muştular senin ve kardeşinin İslâm'a, insana hizmet edeceğiniz şeklindedir. Benim güvencim bu müjdedir. Alnımı secdeden hiç kaldırmasam şükrümü edâ ve ifâde etmiş sayılmam.

* Gerçekleri senin kendi aklınla ve kendi gönlünle bulmanı istiyorum. Elimden geldiğince son nefesime kadar sizin hizmetinizde olacağım.

* Esir Türklere, esir Müslümanlara duâ ediniz. Eritre'den, Somali'den, Filipinler'e kadar, Kırım'dan Kerkük'e kadar Müslümanlara ve Türklere duâ ediniz.

* Yeni bir dünya kurulacaktır. O'na hazırlanınız ve çok iyi okuyunuz. Kendinizi çok iyi yetiştiriniz.

* Oradaki ağabeylerin de Kur'an'daki "yetefekkerûn" (tefekkür ediniz) sırrının peşine düşsünler. Onun için çaba sarf etsinler ve çileye soyunsunlar.

* Uyku gaflettir. Uykuyu azaltırsanız zamanınız çoğalır.

* Kararlı, iradeli, sabırlı olmanı niyaz ederim.

* Günahlarınız bile şevk içinde olsun. Hayalleriniz, düşleriniz büyük olsun. Büyük rüyalar görün. Osmanlı bir rüyanın eseridir. Medeniyet insanlığın büyük rüyasıdır. Şevk, başarıyı kendinden bilmemektir. Medeniyet, büyük rüya görenlerce kurulabilir."

HER ŞEYİN BAŞLADIĞI YER

HER ŞEYİN BAŞLADIĞI BİR KAPI VARDIR, TÜM SENARYOYU GERİ DÖNDÜRÜLEMEZ ŞEKİLDE DEĞİŞTİREN. İŞTE O KAPI ÇOĞUMUZ İÇİN BİZİ BİR "ECOLE" İÇİNDE BÜYÜTEN, GELİŞTİREN, YETİŞTİREN OKULLARIMIZDIR.

FEHMİ ERDEM AYBULUT

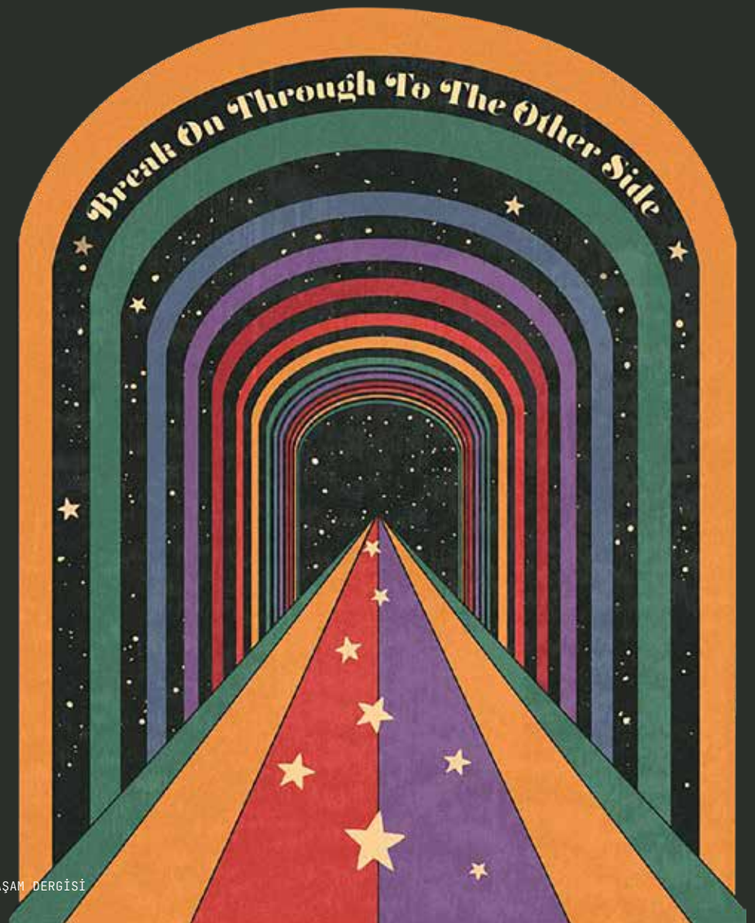

Ön Not: Bu yazının Break On Through (The Doors) dinlerken okunması tavsiye edilir.

KAPI

Bilginin tarihi insanlığın tarihi ile eştir. Birlikte doğup büyüdüğü gibi birlikte yaşamaya, gelişmeye, değişmeye devam etmektedir. İnsanlığın tüm kazanımları da birikerek çoğalır. İnsanlar peki, bu kazanımları nasıl idrak eder? Nasıl deneyimler? İçselleştirir? Bunun bir öğretmeni var mıdır? Bu yazının buna cevabı hayır olacaktır. İddiası ise biriciklik niteliği taşıyan insana öğretilebilen yalnızca idrak edebilme kabiliyetini geliştirmek, bir başka deyişle "kapıyı göstermek"tir.

Fransız düşünür Gaston Bachelard kapı imgesini "yarı açık bir kosmos... istekleri, dürtüleri, varlığı açma isteğini bir araya toplayan bir imge" olarak betimler. Günlük hayatta çokça kullanılan bir nesne olarak kapı imgesi gizemli, merak uyandıran, güçlü, soyut bir anlamı barındırır. Yola çıkmak, adım atmak gibi başlangıçları çağrıştıran bir anlam. Dolayısıyla bilginin talibi olan insan ona ulaşma adına bir fırsat yaratacak kapıları açmak, eşiği adımlamakla yükümlüdür.

Bu diğer yandan kişinin başkalarının, diğerlerinin tecrübe alanına temas etmesi gerektiğini ortaya koyar. Harry Myers ve Mason M. Roberts tarafından yazılan ve 1932 yılında ilk baskısı yapılan İnsan Mühendisliği'nde daha sonraları Tolstoy'a atfedilerek bir efsaneye dönüşecek bir alıntı geçer; "...başkalarının hatalarından ders almalısın, asla hepsini kendin yapacak kadar uzun yaşayamayacaksın." Kapıdan yani eşikten diğer tarafa atılan bir adım, insanı diğerlerinin muhasebesiyle, tecrübeleriyle tanıştırır.

Her şeyin başladığı bir kapı vardır, tüm senaryoyu geri döndürülemez şekilde değiştiren. Nurettin Topçu onu "...mektebin manası, hikmeti, bizi içerisine serpilerek daldığımız hayattan zaman zaman sıyırarak kendimize getirmek, düşünce kudretini kullanmaya zorlamak, büyük yolculuğumuzun haritasını gözlerimizin önüne sermektir." diyerek tariflemiştir. Okul, bireyin kişisel gelişiminde, yaşama dair seçimlerini belirlemede, sahici bir bilme çabası ve etik değerlere sahip olmasında önemli etkiye sahiptir. Okul kelimesi erken cumhuriyet döneminde Arapçadan gelen mektep öncülünün yerine kullanılmaya başlayan bir kelime. Kelimenin seçimi konusunda yaygın söylem Fransızca "ecole"den geldiği yönünde ancak "oku", "okulağ" kavramları, türetmeleri için bahse konu dönemde geçirilen süreçleri, yapılan değerlendirmeleri dikkate aldığımızda daha direkt anlamlı bir yere oturuyor.

KİMLİK
Okul her ne kadar temelde “okunulan, öğrenilen yer” anlamını karşılasa da Fransızca karşılığı olan “ecole” kavramının “kendine özgü” şeklindeki yan anlamıyla ilişkilendirebilecek kadar bu kavrama yakınsıyor ve bir geleneğe işaret ediyor aynı zamanda. İçinde bulunduğumuz İstanbul (Suriçi) yerleşmesinden yola çıkarak bu geleneğe işaret eden bazı göstergeler bulabiliriz.

Özellikle eğitim fonksiyonunu korumakla birlikte yapısı Osmanlı son dönemi modernleşme süreçlerinde değişerek yeniden kurgulanan, seçkin öğrencilerin yetiştirildiği “ülkenin en eski eğitim kurumlarından” Davutpaşa Lisesi (1485) ya da bahse konu dönemde kurulan Tanzimat sonrası “ilk öğretmen okulu” olan Çapa Fen Lisesi (1848), kentin “ilk sivil lisesi” olan Cağaloğlu Anadolu Lisesi (1850), “Türkçe eğitim yapan ilk lise” olan Vefa Lisesi (1872), Osmanlı'da “modern eğitimin öncüsü” kabul edilen İstanbul (Erkek) Lisesi (1910) gibi günümüzde de aynı işlev ile yaşamaya devam eden bu okullar, kendi kültürünü, geleneğini yaratmış eğitim kurumlarıdır. Geçmişte olduğu gibi bugün de en başarılı öğrencilerin tercih ettiği liseler arasında en yukarılarda yer almaktadırlar. Ancak bu başarı geleneğin bir gerek şartı olmayıp, aksine güçlü bir geleneğin getirdiği kaçınılmaz nihai sonuçtur.

BİR İSTANBUL LİSELİ, EDİP CANSEVER'İN BİR ŞİİRİ OKUNDUĞUNDA HERKESTEN FAZLA HÜZÜNLENİR, İÇLENİR, DİĞER TARAFTAN CEMAL SÜREYA GİBİ BUNDAN “ONUN OLMAYAN BİR SEVİNÇ DUYAR.”

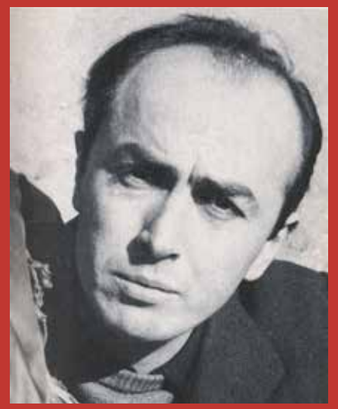

Edip Cansever

AİLE
Bu okullarda okuyanlar eşikteki ilk adımlarından sonra tamamen kendilerine ait bir dünyanın içinde yetişmeye başlarlar. Bahsedilen okullardan mezun olup toplumun önde gelen saygın figürleri arasında yerini almış sanatçı, akademisyen, yazar, politikacı kişiler de dahil olmak üzere kendini bir ailenin ferdi olarak gören mezunları yıllar geçtikten sonra dahi aidiyetlerini korumakta, okullarına maddi ve manevi destek olmaya devam etmektedir. Onlar için, seçilmiş bir ailedir okul. Onun bir parçası olmak, ondan hayat boyu silinmeyecek izler taşımaktır. Zaman zaman onunla tanınmanın, onunla anılmanın verdiği tarifsiz bir keyiftir. Pek tabi her okul bu duyguyu yaşatmaz kişiye, her ailede yaşanmadığı gibi.

Eşikten sonra ne mi var? Bir İstanbul Liseli, Edip Cansever'in bir şiiri okunduğunda herkesten fazla hüzünlenir, içlenir, diğer taraftan Cemal Süreya gibi bundan “onun olmayan bir sevinç duyar.” Pertevniyal Liseliler sohbetlerde Cemil Meriç’in adı geçtiğinde çokça konuşmak ister, memleket meselelerinden. Susuz Yaz’ı en çok o izlemiştir, Metin Erksan’a rahmet dileyerek. Bir Vefa’lı bir Kemal Sunal filmi izlediğinde bir hemşerisi, bir

komşusuymuş gibi gururlanır, insanların ona sevgisini gördüğünde sevinir, bir kat daha sever okulunu. Zira “bizim liseden”dir o. Aynı sıralarda oturmuş, aynı şakaları yapmıştır arkadaşlarına. Aynı kitapların sayfalarını çevirmiş, aynı dertleri çekmiştir.

Bir İstanbul Liseli Tanıl Bora anlatıyor: “İnsanın vatanı çocukluğudur, çocukluk hatıralarıdır derler ya... Pazar akşamı ıssız Cağaloğlu yokuşundan çıkıp, o dev gibi demir cümle kapısından girip, kel ampullerin loş ışığında o saltanatlı mermer merdivenlerden çıkıp, etüt sınıfında çarnaçar, sizi ergenliğe doğru çekiştiren buhranlarınızla cebelleşmenizi hayat boyu unutmazsınız. Gece elektrik kesilince perdeleri açıp ranzalarınızın üst katında yüz üstü uzanıp Boğaz’a bakarak, fısır fısır “uzaylılar var mı?” diye konuşmalarınızı unutmazsınız. Bağlılığınız başka bir şeye değil, o hatıralaradır aslında; “bizim liseden” olduğunu öğrendiğiniz gence sempatiyle sırıttığınızda, o hatıralara sırıtıyorsunuzdur. “Bizim zamanımızda” ile böbürlenmenin imkânına sırıtıyorsunuzdur.” Bora, aslında geriye dönüp baktığında Cağaloğlu’na attığı ilk adımın güçlü özverisini, anısını ve bakiyesini anımsamaktadır.

FARKLI NESİLLERİ AYNI DUYGULAR, AYNI DERTLERLE BİR ORTAK NOKTADA BULUŞTURABİLMESİ, BU OKULLARIN MEZUNLARININ BİR PARÇASI OLMAKTAN VE BUNU DİLLENDİRMEKTEN GURUR DUYDUĞU, KEYİF ALDIĞI BİR ZİHİN YAPISINI VAR ETMEKTEDİR.

BİTMEYEN HİKÂYE
Tarih boyunca her dönemin kendine has özellikleri ve konjonktürü, dolayısıyla içeriği değişse de eğitim fonksiyonunun değişmemesi, farklı nesilleri aynı duygular, aynı dertlerle bir ortak noktada buluşturabilmesi, bu okulların mezunlarının bir parçası olmaktan ve bunu dillendirmekten gurur duyduğu, keyif aldığı bir zihin yapısını var etmektedir. Yurdun her köşesinden bu aileye dahil olanlar da bir hikâye, bir özveri ile bu kimliği pekiştirmektedir. Okul kişinin hayata dair temel çatışmalarının başladığı, öğrenmeyi öğrendiği, idrak kapasitesini kazandırdığı tecrübelerle geliştiren yer olarak kişilerin kimliklenme motivasyonunu yaratan en önemli etkenlerdendir.

İdeolojik bir aygıt olduğu fikri başta olmak üzere çokları tarafından zihni, idraki kısıtlayıcı bir niteliği olduğu yönünde eleştiriler getirilmiş ve bu minvalde üzerinde uzlaşılmış hakikatli tespitler yapılmış olsa da sorumluluk bilincinin oluşmasına alan açan, arkadaşlığı, yardımlaşmayı deneyimleyerek öğreten kıymetli bir mücadele alanıdır okul. Sinemadan çıktıktan sonra da devam eden filmdir. Okuldan sonrası da okula dahildir. Kimsenin sökemeyeceği bir rütbedir bu. Zihnin her zaman genç kalan yerinde, bir okul giriş kartıdır.

30 YAŞINDAN ÖNCE NELER YAPTILAR?

ONLAR SPORDA, BİLİMDE, SANATTA VE İŞ HAYATINDA ADINDAN SÖZ ETTİREN İSİMLER. DEĞER YARATTIKLARI ALANLAR FARKLI OLSA DA HEPSİNİN ORTAK BİR ÖZELLİĞİ VAR: 30 YAŞINDAN ÖNCE BAŞARIYI YAKALAYARAK GENÇ YAŞTA HERKESE ÖRNEK OLDULAR. VERDİKLERİ İLHAMLA GELECEK NESİLLERE ROL MODEL OLMAYA DA DEVAM EDİYORLAR! HAYDİ, ONLARIN İLHAM VEREN HİKÂYELERİNE ORTAK OLALIM...

FATMA KARACA MEŞE

AZİZ SANCAR - BİLİM İNSANI

2015 yılında aldığı Nobel Kimya Ödülü ile adını tüm dünyaya duyuran Aziz Sancar, 1946 yılında Mardin'de dünyaya geldi. Lise yıllarında futbolla ilgilenen Sancar 1963 yılında girdiği İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 1969 yılında birincilikle mezun oldu. Mezuniyetinin ardından doğup büyüdüğü Mardin'e dönerek bir sağlık ocağında hekimlik yapan Sancar, hayatını değiştirecek kararı verdiğinde 25 yaşındaydı!

Hayallerinin bir sağlık ocağına sığmadığını fark eden Aziz Sancar daha öğrenecek ve yapacak çok şeyi olduğunu düşünerek NATO-TÜBİTAK bursu ile önce Johns Hopkins Üniversitesi, ardından Dallas Teksas Üniversitesi'ne gitti. Dallas'ta iken üniversitenin moleküler biyoloji programlarına katıldı. Ardından Yale Üniversitesi, Kuzey Carolina Üniversitesi gibi Amerika'nın farklı üniversitelerinde uzun yıllar çalışan Aziz Sancar; Hücrelerin hasar gören DNA'ları nasıl onardığını ve genetik bilgisini koruduğunu haritalandıran araştırmalarından dolayı Amerikalı Paul Modrich ve İsveçli Tomas Lindahl ile birlikte 2015 Nobel Kimya Ödülü'ne layık görüldü. Bu üç araştırmacı, 30 yıldan uzun süre birbirlerinden bağımsız olarak ve büyük oranda bakteri hücrelerinde çalışmaktaydı. Sancar, nükleotit kesim onarımı alanında buluşlar yaptı, Tomas Lindahl ve Paul Modrich ise diğer DNA onarımı mekanizmaları olan bazı kesim onarımı ve yanlış eşleşme onarımını keşfetti.

2015 yılında ödülünü alan Sancar, "Beni ödüle götüren, Atatürk'ün ve Türkiye Cumhuriyeti'nin yaptığı eğitim devrimidir. Dolayısıyla bu ödülün sahibi, Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti'ni temsil eden Anıtkabir Müzesi'dir." diyerek Nobel Ödülü ile madalya ve sertifikasını Anıtkabir'e teslim etti. Fakat onun başarısı yalnızca bununla açıklanamaz. Eğitimini tamamlamış, kariyerine başlamışken daha büyük hayallerle konfor alanından çıkma cesareti göstermesi onun başarıya ulaşmasındaki en önemli etken. O bu kararı aldığında 25 yaşındaydı ve hiçbir şey için geç olmadığını düşünüyordu. Üstelik o günler, içinde bulunduğumuz dönemle kıyaslanamayacak derecede az fırsatlar sunuyordu. Cesareti, 30 yıl bir konuda aynı titizlikle çalışabilecek sabra sahip olması ve ekip çalışmasına duyduğu güven sebebiyle ondan feyz alacak çok şey var!

SUNA KAN -KEMAN VİRTÜÖZÜ
1936 yılında Adana'da doğan Suna Kan, 10 yaşındayken Ankara Devlet Konservatuvarı'nda verdiği konserin ardından çok beğenilip "harika çocuk" olarak anılarak ismine özel çıkarılan bir burs fonuyla devlet destekli olarak Paris'te keman dersleri almaya başladı. Paris'te gittiği konservatuvarı birincilikle bitiren daha sonra farklı yarışmalarda da ödüller alan Suna Kan, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nda solist sanatçı olarak görev aldı, Ankara Oda Orkestrası'nın kuruluşunda yer almış ve hem yurt içinde hem de yurt dışında yüzün üzerinde konser verdi. Türk sanatına katkı ve hizmetlerinden ötürü 1971'de Devlet Sanatçısı unvanına layık görüldü.

Suna Kan'ı 10 yaşında "harika çocuk", 21 yaşında Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası solist sanatçısı yaparak erken yaşta Devlet Sanatçısı unvanını almasını sağlayan başarı, henüz 5 yaşındayken başladığı keman eğitiminde çok başarılı olmasıydı. Ama yalnızca bu da değildi! Suna Kan, yaptığı işe odaklanarak azimle çalışmaya ve yaptığını özgüvenle sergilemeye devam etmiş bir isim.

KENAN SOFUOĞLU - MOTOSİKLET YARIŞÇISI
Motor tamircisi bir babanın oğlu olan ve kaçınılmaz olarak bu alana ilgi duyan Kenan Sofuoğlu 1983 yılında Sakarya'da doğdu. 2007, 2010, 2012, 2015 ve 2016 yıllarında Supersport Dünya Şampiyonu olan motosiklet yarışçısı, ilk yarışına ayağı sakatlanan abisi Sinan Sofuoğlu'nun yerine katıldı. 16 yaşında özel izinle katıldığı bu yarışta kalkış yarışını kazanarak dikkat çekti. Üst üste aldığı başarılarla kariyerinde 35'ten fazla zafere imza attı. 2018 yılında ise Sakarya'dan Ak Parti Milletvekili seçilerek meclise girmeye hak kazandı.

Olumsuz bir durum karşısında negatif düşüncelere kapılmadan, aleyhimize gibi görünen bir durumu fırsata çevirmek tam da 16 yaşındaki Kenan Sofuoğlu'nun vereceği bir tavsiye olurdu. Pes etmeden çalışması, olumsuz bir durumun dahi olumlu tarafına odaklanması onu 24 yaşında önce Supersport Dünya Şampiyonu sonra da tarihe geçen bir isim yaptı.

SÜMEYYE BOYACI - MİLLİ SPORCU
İmkânlara sahip olmak mı yoksa imkân yaratmak mı başarıyı getirir? 2003 yılında doğuştan kolları olmayan ve kalça çıkıklığı olan Sümeyye Boyacı için bu sorunun cevabı "imkân yaratmak!" Boyacı, 4,5 yaşında ayağıyla yazı yazmayı ve resim yapmayı öğrendi,; 5 yaşında ise yüzmeye başladı. 2019 Dünya Paralimpik Yüzme Şampiyonası'ndaki 50 m sırtüstü S5 kategorisinde gümüş, 2018 Avrupa Paralimpik Yüzme Şampiyonası'ndaki aynı kategoride altın madalya kazandı; 2022 Dünya Paralimpik Yüzme Şampiyonası'nda 50 m sırtüstü S5 kategorisinde dünya şampiyonu olarak hepimize gurur yaşattı.

Sümeyye Boyacı gittiği bir akvaryumda gördüğü balıklardan etkilenip "onların da kolları yok" diyerek yüzmeye başladı. Onun hikâyesi bize, başarının yalnızca iyi imkanlara sahip olunarak değil, azimle ve inançla geldiğini gösteriyor.

FATİH TERİM - TEKNİK DİREKTÖR
O hayattayken efsaneleşen, ülkemizde "imparator", İtalya'da ise büyük anlamına gelen "grande" diye anılan bir isim. Hayatı film veya belgesel olan pek çok isim olmuştur, ancak hayattayken kaç kişinin böyle bir şansı olmuştur? Evet, Fatih Terim'den bahsediyoruz elbette! 1953 Adana doğumlu olan Fatih Terim, küçük yaşlardan itibaren seyyar antep fıstığı satarak bir bacağı engelli olan babasına yardım etti. Çalıştığı için, liseden devamsızlık sebebiyle uzaklaştırma alarak eğitimini yarım bıraktı. Ancak onun futbol tutkusu her şeye rağmen devam etti.

Futboldaki yeteneğini göstermek için her fırsatta seçmelere giden, mahalle maçlarına çıkan Terim, 16 yaşında Adana Demirspor tarafından fark edilerek kaleci olarak profesyonel futbol kariyerine başladı. Alt yapıdan girmesine rağmen kısa sürede yaşıtlardan daha ileri görüşlü olması ve liderlik vasfı sebebiyle öne çıkan Terim, kısa sürede as takıma geçerek kariyerine devam etti. Ardından milli takım forması giydi ve Galatasaray'ın dikkatini çekerek "evim" dediği kulüpte uzun süre forma giydi. Futbolu bıraktıktan sonra da yine Galatasaray'da teknik direktörlük yaptı. Farklı futbol kulüplerinde de teknik adam olarak görev alan Fatih Terim, 2000 yılında Galatasaray'a kazandırdığı UEFA Avrupa Kupası ile kariyerini zirveye taşıdı. Bu başarıyla Avrupa'nın da dikkatini çeken Terim, İtalya'dan teklif alarak önce Fiorentina ardından Milan'da teknik direktörlük yaptı. Milan'daki görevinin ardından bugüne kadar Galatasaray'ın ve Milli takımın başına geçerek görev aldı. Geçtiğimiz aylarda ise istifa ederek farklı rollerde Galatasaray'da olmaya devam edeceğini söyledi.

Fatih Terim'i bu kadar başarılı yapan neydi dersiniz? Tutkusundan şartlar ne olursa olsun hiç vazgeçmemesinin yanı sıra Terim'in başarısının sırrı şüphesiz ki ona ailesinden miras kalan sabır, hırs ve çalışkanlık öğretileriydi.

EREN BALİ - GİRİŞİMCİ
Dijital eğitim platformu olan UDEMY'i hepimiz biliyoruz. Ancak pek çok kişi UDEMY'nin genç bir Türk'ün girişimi olduğunu bilmiyor! 1984 yılında Malatya'nın küçük bir köyünde dünyaya gelen Bali, lisede Uluslararası Matematik Olimpiyatları'nda derece yaptı ve dünya çapında önemli okulların dikkatini çekti. Bali'nin hayatını değiştiren önemli nokta ise ablasının ODTÜ'yü kazanması ile eve alınan bilgisayar ve bağlatılan internet oldu. İnternetin sonsuz dünyasını keşfeden Eren Bali, olimpiyat derecesi ile dikkatini çektiği MIT ve Harvard gibi okulların teklifini uzak olduğu gerekçesiyle reddederek ODTÜ'de bilgisayar mühendisliği okumaya karar verdi. Üniversite yıllarında yakın arkadaşıyla iki başarısız girişim deneyimi olan Bali, ODTÜ Teknokent'te eğitim veren yerli ve yabancı uzmanlara eğitimlerin kayda alınmasını teklif etti. Böylece yalnızca ODTÜ öğrencilerinin değil, dileyen herkesin kendi kurdukları platform üzerinden bu eğitimlere ulaşabileceğini söyledi. Pek çok eğitmen bu teklifi kabul etti ve adım adım Udemy'ye giden yol açıldı. Yaklaşık bir yıl boyunca bu sistemi oturtan Eren Bali ve arkadaşı projeyi büyütmeye karar vererek Amerika Birleşik Devletleri'nin teknoloji merkezi olan Silikon Vadisi'nin yolunu tuttu. 57 yatırımcı tarafından reddedilen Bali, sonunda 58. yatırımcıdan fon aldı ve UDEMY'yi büyütmeye başladı.

57 yatırımcının böyle bir fikre yatırım yapmamasının tek nedeni; sonunda sertifika almayacağı bir eğitime kimsenin girmeyeceğini düşünmeleriydi. Bali'nin savunması ise; katılımcıların hayat boyu eğitim felsefesi ile art arda farklı eğitimlere katılacakları yönünde oluyordu. Onun fikrine olan inancıyla savunması ve reddedildiğinde pes etmemesi hepimize önemli bir örnek.

IDEATHON FİKİR MARATONU

IDEATHON'DA GENÇLER DE FİKİRLERİ DE ÇOK DEĞERLİ

IDEATHON FİKİR MARATONLARI; Z KUŞAĞI OLARAK TANIMLANAN KİTLENİN, DEĞER VE FIRSAT VERİLDİĞİNDE NELER ORTAYA ÇIKARABİLECEĞİNİN EN GÜZEL ÖRNEĞİ OLDU. FATİH BELEDİYESİ'NİN DÜZENLEDİĞİ 4 FARKLI FİKİR MARATONUNDA; TOPLAM 710 GENÇ; FARKLI TARİHLERDE FARKLI TEMALARDA PROJELER ÜRETTİ.

ÇİSE KAN

Fatih Belediyesi olarak yönetişim kavramı üzerinde kafa yoran, mesai harcayan bir ekibiz. Dolayısıyla u kavrama hizmet eden tüm modelleri araştırmakla başladık. Yönetişim nedir, sorusunun en basit cevabı; "Yönetim + İletişim" olarak verilebilir. Yani yönetime, iletişim katabilmek, ikisini meczedip projelere yansıtabilmek.

Ardından aklımızda bir soru belirdi: "Fatih'in ortak aklına; başta Fatihli gençler olmak üzere; sorunlara çözüm arayan tüm gençlerin fikirleri neden dahil edilmesin?" Bu soruya verdiğimiz cevap ile başlayan hikâye; eğlenceli, başarılı ve her şeyden önemlisi üretken bir şekilde devam ediyor. Tabii Ideathon gibi projelerin de ortaya çıkmasını sağladı.

Ideathon projesine bizi götüren asıl unsur; yaptığımız bir araştırmada; gençlerin en çok "fikirlerine değer verilmesi" ni istediklerini beyan etmesi oldu. Bu cevap bize "Fikir Maratonları Projesi" düşüncemizi kalibre eden bir mesaj gibi geldi ve kısa sürede Fatih Belediyesi Ideathon maratonları başladı...

Bu proje, belirli bir konuda yenilikçi fikri olan takımların; iş geliştirme, tasarım ve proje yönetim yeteneklerini kullanarak fikirlerini yarıştırdıkları bir fikir maratonudur.

Ülkesinin sorunları için düşünen; dertlenen, kafa yoran ve çözüm üreten tüm gençlerin katıldığı ve projelerini yarıştırdığı bir etkinliktir. Somut ve soyut çıktılarının her biri birbirinden değerlidir. Her şeyden önemlisi; Yönetişim kavramının iletişim ayağına verilen değerin yansımasını içermesidir.

Ideathon'un en temel amaçları; Fatih Belediyesi'nin on üç aktif kütüphanesini kullanan 116 bin Suriçi Kart sahibi genç ile güçlü bir iletişim kurabilmek; gençlerde; hayata geçirilen proje ve faaliyetler ile ilgili farkındalık oluşturabilmek ve en önemlisi çözüm aranan sorunlar üzerine istişare edebilmek.

Tabii ki gençlik trendlerini tespit etme ve inovatif yaklaşımları görme fırsatı, Fatihli gençlerin fikirlerini ve becerilerini Fatih Belediyesi'nin platformunda geliştirme imkânı ve Fatih Belediyesi ve gençler arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi, projenin en önemli soyut amaçları arasında.

FİKİR YARIŞMALARININ AYNI ZAMANDA BİRER KÜLTÜREL VE ENTELEKTÜEL ETKİNLİK GİBİ GERÇEKLEŞTİRİLMESİ; ÖZELLİKLE GENÇLERİN İLGİSİNİ ÇEKTİ VE SORUNLARA ÇÖZÜM ÜRETEN DENKLEMİN İÇİNE DAHİL OLMALARINA İMKÂN OLUŞTURDU.

Genelde 48 veya 36 saat süren ve en az 2, en fazla 5 kişilik proje takımlarının yarıştığı Ideathon Fikir Maratonları; Z kuşağı olarak tanımlanan kitlenin, değer ve fırsat verildiğinde neler ortaya çıkarabileceğinin en güzel örneği oldu. Fatih Belediyesi'nin düzenlediği 4 farklı fikir maratonunda; toplam 710 genç; farklı tarihlerde farklı temalarda projeler üretti.

Çevre ve iklimden sosyal inovasyona, kültürel mirastan bilişime, istihdam ve girişimcilikten turizme yüzlerce proje fikri ortaya çıktı. Bu fikir maratonları sayesinde odak gruplar kendi problem tespitleri üzerinden, yönetim ve planlamaya eğlenceli bir şekilde katılım sağladı. Fikir yarışmalarının aynı zamanda birer kültürel ve entelektüel etkinlik gibi gerçekleştirilmesi; özellikle gençlerin ilgisini çekti ve sorunlara çözüm üreten denklemin içine dahil olmalarına imkân oluşturdu. Aslında sorunlara karşı duyarlılık sahibi her genci şehrin gelişimi için birer özne olarak yönetime dâhil etmek ve projeyi sahiplenen paydaşların enerjisinin; şehri sahiplenmeleri ve aidiyetleri açısından ciddi bir sinerji oluşturması amaçlanmıştı; öyle de oldu. Şehir ve toplum için daha iyisi nasıl yapılabilir cevabında uzlaşı gerçekleştirilmesi ve paylaşma duygusunun yaşanması; projenin şehir gelişimine önemli bir diğer katkısı olarak yorumlanabilir. Düzenlenen bu fikir maratonlarının çoğulculuk ilkesini yaşatması, herkes için fikir beyanını erişilebilir kılması gibi sebeplerle demokrasi kültürünü beslemesini kıymetli buluyoruz. Yerel demokrasinin güçlenmesi ve sürdürülebilirliği için Ideathon Fikir Maratonu formatındaki katılımcı süreçler; yerel halkın, çözümün bir parçası haline gelmesini mümkün kılmakta. İnsanları; sorunun değil; çözümün parçası haline getirecek felsefeye sahip fikir maratonları bize şunu gösterdi; "bazı projeler; istikamet üzere olma sorumluluğunuzu gerçekleştirmenize yardımcıdır."

IDEATHON'DA KAZANAN FİKİRLER

PANDANTİF (BİRİNCİ)
EKİP ÜYELERİ: AYŞE BETÜL SİMSAR, SÜMEYYE DÜZEN, SENANUR ÜSTÜN

Bu proje göç alan bölgedeki entegrasyon problemine yemek kültürüyle bir çözüm üretmeyi amaçlıyor. Projede entegrasyon problemi kapsamında kültürlerin aidiyet duygusunu arttıran kesişim alanlarının azlığı, toplumların sosyal etkileşime geçtiği ortak eylemde eksiklik ve göç eden nüfustaki çalışan kadın oranının %26 gibi yetersiz bir sayıda kalması ele alınmıştır. Farklı uyrukların ortak eylemi olan yemeğin, paydaş alanda gerçekleşecek kültürler arası entegrasyonun sağlanması amaçlanıyor. Süreç, çalışmayan göçmen ve yerli kadınların aldığı ortak gastronomi eğitimleri ile başlıyor. Kültürel tariflerin bağlama göre harmonik birleşimi ile oluşan sonuçların kullanıcılara sunulmasıyla devam ediyor..

NATURE FORETOLD (ÜÇÜNÇÜ)
EKİP ÜYELERİ: GÖKHAN CEYLAN, ELİS SENA VATANSEVER

Bu proejde ise kullanıcıların kendi dijital çizimlerini, nesli tükenmekte olan türler için bağış kampanyası oluşturarak paylaşabilecekleri bir NFT platformu tasarlanıyor. Dünyada nesli tükenmekte olan 41.000 tür bulunmakta ve bütün türleri 1 sene boyunca korumak için yıllık 50 milyar dolar bağış gerekmekiyor. Dünyanın her yerinden bu türler için çeşitli yollarla bağışlar toplanıyor. Fakat istatistikler bu bağışların yeterli olmadığını gösteriyor. Bunun sonucunda da maalesef bazı türler yok oluyor.

ISTCOIN (İKİNCİ)
EKİP ÜYELERİ: DİLEK GÖKCAN, FATMA ZEHRA DİNÇ, TUĞBA SERT, FURKAN ATEŞ, FURKAN EREN CAN

İstCoin, Fatih'te yoğunlaşmış zanaatların çıkarılacak haritayla birlikte "Kayıp Parça'yı Bul" ipucu avı şeklinde oyunlaştırılmasını amaçlayan bir proje. Temel amacı da somut kültürel mirasları dijital alanda görünür kılan bir uygulamayla içerik arşivlerini festival alanlarında insanlarla buluşturmak. Kar amaçlayan sosyal bir girişim olan İstCoin ile kullanıcıların ipucu avı sonucunda ürettikleri içerikler puanlama sistemiyle derecelendirilecek ve hediye çekine dönüştürülecek. Bu çeklerin Fatih Belediyesi sosyal tesisleri ve yayınlarında kullanılacağını da ekleyelim.

IDEATHON SİZE NELER KATTI?

"BAZI SORUNLARA ÇÖZÜM ÜRETEBİLECEĞİNİ DÜŞÜNDÜĞÜMÜZ BİR PROJEYLE GELDİK. 8 YILDIR HAYALİNİ KURDUĞUM BİR ŞEYDİ. BÖYLE BİR FIRSAT OLUNCA DA TOPLAŞTIK VE KAÇIRMAYALIM DEDİK."

"IDEATHON PROJESİ HEYECAN VERİCİ. ÇÜNKÜ DÜŞÜNDÜKLERİNİ GERÇEKTEN UYGULAYABİLME FİKRİ İNSANI ÇOK HEYECANLANDIRIYOR."

Ideathon'a katılan gençlere bu süreç hakkındaki fikirlerini ve kendilerine neler kattığını sorduk.

NAHİDE ARIKAN – WITHME
Farklı bölümden arkadaşlarımızla bir araya geldik. Ideathon projesi heyecan verici. Çünkü düşündüklerini gerçekten uygulayabilme fikri insanı çok heyecanlandırıyor.

FATİH ÜSTÜN
Kardeşimle beraber katıldık. O daha önceki Ideathon'da ikinci olmuştu. Bu sefer birinci olmaya geldik. Bu tarz etkinlikleri yakından takip ediyoruz. Fikirlerimize değer verilmesi çok güzel.

SALİH DURMUŞ - ISTRAVEL
Daha öncede bu tarz projelere katıldık. Koç Üniversitesi'nin düzenlediği etkinlikte 3. olmuştuk. Fatih Belediyesi'nin bu etkinliği de fazlasıyla keyifli ve kalabalık. Bu kadarını şahsen beklemiyordum. Her şey çok güzel düşünülmüş.

MEHMET EMİN KAYA
Ben tek başıma katıldım. Burada Fatih Belediyesi'nden destek alacağım bazı noktalar var. Ideathon etkinliğini çok beğendim. Umarım daha fazla bu tarz etkinlikler yapılır.

EMRE HASIRIM- ANKA
Yedikule Hisarı'nda gerçekleşen bu etkinliğin ortamı çok güzel. Burada bizim gibi çalışan gençlerle aynı ortamda bulunmak ve onların fikirlerini dinlemek büyük şans. Bir sürü kişiyle tanıştık ve bence bu çok güzeldi. Böylesine bir alanda 200 kişiyiz ve herkes sadece Fatih'i daha iyi bir hale getirmeye çalışıyor. Böyle bir atmosferin içinde olmak çok güzel.

FURKAN AKTAY – SPRİNTER
Bazı sorunlara çözüm üretebileceğini düşündüğümüz bir projeyle geldik. 8 yıldır hayalini kurduğum bir şeydi. Böyle bir fırsat olunca da toplaştık ve kaçırmayalım dedik. Biz Küçükçekmece'de oturuyoruz ama Fatih Belediyesi'nin kütüphanelerine gidiyorduk. O yüzden Fatih kütüphaneleri Instagram hesabını takip ediyorduk. Ideathon yapılacağından öyle haberimiz oldu.

İREM DÖNMEZ- TERAPİ ŞEHRİ
Ideathon'u görünce hemen katılmak istedik. Bence gençleri böyle teşvik edici ve yenilikçi projeler olması çok güzel. Organizasyon gayet güzel. Burada aşırı fazla yazılımcı, bilgisayarcı insan var vekendi yaş grubumuzdaki arkadaşlara seslenebilme imkânımız oluşuyor. Daha çok sağlıkçıları ve farklı alanlardaki insanları da görmek istiyoruz açıkçası. Çeşitliliğin artmasını istiyoruz.

ENİSE AYTEKİN – IŞIK HUZMESİ
Ben Ankara'dan kuzenimin yanına Üsküdar'a gelmiştim. Sonra Ideathon'u duyduk ve katılmak istedik. Biz projemizin bir ışık huzmesi gibi gelip ortalığı aydınlatacağına inanıyoruz.

MUHAMMED ALİ SARIŞEN- KART DERSAADET
Ideathon'un bana kattığı en büyük şey belediyelere karşı olan önyargımın kırılmış olması. Belediyedeki memurların da sürdürülebilirlik üzerine çalıştığını gördüm. Beni çok umutlandırdı ve heyecanlandırdı.

TAHA KAYNAK- MİNECRAFT
Fatih Belediyesi'nin yaptığı bu proje çok güzel. Belediyelerde bu tarz projelerin olması bizi sevindiriyor. Heyecanlıyız. Ortam da çok güzel, çok da eğlenceli duruyor.

Kendi işini kurmak isteyen gençlerin yeni adresi

BİLGİYİ TİCARİLEŞTİRME MERKEZİ

"BİR ŞEYİN MÜMKÜN OLDUĞUNA İNANDIĞINIZ ZAMAN, İHTİMALLER BELİRMEYE BAŞLAR..." BU SÖZ, İNANMAKLA BAŞLAYAN HAYALLERİN ULAŞABİLECEĞİ BOYUTLARIN EN AÇIK ÖRNEKLERİNDEN BİRİ OLAN, DÜNYANIN EN ZENGİN İNSANI ELON MUSK'A AİT. BU SAYIMIZDA SİZLERE BAHSEDECEĞİMİZ BİLGİYİ TİCARİLEŞTİRME MERKEZİ (BTM) İSE HAYALLERİNİ GERÇEKLEŞTİRMEK İSTEYEN GENÇ GİRİŞİMCİLERİ BEKLEYEN EN İYİ SEÇENEKLERDEN BİRİ.

ESRA GENÇAY

İstanbul Ticaret Odası (İTO) tarafından 2017 yılında kurulan Bilgiyi Ticarileştirme Merkezi (BTM) yeni nesil bir startup merkezi. Burası, bilginin ticarileşme aşamaları olan; araştırma, fikir, icat, buluş ve yeni ürün geliştirme, patent başvurusu yapma, tescilleme, gelir modeli tasarlama, ticarileşme, pazarlama ve yaygınlaştırma adımlarında yenilikçi fikir sahiplerine projelerini gerçekleştirmelerinde gerekli olan tüm bileşenleri sunan bir merkez. Çalışmalarını gönüllülük esasına dayalı olarak yürüten BTM, girişimcilerinden herhangi bir hisse veya ortaklık talep etmeden eğitim ve seminerler, mentor desteği, yatırımcı eşleştirmeleri, girişimcilerin yatırımcı karşısında sunum yaptığı demo günü etkinlikleri, 7/24 ofis imkânı, birebir danışmanlık gibi hizmetleri tamamen ücretsiz sunuyor. Girişim düzeylerine göre BTM Kamp, Ön Kuluçka, Kuluçka ve Post Kuluçka olmak üzere 4 farklı programla girişimcilere hizmet veriliyor. Girişimci olmak ve ekosistem içerisinde bulunmak isteyen girişimci adayları **BTM Kamp;** yenilikçi bir iş fikri olup, bununla ilgili ürün veya ürün çıktılarına (yazılım, web sitesi vb.) sahip olan girişimciler **Ön Kuluçka;** şirket sahibi ve satış yapmış girişimciler **Kuluçka;** yatırım almış, ikinci veya üçüncü tur yatırım arayışında olan girişimciler ise **Post-Kuluçka** programında yer alıyor.

Temel programlarının yanı sıra tematik programları da bünyesinde barındıran BTM, İstanbul Kalkınma Ajansı desteği, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul Valiliği, Teknopark İstanbul ve İstanbul Ticaret Üniversitesi ortaklığıyla yürütülen, küresel doğan startup'lara yönelik programı "Winglobal" ile girişimcilerin globalleşme süreçlerini kolaylaştırmanın yanı sıra hem yurt içi hem de yurt dışı melek yatırım ağlarına erişmelerinin sağlanması amaçlanıyor. BTM'de projelerini geliştiren ve 6 aylık program sürecini başarıyla tamamlayarak Ön Kuluçka ve Kuluçka programlarından mezun olan girişimciler BTM'nin en büyük etkinliği olan Sahne XL'ta yatırımcısı karşısına çıkıyor.

Her seviyeden girişime ihtiyaçlarına yönelik mekanizmalar geliştirmeye devam eden BTM, icadı olan ve icadının Patent veya Faydalı Model başvurusunu yapmış girişimcilerin ürünlerini ticarileştirmeleri ve yatırımcıyla buluşturmaları için ihtiyaçları olan desteği sağlamak amacıyla İstanbul Kalkınma Ajansı'nın (İSTKA) da destekleriyle Mucit Girişimci Programı'nı yürütüyor. Aynı zamanda icat niteliğinde proje sahibi akademisyenlere de yönelik olan program kapsamında mucit girişimciler için özel eğitimler, sanal prototipleme ve test eğitimleri ile patent/faydalı model danışmanlığı, eşleştirme çalışmaları gerçekleştiriliyor.

Girişimcilik kültürünü öğrenmek isteyen kişilere yönelik sertifikalı ve herkesin katılımına açık online eğitimler de sunan BTM, hem Türkçe hem de İngilizce eğitimleriyle hizmet veriyor. Yalın Kanvas ve İş Planı Oluşturma, Küresel İş ve Teknoloji Trendleri, Pazar Analizi Yöntemleri, İş Geliştirme ve Stratejik Planlama, Patent ve Marka, İş ve Ürün Geliştirme, Startup'lar İçin Dijital Okuryazarlık gibi konuların da yer aldığı online eğitim sistemi toplamda 10 modülden oluşuyor.

Başarısını Ulusal ve Uluslararası pek çok ödülle taçlandıran Bilgiyi Ticarileştirme Merkezi, son olarak Doha'da düzenlenen World Incubation Summit'te, 70'i aşkın ülkede 700'den fazla kuluçka ve hızlandırma merkezinin verileriyle bir endeks oluşturan UBI Global tarafından "Dünyanın En Gelecek Vaad Eden Merkezi" ödülüne layık görüldü.
Bilgiyi Ticarileştirme Merkezi programlarında aldıkları çeşitli destekler ile projelerini geliştiren girişimciler, dünyada ilk defa bir ticaret odası tarafından kurulan ve ölçek olarak emsalsiz bir girişimcilik merkezinin ayrıcalıklarından yararlanıyorlar. BTM'nin üç girişimcisiyle bir araya gelerek girişimlerini ve BTM'yi konuştuk.

BTM'DE ÇOK FAZLA ŞEY ÖĞRENDİK
"Çizgi Studio" uygulamasının yaratıcısı Yağmur Aydemir projelerinin çıkış noktasını şu şekilde anlatıyor: "Çizgi Stüdyo kullanıcıların çizgi roman ve hikâyeler yayımlamalarına ve yayımladıkları eserler okundukça gelir kazanmalarına olanak sağlayan Web'de ve mobil platformlarda faaliyet gösteren bir uygulama. Eserler okurlara ücretsiz olarak sunuluyor ve bu şekilde çift taraflı bir fayda sağlamış oluyoruz. Temelde fikrimizin çıkış noktası Güney Kore'nin kültür faaliyetlerinin hızlandırmasıyla birlikte oldu. Güney Kore çok güzel bir şekilde kültür ihraç etmeye başladı ve biz de toplum yapısı olarak benzer olduğumuz bu ülkenin bizden neyi farklı yaptığını anlamaya çalıştık. Sonuçta kültürel miras bakımından zengin bir ülkeyiz. 'Türkiye'nin hikâyelerini dünyaya duyurmak için biz ne yapabiliriz?' noktasından çıkış yaptık. Güney Kore'nin çeşitli uygulamalarla kültürlerini ihraç ettiklerini fark ettikten sonra biz de benzerini yapmak istedik. Şu an için platform 6 aydır yayında ve 70 binden fazla eser yüklendi. 70 binden fazla roman ve hikâye demek bu. BTM tarafından da araç olunan bir ödül programında Kültür Bakanlığı'ndan ödül de aldık."

GİRİŞİMCİLİK SERÜVENİMİZE TAMAMEN BİLGİSİZ OLARAK GİRMİŞTİK. BTM'DE HEM TOPLU EĞİTİMLERDEN HEM DE BİREBİR MENTORLUK-LARDAN ÇOK FAZLA ŞEY ÖĞRENDİK.

Hayal ettikleri bir fikri sıfırdan başlayarak 1 yıl gibi kısa bir sürede hayata geçirdiklerini ifade ederken Bilgiyi Ticarileştirme Merkezi'nin kendilerine olan desteğini şu sözlerle ifade ediyor: "Girişimcilik serüvenimize tamamen bilgisiz olarak girmiştik ve bu nedenle öncelikli olarak eğitim süreciyle başladık. BTM'de hem toplu eğitimlerden hem de birebir mentorluklardan çok fazla şey öğrendik. Mentorlarımıza gidip 'Biz de kendimizi kurumsal olarak ifade etmek istiyoruz, bir şirket olmak istiyoruz, biz ne yapmalıyız?' diye sorduğumuz da oldu, şirketimizin finansal konuları ve kendi muhasebemiz hakkında sorduklarımız da oldu. Sürekli olarak bir öğrenme süreci içerisindeyiz ve en temelde en büyük katkıları verdikleri eğitimler oldu. Eğitimlerin yanı yatırımcılarla girişimcileri buluşturan Sahne XL etkinliğine katılma şansını yakaladık. Çok fazla sayıda yatırımcının katıldığı ve sunumunuzu gerçekleştirdiğiniz bir etkinlik bu. 3 dakikada sunumunuzu yapıyorsunuz ve yatırımcılar sizin projenizi beğenirlerse sizinle iletişime geçiyorlar. Bu etkinlik bünyesinde yer alarak yatırımcılarla tanıştık ve bu sayede ilk yatırım görüşmelerimizi sağladık. Devam eden süreçte birebir kurumsal iş birlikleri kısmı var şu an mesela belli başlı markalara gitmek istiyoruz ve bunu BTM aracılığıyla yapıyoruz. Bir markaya giderken bilinmeyen bir firma olarak gitmek yerine BTM aracılığıyla giderek İTO'nun desteklediği bir girişim olarak gidebiliyoruz. Bunların dışında bir de basında tanıtım destekleri var. Örneğin TRT'de bir belgesel serisi çekildi Benim Yolum isminde ve buradaki çoğu genç girişimci arkadaş orada kendi hikâyelerini anlatma fırsatı buldular. TRT'de bizim de belgeselimiz çıktı. Gazetelerde haber olabilme şansı yakalıyoruz. Bu şekilde basın temelli destekleri de mevcut. Ayrıca burada Ön Kuluçka yani Kamp dışındaki her programda bilgisayar destekleri de var. Oldukça ileri teknolojili bilgisayarlar mevcut. Alt tarafta da çok güzel teknik destekler var. Normalde elinize alamayacağınız gelişmişlikteki bilgisayarlara erişim şansımız oluyor. Network açısından da çok iyi çünkü örneğin ayda bir 'Find Your Co-Founder' isimli bir etkinlik gerçekleşiyor. Burada fikrinizi anlatıp fikrinize sizin gibi inanan uğraşacak ekip arkadaşı bulabiliyorsunuz. Buradaki herkes kendi fikrini geliştirmeye çalışıyor ve bir şirket kurmaya çalışıyor o yüzden sizin gibi olan insanlarla bir arada olma özgürlüğü de bence sağladığı katkılardan bir tanesi."

Bunların da yakın zamanda Global arenada açılışını yapacağız. En çok okunanların İngilizce çevirileriyle Amerika'da ve diğer ülkelerde tanıtımını yapmaya başlayacağız. Böylelikle birazcık daha kurgu ihraç etmek konusunda, kültür ihraç etmek konusunda ülkemize de fayda sağlayabiliriz diye umuyoruz. Hatta bu anlamda

İNTERAKTİF BİR EGZERSİZ SİSTEMİ: CATCHPAD
BTM'nin bir diğer başarılı girişimcisi Ahmet Sancaktutan, interaktif bir egzersiz sistemi olarak tanımladığı "CatchPad" isimli ürünlerinin hikâyesini şöyle anlatıyor:"Modern dünyanın bize sunduğu hayat hepimizi hareketsizliğe itiyor. Özellikle dijitalleşme ve pandemiyle beraber hareketsiz yaşam ayyuka çıktı. Bu yüzden fiziksel ve zihinsel efor gerektiren görece zor işlere başlamak veya devamını getirmekte zorlanıyoruz. Bizim interaktif egzersiz sistemimizde insanları eğlence ve interaktiviteyle harekete geçirmeyi amaçlıyor. CatchPad'le herkesin kendi gelişimini takip edebilecekleri bir sistem geliştirdik. Bu bir cihaz aslında bir donanım. Mevcut geleneksel antrenman yöntemleri ve ekipmanların aksine kullanmış olduğu interaktif yapısıyla ve teknolojisiyle hem onları harekete geçirmeye motive ediyor hem de

yapmış oldukları egzersizleri dijitalleştirerek yapmış oldukları egzersizlerden onlara geri bildirimler sunabiliyor. Catchpad spor, eğitim, eğlence hatta sağlıkta fizik tedavide birçok alanda kullanılabiliyor ve 7'den 70'e hitap ediyor. Biz insanları daha çok eğlenceyle harekete geçirmeyi amaçlıyoruz bu nedenle sistem oyunlaştırma esasına dayanıyor. Tabii ki zorluk seviyesine ve yaşa göre içerisinde farklı oyunlar var. Ben bunu bir nevi dijital oyun hamuru olarak tanımlıyorum. Böyle tanımlamamın sebebi ise aslında biz ortaya koymuş olduğumuz teknoloji ve yazılım sayesinde istediğimiz şekli verebiliyor olmamız. Bu sayede yüzlerce oyun tasarlayabildiğimiz gibi spordan eğitime kadar pek çok alana uyarlayabiliyoruz.

Bilgiyi Ticarileştirme Merkezi'nin biz girişimcilere sağladığı en kritik faydalardan biri tecrübe aktarımı. Ben şöyle düşünüyorum; benim her insandan öğrenebileceğim bir şey var çünkü her insan benim bilmediğim bir şey biliyor dolayısıyla ben ondan bir şey öğrenebilirim, ona da bir şeyler katabilirim. Ben mesela bugün buradayken bile aşağıda yeni bir arkadaşla paylaştım, ondan bir şey öğrendim. İkincisi burada sağlanan çalışma ortamı, çay, kahve, internet, bilgisayar, teknik destek, oyun odası, dinlenme odası gibi birçok hizmetin ücretsiz olması çok büyük bir avantaj. Üçüncüsü burada çok ciddi tecrübesi olan mentorlar var ve BTM bizim bu mentorlerle iletişime, etkileşime geçmemizi sağlıyor. Bize kendimizi geliştirebileceğimiz eğitim serileri sağlıyorlar. Ayrıca hem melek yatırımcılarla hem de kurumsal firma yani girişim sermayesi fonu dediğimiz yerlerle bizi bir araya getiriyor eşleştirme yapıyorlar ki bu da bize ciddi anlamda fayda sağlayan bir durum. Bunların dışında BTM'nin 'Mucit Girişimci' programı kapsamında İstanbul Ticaret Odası sponsorluğunda Las Vegas'ta düzenlenen MWC fuarına giderek burada ürünümüzü tanıtma şansını elde ettik ve çok güzel bir ilgiyle karşılaştık. Ciddi bir maliyet gerektirdiğinden birçok girişimci için kısıtlı kaynaklarla çok zor olabilecekken böylesi kıymetli bir imkâna BTM sayesinde erişebildik."

DÜNYACA ÜNLÜ LİDERLER İLE AYNI FUARDA OLMA İMKÂN

Las Vegas'ta düzenlenen "Mobile Wold Congress" fuarına BTM'den katılım sağlayan bir başka girişim olan "Yuppy Games"i Mustafa Serdar Hakkomaz'la konuştuk. İlk oyununu yakın bir zamanda yayınlayacak olan Yuppy Games mobil oyun odaklı bir şirket. Yıl sonunda Yuppy Games'in akademisini kurmayı hedeflediklerini belirten Mustafa Serdar Hakkomaz, sözlerine şöyle devam ediyor: "Bizim oyunlarımızda teknolojik olarak blockchain teknolojisi var, yani içerisinde NFT barındırıyor. Kısa bir süre önce TUBİTAK'a seçilmiş bir projeyiz. Çok ciddi bir ekip var burada. Birisi blockchain alanında diğeri oyun sektöründen olmak üzere çok önemli iki hocamız danışmanlarımız arasında. Ayrıca yurt dışında da oldukça deneyimli kişiler var ekibimizde. Yakın bir zamanda BTM'den bazı start-uplarla Las Vegas'da MWC fuarındaydık. Orası da çok yoğun geçti. Oyun sektöründen ve mobil alanda dünya çapında önemli şirketlerle görüştük. Hem yatırım açısından hem de Silikon Vadisi'ndeki üst düzey yöneticilerle gerçekleştirdiğimiz toplantılar bakımından oldukça verimli geçti. Bize işimizi daha hızlı büyütme açısından olumlu bir katkı sağladı. Kısa bir fuar ama etkisi çok büyük. BTM'nin bize böyle bir olanak sunması çok güzel bir destek."

5 YILDA...

127 MENTOR

120 EĞİTİM

15.000 GİRİŞİMCİ BAŞVURUSU

6000 GİRİŞİM, **3000** GİRİŞİMCİ DESTEĞİ

GİRİŞİMLERİN TOPLAM DEĞERLEMESİ
1 MİLYAR 663 MİLYON 274 BİN 950 TL

GİRİŞİMCİLERİN TOPLAM SATIŞ MİKTARI
93 MİLYON 500 BİN TL

Prof. Dr. Suphi SAATÇİ'nin
MİMAR SİNAN Gezi Rotaları kitabı çıktı!

FATİH BELEDİYESİ ZEYREK AKADEMİ
Fatih Kültürel Miras

İstanbul'a ruh ve kimlik kazandıran
Mimar Sinan'ın 5 farklı güzergahtaki eserlerini
bu kitap ile keşfedeceksiniz !

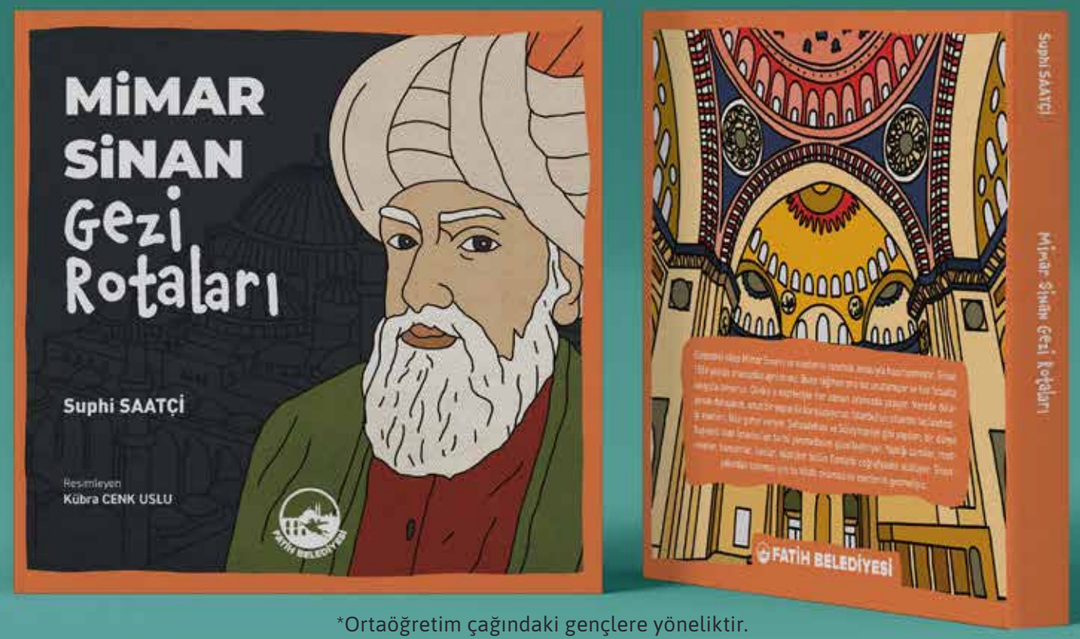

*Ortaöğretim çağındaki gençlere yöneliktir.

M. ERGÜN TURAN
FATİH BELEDİYE BAŞKANI

ALGI YÖNETİMİ VE MANİPÜLASYON

AMACIN GİZLENMESİ

MÜCAHİT GÜLTEKİN

HERKES DOĞRU MU SÖYLÜYOR? GERÇEK VE YALANI BİRBİRİNDEN NASIL AYIRT EDEBİLİRİZ? GENÇLERDEKİ GÜVENSİZLİĞİN ESAS SEBEBİ KANDIRILMA İHTİMALİNİN ORTAYA ÇIKARDIĞI KORKU MU? PEKİ İNSAN NASIL KANDIRILIR? BU SORULAR UZAYIP GİDEBİLİR. ANCAK ŞU BİR GERÇEK Kİ ALGINIZI BİR BAŞKASININ YÖNETMESİNE MÜSAADE ETMEK İSTEMİYORSANIZ DİKKAT ETMENİZ GEREKENLER VAR. BU KONU HAKKINDA BİLGİ SAHİBİ OLMAK MANİPÜLASYONLARA KARŞI DAHA DİKKATLİ OLMANIZI SAĞLAYABİLİR. ŞİMDİ ALGI VE MANİPÜLASYON MESELESİNE YAKINDAN BAKALIM:

Modern algı yönetimi ve manipülasyon tekniklerinin başarıya ulaşması için bazı kurallar bulunmaktadır. Bu kurallara dikkatle riayet edilmesi gerekir. Aksi takdirde hedef kitlede istenen değişim sağlanamaz. Bu kuralların hassasiyetle yerine getirilmesi algı yönetimi ve manipülasyonun başarıya ulaşacağının garantisi olmamakla birlikte, başarıya ulaşma ihtimali bu kurallara bağlıdır.

Bir kandırma sürecinin temelde dört bileşeni bulunmaktadır. Kandıran, kandırılan, kandırma konusu ve bağlam. Algı yönetimi ve manipülasyon tekniklerinin başarıya ulaşması, tamamıyla, süreci yöneten algı yönetmeni ve manipülatörün becerisine bağlı değildir. Manipülatör ve algı yöneticisi ne kadar yetenekli olursa olsun kandırma sürecindeki kritik bileşen kandırılandır. Kandırma süreci doğası gereği içinde bir takım kusurlar barındırır. Bu kusurların kandırılan tarafından fark edilebilme becerisi, sonucu değiştirmede önemli bir faktördür. Algı yöneticisi ve manipülatörün kandırma konusunu, bağlamı ve uyguladığı teknikleri kontrol altına alabilme ihtimali olsa da, kandırılanı tamamen kontrol altına alması, kendisine değil kandırılana bağlıdır. O halde, kandırma sürecinin en kritik bileşeninin kandırılan olduğunu söyleyebiliriz. Ama yine de kandırıcı için, kandırılandan bağımsız olarak uyulması gereken kurallar, başarının ön şartı olduğu için ilk olarak bu kuralların ne olduğuna bakılmalıdır.

Bu kuralların ilki “Amacın Gizlenmesi” kuralıdır.

İLK KURAL AMACIN GİZLENMESİ

Amacın gizlenmesi en önemli kuraldır. Kandırma sürecinin amacı “kandırmak” olduğu için, hiçbir kimseyi “eni kandırmak istiyorum” diyerek kandıramazsınız. Bu sebeple algı yönetimi ve manipülasyon süreci amaç doğrultusunda işletilir ama amaçtan hiç söz edilmez. Kandırılan kişiye gideceği yol gösterilir ama bu yolun nereye çıktığı bilgisi saklı tutulmalıdır. Algı yöneticisi ve manipülatör, çoğu zaman, amacı gizlemek

için *sahte bir amaç* üretir. Kandırılan kişinin istenen yönde harekete geçmesi, sahte amacın kandırılan kişinin özelliklerine uygun bir şekilde üretilmesine bağlıdır. Bunun için kandırılan kişi ya da toplumun iyi analiz edilmesi gerekir. Dolayısıyla kandırılan kişi yolu görür ama bu yolun nereye varacağıyla ilgili kendisine verilen bilgi ya da kandırılan kişinin öngörüsü tamamen hatalıdır.

Türkçede sebep bildiren soru kelimesiyle (neden) amaç bildiren soru kelimesi (niçin) birbirlerinin yerine kullanılabiliyor. "Neden" soru kelimesini, açımladığımızda "bunu eden şey nedir" demektir. "Niçin" ise, "bu ne için" anlamına geliyor. Fakat her iki soru kelimesi de sebepleri ve amaçları öğrenme maksadıyla kullanılabiliyor. Belki de bunun yol açtığı karışıklıktan olsa gerek, sebep ve amaç arasındaki önemli farka yeterince dikkat etmiyoruz. Sebepler bir olayın, bir davranışın, bir durumun öncesiyle ilgilidir. Sebep sorusu bizi geçmişe götürür. Amaç sorusu ise bizi geleceğe götürür.

Belki de bilimin sebeplerle daha çok ilgileniyor olmasından olsa gerek, amaçlardan çok sebeplerle ilgiliyiz. Bir şeyin neden yapıldığını anlamak, ne amaçla yapıldığı hakkında bilgi vermeyebilir. Örneğin yağmurun yağma sebebini bilmek, yağmurun yağma amacıyla ilgili bilgi vermez.

Sebepler *olmuş olan* şeylerle ilgilenirken, amaçlar olacak olan şeyle ilgilenir.

Sebep soruları bizi *geçmişe* götürürken, amaç soruları geleceğe götürür.

Sebepler *var olanı* bulmayı, amaçlar çıkarım yapmayı ve öngörmeyi gerektirir.
Bir olayın/durumun sebebi/sebepleri doğru ve hak olabilirken, amacı/amaçları yanlış ve batıl olabilir. Sebeplerin amaçları gizleyebileceğini çoğu zaman fark edemiyoruz. Örneğin çocukluğumuzda Ramazan'da teravih namazları akşamları sokağa çıkabilme amacımıza hizmet eden güzel bir sebepti. Dışarı çıkma sebebim ile çıkma amacım arasında kimileyin birbiriyle çatışan farklar bile bulunabilir. Sebepler algı yönetmenleri için amaçları görmemizi engelleyen bir perde gibi kullanılabilir.Amacın gizlenebilmesi için gerçekçi bir sebebin perde olarak kullanılması ve sahte bir amaç var edilmesi gereklidir.

Halkla ilişkiler ve propagandanın babası olarak bilinen Edward Bernays, kadınları sigara bağımlısı yapan meşhur kampanyasında amacını ustalıkla gizleyebilmiştir.

KADINLARI SİGARAYA BAŞLATAN ADAM
Edward Bernays'in Lucky Strike sigara firması için 1929 yılında New York'ta yürüttüğü kampanya amacın gizlenmesi ve sahte amaç üretilmesine ilişkin çarpıcı bir örnektir.

Edward Bernays halkla ilişkiler ve pazarlama tarihinin öncü isimlerinden biridir. Sigmund Freud'un hem baba hem de anne tarafından yeğeni olan Bernays, Lucky Strike firmasıyla sigara satışlarını arttırmak amacıyla bir anlaşma yapmıştır. Bernays'in manipülasyon tekniklerini başarıyla uyguladığı proje, sonuçları itibariyle oldukça etkili olmuştur.

1900'lü yılların başlarında Amerika'da kadınların halk arasında sigara içmesi ayıplanıyor, doğru bulunmuyordu. Ayrıca kadınların umuma açık yerlerde sigara içmesi bazı yasalarla yasaklanmıştı (Kalender, 2013). Kadınlar arasında sigara içme oranı oldukça düşüktü (%5 civarında). American Tobacco Company'nin sahibi George Washington Hill, sigara kullanımının kadınlar arasında da yaygınlaştırılması halinde, cirosunun büyük bir artış göstereceğini biliyordu. Bernays'le bunu gerçekleştirmesi için bir anlaşma yaptı.

Edward Bernays, Freud'un ve çeşitli psikologların da görüşlerini aldıktan sonra, oldukça ilginç bir proje hazırladı. Bir grup feminist kadınla anlaşarak onları örgütledi. Bu kadınlar New York'ta her yıl yapılan Paskalya yürüyüşüne katılacak, geçit esnasında jartiyerlerinden çıkardıkları sigaraları yakacaklardı. Projenin ana teması şuydu: "Kadınlar Amerika'da erkekler tarafından baskıya uğruyor, özgürlükleri kısıtlanıyordu. Sigara, bu erkek egemen baskıya karşı başkaldırma anlamına geliyordu. Ayrıca Amerika'nın özgürlüğünü sembolize eden Özgürlük Heykeli de elinde bir meşale tutuyordu. Kadınların ellerinde yanan sigaralar da onların erkek egemen düzene karşı 'özgürlük meşaleleri' olacaktı."

Bernays bir grup gazeteciyle de anlaşmıştı. Geçit esnasında sigara içen kadınların fotoğraflarını çekecek, kampanyanın teması doğrultusunda haberleştireceklerdi. Kampanya o denli başarılı oldu ki, 1923 yılında kadınların sadece %5'i sigara içerken bu rakam 1929 yılında %12'ye ve sonraki bir kaç yıl içinde de %35'e çıktı.

Bernays kadınların sigara içmesini "kadınların özgürlüğü" olarak kodlamıştı. Toplumda medyanın da desteğiyle "sigara içen kadınlar özgür kadınlardır" algısı oluşturulmuştu. Konu, kadının özgürlüğü bağlamında tartışılırken, Lucky Strike firması satışlarını katlamış, kasasını doldurmuştu. Bernays'in toplumun önüne çıkıp, "Kadınların sigara içmesi tütün şirketlerinin cirolarını arttıracak. Bütün kadınlara sesleniyorum, lütfen sigaraya başlayın" demesi herhalde saçma olurdu. Ama amaçlanan ve olan şey tam da buydu. Sigara içmenin kadınları özgür yapacağı Bernays'in kadınlar için ürettiği sahte bir amaçtı.

Not: Bu yazı Mücahit Gültekin'in *Algı Yönetimi ve Manipülasyon* kitabından küçük değişiklikler yapılarak alınmıştır.

Gençlik BİR KİMLİK, KİŞİLİK ARAYIŞI VE İNŞA DÖNEMİDİR

PROF. DR. BURHANETTİN CAN

GENÇLİK, GENEL OLARAK, YAPISAL OLARAK ÇOK DİNAMİK OLUP TOPLUMSAL DEĞİŞİMLERDEN, SORUNLARDAN VE BUNALIMLARDAN EN ÇOK ETKİLENEN KESİMDİR. BU AÇIDAN TARİHİMİZİN SON 200 YILLIK DÖNEMİ, SADECE TOPLUMSAL ÇALKANTILARIN TARİHİ OLMAYIP AYNI ZAMANDA GENÇLİĞİN KİŞİLİK VE KİMLİK ARAYIŞININ DA TARİHİDİR. BURADA GENÇLİK DENİLEN TOPLUM KESİMİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ KISACA ELE ALINIP DEĞERLENDİRİLECEKTİR.

GENÇ KİMDİR?

Gençlik kavramına ilişkin tanımlamalar, salt biyoloji, psikolojik ve sosyolojik bilim dallarına bağlı olarak yapılabildiği gibi her üçünü göz önüne alarak da yapılabilmektedir: "Birbirini niteleyen yaş dilimi, fiziksel, duyuşsal ve bilişsel farklılıklar; toplumsal anlamlar; toplumsal konum, toplumsal işlevler, üretim durumu gibi bir çok ölçüt karşısında toplumun diğer kesimlerinden ayrılan ve bu ölçülerce şekillenmiş, kendine özgü görünümleri olan toplumsal bir varlıktır." "Gençliği dar manada çocuklukla orta yaş arasında ki devre olarak; geniş manada kendinden evvelki çocuklukla kendinden sonraki erginlik kesimi arasında psikolojik, biyolojik ve sosyal açıdan en duyarlı yaş kesitidir."

Literatürde yer alan diğer tanımlamaları da göz önüne aldığımızda, gençlik dönemini, biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan gelgitlerle dolu bir arayış, bir değişim, gelişim, olgunlaşma, bir dünya görüşü, bir hayat felsefesi, bir değer sistemi, bir ahlak sistemi arama, bir kimlik ve kişilik inşa etme dönemi olarak tanımlayabiliriz.

GENÇLİK DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ

Gençlik dönemi değişim, bir geçici hal, arayış, kendini bulma, kendi kişilik, benlik ve kimliğini inşa etme ve olgunlaşma dönemidir. Bu nedenle yaş olarak alt limit olmasına karşılık üst limit, 35-40 yaş olarak kabul edilmektedir. Böyle bir dönem, ülkeden ülkeye, coğrafyadan coğrafyaya değişiklik arz etmektedir. Bu geniş yaş spektrumu içerisinde tüm gençlerin aynı davranış, düşünce ve tavrı gösterdiğini söylemek mümkün değildir. Gençlik, homojen bir grup, homojen bir yapı değildir.

Bununla beraber dünyanın her tarafında ki gençliğin gösterdiği ortak özellikler vardır. Gençlik dönemi denilen çocuklukla olgunluk dönemi arasında ki geçiş döneminde bireyde üç alanda ciddi değişiklikler meydana gelmektedir: 1-Biyolojik Değişim, 2-Psikolojik Değişim, 3-Sosyal Değişim.

BİYOLOJİK DEĞİŞİM

Biyolojik değişimde gencin kendi fiziksel yapısının başkaları, özellikle karşı cins tarafından nasıl değerlendirildiği, çok önemlidir. Ayna karşısında saçlarına yeni şekiller vermekte, giyindiği elbise ve ayakkabılarına karşı daha hassas davranmaktadır. Çevreye kendini kabul ettirmek, farklı görünmek ve farklı olmak onun için en önemli konudur. Bu nedenle, özellikle karşı cinsin düşüncelerine dikkat etmektedir.

Bu biyolojik değişim, ergenin psikolojisini ve sosyal davranışlarını etkileyerek psikolojik ve sosyal değişimi hızlandırmaktadır. En netameli, en sarsıntılı bir sürecin başlamasına neden olmaktadır. Gencin hayatında, kararlı hale ne zaman ulaşacağı kestirilemeyen bir geçici hal dönemi başlamaktadır. Genç kendisiyle, ailesiyle, çevresiyle ve o ana kadar elde ettiği ve inandığı değerler sistemi ve ahlak sistemi ile içinde yaşadığı toplum ve sistemle adeta bir hesaplaşmaya girmektedir.

PSİKOLOJİK DEĞİŞİM

Ergenlik sürecinde gencin psikolojisinde ciddi değişiklikler meydana gelmektedir. Med cezirli bir ruh hali oluşmaktadır. Gencin duyguları değişkendir. Duygusal, alıngan ve kırılgandır. Çevreyi etkilemek, kendini ispatlamak istemektedir. Bütün düşünce dünyası, anlık çalışmaktadır. Uzun vadeli sonuçlarla ilgilenmemekte, anı en iyi şekilde yaşamak istemektedir. Hayal dünyası çok geniştir.

HER TÜRLÜ OTORİTEYİ REDDETME EĞİLİMİNDEDİR. COŞKULUDUR, ATAKTIR, FEDAKARDIR, MACERACIDIR, EYLEMCİDİR. OTORİTEYE KARŞI KOLAYCA BAŞ KALDIRIR. ADALETSİZ VE HAKSIZ OLARAK NİTELEDİĞİ HER ŞEYE KARŞI ÇIKAR.

Bir taraftan kendine aşırı güvenir. Diğer taraftan güvenmez. Gelecek korkusu kendisini sarıp kuşatır. Nasıl bir okul, nasıl bir meslek ve nasıl bir iş? seçeceği kafasını meşgul edip durur. Ruh dünyasında sürekli okul, meslek ve iş arar. Bütün meslekleri ve işleri hem beğenir hem beğenmez. Gerçekte o arayış içerisindedir, fakat ne aradığını bilmez. Kendisi her şeyi sorgular ve fakat kendisinin sorgulanmasını istemez. Kendisi tartışmacıdır ve fakat kendi düşüncelerinin tartışılmasını istemez. Kendini hem değerli hem de değersiz görür. Kendisine değer verilmesini ister.

Çabuk sevinir, çabuk üzülür, ani sinirlenir tepki koyar. Tepkileri önceden kestirmek mümkün olmayabilir. Bazen en basit şeyleri sorun yapar.

O gerçekçi değil idealisttir. Kendisinin eleştirilmesinden hoşlanmaz ancak kendisi sürekli eleştirebilir. Özellikle anne ve babasına karşı bu konuda acımasız olabilir.

Hayatın merkezine kendini koyduğu için istekleri sonsuz olabilir. Kendine tanınan hakları ve imkanları yetersiz bulabilir. İsteklerine kısıtlama ve yasaklama getirilmesine tepkilidir.

Her türlü otoriteyi reddetme eğilimindedir. Coşkuludur, ataktır, fedakardır, maceracıdır, eylemcidir. Otoriteye karşı kolayca baş kaldırır. Adaletsiz ve haksız olarak nitelediği her şeye karşı çıkar. Uygun ortam bulduğunda tepkisini en açık bir biçimde ortaya koymaya kalkar. Acımasız olabilir. Beklemeye tahammülü yoktur. Sabırsızdır, acelecidir.

Ergenin kendisine seçeceği onunla benzeşeceği, özdeşleşim kuracağı rol modeller aradığı dönem, bu dönemdir. Bu dönem bir arayış, bir sorgulama dönemidir. Bu dönemin sancısız atlatılabilmesi; bu zamana kadar alınan terbiyeye, aileye, içinde yaşanılan okul, çevre, arkadaş grubu, toplum ve sisteme bağlı olacaktır. Çünkü bunlar onun rol modelleridir. Bunlarla özdeşleşme içerisine girmektedir.

ERGENLİK BİR ÖZDEŞLEŞME DÖNEMİDİR

Genel olarak insanların özelde ergenlik döneminde ki gençlerin, sosyal ve duygusal davranışları üç farklı şekilde öğreneceği kabul edilmektedir. Bunlar, “deneme –yanılma”, “doğrudan öğrenme” ve “dolaylı öğrenme”dir (taklit, özdeşleşme ve model alma). Bu öğrenme şekillerinden özdeşleşmenin çocuk ve ergenin hayatında ayrı bir yeri vardır:“Özdeşleşme, gençlik çağına ait ruhsal yapı içerisinde aile bireylerinden başlayarak çevredeki kişilere, düşüncelere, kültüre doğru gittikçe genişleyen bir alanda gencin, bilinçli ya da bilinçsiz olarak etkilendiği, benimsediği duygu, düşünce, tutum ve davranışlardan oluşan bir süreç.”, “aşırı duygusal bir bağlanma ile model alınan kişinin kişiliğinin taklit edilmesidir.”

Özdeşleşmenin gerek şartı, muhataba duyulan duygusal bağlılık ve güvendir. Dolayısıyla özdeşleşme, bir ilişkiler zincirinin doğal sonucu olarak oluşmakta; en çok ilişki kurularak kendisine bağlanılan, güvenilen kişi, çocuğun o olmak istediği kişi olmaktadır. Çocukta ki gelişime bağlı olarak ilişki zinciri genişleyeceğinden özdeşleşme aileden dış çevreye doğru yayılarak genişlemektedir: 1-Aile Bireyleri (anne, baba, kardeş, dede, nine), 2- Yakın Çevre (arkadaşlar, öğretmenler), 3-Uzak Çevre (güçlü başarılı ve meşhur kimseler, siyasi - dini liderler, futbolcular, sanatkârlar, film, dizi, bilgisayar oyunları, çizgi film kahramanları), 4-Tarihi Şahsiyetler. Burada sadece ailede ki özdeşleşim ele alınıp incelenecektir.

AİLEDE ÖZDEŞLEŞME VE ETKİLİ FAKTÖRLER

Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde bireyin üzerinde en etkili olan unsur, onun birlikte yaşadığı ailesidir. Ancak ergenlik döneminde çocuk o zamana kadar içinde yaşayıp büyüdüğü ailesinin kendisini, sözüne değer verilen ayrı bir fert, ayrı bir varlık, ayrı bir kişilik olarak kabul etmesini ister. O ailenin içinde kendi başına ayrı bir şahsiyettir. Artık kendi bağımsız tercihleri vardır. Bu tercihleri, kendisi için daha yararlı, daha cazip görmektedir. Genç kendine göre giyinmek ve yemek istemektedir. Eve istediği zaman gelip istediği zaman çıkmak, haber vermemek, izin istememek de bu sürecin doğal sonucudur. O kendisini ayrı bir varlık olarak göstermek, ispatlamak için çalışmaktadır.

Ailesine, arkadaşlarının ailelerini örnek vererek kendini haklı göstermeye çalışır. Artık bu sürece girildi mi, ailenin tüm bilgileri, davranışı, tutumu ve tezatları gencin kafasında yargılanır. Genç kendisini ailesinin bir kuklası olarak görebilir ve tepkisi sertleşebilir. Aile içi bir kavga başlayabilir. Böyle bir gelişme, gençte aile içerisinde özgür bir tartışma ve konuşma imkânının olmadığı duygusunun oluşmasına sebebiyet verebilir. Ne desek, ne istesek ve ne söylesek yanlış anlaşılıyor, “bu evde özgür bir ortam yok” duygusuna kapılabilir.

Ailede sürekli gerginliğin olması, ailenin kendisini umursamadığı, kendisine değer vermediği, kendisine ayrı, bağımsız bir birey muamelesi yapmadığı sonucuna ulaşmasına neden olabilir. Kendini aileden dışlanmış görebilir. Medyanın/sosyal medyanın ve sistemin oluşturduğu bir atmosferle var olan gerilimi, haklı veya haksızlık bağlamında değil, kuşak farkı bağlamında ele alarak aileyi demode olmuş değerlerin, kültürün bir parçası olarak görüp kayda değer bulmamaya karar verebilir. İlişkiler şeklileşebilir ve ruhsuzlaşabilir. Aile ile ilişkilerini, sevgi ve saygının ötesine kaydırarak çıkar ilişkisine, paraya indirgeyebilir. Parası olsa, ailenin kahrını çekmeye değmez olduğuna inanabilir.
Genç huzursuzdur ve bu huzuru aile ortamının dışında aramaya başlayabilir. Arkadaş çevresi, dış çevre ve sanal ortam onun yeni dostları ve rehberleri durumuna gelebilir. Bunlar onun yeni rol modelleri olabilir.

Ergenlikle beraber ana babadan özerk hale gelme, bağımsız davranma, gençte bir eğilim olarak var olur. Bu, kimlik arayışının, toplumda ayrı, sözü geçer bir fert olarak yer edinme isteğinin doğal, fıtri bir sonucudur. Ergende toplum içerisinde kendine ayrı bir rol belirlemek isteği vardır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, bu özerk veya bağımsız olmanın hudutlarının nasıl çizileceğidir.

ÇOCUKLUK VE ERGENLİK DÖNEMLERİNDE BİREYİN ÜZERİNDE EN ETKİLİ OLAN UNSUR, ONUN BİRLİKTE YAŞADIĞI AİLESİDİR.

Gencin aile ile ilişkileri, büluğ öncesi dönemde ki gibi olamayacaktır. Ancak ergenlik döneminde de başıboş bir ilişki olmamalıdır. Aileler bu dönemi, bu döneme kadar olan çocukluk diye tanımlanan dönemde çocuklarına kazandıracağı değerler ve verecekleri terbiye ile minimum zararla atlatabilirler. 13-14 yaşına kadar çocuğa bir şey vermeyip, bir alt yapı kazandırmayıp, büluğla beraber yaşanacak olan sorunları, sihirli bir değnekle çözmek mümkün gözükmemektedir. Çocukluk döneminde sağlam bir alt yapı oluşmamışsa, sağlam bir değerlendirme ve filtreleme mekanizmasına sahip değilse iletişim kanallarının, özellikle, internet ve sosyal medya ortamının sunduğu bilgilerin veya mesajların yoğun baskısı altında gerçeği bulması mümkün olamayabilir.

Aile, özellikle, anneler çocuğun yeni bir döneme girdiğini kabullenmelidirler. Onun bir kimlik arayışında olduğunu, kişiliğini inşa etmek için doğal bir sürece girdiğini görebilmelidirler. Teknolojik değişimlerin ve sosyal medya faktörünün çok etkin olduğu bir dönemde eski tarz müdahalelerin, gençte tepki doğurduğunu yeni bir yaklaşımı denemek gerektiğini kabullenmek zorundalar. Artık etkileşim sadece aile ile çocuk arasında meydana gelmemektedir. Çocukluk döneminde aile çok etkili iken ergenlikle beraber aile dışında birçok faktör (yakın ve uzak çevre) devreye girmektedir. Bununla beraber aile bireyleri ergen açısından birer rol model olup ergen, ilk onlarla özdeşleşme içerisine girmektedir. Aile bireyleri ile özdeşleşmede ergenin kız veya erkek olması bir faktör olarak farklılık göstermektedir. Aynı zamanda özdeşleşme, anne, baba, kardeş, dede, nine ile yapılmaktadır. Kız ya da erkeğin anne ya da babadan birini rol model alarak özdeşleşmesine etki eden en önemli parametreler; sevgi, güç ve üstünlük, benzerlik, disiplin anlayışı olarak özetlenebilir. Burada bunların hepsini ele alıp geniş bir şekilde inceleme imkânı yoktur.

AİLE İÇİ ÖZDEŞLEŞMEDE SEVGİ FAKTÖRÜ

Yaratılışın bir kanuniyeti olarak sevgi varlığın, neslin devamı için en önemli bir parametredir. Bir annenin çocuğu için katlandığı çile, gösterdiği fedakârlık fıtratın bir yasası olan sevgiden dolayıdır. Sevgi hangi yaşta olursa olsun aile yapısını, dayanışmasını sağlayan temel unsurdur. Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde sevgi, gençler açısından daha anlamlı ve daha etkilidir. Sevgi, şefkat ve merhamet, çocuk ve ergenin psikolojik ve sosyal gelişiminde önemli roller oynarlar. Onun geleceğini şekillendirir, davranışlarına bir olgunluk ve güven katar.

Sevgi, çocuk veya ergenin aile bireyleri ile özdeşleşmesini sağlayabilir. Bunun için sevginin, çocuk veya ergene yansıtılması, hissettirilmesi gerekir. Bizim gibi toplumlarda sevgisini en iyi tarzda gösterebilenler anneler, dedeler ve ninelerdir. Babalar, otoritenin temsilcisi olup genelde mesafelidir: "Özdeşleşmede annenin sevgi, şefkat ve fedakarlığı etkili iken; babanın anlayışlılık, aileye bağlılık, çocuk ve ergenle daha rahat ve olgun iletişim kurabilme özellikleri etkili olmaktadır."

SEVGİ, ÇOCUK VEYA ERGENİN AİLE BİREYLERİ İLE ÖZDEŞLEŞMESİNİ SAĞLAYABİLİR. BUNUN İÇİN SEVGİNİN, ÇOCUK VEYA ERGENE YANSITILMASI HİSSETTİRİLMESİ GEREKİR.

Anne kadar o üslup ve tarzda olmasa dahi babaların sevgilerini çocuklarına hissettirmesi gerekir. Her şeyde olduğu gibi dengeli, ölçülü bir sevgi anlayışı, özdeşleşme için önemlidir.

Bugün çalışan anne ve babalar, çocukları ile yeterince ilgilenebilmede ve ona gerekli sevgiyi aktarabilmede, zaman – mekân faktörleri açısından bazı sorunlar yaşamaktadır. Bu durum, anne babanın yaşlılık döneminde daha farklı bir şekilde hayata yansıyabilir ve anne baba için huzur evleri tercihi öne çıkabilir. Kreş ortamında yetişen çocukların ergenlikte daha sorunlu hale gelebilme tehlikesi mevcuttur.

Onun için dede ve ninelerin aile içi sevgi aktarımında ve çocuk terbiyesinde alacakları rol, çok daha önemlidir.

Sevgisinde aşırılık, çocuğun kişiliğinin oluşmasını olumsuz etkileyebilir. Çocuk aşırı ilgi ve sevginin oluşturduğu ortamı, dış dünyada aramaya başlar, bulamayınca da ailesine ve içine kapanır ya da sanal dünyaya yönelir. Bu da gencin kendine olan güvenini yıkarak tek başına ayakta kalamama gibi bir sonucu doğurabilir. Aşırı sevgi ve ihtimamın bir başka olumsuz etkisi, Çocuk ve ergenin bundan bıkkınlık, rahatsızlık duyarak aileden uzaklaşma eğilimi içerisine girmesi, aileyi önemsiz addetmesidir.

Çocuklara gösterilen sevgi tarzı ile ergenlere gösterilen sevgi tarzı aynı olmamalıdır. Çocuğun istediklerini almak onun başını okşamak, onu öpmek bir sevgi gösterim şekli olabilir. Ergenlere sevgi yöneltmek, onun isteklerini sadece almak şeklinde olmamalı, onu okşamak veya öpmekte yeterli değildir. Yaşadığı gelgit olayına denk düşecek bir sevgi gösterimi gerekir. O da kendisine değer vermek, onu önemsemek, yetişkin yerine koymak, aile içi kararlara onu iştirak ettirerek sorumluluk yüklemek, başarılarını taktir etmek ve başarısızlıklarını abartmamakla olabilir. Başarısızlıklarını ne görmemezlikten gelmek ne de abartmak. Sendeletmek ve fakat düşürmemek. Böylelikle başarısızlıklarının bir güven krizine dönüşmesine mâni olmak gerekmektedir.

AİLE İÇİ ÖZDEŞLEŞMEDE DİSİPLİN FAKTÖRÜ

Aile içi disiplinin oluşturulmasında aile bireylerinin izlediği yol, takındığı tavır önemlidir. Aile içi disiplin, iki kategoride ele alınabilir: Güç Kaynaklı Disiplin ve Sevgi Kaynaklı Disiplin. Bu iki disiplin şekli aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:"Sevgi Kaynaklı Disiplin, istenmeyen davranışlarda bulunan bir kişiyi, onu ikna ederek vaz geçirmeye çalışma, hayal kırıklığı gösterme, ona aldırmaz gibi davranma, sevgi, şefkat ve anlayışın şarta bağlı olarak verilmesi." "Güç kaynaklı disiplin, İstenmeyen davranışlarda bulunan kişinin suçuna karşılık olarak onu tehdit etme, azarlama, bağırma, dayak vb. fiziki cezaya çarptırma."

Güce dayalı cezalandırma ile oluşturulan disiplin anlayışı, yüzeysel kalmakta bireyin ruh dünyasında gerekince bir yankı bulmamaktadır. Aile bireylerine karşı olumsuz bir şuur altının oluşmasına sebebiyet vermekte, ergen aile dışına yönelerek aile dışında özdeşleşmeye gireceği bireyler aramaktadır. Disiplini güce dayalı olarak kurmada ısrarlı olma, ergenin aileden soğumasına, gücü yettiği anda da isyan etmesine neden olmaktadır. Bu durumda çocuk veya ergen, model alma, özdeşleşme yoluyla aileden öğrenmeyi kesebilmektedir. Taklit edeceği, benzeyeceği insanları ailenin dışında aramaktadır.

GÜCE DAYALI CEZALANDIRMA İLE OLUŞTURULAN DİSİPLİN ANLAYIŞI, YÜZEYSEL KALMAKTA BİREYİN RUH DÜNYASINDA GEREKİNCE BİR YANKI BULMAMAKTADIR.

O nedenle güce dayalı disiplin anlayışı tek başına kullanıldığı yarardan çok zarar getirmektedir. Cezalandırılmaya karşı çocukta bir bağışıklık sistemi oluşabilmektedir. Haklı da olsak haksız da olsak nasıl olsa ceza yiyeceğiz anlayışına kapılan çocuk, cezayı hak ederek yemeye talip olabilmektedir. Ayrıca ferdin şuur altına bu tür bir disiplin anlayışı yerleştiğinden yaşamı içinde kendisine karşı yanlış yapıldığına inandığı durumlarda, daha saldırgan, uzlaşmaz ve cezalandırıcı bir tavır sergilemeye çalışmaktadır.

Bu nedenle sevgiye dayalı disiplin anlayışı, aile içerisinde tercih edilmesi gereken bir disiplin olmalıdır. Sevgiye dayalı disiplin anlayışında ikna etme; pişmanlık duygusunu harekete geçirme vardır. Kendisini başkalarının yerine koyarak düşünmesini sağlamak, gelecekte kendi çocuklarının olacağını aynı şeyleri kendisine yaptıklarında bundan hoşnut kalıp kalmayacağının sorgulamasını yaptırmak gerekir.

Disiplin anlayışında çocuk veya ergene neyi yapamayacağının yanında neyi yapabileceği de öğretilmelidir. Öğrenmenin önemli yollarından biri olan özdeşleşme ve model edinme, aile içerisinde başarıldığında ergen için son derece önemli bir öğrenme aracı olacaktır. Çocuk sorgulamayarak taklit ederek ailedeki değerleri genellikle benimser, içselleştirir. Böylelikle anne babalar, kendi değerlerini bu yolla çocuk ve ergenlere aktarabileceklerdir. Aile, terbiyenin en etkili ve en önemli araçlarından biri olacaktır.

GENÇLİK DÖNEMİ BİR SORGULAMA VE KİMLİK ARAMA DÖNEMİDİR

Büluğla beraber başlayan biyolojik ve ruhi değişim gençte bir kimlik arayışına neden olur. "Ben kimim, ne olacağım, hayatın, yaşamın manası nedir, nereye aitim, bugüne kadar öğretilenler ne derece doğrudur?" gibi soruların cevaplarının arandığı bir dönemdir gençlik dönemi.

Merak ve sorgulama, bu dönemin en belirgin özelliklerinden biridir. Bu arayış ve sorgulama, onun hayata yükleyeceği anlam için önemlidir. Bu ana sorgulama, onu ya dinginliğe ya da med cezir anaforuna getirilecektir. Genç, çocukluktan başlayarak aile, arkadaş grubu, öğretmenleri, uzak çevre ve tarihi şahsiyetlerle oluşturduğu özdeşleşim ile kazandıklarını ve diğer yollarla elde ettiği kazanımları içselleştirerek kendine mal edebilmelidir. Böyle bir sentezleme ile elde ettiği değerler, tutum ve tavırlar, onun benliğinin bir parçası haline gelerek kimliğini oluşturmaktadır: "Kimlik özdeşleşmenin bittiği yerde başlamaktadır." Kimliğin oluşumu ile kim olduğu, kimlere ait olduğu, hangi iklime ait olduğu, nereden gelip nereye gideceği? sorularının cevaplarını bulmaktadır. Bu kimlikle aynı ortak değerleri, gelenekleri, örf ve adetleri paylaşan toplum veya toplumun alt grupları ile bir aynileşme ve bütünleşme içerisine girmektedir. Aidiyet duygusu kazanmakta, kimlik gence ayakta durmayı, cesaretli ve kararlı olmayı öğretmekte, özgüven vermekte, güçlü ve şahsiyetli kılmaktadır.

KİMLİĞİN OLUŞUMU İLE KİM OLDUĞU, KİMLERE AİT OLDUĞU, HANGİ İKLİME AİT OLDUĞU, NEREDEN GELİP NEREYE GİDECEĞİ SORULARININ CEVAPLARINI BULMAKTADIR.

Gencin böyle bir kimliğe ulaşabilmesi için özdeşleşim içerisinde bulunduğu bütün aktörlerin, aldığı eğitimin, yaşadığı ortamın ve bütün bilişim kanallarının birbirleri ile uyumlu olması gerekir. Aile ile okul, aile ile arkadaş grubu, aile ile uzak çevre, aile ve okul ile uzak çevre ve ortam/sistem, medya/sosyal medya birbirleri ile çatışıyorsa, bir gencin güçlü bir kimlik ve kişilik inşa etmesi son derece zor olacak ve gelgitler yaşayacaktır. Parçalanmış bir kimlik ortaya çıkabilecektir. Aidiyet ve ayniyet oluşamayabilecektir.

Öğrenci Atölyesi
Taşkışla Design Lab Pilot Proje-II

tekrar düşün: fatih

Yaratıcı Tasarımlar ile
Murat Paşa Camisi'nden Belgrad Kapı'ya
Tarihi Kent Omurgasını Tekrar Düşünmek

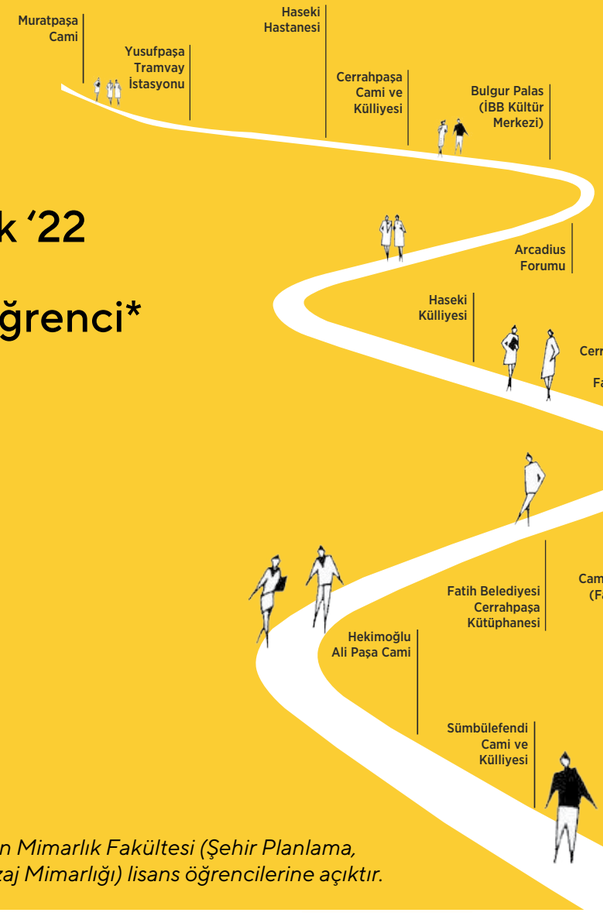

28 Kasım-2 Aralık '22

Kontenjan: 50 Öğrenci*

Kayıt formu

Son başvuru:
25 Kasım 2022
(23:59'a kadar)

** İstanbul'da bulunan üniversitelerinde eğitim gören Mimarlık Fakültesi (Şehir Planlama, Mimarlık, İç Mimarlık, Endüstriyel Tasarım ve Peyzaj Mimarlığı) lisans öğrencilerine açıktır.*

Taşkışla Design Lab Projesi İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA) tarafından Yaratıcı Endüstriler Mali Destek Programı kapsamında desteklenmektedir.

GENÇLİK ANKETİ

FATİH'İN GENÇLERİ KENDİLERİNİ ANLATIYOR

MELEK TEKDEMİR

FATİH BELEDİYESİ BÜNYESİNDE STRATEJİ GELİŞTİRME BİRİMİ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN "GENÇLİK ANKETİ" BAŞKANLIK SAHA EKİBİ ARACILIĞI İLE GERÇEKLEŞTİRİLDİ. FATİH BELEDİYESİ'NE AİT KÜTÜPHANELERDE YAPILAN BU ÇALIŞMA İLE ONLARIN DÜNYALARINI ANLAMAYA YÖNELİK BİRBİRİNDEN FARKLI SORULAR SORULARAK KENDİLERİNİ İFADE EDEBİLMELERİ İÇİN BİR FIRSAT SUNMUŞ OLUNDU. VERİLEN YÜZLERCE CEVAP ARASINDAN SADECE BİR KISMINA YER VERMİŞ OLSAK DA TÜM YANITLARIN BİZİM İÇİN ÇOK KIYMETLİ OLDUĞU BİLGİSİNİ PAYLAŞMAK İSTERİZ. YANITLARI OLDUĞU GİBİ AKTARMAYA ÇALIŞTIK, SADECE İMLA KURALLARINA UYMASI HASSASİYETİNİ GÖZETEREK BİRTAKIM DÜZENLEMELERDE BULUNDUK.

Kendinizi birkaç kelime ile anlatır mısınız?
“Yorgun, kitapçı, neşeli.”
“Spiritüel ve gözlemci bir insan.”
“Hakkaniyet yolunda, hiç kimseyi kırıp üzmeden, değerlerine zarar vermeden elimin uzandığı her insana yardımcı ve faydalı olmak benim en büyük temennim. Savcı olmak istemem de bundan kaynaklanıyor.”
“Kendi halinde, arayışta, hayatını dengeye sokmaya çalışan bir genç.”
“Öğrenciyim. Hem ders çalışıp hem de geçim için işe gidiyorum. Ailemden uzakta yaşıyorum ve Fatih Belediyesi de buradaki ailem oldu :)”
“Hayallerinin peşinden koşan, sevdiklerinin mutluluğu ve ülkesinin geleceği için sürekli kafa yoran bir Türk genci.”
“Sürekli kendini geliştirmeye adayan, azimli, çalışkan ve hırslı birisi.”
“Ülkesine ve milletine faydalı olmaya çalışan bir Türk genci.”

Hayatta mutlu olmak için önemli faktörler nelerdir?
“Aile, sağlık, huzur.”
“Jelibon yemek ve hediye almak.”
“Başarılı olduğunu hissetmek, amaç edinmek ve onun uğruna çalışmak. Sizi seven birilerinin olması ve sizin de sevebilmeniz. Ama en önce kendinizi sevmeniz.”
“Pozitif düşünmek, yaratıcı olmak ve kendini gerçekleştirebildiğini hissetmek.”
“Para, aşk ve aile.”
“Sevmek, sevilmek, değerli hissetmek, hayallerinin peşinden koşmak, isteklerini ve ihtiyaçlarını düşünmeden karşılayabilecek bir maddi durumunun olması.”

Kuşağının sence neye ihtiyacı var?
“Bugünün şartlarıyla geçmişin kültürünü hayatında birlikte işleyebilmeye.”
“Sadece doğru yönlendirilmek. Başta azıcık destek verilirse geri kalan çalışmayı kendimiz gösteririz.”
“Okumaya, araştırmaya.”
“Daha gelecek odaklı bir hayata ve daha az savunmacı daha çok uzlaştırıcı görüşlere.”
“Dinî, milli değerlerin daha iyi öğretilmesine, daha iyi bir eğitim sistemine ve hayat koşullarına ihtiyacı var.”
“Arkamızda duran insanlara.”
“Harcanmamaya, fark edilmeye, anlaşılmaya ve imkân sunulmasına.”
“Kesinlikle düzgün ve rasyonel bir eğitime.”
“Desteğe. Maddi manevi desteğe ihtiyacımız var. Yaşımızdan değil de düşüncelerimizden sorumlu tutulmaya ihtiyacımız var.”

İdolün kim?
“Recep Tayyip Erdoğan.”
“Christiano Ronaldo.”
“İdolüm yok kendim yeni bir yol yaratmak istiyorum.”
“İlber Ortaylı.”
“Dr. Livesey.”
“Mustafa Kemal Atatürk.”
“Mehmet Ergün Turan.”

SORULARIMIZI YÖNELTTİĞİMİZ GENÇLER KUŞAKLARININ FARK EDİLMEYE, ANLAŞILMAYA İHTİYAÇ DUYDUĞUNU İFADE EDİYOR.

HAYATTA OLMAZSA OLMAZ DEDİĞİNİZ 3 DEĞER NEDİR?

Milyon dolarların olsa nasıl harcarsın?
“Ev alıp kiraya verirdim ve sınırsız param olurdu ”
“Milyon dolarım olsa milyar dolar yapmak için harcarım.”
“Hayallerimi gerçekleştiririm, dünyayı dolaşırdım ve ihtiyaç sahiplerine verirdim.”
“Muhtemelen kaliteli bir üniversite bir hastane, spor salonları açarım, market zincirleri vb. şeylere harcarım, küçük imparatorluk kurarım ;)”
“Alışveriş sitesi favorilerimdeki her şeyi alırım, eğitimime ve bunun için çalışan insanlara harcarım.”
“Dolar düştüğü an kentsel dönüşüme girmesi muhtemel olan evlerden alıp birkaç katına katlamak olur.”
“Nasıl harcayacağımı bilemem.”
“Kıyafet, yatırım, sadaka.”
“Sosyal tesisler yaptırırım. Tımar sistemine benzer işleyen vakıf kurarım- ki var zaten- bir de bilimsel gelişmelere yansız destek veririm.”
“Yatırım yaparım, yarısını borsada yarısını bitcoinde kullanırım.”
“Kimsesiz çocukların eğitimi ve kendilerini hayata kazandıracak bir kuruluş açmak istiyorum.”
“İlk önce annemin tedavisine, kalanını bir kısmını aileme bir kısmını da eğitimime harcardım.”

Geleceğe ait kaygılarınız nelerdir?
“İşsiz kalmak.”
“Gelecek kaygısı taşımıyorum. Anda kalmayı tercih ediyorum.”
“İç, dış savaş, ekonomi, doğanın geri dönüşüşüz zararlar görmesi, ülkemin gerilemesi.”
“Mesleğimde başarılı olamamak, dünyevi dertlere dalıp, asıl mutluluk kaynağım olan işlerden uzaklaşmak.”
“Ekonomik olarak yeterli özgürlüğümü sağlıklı bir şekilde elde edememek. Ve huzurlu bir aile yapısı kuramamak.”
“Hastalık, savaş, öz saygımı yitirmek.”
“Çevreye yararlı bir birey olamamak.”
“Doktor olarak tabii ki can güvenliğim. Ülkemde göreceğim değer, alacağım maaş, hastaların bana davranış biçimi, emeklerimin karşılığını alıp almayacağım...”

Hayatta olmazsa olmaz dediğiniz 3 değer nedir?
“Saygı, sevgi, güven.”
“Ailem, arkadaşlarım, hayallerim.”
“Aile, vefa, öz sevgi ve saygı.”
“Vatanımız, insani değerlerimiz, spor.”
“Telefonum, annem, ablam.”
“Aile, seyahat, müzik.”
“Ahlak, adalet, anlayış.”
“Aile, akademik kariyer, mutluluk.”
“Sadakat, yardımseverlik, iç huzur.”
“Vicdan, merhamet, saygı.”
“Sadakat, yardımseverlik, iç huzur.”

Yaş grubunun dâhil olduğu kuşağı nasıl isimlendiriyorsun?
“Değişen ve gelişen dünyanın hızlı tüketenleri.”
“Genç Kuşak: Taze bilgi ve yenilikçi.”
“GKK: Geleceği kurtaracak kuşak.”
“Cesur kuşak.”
“Altın nesil.”
“Z kuşağı.”
“Son umut ışığı.”
“Hızlı kuşak.”
“Popüler kültüre kendini kaptıran...”
“Altın kuşak.”
“İsimlendiremiyorum ama eskisinden farklı oldukları için mutluyum.”
“İnternet kuşağı.”
“Şanssız:)”
“Kökleriyle bağını koparmaya çalışan haylaz çocuklar.”
“Düşünmeden harekete geçen ve tez canlı.”
“Genellikle heves ve istekleri doğrultusunda hareket eden kuşak.”
“Etrafında olan her şeyin farkında ve fanatik değil.”
“Genç dinozorlar.”

Sence özgürlük nedir?
“Başka bir insanın kişisel alanını ihlal etmedikçe kendi sınırlarını çizebilmek.”
“Bence özgürlük fikirlerine değer verilmesidir. Senin sen olduğun için sevilmendir. Saygı görmek saygı göstermektir.”
“Parasına bakmadan eşya almak.”
“Bekarlık.”
“Susmak ya da konuşmak.”
“Başkalarının hayatını etkilemeden istediğini elde etme.”
“Hiç kimsenin birilerinin hayatına müdahalede bulunmadığı gerek dinî gerek siyasi gerekse de ayrımcı fikirlerin insanları ayrıştırmadığı liyakatin olduğu bir yaşam.”
“Hayal edilenleri yapabilme gücü.”

Senden sonraki kuşaklara tavsiyelerin neler?
“Sınırlar dâhilinde değil de kendi istediği şekilde yaşaması.”
“Özgün ve atılgan olmaları.”
“Kendilerinden önceki kuşaklardan öğüt alabileceklerini fakat yaşamların bize göre şekillendirmemeleri gerektiğini.”
“Daha umutlu olmamız için yaşadıkları olumsuzlukları intikam duygusuyla değil serinkanlılıkla çözüme kavuşturmaları. Hazzın değil adaletin doğrunun yanında olmalarını tavsiye ederdim.”
“Zamanlarını güzel değerlendirip sevdikleri kabiliyeti olan şeylere yönelsinler.”
“Hayatta ne için yaşadıkları sorusuna cevap aramaları.”
“Milli ve dinî değerlere sahip çıkmaları.”

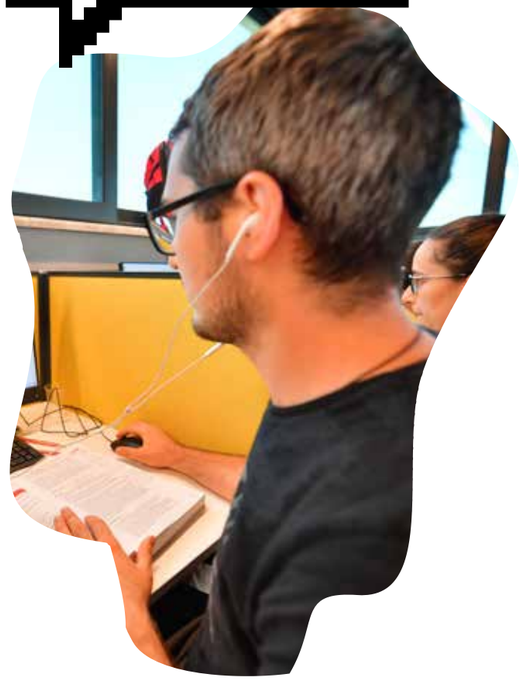

“Hayatın vahşi bir meta olduğunun farkına varın.”
“Genel geçer yargıları göz ardı etmeyin. Akli doğrunun bir tane olduğunu unutmayın.”
“Yine öğrenmek ama bu sefer daha çok öğrenmek ve konfor alanından çıkıp kendinizi geliştirin asla gençliğinizi boş işlerle boşuna harcamayın, gelecek çok daha güzel olacak bu yaşlarda çalışın ki ilerde istediğimiz hayatın tadını yaşayalım.”
“Araştırın, doğru bilgiyi kendiniz bulun doldurma bilgilerle yaşamayın bilinçli olun.”
“Çevreyi, doğayı ve insanları koru, onlara sahip çık.”
“Manevi değerlerimize sahip çıkıp yitirilmemesi.”
“Bence kimseyi taklit etmeyen ve düşünmeyi bilen, kendilerini olduğu gibi kabul eden insanlar olmalılar.”
“Tavsiye verememem çünkü onlar benden daha farklı ve zeki olacak.”
“Özgürlüklerinden taviz vermesinler.”
“Eğer ki bir yanlışımızı gördüyseniz bizi yerle bir etmekten çekinmeyin.”
“Hayallerinden vazgeçme.”
“Din ve ahlaki değerlerini iyi bilmelerini, aynı zamanda teknolojiden geri kalmamalarını ve her zaman birkaç adım ötesini düşünmelerini, aynı zamanda kendinden sonra gelecek nesillere yaşanılabilir bir dünya bırakmarını tavsiye ederdim.”

GENÇLERİMİZ İÇİN ÖZGÜRLÜK, FİKİRLERİNE DEĞER VERİLMESİ VE HAYAL ETTİKLERİNİ YAPABİLME GÜCÜ GİBİ ANLAMLARA GELİYOR.

Toplumun en büyük 3 sorunu nedir?
“Birlik olamama, bencil olma, başkalarının düşüncelerine önem vermeme.”
“Bilgisizlik, saygısızlık, anlayışsızlık.”
“Kutuplaşma, kendinden olmayana nefret besleme. Görev ahlakından yoksunluk ve tembellik. Bilgisizlik, her konuda fikir belirtip cehaletini kabullenmeme.”
“Hata yaptığının farkında olmasına rağmen haksız olmamak özür dileyememek, diğer insanların hak ve özgürlüklerine burnunu sokmak, açgözlü olmak.”
“Aşırı kaygı, stres ve kargaşa.”
“Bilmeden her şeye gaza geliyoruz. Sadece kendi kafamızdakileri haklı görüyoruz. Bencillik.”
“Cehalet, yanıltıcı söylentileri takip etme, uyuşukluk ve sorumluluk eksikliği.”
“Kin, ön yargı, bencillik.”
“İman, ibadet, ahlak.”
“Tembellik, dedikodu, uyuşturucu.”

Anlaşılmadığını düşünüyorsan sana bir fırsat ☺ Sorulan soruların dışında başka neler söylemek istersin?
“Anlaşılmadığımı düşünmüyorum anlaşılmazsam büyük ihtimal anlaşılmak istenmemişimdir.”
“Sanırım gençlere en çok değer veren belediyelerden biri Fatih Belediyesi, teşekkürler.”
“Gençlere her şekilde daha çok destek verilmeli.”
“Gençlere özgüven aşılanması konusunda çok önem vermenizi isterim. Özgüvenli gençlik çok önemli.”
“Çok güzel çalışmalarınız var. Daha fazla aile yapılarına odaklanın ve gençlerin değerlerinden kopmaması için bol bol danışmanlıklar kurun.”

İSTANBUL'UN SEYYAHI,

SEYYAHIN İSTANBUL'U

ÇOK OKUYAN MI, ÇOK GEZEN Mİ DAHA İYİ BİLİR? ASLINDA HER İKİSİ DE! BU SORUYA ÇOK GEZENİN GÖZÜNDEN YAZILMIŞ BİR KİTABI OKUYAN DA DİYEBİLİRİZ. ÜÇ KITAYI AŞARAK 225 ŞEHRE AYAK BASAN ÜNLÜ SEYYAH EVLİYA ÇELEBİ'DEN İLHAM ALINARAK HAYATA GEÇİRİLEN *İSTANBUL'UN SEYYAHI, SEYYAH'IN İSTANBUL'U PROJESİ* DE TAM OLARAK BUNU AMAÇLIYOR. GENÇLERİN VE ÇOCUKLARIN, İSTANBUL'A FARKLI BİR PENCEREDEN BAKMALARINI HEDEFLEYEN PROJE; BU KADİM ŞEHRİ 17.YÜZYILIN İZLERİYLE TANIMA İMKÂNI SAĞLIYOR.

DİLARA OBENİK

İstanbul'un farkına varabilmek, bu şehri iyice tanımak için muhtelif yollar bulunmaktadır. Tarihi semtleri gezmek, tarihi yapıları görmek ve çok kültürlü sokaklarında dolaşmak... Oysa birçok kişinin kaçırdığı ve görmediği bir nokta var; seyyahlar. Çünkü seyyahların tanıklığını görmeden İstanbul'un keyfine varmak mümkün olmaz. Seyyahlar, eşsiz hikâyelerini bir denizin kıyısına, diğer bir sokağın köşesine veya bir caminin avlusuna bırakmıştır. İstanbul'un bu anlamda çok çeşitli kültürel yapısı ve asırları aşan tarihi, seyyahlar için harika bir hikâye oluşturmaktadır. Bu sebeple birçok farklı kültüre ev sahipliği yapmış bu şehri anlatmanın en iyi yollarından biri de; bir seyyahın yaşadıkları ve gözlemiyle oluşturulmuş seyahatnamesinden geçiyor.

İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA) tarafından desteklenen, Fatih Belediyesi'nin katkılarıyla Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi (FSMVÜ) Evliya Çelebi Çalışmaları Merkezi yürütücülüğünde hayata geçirilen

İstanbul'un Seyyahı Seyyah'ın İstanbul'u projesi ile çocuklar ve gençlerin kendi seyahatnamelerini oluşturmaları için önemli bir fırsat sunuluyor. Evliya Çelebi'yi tanımakla kalmayıp onun gözünde ayrı bir öneme sahip olan İstanbul'u, günümüzde hâlâ 17. yüzyılın izleriyle birlikte görmeyi ve anlatmayı amaçlanıyor. Proje ile İstanbul'un yüzyıllardır süregelen mirasının benimsenmesi, anlatılması ve gelecek nesillere ulaştırılması hedefleniyor.

BİRÇOK FARKLI KÜLTÜRE EV SAHİPLİĞİ YAPMIŞ BU ŞEHRİ ANLATMANIN EN İYİ YOLLARINDAN BİRİ DE BİR SEYYAHIN YAŞADIKLARI VE GÖZLEMİYLE OLUŞTURULMUŞ SEYAHAT-NAMESİNDEN GEÇİYOR.

17. YÜZYILDAN GÜNÜMÜZE KÖPRÜ KURUYOR

Kültürel tarihimizde gezgin denilince ilk akla gelen kişilerden biri olan Evliya Çelebi'nin 50 yıl 1635 yılında başlayarak 50 yıl süren gezileri ona ilham veren bir rüya ile başlıyor. Bir seyahat aşığı olan bu gezgin, 50 yıllık serüvenini kendine has üslubu ile oluşturduğu eşsiz seyahatnamesiyle yalnızca gördüğü yerleri yazmakla kalmamış oradaki yaşanmışlıkları da aktarmıştır. Çelebi; üç kıtayı aşarak 225 şehre dair izlenimlerini yazdığı seyahatnamesinde, doğup büyüdüğü İstanbul'a ayrı bir önem vermiş. Bu sebeple seyahatnamede İstanbul'unda 17. yüzyılın izlerini oldukça detaylı bir şekilde görmek mümkün. Evliya Çelebi'nin bu gezisi İstanbul'un Seyyahı Seyyah'ın İstanbul'u projesine de ilham olmuştur.

Proje ile ilham kaynağı olan proje ile çocuk ve gençler kendi coğrafyalarında yetişen Evliya Çelebi'yi tanıma fırsatı buluyor. Onun tarihe çok kültürlü, renkli ve zamanı aşan yaklaşımının izini, İstanbul üzerinden bugün de takip edecek olmaları daha bilinçli bir bakış açısı sağlıyor. Evliya Çelebi Çalışmaları Merkezi Müdürü ve Proje Koordinatörü Dr. Öğr. Üyesi İlhami Danış, projeye katılan çocuk ve gençlerin İstanbul'u, Evliya Çelebi gibi hissetmelerini istediklerini belirtirken projenin amacını ise şu sözleriyle aktarıyor: "Çocukları ve gençleri İstanbul ile daha yakından tanıştırmak için yola çıktık. Bunu yaparken Evliya Çelebi'den ilham aldık. O, bu topraklarda yetişen dünyaca ünlü bir seyyah. Biz de onu kendimize rol-model alarak, onun izinde İstanbul'u gezeceğiz. Rotalarımız Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde anlatılan rotalar olacak. Arzumuz da çocuklarımızın ve gençlerimizin Evliya Çelebi gibi İstanbul'un tarihini, mimarisini, kültürünü, sosyal dokusunu görmeleri, hissetmeleri, nasıl değerli bir şehirde yaşadıklarını bilmeleri ve bu bilinçle şehri daha iyi noktalara eriştirmeleri."

KÜLTÜREL TARİHİMİZDE GEZGİN DENİLİNCE İLK AKLA GELEN KİŞİLERDEN BİRİ OLAN EVLİYA ÇELEBİ'NİN 50 YIL 1635 YILINDA BAŞLAYARAK 50 YIL SÜREN GEZİLERİ ONA İLHAM VEREN BİR RÜYA İLE BAŞLIYOR.

PROJE KAPSAMINDA ÇEŞİTLİ ATÖLYELER GERÇEKLEŞİYOR

Proje kapsamında gençlere ve çocuklara yönelik animasyon, kısa film ve yaratıcı yazarlık olmak üzere 3 farklı atölye bulunuyor. Yaratıcı yazarlık atölyesi ile okuma ve yazma pratikleri geliştirilirken şehre dair gözlem ve hayallerini kelimelere dökmelerine katkı sağlanıyor. Kısa film ve animasyon atölyeleri ile de sanatsal farkındalığı kazandırmanın yanında günümüz teknolojisini kullanarak bu beceri ile zihinlerinde ürettikleri fikirleri görsel araçlarla ortaya çıkarmaları amaçlanıyor. Atölyelerin odağında İstanbul'un olması planlanıyor. Bu kapsamda Üsküdar bölgesindeki ortaokul ve lise öğrencileri arasından seçilen 110 öğrenci, 26 Eylül'den Mart 2023'e kadar sürecek atölyelerde İstanbul'u merkeze aldıkları yazılar, animasyonlar ve kısa filmler üretecek. Ayrıca seçilen 5 gezi rotasında edinilen gözlem ve deneyimlerle öğrenciler kendi filmlerini ortaya çıkaracak. Evliya Çelebi Çalışmaları Merkezi Müdürü ve Proje Koordinatörü Dr. Öğr. Üyesi İlhami Danış projenin çocuklar ve gençlerin gelişimine çok yönlü katkı sağlayacağının altını çizerek şöyle devam ediyor: "Rotalarımızdan biri Üsküdar, iki tanesi Fatih. Fatih'te ilk olarak Unkapanı, Ayasofya ve Sultanahmet, ikincisi ise Süleymaniye ve çevresinden oluşuyor. Diğer rotamız Eyüp ve Galata bölgesi. Öğrenciler beşer gruplar hâlinde rehberler eşliğinde İstanbul'u gezecekler. Biz de bu yerlerle ilgili Evliya Çelebi'nin neler yazdığını anlatacağız. Öğrenciler 17. yüzyıldan günümüze o sokağın, mimarinin ne kadar değişip değişmediğini yerinde görecekler."

Bütün çalışmaların kamuoyu ile paylaşılarak katılımcıların sanatsal yeteneklerinin sergileneceği proje, Mart 2023'te tamamlanması planlanan atölyelerin ardından yeni öğrencileriyle devam edecek. Projenin ikinci fazında yer almak ve başvuru yapabilmek için https://seyyah.fsm.edu.tr adresini ziyaret edebilirsiniz.

“İYİ Kİ ÖĞRENCİYİM”

FATMA KARACA MEŞE

GELECEK KAYGISI, SINAV STRESİ, STAJLAR, ÖDEVLER DERKEN İÇİNDE BULUNULAN ANLARDA ÇOK KIYMETİ BİLİNMEYEN BİR ŞEYDİR ÖĞRENCİLİK YILLARI. PROFESYONEL HAYATA ATILDIĞIMIZDA DA O DÖNEMLERİ HEP ÖZLERİZ. OYSA ÖĞRENCİ OLMANIN KEYFİNİ DOYASIYA ÇIKARMAK VE YARARLANMAKİÇİN PEK ÇOK NEDEN VAR! ÜSTELİK BAZI FIRSATLAR HER YAŞ GRUBUNDAN ÖĞRENCİYİ KAPSADIĞI İÇİN VELİLERE DE KOLAYLIK SAĞLIYOR.
İŞTE “İYİ Kİ ÖĞRENCİYİM” DEDİRTEN FIRSATLAR...

ULAŞIM & SEYAHAT

Şehir içinde indirimli ulaşım kartıyla istediğiniz kadar gezebilirsiniz. Ama "bu bana yetmez" diyorsanız pek çok otobüs ve uçak firmasının öğrenci indirimi olduğunu söyleyebiliriz! Türk Hava Yolları 12-24 yaş arası Miles&Smiles üyesi olan öğrencilere; iç hatlarda yüzde 20, dış hatlarda yüzde 10'a varan indirim avantajı sağlıyor. Ayrıca bilet karşılaştırma ve satın alma sitesi olan enuygun.com, mobil uygulamasını indirip edu.tr uzantılı e-mail adresi ile üye olan öğrencilereotobüs biletlerinde 30 TL indirim yaparken, ucuzabilet.com ise okulların açıldığı eylül ayı içerisinde 50 TL indirim fırsatı sunuyor.

Bunun yanı sıra Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 10 Ekim tarihinde yaptığı kabine toplantısında da şehir dışında okuyacak üniversite öğrencilerini sevindiren bir haber geldi! Cumhurbaşkanı Erdoğan, şehir dışında okuyan gençlere yılda iki defa olmak üzere gidiş-dönüş ulaşım biletleri için destek verileceğini açıkladı. Bu desteğe göre 25 yaşın altındaki lisans öğrencileri e-devletten başvuru yaparak 2022 yılı için bilet başına 500 TL, 2023 yılı içinse 750 TL olarak belirlenen destekten faydalanabilecek.

Yurtdışına çıkmak isteyen öğrenciler için de pasaport ücretleri konusunda şahane bir avantaj var! Milli eğitim kurumlarına bağlı kreşe giden çocuklar, ilkokul, lise öğrencileri ve 25 yaşını aşmamış tüm öğrenciler harçsız bir şekilde öğrenci pasaportu alabiliyor. Buna göre öğrenciler en uzun süreli olan 10 yıllık pasaportlara yalnızca 225 TL defter bedeli ödeyerek sahip olabiliyor. Eğer henüz 25 yaşınız aşmadıysanız öğrenci pasaportunuzu ve Interrail biletinizi alarak hem Avrupa'yı hem de kuzey ülkelerini gezebilirsiniz. Bu macerayı hiç unutmayacağınıza eminiz!

EĞLENCE

Pandemiyi arkamızda bırakıp, eski günlerimize geri döndüğümüzde şüphesiz ki en çok özlediklerimiz hep bir ağızdan eşlik ettiğimiz konserler, keyifle izlediğimiz tiyatrolar ve zamanın nasıl geçtiğini anlamadığımız etkinliklerdi. Eğer öğrenciyseniz, kültür sanat etkinliklerine ulaşmak artık çok daha kolay. İKSV, gençlerin, sanata daha kolay erişebilmelerine katkı sağlamak amacıyla hayata geçirdiği Eczacıbaşı Genç Bilet projesiyle 2022 yılı boyunca tüm etkinlik biletlerini gençlere 10 TL'den satışa sunuyor. Yaş sınırının bulunmadığı yalnızca öğrenci olmanın yeterli olduğu proje kapsamında İstanbul Film Festivali, Müzik Festivali, Caz Festivali, Tiyatro Festivali, Filmekimi, Gezgin Salon ve Salon İKSV'deki onlarca etkinliğe katılarak farklı deneyimler yaşayabilirsiniz.

Öğrencilerin kültür sanat etkinliklerine erişimine destek olmak için bir başka uygulama ise Zorlu PSM'nin hayata geçirdiği Son Dakika Koltuğum projesi! Proje ile Zorlu PSM'de gerçekleşecek etkinliklere katılmak isteyen öğrenciler Tosla uygulamasını indirerek, belirlenen sivil toplum kuruluşlarına 1 TL bağış yaparak son dakikada katılım sağlanmayan ve kullanılmayan koltukları satın alabiliyor. Böylece hem bir STK'ya bağış yaparak destek olma hem de avantajlı bilet fiyatına sahip olma fırsatı yakalanıyor. Daha ne olsun! Ayrıca Biletix ve Mobilet gibi pek çok bilet satış sitesinde de öğrencilere indirim imkânı sağlıyor.

TEKNOLOJİ & EĞİTİM

Öğrenci ve genç dostu bir belediye desek aklınıza ilk neresi gelir? Eğitime ve gençlere olan inancı, öğrencilere sunduğu imkânlarla ilk akla gelen her zaman Fatih Belediyesi oluyor. Pek çok yerde imkânlar lisans öğrencilerini kapsarken, Fatih Belediyesi bünyesinde bulunan Zeyrek Akademi ve Davutpaşa Medresesi'nde yüksek lisans ve doktora öğrencilerine de ayrıcalık tanınıyor. Zeyrek Akademi'de hem lisans hem de yüksek lisans öğrencilerine yönelik Osmanlı Türkçesi, fotoğrafçılık, tarih, sanat tarihi, mimarlık ve felsefe alanında uzman kişiler tarafından seminerler ve eğitimler veriliyor. Böylece gençlere farklı disiplinlerde kendilerini geliştirme fırsatı sunuluyor. Öğrencileri odağına alarak onların ihtiyaçları gözetilerek hayata geçirilen Davutpaşa Medresesi'nde ise yine alanında uzman kişilerin öğrencilerle buluştuğu eğitimler, söyleşiler ve atölyeler gerçekleştiriliyor. Ayrıca akademisyen olmak isteyenlerin işini kolaylaştırarak onların gelecek hayallerine bir adım daha yaklaşabilmeleri için akademik yayın ve tez basım desteği de sağlanıyor.

Peki, öğrenci mail adresinizle ve belgenizle size açılan kapıların farkında mısınız? Word, Excel, PowerPoint, Teams ve OneNote gibi pek çok uygulamayı barından Office 365 öğrenci ve eğitmenlere ücretsiz! Office 365 kapsamında OneDrive ile 1 TB boyutunda depolama alanı da sizin oluyor.

Özellikle mimarlık gibi çizim yapmayı gerektiren bölümlerde okuyan öğrencilerin sıkça kullandığı AutoCad, animasyon, efekt ve simülasyon oluşturmak için kullanılan 3B yazılım uygulaması Maya gibi daha pek Autodesk hizmeti de öğrenci ve eğitmenlere ücretsiz erişim hakkı tanıyor. Ayrıca tasarıma ilgi duyan öğrenciler Adobe'un tüm hizmetlerini içeren Creative Cloud uygulamasına yüzde 33 indirimle yalnızca 125 TL ödeyerek kullanma hakkına sahip olabiliyor. Genellikle prodüktörlerin ve ses mühendislerinin tercih ettiği Pro Tools Studio aboneliği de ayda 32 dolar yerine öğrencilere 9 dolar olarak göze çarpıyor. İletişim bölümlerinde okuyan ve bu alana ilgi duyan öğrenciler buna çok sevinecek.

Eğer depolama ve ortak çalışma alanı arıyorsanız sizi buraya alalım! Okulunuzun Google Suite anlaşması bulunuyorsa, mailinizi okul hesabıyla ilişkilendirerek sınırsız Google Drive depolama alanı alabilirsiniz.

Bilgisayar ve tablet ihtiyacınız varsa, alışverişinizi okulların açıldığı dönemde yapmanız en doğrusu olacaktır. Pek çok teknoloji firmasının bu dönemde indirimleri oluyor. Ayrıca Apple, her yıl yönelik okula dönüş kapsamında temmuz-ekim aylarında bilgisayar ve tablet alan üniversite öğrencilerine, velilere ve eğitmenlere indirimler ve promosyonlar sunuyor.

"Müzik benim her şeyim" diyenler playlistlerini hazırlasın, indirimler geliyor! Apple Müzik öğrencilere ayda 9,99 TL'den, Fizy ilk 3 ay ücretsiz sonrasında ise 8,99 TL'den, Spotify ise ilk ay ücretsiz sonrasında 10,49 TL'den kullanım fırsatı sağlıyor. Size de sadece okul yolunda veya ders çalışırken dinleyecek şarkılara ve podcastlere karar vermek kalıyor.

DİJİTAL DÜNYA-DA ÖĞ-REN-CİLERE EĞİTİM AVAN-TAJLA-RI

ÖĞRENCİLİK VE ÖĞRENME MERAKI VEYA BAŞKA BİR DEĞİŞLE BİLİM AŞKI BİTMEYECEK BİR SERÜVENDİR. BUGÜN DİJİTAL İMKÂNLARIN DÜNYAYI ARAŞTIRMACI RUHLU ÖĞRENCİLERİN AYAKLARINA GETİRDİĞİNİ SÖYLEYEBİLİRİZ. BU PLATFORMLARDAN FELSEFE, DİN, TEKNOLOJİ, FOTOĞRAF SANATI, SANAT TASARIMI, BİLGİSAYAR BİLİMLERİ, BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ, TARİH, COĞRAFYA, SAĞLIK- TIP, PROGRAMLAMA, SOSYAL BİLİMLER, MATEMATİK GİBİ ALANLARDA ONLİNE OLARAK EĞİTİM ALABİLİRSİNİZ. HATTA HARVARD ÜNİVERSİTESİ GİBİ BÜYÜK ÜNİVERSİTELERDEN BİLE ONLİNE EĞİTİMLERLE SERTİFİKA ALMAK MÜMKÜN. BİZLER DE DİJİTAL DÜNYADA ÜCRETSİZ ERİŞİM SAĞLANACAK EĞİTİM VE OLANAKLARI SİZLER İÇİN DERLEDİK.

SAİD ERCAN

BİLGE İŞ
ww.bilgeis.net
ODTÜ'den ücretsiz sertifika programları düzenleyen bir oluşum. Programlama dahil kişisel gelişim ve yazılım alanında önemli eğitimlere imkân veriyor ve sertifika da veriyor.

GLOBAL ENSTİTÜ
www.globalenstitu.com
Global Enstitü, ücretsiz interaktif eğitim programları düzenleyen sistem olarak tanımlanabilir. Katılımcılara uzaktan eğitim sonunda bu eğitimlere katıldığı için sertifika da veriyor.

ALISON
www.alison.com
Alison, Google, Cambridge ve Stanford gibi kurumlar tarafından desteklenen bir ücretsiz eğitim merkezi. Ülkemizde çok bilinmese de dünya eğitim ekosisteminde önemli bir yere sahiptir. Genel olarak iş yeri becerilerini öğretmek için İrlandalı bir çevrimiçi eğitim platformu olduğunu söyleyebiliriz. İrlandalı sosyal girişimci Mike Feerick tarafından 21 Nisan 2007'de Galway, İrlanda'da kurulmuştur.

HARVARD ÜNİVERSİTESİ
online-learning.harvard.edu
Dünyanın en ünlü üniversitesi Harvard bilime katkı yapmaya devam ediyor. "Online learning" ve www.edx.orgplatformu üzerinden ücretsiz sertifikalı kurslarla sosyal sorumluluk projelerine ön ayak oluyor. Sanat'tan matematiğe kadar hemen hemen her dalda eğitimler bulmak mümkün.

NASA
www.images.nasa.gov
Nasa'nın da uzay ile ilgili keşiflerini ve fotoğraflarını bulabileceğiniz online arşivi herkese açık. Bu site özellikle uzay meraklılarının ilgisini topluyor.

ABD MECLİS KÜTÜPHANESİ
www.loc.gov
Bu kütüphanede, 1800 - 2020 yılları arasında dünya üzerinde çekilmiş milyonlarca fotoğrafa ulaşabilirsiniz: 200 yıllık dev bir dünya arşivi sizi bekliyor.

SERVET-İ FÜNUN DERGİSİNİN YAYINLANMIŞ TÜM SAYILARI:
dspace.ankara.edu.tr/xmlui/discover?query=Servet-i+f%C3
Türk edebiyatının en önemli dergilerinden Servet-i Fünun'un tüm sayıları dijital olarak incelemeye açık. Ankara Üniversitesi'nin bir hizmeti olan bu dijital kütüphane özellikle edebiyat meraklılarının dikkatini çekiyor.

DAVID RUMSEY HARİTALARI
www.davidrumsey.com
David Rumsey, Amerikalı bir harita koleksiyoncusu ve David Rumsey Harita Koleksiyonu'nun kurucusudur. Kendisi aynı zamanda Haritacılık Ortakları'nın da başkanıdır. Söz konusu internet sitesi üzerinden bu büyük harita arşivine ulaşılabilir.

BM ESER ARŞİVİ
www.un-ilibrary.org
Birleşmiş Milletler, 24 Ekim 1945'te kurulmuş; dünya barışını, güvenliğini korumak ve uluslararasında ekonomik, toplumsal ve kültürel bir iş birliği oluşturmak için kurulan uluslararası bir örgüttür. Bu sitede ise küresel sorunlarla ilgili yayınladığı yayınları tamamen ücretsiz şekilde paylaşıma açıyor.

BALKANLAR'DAKİ OSMANLI FOTOĞRAFLARI
www.nit-istanbul.org/kielarchive/index.php
Eylül 2011'de Hollanda Türkiye Enstitüsü (NIT), Machiel Kiel'in fotoğraf arşivinin sayısallaştırılması ve yayınlanması için bir proje başlattı. NIT'nin eski bir direktörü olan Prof. Kiel, Balkan ülkelerindeki Osmanlı mimari anıtlarının araştırılmasına öncülük ettiği ve doğası gereği, ünlü bir Hollandalı bilim adamıdır. Arşivi, bu mirasın araştırmacıları için paha biçilmez bir kaynağı temsil ediyor. Çoğunlukla 1960'lar ve 90'lar arasında oluşturulmuş, aynı zamanda yirminci yüzyılın ikinci yarısında hayatta kalmayan veya önemli ölçüde değiştirilmiş birçok anıtın görsel belgelerini de içeriyor. Kiel arşivinin NIT tarafından yayınlanmasının, bu mirasa ilişkin uluslararası araştırmaları önemli ölçüde ilerletmesi umulmaktadır.

FİLM SAHNELERİ ARŞİVİ
film-grab.com/tag/screenshots
Sinemanın büyülü dünyasına bir de buradan bakın, unutulmaz sahneler tekrar canlanıyor. Sinemayı sevenler bu siteyi çok sevecek.

NEW YORK METROPOLITAN OPERASI
www.metopera.org
New York Metropolitan Operası, bu sanatı sevdirmek için her gün eski bir performansı ücretsiz olarak erişime açıyor.

BERLİN FİLARMONİ ORKESTRASI ARŞİVİ
www.berliner-philharmoniker.de/en/titelgeschichten/20192020/the-berlin-phil-series/
Berlin Filarmoni Orkestrası, Almanya'nın Berlin şehrinde bulunan bir orkestradır. Orkestranın temelleri, 1882 yılında 54 müzisyen tarafından kurulan Frühere Bilsesche Kapelle isimli bandoya dayanır. Dünyanın en büyük ve ünlü klasik müzik orkestrasının konser arşivi ise yine ücretsiz şekilde erişime açık.

OPEN CULTURE
www.openculture.com
Open Culture, te Telifsiz film, kitap, makale, fotoğraf arşivi:
lifsiz film, kitap, makale, fotoğraf arşivi sitesidir. Platformda nadide videolardan, podcastlara kadar geniş bir yelpazede içerik bulmak mümkün. Bin 700 tane ücretsiz kursun yanında ücretsiz dil dersleri de bulabilirsiniz.

ACADEMIC EARTH
https://academicearth.org/
Academic Earth, önemli üniversitelerden akademik kurs ve ders videoları sunmaktadır.

THE ADAM HEALTH ILLUSTRATED ENCYCLOPEDIA
https://medlineplus.gov/encyclopedia.html
Hastalıklar, testler, semptomlar, yaralanmalar ve cerrahi hakkında bilgi içeren bir e-ansiklopedidir.

ALMAN ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ DİJİTAL VERİ TABANI
https://arachne.uni-koeln.de/arachne/
Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün İstanbul şubesinin arşivine Alman Arkeoloji Enstitüsü Dijital Veri Tabanı üzerinden erişilebiliyor. Bu arşivde Türkiye'de bulunan mimari yapılar ve şehirlerle ilgili 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında çekilen fotoğraflardan oluşan geniş bir koleksiyon var. Fotoğrafların yanı sıra, mimari plan, kroki gibi görsel belgeler de mevcut. Kaynaklar sadece Eski Çağ Anadolu uygarlıklarını değil, Bizans ve Osmanlı mimarisini de kapsıyor.

E-KİTAP ARŞİVİ
www.gutenberg.org
Gutenberg, 60 binden fazla ücretsiz e-kitaptan oluşan bir kütüphanedir. Bu arşivde telif hakkının sona erdiği eski eserlere odaklanan dünyanın harika literatürünü burada bulacaksınız.

ÜCRETSİZ SESLİ KİTAP ARŞİVİ
konusankitaplik.mkutup.gov.tr
Milli Kütüphane tarafından verilen bir hizmettir. Üstelik, sesi arama yapmak mümkün. Arşivde binlerce eser seslendirilmiş eser bulmak mümkün. Yeni eserler eklenmeye devam ediyor.

ABD DAVA KAYITLARI
www.oyez.org/
Illinois Institute of Technology'nin Chicago-Kent Hukuk Fakültesi'ndeki Oyez Projesi, Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi'nin resmi olmayan bir çevrimiçi multimedya arşivi, özellikle sözlü argümanların sesidir.

DÜNYA RADYOLARI BİR ARADA
radio.garden/visit/istanbul/Jz9EFkDQ
Radio Garden, 2013-2016 yılları arasında Hollanda Ses ve Görüntü Enstitüsü ve Avrupa'daki 5 üniversitenin ortaklaşa çalışmasıyla geliştirilen, kâr amacı gütmeyen radyo ve dijital araştırma projesidir. Dünyanın farklı ülkelerindeki radyoları buradan dinlemek mümkündür.

BONN ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ DİJİTAL KOLEKSİYONLARI
https://digitale-sammlungen.ulb.uni-bonn.de/topic/titles/3085789
Bonn Üniversitesi Kütüphanesi web sitesinde Osmanlı son dönemi ve Cumhuriyetin ilk yıllarında yayınlanan 18 gazete ve derginin dijital nüshalarını bulabilirsiniz.

HALK KÜTÜPHANELERİ E-KİTAP ARŞİVİ
http://koha.ekutuphane.gov.tr/
Kültür Bakanlığına bağlı halk kütüphanelerinin koleksiyonlarında bulunan yaklaşık 17 bin e-kitaba bu site üzerinden ücretsiz erişebilirsiniz. Erişim için üye olmak yeterli oluyor.

HUTHITRUST:
Dünyanın en büyük dijital üniversite kütüphanesi
https://www.hathitrust.org/
ABD başta olmak üzere dünyanın birçok ülkesinden 150'ye yakın üniversitenin iş birliğiyle kurulmuş büyük bir online kütüphanedir. Bu girişim üniversitelerin yanı sıra Google ve Microsoft gibi kuruluşlar tarafından da desteklenmektedir. E-kitap arşivi 3 milyona yakın eser içermektedir. Bu kaynaklar internet üzerinden ücretsiz olarak herkese açıktır. Kaynakların büyük çoğunluğu İngilizce olsa da, Türkiye ve Türk tarihi ile ilgili binlerce eser barındırmaktadır.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ AÇIK ARŞİV SİTESİ
http://kutuphane.ankara.edu.tr/e-kutuphane/
Ankara Üniversitesi öğretim üyelerinin uluslararası indekslerde yer alan bilimsel dergilerde yayınlanmış veya yayınlanabilir kararı verilmiş çalışmaları, bildirileri, proje metinleri, konferans metinleri, raporları, ders notları ve kitaplarda yer almış bölümlerin basılı veya elektronik kopyaları bu arşivde yer almaktadır.

BRITISH LIBRARY E-THESES ONLINE SERVICE
https://ethos.bl.uk/Home.do
İngiltere üniversitelerinde yapılmış 500 bin doktora tezine bu linkten ulaşabilir, indirebilir ve inceleyebilirsiniz.

COGPRINTS
https://web-archive.southampton.ac.uk/cogprints.org/
Bilişsel bilimler alanında, kendi kendine arşivlenmiş hakemsiz ön baskı ve hakemli yeni baskı dergileri kapsayan bir açık arşivdir. Psikoloji, nöroloji, davranışçı biyoloji, dilbilim, yapay zekâ ve felsefe alanlarını içermektedir.

İDP- İSLAMCI DERGİLER PROJESİ
http://katalog.idp.org.tr/
Türkiye'de 1908-2010 yılları arasında yayınlanmış İslamcı dergiler gün yüzüne çıkaran bir arşivdir. İnternet sitesi üzerinden sayısız dergiyi inceleme imkânı sunar.

İSAM VERİ TABANI
http://ktp.isam.org.tr/?url=makalesbv/findrecords.php
Başta akademik dergiler olmak üzere, çeşitli yayınevi ve kurumlar tarafından basılan ilmî yayımlarda yer alan tarih, edebiyat, kültür, sanat makaleleri ile sempozyum ve kongrelerde sunulan tebliğleri kapsamaktadır. Veri tabanında hâlihazırda 83 bin bibliyografik künye yer almakta olup dijital izni alınan 63 bin makalenin tam metin PDF'lerine ulaşılabilmektedir.

CAMBRIDGE ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ
https://cudl.lib.cam.ac.uk/collections/islamic/1
Kütüphanede bulunan ve tamamı 5.000'den fazla eseri içeren İslami el yazmaları koleksiyonuna erişim sağlayabilirsiniz.

DİVÂNU LUGÂTİ'T-TÜRK VERİ TABANI
https://www.tdk.gov.tr/divanu-lugatit-turk-veri-tabani/
Türk Dil Kurumunca yayımlanan Dîvânu Lugâti't-Türk Tercümesi adlı dört ciltlik eserden yararlanılarak hazırlanan platform:

İSLAM SANATLARI PORTALI
https://ketebe.org/
Türkçe, Arapça ve İngilizce dillerinde geniş bir veri tabanına sahip olan site.

TÜRK İSLAM BİLİM KÜLTÜR MİRASI PLATFORMU
https://tuba.gov.tr/tr/yayinlar/suresiz-yayinlar
TÜBA'nın 2014 yılından bu yana yürüttüğü TİBKM Projesi kapsamında yayınladığı eserlerin PDF'lerine bu adresten erişim sağlanabilir.

TDV İSLAM ANSİKLOPEDİSİ
https://islamansiklopedisi.org.tr/
Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) tarafından 1983 yılında kurulmuş olan İslâm Ansiklopedisi Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen ve ilk cildi 1988 yılında yayımlanan TDV İslâm Ansiklopedisi daha geniş bir kullanıcı kitlesine ulaşması için elektronik ortamda da yayımlanmıştır.

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ
https://kutuphane.ttk.gov.tr/
Türk Tarih Kurumu kütüphanesinde yer alan ve ağırlıklı olarak 1928'den önce yayımlanan 14 bin 605 eserin dijital erişimi kütüphanenin internet sayfasından sağlanacak.

STANFORD ENCYCLOPEDIA OF PHILOSOPHY (E-ENCYCLOPEDIA)
https://plato.stanford.edu/contents.html
Stanford Üniversitesi'nin bir çalışmasıdır ve felsefe konusunda ücretsiz başvuru kaynağı olarak hizmet vermektedir.

THE ELECTRONIC LIBRARY OF MATHEMATICS
https://www.emis.de/ELibM.html
Matematik konusunda yayınlanmış elektronik dergi, makale, monografi, konferans tutanağı, ders notları vb. türünde kaynakları içerir.

TÜBİTAK VERİ TABANI
https://search.trdizin.gov.tr/tr/proje/ara
TÜBİTAK Destekli Projeler Veri Tabanı, TÜBİTAK tarafından desteklenen araştırma projelerinin ve TÜBİTAK-TÜBA-YÖK tarafından, üniversitelerde desteklenen sosyal bilimler alanındaki projelerin kesin raporlarını içermektedir. Bu veritabanında 290 proje web üzerinde yer alır. Proje raporlarına ULAKBİM kütüphanesinden erişilebilmektedir. Bibliyografik kayıtların altında yer alan Belge Sağlama linki tam metin için yol gösterir.

SERGİYİ GEZ DERGİYE YAZ

FATİH BELEDİYESİ TARAFINDAN DÜZENLENEN *HER ŞEYİN BİR SAATİ VAR* SERGİSİ KAPILARINI ZİYARETÇİLERİNE AÇTI. "ZAMAN" VE "SAAT" KAVRAMLARINI ANLATAN SERGİYİ GEZEN GENÇ ARKADAŞLARIMIZDAN ZEYNEP TUNÇ VE OZAN PALABIYIK *HER ŞEYİN BİR SAATİ VAR*'IN KENDİLERİNDE BIRAKTIĞI İZLERİ KALEME ALDI.

ZAMAN ALTINDAN **SAAT YÜRÜTMEK**

ZEYNEP TUNÇ

İnsanoğlu varoluşundan bu yana hep bir savaş halindeydi. Gerek birbiriyle gerek kendisiyle gerekse de zamanla. İlk ikisini bilemem ama sonuncusunun kazananı belli. Zaman. Dünyaya gözümüzü açtığımızdan bu yana zamanla yaşadık, zamansız yaşlandık. Adını ve niteliğini anlayabilmek istediğimiz her şey için yine zamanı kullandık. Ne tuhaftır ki kimse tam olarak net bir cevap veremedi şu soruya, sahi neydi zaman?

Eski saatlerden çıkan "tik tak" sesi miydi yoksa her şeye rağmen istikrarla gerçekleşen gece gündüzün pervasız yarışı mıydı?
Belki de düşman olarak nitelendirdiğimiz gizli bir dostumuzdu zaman. Yaşamak için savurduğu saçlarından aldığımız soluktu. Durdurulamazdı, geriye de dönmezdi hiç. Tek bir yönü vardı, ona bakardı ve bizden de öyle yapmamızı isterdi. Yalnızca birkaç yöntemle anımsayabilirdik zamanı. Bu kimi zaman sararmış bir fotoğraf karesi olurdu, kimi zaman burnumuzu sızlatan bir koku, kimi zamanda kulağımızın tellerinden yüreğimizin tuşlarına uzanan nitelikte melodiler olurdu bunlar. Ne yazık ki hiçbiri suya konulmuş, dalından koparılmış çiçekten öteye gidemezlerdi.

Rotasında ilerlerken zaman, her sözümüze şahit, geçmişimize ayna, geleceğimize de yaya oluyordu. Bizi ne kadar isterse o kadar yaşıyorduk ve yaşadığımız kadar da yok oluyorduk.

Bizler de insanoğlu olarak ona yükleniyorduk, gücümüzü tartmadan. Üzüntümüzde olsun pişmanlığımızda olsun kızdığımız hep zamandı. Üstüne üstlük mutlu olduğumuz her anı hep mutsuzken yad ettik. Sıkıntıdan çatladığımızda küplere bindiğimiz, sevinç dolu zamanlarımızda geçmesin diye umut ettiğimiz yine zaman değil miydi? Sahi, ne kadar hızlıydı zaman? Gözlerimizden yaşın döküldüğü kadar mı, önümüzden geçen arabalar kadar mı yoksa bir yaprağı sarartacak kadar mı? Saçımızdan düşen akları saymak onu anlamaya, anlatmaya yeter miydi? Cevap aynıydı aslında, zaman gibi. Biz sadece bizi biz yapan kibrimizden ve kibrimizin büyüttüğü burnumuzdan önümüze bakamıyorduk. Aslında hepsi bu kadardı.

Oysa zaman ne kadar da mütevazıydı. Kâinatın yükünü taşıdığı kanatları vardı, işte bunlar da saatlerdi. Kimi zaman kumdan, kimi zaman güneşten, kimi zaman ise tahtadan oldular. Saatler için aynı şeyleri söyleyemeyeceğim, onlar zaman kadar mütevazı değiller ne yazık ki. Kendi kurdukları tahtlarında güç sahibiydiler, özellikle de biz insanlara karşı. Saatler icat edildiği günden bu yana ne kadar çok insan kayboldu biliyor musunuz? Kimisi akrepte kimisi yelkovanda, kimisi üçte, kimisi de beşte takılı kaldı. Dakikalarla ayırıyorlardı bizi ve saniyeler yakıyordu en çok da canımızı. Saatlerin yazıldıkları motifler, içerdiği süsler hiçbir şekilde etki edemiyordu insanlığa. Kanımca farkında olmadıkları basit bir yönleri var, ne olursa olsun hepsi aynı yerlerindeler. Her ne olursa olsun yine de hepsi, zamanın sepetinden dağıttığı elmaydı bize. Zaman hiçbir şekilde ikramından vazgeçmedi, geçemedi. Bilirdik elbet bize ayrılan bir zamanın varlığını lakin belki de sormamız gereken asıl soru şuydu: Peki zamanın zamanı var mıydı?

NE İÇİNDEYİM ZAMANIN, NE DE BÜSBÜTÜN DIŞINDA, YEKPARE GENİŞ BİR ANIN PARÇALANMAZ AKIŞINDA...

OZAN PALABIYIK

Ahmet Hamdi Tanpınar zamanı böyle özetliyor. Tabii ki onun gibi birçok yazar ve şair de sürekli akıp geçen zamanı eserlerinde anlatmaktan geri durmadılar. Ahmet Haşim "Saatten kastımız bizzat zamandır." dedi. Şeyh Galip de "Dün geçti, yarın gelir mi meçhul... Saat bu saattir, an bu an..." diyerek zamanı özetlediler.

Evet, an bu andır, içinde olduğumuz an bizzat zamanın kendisidir. An, hayatımızın sonuna dek bizlerin yanında olur, bizlere anılarımızı kazandırır ve geçen zaman içindeki değişimlerimizi yeri geldiğinde bizlere hatırlatır.

Hayatımız da bağlı olduğu zamana göre sürekli bir değişim ve gelişim içerisindedir. Tıpkı zamanı öğrenmek için hayatımızın vazgeçilmezi olan saatler gibi. Zamanı öğrenme güneşle başladı. Güneşin doğumu ve batımı bir zamanı ifade etti. Yeri geldi güneş saatiyle, yeri geldi kum saatleriyle, rubu tahtalarıyla, usturlaplarla zamanı öğrendik.

Her saatin gelişimi aslında insanın yaşadığı coğrafyanın bir ürünü olarak ortaya çıktı. İnsan sürekli bir değişimle gelişti, kendini yeniledi, kendini buldu. Ahmet Hamdi Tanpınar da "Değişmenin ebedi olduğu yerde güzeldir hayat." demiştir.

Değişme ne kadar önemliyse geçen zaman da bir o kadar önemlidir. Çünkü her değişim güzel bir hayatı bahşeder bizlere. Bu hayatı da layıkıyla kullanmanın yegâne unsuru zamanı doğru kullanmak. Hayat durmadan akıp geçiyor. Vaktin habercileri saatler de böyledir, durmaksızın işler, akıp gider ve geri getiremeyiz. Fakat bunu kırmak insanın işidir. Saat gibi insan da kendi zamana ayarlamalı.

"Bakma saatine ikide birde!

Halin neyse saat onun saati..."

Üstat Necip Fazıl Kısakürek satırlarında aslında her şeyin bir saati olduğunu özetlemiş. Nusret Çolpan Sanat Galerisi'ndeki "Her Şeyin Bir Saati Var" sergisi bizleri zamanda bir yolculuğa çıkarıyor. Saat ve zaman kavramı arasındaki ilişkiyi bizlere yaşatıyor. İnsanın zamanı öğrenme konusundaki yaratıcılığı ve evimizin bir köşesinde yer alan aslında bizlerin yoldaşı saatlere adanmış bir sergi.

Öğrenmenin de bir kitap sayfasını çevirmenin de sevmenin de "Her Şeyin Bir Saati Var" sergisini gezmenin de mutlaka bir saati var. Siz de saatinizi doğru ayarlayın, zamanınızı doğru kullanın ve "Her Şeyin Bir Saati Var" sergisini mutlaka gezin. Gezdikçe saatlerde akan zamanı, gezdikçe her şeyin bir saati olduğunu yakından hissedeceksiniz.

BİR FİLM NASIL İZLENİR?

LİSE YILLARIMDA SENARYO TEKNİKLERİ DERSİNİ ALDIĞIM KADRİYE ÖZKAL HOCA'MIN FİLM İZLEMEKLE İLGİLİ SÖYLEDİĞİ SÖZÜ UNUTMUYORUM: "BİR FİLMİN SONUNU ÖĞRENMEKTEN KORKMAYIN, FİLMLER SONUNUN NASIL BİTECEĞİNİ ÖĞRENMEK İÇİN İZLENMEZLER." O ZAMANLAR NE DEMEK İSTEDİĞİNİ TAM OLARAK ANLAYAMAMIŞTIM. AMA SANKİ İLERİDE ANLAMLANDIRACAĞIMI HİSSETMİŞ GİBİ ZİHNİMDE BİR YERLERDE YER VERMİŞİM CÜMLEYE. ŞİMDİLERDE İSE FİLMİN SONU SÖYLENEREK YAPILAN ŞAKALARIN HİÇBİRİNE KIZMIYORUM.

HİÇBİRİMİZ SAATLERİMİZİ AYIRDIĞIMIZ BİR FİLMİN BAŞINDAN YÖNETMENİN BİZE GÖSTERMEK İSTEDİĞİ GERÇEĞİ ANLAMADAN KALKMAK İSTEMEYİZ. PEKİ BİR SİNEMA FİLMİNİ NASIL DAHA İYİ ANLARIZ VE NASIL DAHA DOĞRU İZLERİZ? YÖNETMENLERİN TÜM DOĞALLIKLARIYLA DOLAŞTIKLARI DÜŞSEL KAPILARI YUMRUKLAYIP DURALIM BUGÜN. BU KAPILARIN ARDINDAN ANLATILANLARA SİNEMA VE GERÇEKLİK ÜZERİNDEN SÜZÜLELİM.

EDA SELİMOĞLU

Georges Melies'in çekim yaptığı Paris Opera Binası, 1916

BİR SANİYEDE YİRMİ DÖRT KERE GERÇEK

Bisiklet ve araba sürmek gibi tekrara dayalı öğrenilmişlikler başta bilişsel bir eylem iken zamanla reflekse dönüşür. Sebepsizce önümüzde duran bir araba gördüğümüzde ne olduğunu anlamadan frene asılırız. Bu bir reflekstir. Peki burada bilinçlilik sabit ve kesintisiz bir akış mı, yoksa saniyede 24 fotoğraf karesi gösterecek şekilde kaydedilmiş bir film şeridi gibi parçalardan oluşan bir dizi mi? Hayatımızın film şeridi gibi gözlerimizin önünden geçtiği anları hatırlayalım. Burada bir akışta mıydık yoksa ağır çekimde saniyenin yirmi dört karesinde yirmi dört kere gerçekliği mi yaşadık?

Sinema gerçeğin anlamını açıklamakla ilgilenir, mekân ve zaman aracılığıyla bir gerçeklik inşa eder. Tüm gerçek sanatların ilkidir. Çünkü nesnelerin uzayda yer aldıkları uzamlılıklarını kaydeder. Çerçeve, uzayı içeri doğru kutuplaştırır, ekranın bize gösterdiği her şey, tersine, evrene sonsuzca uzanır gibidir.“Hareketin yazılımı” anlamındaki sinematografi, dikkatimizi sadece neyin değil, nasıl film edildiğine yönlendirir ve bir filmin ardındaki düşünce sistematiğini çözmemizde bir ağırlık noktası oluşturur. Sinemaya hoş vakit geçirmenin dışından bakan izleyiciyi, akışa tamamen kapılmadan verilmek istenen gerçeği görmeye zorlar.-Çünkü bir film, fırça darbeleriyle, boyayarak, kalem kullanarak, çizerek değil kamera çalıştırılıp, zaman kaydedilerek elde edilir.

MİZANSEN VE GERÇEK

Georges Melies bir opera binasını çekerken, kameranın önünden spontane bir şekilde önce bir otobüs daha sonraysa bir at arabası geçiyor. Bu yanlışlık sonucu elde edilen görüntü Melies’in hoşuna gidiyor. Melies daha sonra bunu planlayarak yapma fikrini geliştiriyor. Miseenscene (Mizansen) kavramı ise burada başlıyor. Yani kamera için aksiyonun planlanarak oluşturulması.

Zamanla Melies doğal olmayan mekânlara, stüdyoların kurulmasına öncülük ediyor. Melies nasıl oynaması gerektiği hakkında oyunculara komutlar veriyor. Kostüm tasarımına da öncülük ediyor. Böylece Melies, Miseenscene’in öğeleri olan, kostüm ve mekan tasarımını, oyunculuğu ilk kullanan film yapımcısı yönetmen oluyor.

Sinemada mekânın düzenlenmesi mizansen aracılığıyla olur. Mis-en-scene orijinal adıyla mizansen “sahneye koyma”, “sahneye çıkarma” anlamıyla bir film karesine eklenen dekor, kostüm, makyaj ve ışığın bir araya gelmesinden tutun da karakterlerin kim oldukları ve sahnede durdukları yerlere kadar tüm bileşenleri kapsar. Burada bulunan her şey öykünün duygusuna katkıda bulunmalı ve dışında kalan her şey dışarı itilmelidir.

BÜTÜNÜN KAVRANABİLMESİ, YÖNETMENİ ANLAMAK

Film izleme sanatı, üretime bütüncül yaklaşmayı gerektirir. Akışa kapılmadan önce izleyeceğiniz filmin adının neden o şekilde konulduğu, afişin bize ne anlattığı hakkında fikir sahibi olmak önemlidir. Çünkü emin olun üzerine aylarca belki yıllarca çalışılmış bir şeye bakıyoruz. İzlediğimiz film üzerine okuma yapmak kadar öncesinde yapılan okuma da büyük önem taşıyor. “Filmin sonunu öğrenmekten korkmayın, filmler sonunun nasıl biteceğini öğrenmek için izlenmezler.” Biz izlediğimiz şeyin bize asıl anlatmak istediğiyle ilgileniyoruz. Subliminal aramaya değil, yönetmenin yanımızda olduğunu hissettirerek anlatmaya çalıştığı bütüncül gerçeğe odaklanıyoruz. Yönetmen... bir filmin üreticisi. Filmin yönetmenini tanımadan bir filmi hakkıyla izlemiş olamayız desek yanlış olmaz. Yönetmenin gerçekliğine yolculuğa çıkmadan önce onun geçmişi, tavrı ve tarzı hakkında bilgi sahibi olmalı, önce çekilmiş filmlerine göz atmalıyız. Kendi üslubunu oluşturmuş yönetmenleri tanırsak aynı yönetmenin farklı hikayelerinden aynı tadı aldığınızı hissetmeye başlayacaksınız. Artık bir bakmışsınız tek bir sekans yönetmenin kim olduğunu biliyor olmanıza yetiyor.

Stanley Kubrick, 2001 - *Bir Uzay Destanı* (1968) filmi çekiminde sette

RENK VE GERÇEK

Renkler film anlatıları içerisinde önemli bir yeri vardır. Film şeridinden her bir sahneye renk atamak, bir rengi sanki senaryodaki bir karakteri yazmaya benzer. Çünkü renkler aracılığıyla oluşturulmak istenen atmosfer ve düşünce yapıları izleyicilere doğrudan aktarılabilir.

Sinemacılar rengin olmadığı dönemlerde siyah ve beyazın tonlarını kullanarak renk ahengi oluşturmaya çalışmışlardır. Ancak istenen gerçeklik ahengi tüm çabalara rağmen yakalanamamıştır.

Bütün renkler kendilerine özgü bir mesafe gösterirler. Yönetmenler, sıcak renklerin izleyici tarafından öne çıkarıldığını ve soğuk renklerin de geri çekildiğini bilirler.

Belli bir sahnedeki duygunun sembolik ya da dramatik etkisini vermek için yardım alınan rengin kültürden kültüre değişen sembolik anlamları vardır. İnsanlar bir renge her zaman bir anlam yükleyerek bakmazken, izleyici filmde gördüğü renge karşılık kendisinde uyanan hislerle, renge anlam yükler. Bazen de yönetmen, renge bilinen anlamlarının dışında yeni bir anlam yüklebilir. Renk, sahneyi daha gerçekçi bir duruma getirebilir. Aynı zamanda bize objeyle, kimliksel kodu saptamakta, karakteri ayırt etmemize yardımcı olur.

Örneğin Quentin Tarantino’nun *Kill Bill*’inde sarı renkli posterler dikkat çekmek için kullanılmıştır. Ama aynı zamanda Uma Thurman’ın karakterinin çılgınlığını ve dengesizliğini göstermek de sarı rengiyle amaçlanmıştır.

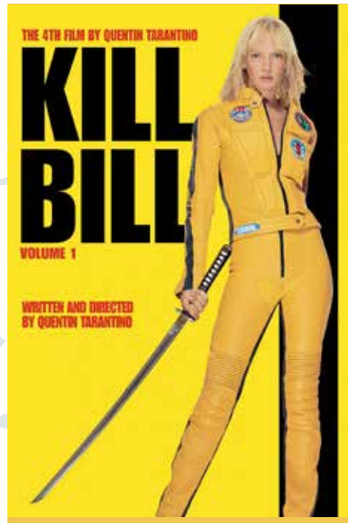

Quentin Tarantino’nun Kill Bill (2003) Posteri

BAZEN MESAJLAR
BİR MASALIN İÇİNDE GİZLİDİR

Tim Burton'un karakteri Edward Scissorhands, bir dehanın yarım bıraktığı eseri. Mucidinin ölmesiyle tamamlanamadığı için makastan elleri var. Dokunduğu her şeyi kesen, koparan ellere sahip olan kahramanımız, kasabanın ücra köşesinde bir dağın tepesinde tek başına yaşadığı karanlık şatoda buzdan heykeller yaparak daha önce hiç kar yağmamış olan kasabaya kar yağdırıyor.

Buraya kadar gerçek dışı bir hikâyenin içindeyiz. Şatoya yolu düşen kasaba sakininin Edward'ı görüp onu topluma kazandırmak için evine götürmesiyle hikâyenin gerçek kısmına geçiş yapıyoruz.

Yönetmenin gerçeği anlatmak için kurduğu kasabada yapaylık hemen kendini hissettiriyor. Çünkü bu kasabada muazzam bir uyum söz konusu. Edward'ın yaşadığı bölgenin aksine, yaşanan yerde hiçbir şey siyah değil, ne bir duvar ne bir kapı ne de bir araba. Burada muazzam şekilde işleyen bir hayat akışı var. Her şey parlak ve rengârenk. Edward burada seviyor, seviliyor. El üstünde tutuluyor. Farklılığı kasaba sakinlerinin ilgisini çekiyor, onların işine yarıyor.

Makastan elleriyle kasabadaki kadınların saçlarını farklı modellerde kesiyor, bahçelerdeki çiçekleri buduyor. Ta ki ilk aksiliğe kadar. İnsan sonunda kendisine benzeyeni arıyor ve benzemeyenden korkarak Edward'ı istenmeyen adam ilan ediyor. Filmin son sekansında Edward'ı karanlık şatosunda yalnızlığa mahkum şekilde buzdan heykellerini yapmaya devam ederken görüyoruz.

Filmde Edward'ın makas elleri, farklılığı ve dışlanmayı simgeleyen bir metafor. Burton, bu karakter ile toplumda farklı olanın kabul görmeyeceği gerçeğine masalsı diliyle bir gönderme yapıyor. Özellikle mekânlar ve kostümler filmin mizanseni için kullanılan en önemli parçalar.

Aynı zamanda "ahlaki bir öykü" olduğuna yönelik bir ipucu olarak "Yaratanı taklit etmeye çalışmanın anlamsız olduğu" göndermesi de yapılıyor.

Wes Anderson - *Büyük Budapeşte Oteli* (2014)

SİNEMA GERÇEĞİN ANLAMINI AÇIKLAMAKLA İLGİLENİR, MEKÂN VE ZAMAN ARACILIĞIYLA BİR GERÇEKLİK İNŞA EDER. TÜM GERÇEK SANATLARIN İLKİDİR. ÇÜNKÜ NESNELERİN UZAYDA YER ALDIKLARI UZAMLILIKLARINI KAYDEDER.

Scorsese'in Başyapıtı - *Kundun* (1997)

YÖNETMENLERİN EN BELİRGİN ÇEKİM TEKNİKLERİ

Martin Scorsese - Kamera, hareket eden nesneleri hareketi bitene kadar kesmeden izliyorsa muhtemelen Martin Scorsese filmi izliyorsun. Yönetmen ayrıca sessizliğin etkisini kullanmayı ve karakterlerinin aynada kendilerine bakarken belirli bir açıyla filmlendirmeyi de bolca kullanıyor.

James Cameron - Büyük dijital efektler, izleyenleri içine çeken yaratıcı ve etkileyici görseller, kaos ortamları ve patlamalar. Evet bir James Cameron filmindesin.

Tim Burton - Burton filmlerini onun ürettiği değişik yaratıklar, karanlık karakterler, ışıkla karanlığın arasındaki savaşlardan hemen anlamak mümkün. Tabii bir de hemen her filminde karakterlerin üstüne üstüne yağdırdığı kar meselesi var.

Steven Spielberg - Spielberg'in en sevdiği şeylerden biri o sahneyi, hikâyeyi kelimelerle değil, karakterin yüz ifadelerine odaklanarak yapmaktır. Hatta bu olaya doğrudan "Spielberg Yüzü" deniyor.

Wes Anderson - Bir Wes Anderson filminin en belirgin çekim tekniği "simetrik stil" olarak adlandırılan çekim tekniğidir. Karakterler ve nesneler hep ortaya göz hizasına yerleştirilir. Aynı zamanda bu filmlerin çoğu ağır çekim bir sonla biter.

Stanley Kubrick - Wes anderson gibi, Kubrick de kamera açısı bakımından bir özel teknik şahıdır. Simetrik stili çok fazla kullanır. Ayrıca filmlerinin tümünün sonu "final dokunuşu" olarak aynı sonla "The End" yazısıyla biter.

KEYİFLİ OKUMALAR

GENÇLER İÇİN DERGİLER

S. BURAK MANAV

AKILLI TELEFONLARIN VE TABLETLERİN GİDEREK YAYGINLAŞMASIYLA BAŞLAYAN BİR TARTIŞMA KONUSU VAR: "BASILI MEDYA BİTİYOR MU?" ESASINDA KİTAPLAR, GAZETELER VE DERGİLER "BİTMEYECEKLERİNİ" YILLAR İÇİNDE KANITLAMIŞ DURUMDA. BU ÖNERMENİN EN GÜÇLÜ YANI GİBİ DURAN "SOSYAL MEDYA HESABI OLAN GENÇLER DERGİYİ NE YAPSIN?" CÜMLESİNİN DE ÇOK GEÇERLİ OLMADIĞINI ANLAŞILDI. GENÇLER DERGİ OKUMAYI HİÇBİR ZAMAN BIRAKMADI. RAFLARDA YENİ İSİMLERİ DE GÖRMEYE DEVAM EDİYORUZ. PEKİ NEDEN? ÇÜNKÜ YAYIN DÜNYASININ, ENTELEKTÜEL UĞRAŞININ EN "DİRİ" CEPHESİ DERGİLER. AKTÜEL GELİŞMELERE EN CANLI TEPKİLER HEP DERGİLERDEN GELİYOR. YENİ YAZARLAR DERGİLERİN "OKULLARINDAN" ÇIKARAK KENDİ OKURUNU BULUYOR. AYRICA DERGİLER, OKURLAR İÇİN BİR TOPLULUĞA AİT OLMA HİSSİNİ EN İYİ BESLEYEN MECRA. O YÜZDEN DERGİLER VE GENÇLER HEP İYİ ARKADAŞ OLUYORLAR. ÖYLEYSE GELİN GENÇLERİN TAKİP ETMESİ GEREKTİĞİNİ DÜŞÜNDÜĞÜMÜZ DERGİLERE ŞÖYLE BİR BAKALIM:

CİNS

Cins mevcut kültür dünyasında alternatif bir ses olmayı amaçlıyor. "Cins Kafa", "Bir Taş At", "Nasılsın?" gibi sürekli köşelerin yanında yeni başlıklara da yer veriyor. Şair ve yazarla yapılan etraflı söyleşiler de farklı isimleri tanımak için bir yol olabilir.

TÜRK EDEBİYATI GENÇ SANAT DERGİSİ

Her ay elektronik olarak yayımlanan ve web sitesinden okunabilen *Türk Edebiyatı Genç Sanat* dergisi, genç isimlere ait şiir, hikâye, deneme, eleştirileri metinlerine yer veriyor. Özellikle son sayılarındaki fantastik ve korku edebiyatı üzerine yapılan dosyalara göz atmak gerek.

GENÇ ÖNCÜLER

2003 yılında kurulan *Genç Öncüler Gençlik*, Spor ve Eğitim Derneği aynı anda Genç Öncüler Dergisi ile yayın hayatına başlamıştır. Genç Öncüler gençlik hareketi kendi değerler sistemini iyi bilen, bulunduğu coğrafyayı ve dünyayı iyi tanıyan, olayları ve gelişmeleri derinlemesine tahlil edebilen, tarihinin ve misyonunun farkında, kalbinde merhamet ve saygı eksik olmayan bir nesil inşa etme amacıyla kurulmuştur.

GENÇ DERGİ

Ekim 2022 sayısıyla doğum günün kutlayan dergi, 17 yıldır yayın hayatına devam ediyor. *Genç Dergi*, gençlerin gündemde olan ve gündemden hiç düşmeyen sorunlarını incelemeyi hedefliyor. Uluslararası Genç Derneği doğrultusunda yayın faaliyetleri dışında pek çok etkinlik de düzenliyor. Dergi okuma halkaları, yazı ve fotoğraf atölyeleri yoluyla okurlarıyla sürekli iletişimde olan bir dergi.

HECE DERGİSİ

Merhum Rasim Özdenören tarafından 1997 yılında Ankara'da yayın hayatına başladı. Özdenören dergiye *Hece* ismini Yunus Emre'nin "Başları ucunda hece taşları/Ne söylerler ne bir haber verirler" dizelerindeki "hece" sözcüğünün kullanımıyla hecenin birliktelik ve işlevsellik boyutu taşımasından dolayı vermiş. Uzun yıllar boyunca Türk edebiyatının önemli isimlerine sayfalarında yer veren dergi, günümüzde de ilgi çeken dosya konularıyla çıkıyor. Ayrıca çıkan özel dosyalarının konu edindiği isimler ve konuları tüm yönleriyle inceleyen arşivlik yayınlar olduğunu vurgulamak gerekir.

NİHAYET

Nihayet, şair Ahmet Murat'ın genel yayın yönetmenliğinde yayımlanıyor. Ama edebiyat dergisi değil, gündelik hayata dair farklı meselelerin konu edildiği bir dosya dergisi. Kimi zaman kedi oluyor kimi zamansa erkeklik veya kiracılık. Yani oldukça geniş bir yelpazede gözden kaçanları anlamaya çalışan bir dergi. Ele aldığı başlıkları uzman akademisyen ve yazarla inceliyor. Farklı bakış açılarını kapsamayı hedefleyen dergi, bir kanaate varmadan çeşitli sorular soruyor. Ayrıca dosya dışında da kültür-sanatın aktüeline dair yazılar da yer alıyor.

BİLİM VE TEKNİK

TÜBİTAK bünyesinde uzun yıllardır yayımlanan dergi, bilim dünyasının güncel gelişmelerini okurla buluşturuyor. Teknolojiden sağlığa, sosyal bilimlerden uzaya kadar çeşitlenen başlıkları kapsıyor. Dergi görece karmaşık olan akademik çalışmaları genel okur kitlesinin gündemine getiriyor.

SABİT FİKİR

2009 yılında internet yayını olarak başladıktan sonra 2011'den bu yana basılı olarak okurun karşısına çıkıyor. "Güncel Edebiyat" alt başlığı taşıyan *Sabit Fikir*, kitap dünyasını, yeni çıkanları, çok satanları, klasikleri kapsayan bütünlüklü bir dergi... Yine editörün seçtikleri, kitap listeleri, eleştiri yazılarıyla okuma listenizi genişleten ve yeni kitaplar keşfetmenizi sağlıyor.

KARABATAK

İki aylık edebiyat ve sanat dergisi olan *Karabatak*, A. Ali Ural'ın yazı işleri müdürlüğüyle yayın hayatına 2012'de başladı. Poetika ve deneme yazıları dışında şiir ve illüstrasyonlara da yer veriyor. Edebiyatın hayata ve topluma nasıl baktığını gösteren dosya konuları da ayrıca ilgi çekici.

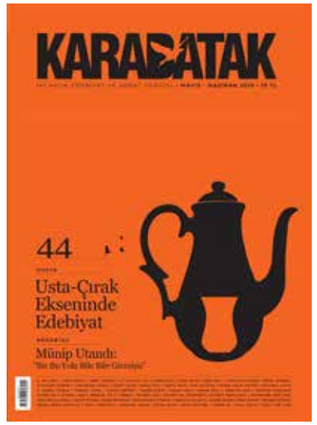

LALE

Lale Kültür Sanat ve Medeniyet Dergisi ayda iki defa yayınlanan hakemli bir dergi. Diğer bilimsel hakemli dergilerden farkı ise geleneksel sanatları merkeze alması. Dergi, geleneksel sanatlar alanında çalışan akademisyenlerin yanında sanatçıların da araştırma yazılarına ve makalelerine yer veriyor. Ayrıca kitap, müze ve sergi tanıtımları da bulunuyor. Özellikle geleneksel sanatlara ve zanaatlara meraklıların ilgisini çekecektir.

ATLAS DERGİSİ

Türkiye'nin ilk coğrafya dergisi olan *Atlas*, 1993 yılından beri yayın hayatına devam ediyor. Dergi her ay, coğrafyanın yanı sıra çevre, gezi ve kültür tarihi gibi konulardan yazılar içeriyor. Peru'dan Hindistan'a kadar dünyanın farklı bölgelerinin yerel kültürlerini öğrenebileceğiniz gibi arkeolojik çalışmalar hakkında da bilgi sahibi olabilirsiniz. Alanında uzman isimlerin metinlerine eşlik eden fotoğrafların güzelliğinden de bahsetmeden geçmeyelim.

HISTORY OF WAR TÜRKİYE

Türkiye'deki yayın hayatına görece yeni başlamış sayılsa da İngiltere merkezli yayın, dünyanın en çok okunan tarih dergilerinden biri. Tematik bir dergi olan *HoW*, yalnızca savaş tarihi üzerine yayın yapıyor. İnsanlık tarihindeki büyük savaşları, çalkantılı dönemleri ve taktik mücadeleleri inceliyor. Savaş tarihine ilgileri kapsamlı içeriği ve etkili görsel kullanımıyla raflarda bekliyor.

ALİ ÖMER YURDDAŞ

FATİHLİ BESTEKÂRLAR – VI

SEBİLCİ HÜSEYİN EFENDİ

SEBİLCİ HÜSEYİN MEVLİT İCRASINDA İSTANBUL'UN ARANAN İSİMLERİNDEN BİRİ HÂLİNE GELMİŞTİR.. ZİRA DÖNEMİN GAZETELERİNE VERİLEN MEVLİT İLANLARINDA İSMİNE SIKÇA RASTLANMAYA BAŞLAR. İSTANBUL'DA TASAVVUF KÜLTÜRÜNÜ KORUMAYA ÇALIŞAN MECLİSLERE DEVAM ETMİŞTİR. BU DÖNEMDE ÖZELLİKLE MUZAFFER OZAK KENDİSİNİ YANINDAN AYIRMAMIŞTIR. BU MEKÂNLAR ARASINDA TOPHANE'DE KADİRİHANE TEKKESİ, KARAGÜMRÜK'TE NUREDDİN CERRAHİ TEKKESİ VE KASIMPAŞA'DA AYN-İ ALİ BABA DERGÂHI ZİKREDİLEBİLİR.

Sağdan ikinci Sebilci Hüseyin Efendi

Dünün gençleri, bugünün yaşlılarına eskiyi sorduğum vakit gözleri uzaklara dalar, yüzlerinde buruk fakat tatlı bir tebessüm oluşur, gözlerde yüzlerce anı, hikâye ve insan beliriverirdi. Bu hikâyeleri keşfetme arzusuyla sorduğum sorular zihinlerde yapılan arkeolojik bir kazıya dönüşürdü. Geleneksel musiki hayatımızla ilgili konular başka bir heyecan vererek o günler anlatılmaya başlanırdı. İlk anlatılan ve yâd edilen isimlerden bir tanesi de meşhur mersiyehan Sebilci Hüseyin Efendi olurdu. O mevlit meclislerinin daima aranan isimleri arasında, okuduğu kasidelerle dinleyicileri cezbeye getiren gerçek bir Ehl-i beyt aşığıydı. Bizlerse onu Muharrem ayında okuduğu mersiyelerinden, ilahilerinden ve ses kayıtlarından tanıyoruz. "Fatihli Bestekârlar"ın bu sayısında çok çileler çekmiş, naif ve zarif, derviş meşrep, musikimizin kültür elçilerinden, bestekâr ve mersiyehan Sebilci Hüseyin (Okurlar) Efendi'nin hayatını konu edeceğiz. Bugünün gençleri olarak büyüklerimizden istifade etmek, onların gittiği edep ve irfan yolculuğunda seyre çıkabilmeyi niyaz ederim. Sebilci Hüseyin Efendi ve nice musikişinasın ses kayıtlarını arşivlerden temizleyerek "Nağme-i aşk" adlı sitesinde bizlerin istifadesine karşılıksız olarak sunan Nureddin Ergür'e can-ı gönülden teşekkürlerimi sunarım.

Sebilci Hüseyin Efendi, 1894 tarihinde Sultan Selim Camii yakınında Fatih'te doğdu. Babası İhsan Efendi annesi ise Amine Hanım'dır. İki kardeşi daha vardır, Sadeddin ve Mazhar. Ailesi musikiden anlayan ve icra eden insanlar olmakla beraber annesi Amine Hanım saray mevlithanıydı. Sebilci Hüseyin ileride annesinin sesini överken "Ümmü Gülsüm'ün sesi kadar güzeldi" diyecektir. Babası İhsan Efendi ise

tekkelerde zâkirlik yapar, ud çalardı. İlk musiki eğitimini evde annesinden ve babasından aldı. Sebilci Hüseyin'in ilk hocalarından, Zekâi Dede'nin öğrencisi Şeyh Cemal Efendi, Hüsameddin Uşşaki Tekkesi'nin ve birçok dergâhın zâkirbaşısı olmakla beraber öğrenci yetiştirmesiyle tanınıyordu. Öğrencileri arasında Sadi Hoşses, Sadettin Kaynak, Kemal Batanay ve Hafız Kemal vardı. Sebilci Hüseyin'in de bu önemli isimlerle beraber aynı mekanlarda meşk ettikleri ve tanış oldukları da uzak bir ihtimal değildir. Bu isimler ve ortaya koydukları eserler, tekkelerin ne büyük sanat ve kültür yuvaları olduğunu kanıtlar nitelikte. Sebilci Hüseyin'in istifade ettiği diğer isimler arasında Bahariye Mevlevihanesi kudümzenbaşısı Şevki Dede, Selanikli Ahmed Efendi ve Udi Abdi Bey sayılabilir.

Sebilci Hüseyin henüz küçük yaşta ağabeyi Mazhar ile İstanbul'un çeşitli yerlerinde sebilcilik yapmaya başladı. Özellikle yaz aylarında İstanbulluların su ihtiyacını karşılarken Muharrem ayında da yanan yürekleri söndürmek için omuzlarında kırba ve ellerinde ayetler yazılı taslarla, sokak sokak dolaşıp mersiyeler okuyarak su dağıtırlardı. Hatta bir anısında Selanik'ten İstanbul'a gelen Hareket Ordusu'na bile su dağıttığını anlatır. Kendisine 'sebilci' lakabını veren dönemin meşhur simalarından Hafız Kemal ile bir anısını Rahmi Şenses şöyle aktarıyor:

"Bir gün çeşme meydanında yanık sesleriyle, hazin hazin mersiyeler okuyarak halkın yanan kalplerini söndürmeye çalıştıkları esnada, tesadüfen oradan geçmekte olan Tophane'de Nusretiye Camii müezzinlerinden merhum Hafız Kemal Efendi başında sarığı, arkasında tertemiz cübbesiyle yolun ortasına oturarak 'Allah aşkına olsun, okumaya devam ediniz' diyerek rica etmiş ve mest olup ağlayarak kendinden geçmişti. Yoldan geçenler, atlı tramvayları hep oldukları yerde, adeta çivilenmiş gibi kalmış, hayran hayran bu aşıkları dinliyorlardı."

Bu günlerin ardından Sebilci Hüseyin, Balkan Harbi'ne katılır. Harpten sonra plak doldurarak Tayyareci Fethi Bey için neveser makamında bir gazel okur. Bu gazelin hikâyesi de şöyledir: Ocak 1914'te Osmanlı Hükûmeti imparatorluğun azalan saygınlığını yeniden kazanmak, Türk havacılığının kaydettiği önemini anlatmak, İslam ülkeleriyle bir dayanışma vesilesi olmak ve

Hafız Kemal Gürses

Ferah Gazinosu 1950 Serhat Başar Arşivi.

Mücahidin-i Mevleviyye Alayı

Türk pilotlarına hayranlık duyulmasını sağlamak amacıyla İstanbul–Kahire arasında politik bir gezi olarak sefer düzenlenmesine karar verir. İstanbul'dan havalanan görevli pilot Fethi Bey ve Sadık Bey Şam civarında düşerek vefat etmiş ve ilk hava şehitlerimiz olarak tarihe yazılmıştır. Osmanlı ordusu, bu seferde hem en yetenekli subaylarını hem de elindeki sınırlı sayıdaki tayyare gücünü kaybetmesine karşılık, seferi bir onur ve gurur mücadelesine dönüştürerek başarıyla tamamlamıştır. Bu acı kayıplar ülke gündemini etkilemiş şehitlerimiz için şiirler yazılmış, marşlar bestelenmiştir. Şehitlerimizin anısına Fatih'te bir anıt dikilmiştir.

Sebilci Hüseyin, I. Dünya Savaşı'nda Mücâhidin-i Mevleviye Alayı'na katılır. Bu alayın özelliği memleketin dört bir yanındaki gönüllü Mevlevi dervişlerinden ve şeyhlerinden oluşmasıdır. Sultan Reşad'ın arzusuyla 1915 senesinde Mevleviler, Konya Mevlâna Âsitânesi önünde toplanmıştır. Alay komutanlığına âsitâne şeyhi Veled Çelebi tayin olunmuştur. Mevleviler Şam'da kaldıkları yaklaşık üç sene zarfında, dergâhlarında olduğu gibi semâ ayinlerine ve musiki ziyafetlerine devam etmişler, halkın ve askerlerin maneviyatlarını yüksek tutmaya çalışmışlardır. Marş muallimi olarak görev alan Sebilci Hüseyin Efendi'nin bir anısını Safer Dal şöyle aktarıyor:

"Bir gün Mevlevi gönüllü taburuyla Şam'da fasıl yapıyoruz diyor. On param yok, meteliksizim. O fasıl esnasında buyurun dediler bir gazel. Başladım gazel okumaya. Tam gazelin meyanına geldim, enseme bir tokat geldi, sustum kaldım. Ağlıyorum zaten. Meğer kumandan öyle bir vecde gelmiş ki bunun ensesine tokat vurmuş; bir de avcuna bir avuç para koymuş. Ağlamayı unuttum, diyor. Hadi devam yine meyandan, demiş."
Suriye-Filistin cephesinin düşmesiyle alay geri dönmüştür. Sebilci Hüseyin tekkelerin kapatılma tarihi olan 1925'e kadar İstanbul tekkelerinde zâkirlik yapmaya devam etmiştir. Daha sonra Kemanî Memduh Efendi ve başka müzisyenlerle beraber fasıl heyetlerinde hanendelik yapmaya başlamıştır. Yirmi beş yıl süren hanendelik döneminde İstanbul'da ve başka şehirlerde, çeşitli gazinolarda çalışarak, film müzikleri için gazel okumuş, geçimini sağlamıştır. 1950'de Demokrat Parti'nin başa gelmesiyle millî ve manevi değerlerin icrası tekrar gündeme gelmiştir. Bu dönemde İstanbul Fetih Şenlikleri, Konya Mevlânâ İhtifalleri düzenlenmeye başlamıştır. Memleketin çeşitli camilerinde önemli gün ve gecelerde mevlit merasimleri tertip edilmiş, ülke genelinde

mevlit okutma âdeti tekrar moda olmuştur. Sebilci Hüseyin mevlit icrasında İstanbul'un aranan isimlerinden biri hâline gelmiştir.. Zira dönemin gazetelerine verilen mevlit ilanlarında ismine sıkça rastlanmaya başlar. İstanbul'da tasavvuf kültürünü korumaya çalışan meclislere devam etmiştir. Bu dönemde özellikle Muzaffer Ozak kendisini yanından ayırmamıştır. Bu mekânlar arasında Tophane'de Kadirihane Tekkesi, Karagümrük'te Nureddin Cerrahi Tekkesi ve Kasımpaşa'da Ayn-i Ali Baba Dergâhı zikredilebilir. Bu meclislerde, makara bantlara kaydedilen eserler ve icralar sayesinde günümüzde tasavvuf müziği icra edilebiliyor desek hiç abartmış olmayız.

Sebilci Hüseyin tek başına eline bendir alarak saatlerce ilahiler ve kasideler okuyarak dinleyenlerin gönlüne dokunmuştur. Hususiyetle Ehl-i beyt ve Kerbela hadisesiyle ilgili mersiye okumakta üstüne kimsenin olmadığı, döneminde yaşayan herkesin vurguladığı bir gerçektir. Bu etkileyici sesi şu hatırayla idrak etmek mümkün olacaktır. Her sene Muharrem ayının onuncu gününde Kocamustafapaşa'da bulunan Sünbül Efendi Camii'nde Kerbela şehitleri için mevlit merasimi düzenlenir. Osmanlı'dan günümüze kadar devam eden bu gelenekte dönemin meşhur hafızları, mevlithanları ve tarikat ehli bir araya gelerek Kerbela vakasını yad ederler.

1960'lı yıllardaki bir merasimi dönemdaşı Hakkı Yurddaş şöyle tarif ediyor: "Türbe ve caminin her tarafı Ehl-i beyt aşıklarıyla dolmuş, İstanbul'un birçok yerinden insan Sünbül Efendi'nin huzurunda cem olmuştu. Dönemin meşhur hafızlarıyla beraber Sebilci Hüseyin Efendi'de baş köşedeydi, bahirler okunduktan sonra Sebilci Hüseyin 'Aktı ma'sûm kanı Kerbelâ yazısına/Çekildi okla kılıç peygamber kuzusuna' mısrasıyla başlayan mersiyeyi okumaya başlayınca caminin kubbelerinde yankılanan bu yakıcı ses, dinleyenlerin feryadına, inlemelerine karıştı. O gün mübalağasız, gözyaşları sel olup akmıştı. İstisnasız dinleyen herkes bu ilahi ses karşısında titreyerek gözyaşlarını siliyordu. Hatta cemaatten bir kişi cezbeye gelerek 'âh' edip kafasını caminin duvarların güm güm diyerek vuruyordu."

Sebilci Hüseyin icra konusunda okuduğu bir şiiri veya ilahiyi aynı mecliste okumaz, hep farklı güfteleri tercih ederek zengin repertuvar bilgisini ortaya koyardı. Yaşadığı dönemde güftelere ulaşmak zor olduğu için bazen unuttuğu bir kelimeyi yahut mısraı, irticalen manası uygun bir cümle ile değiştirirdi. Bu değişimi kimse fark etmez böylece meclisin keyfi de bozulmazdı. Dönemin diline, mekânın bütünlüğüne, günün anlam ve önemine uygun güfte tercihlerinde bulunurdu.

Sebilci Hüseyin Efendi

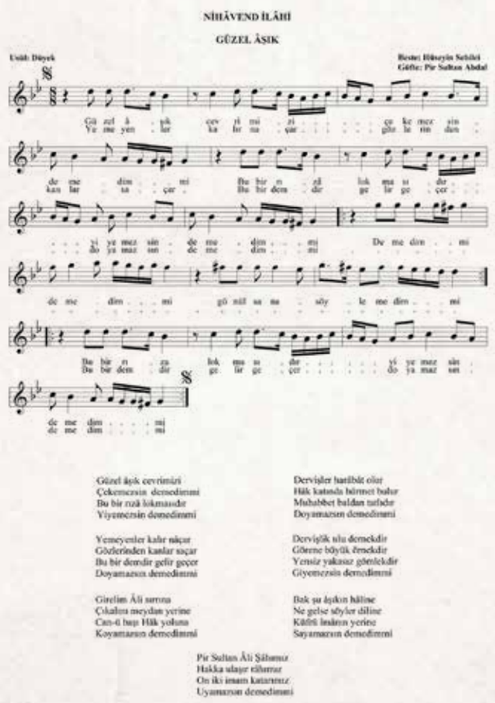

Sebilci Hüseyin Efendi'nin "Son bestelediği İlahiler'den"

Radyo'da dinlediğiniz Hafız ve Mevlidhanlar

Kasideci Hüseyin Sebilci

Gazel okuduğu zaman sesiyle camlar kıran Sebilci yarım asırlık hayatını anlattı

Hüseyin Sebilci, 66 yaşında ellerinin yağmasına çok üzüldü. Sonra kendini başka bir işe verdi. Tesbih Şark ve Bağdatta kadar satmalarla ilerleyerek mevzuya okuyucuyu bir yabancılık anlarını bi kendini arzularında zan-

nettim.

— Bir söyleyin. Ağzın en gerisindeki eşkere nara atacak derken göz yaşlarına tutarak, Kaldı ki Hüseyin Sebilci bu konuda

(Devamı Beşinci Sayfada)

SEBİLCİ HÜSEYİN İCRA KONUSUNDA OKUDUĞU BİR ŞİİRİ VEYA İLAHİYİ AYNI MECLİSTE OKUMAZ, HEP FARKLI GÜFTELERİ TERCİH EDEREK ZENGİN REPERTUAR BİLGİSİNİ ORTAYA KOYARDI. YAŞADIĞI DÖNEMDE GÜFTELERE ULAŞMAK ZOR OLDUĞU İÇİN BAZEN UNUTTUĞU BİR KELİMEYİ YAHUT MISRAI, İRTİCALEN MANASI UYGUN BİR CÜMLE İLE DEĞİŞTİRİRDİ.

Sebilci Hüseyin Efendi Eserleri

Takip edebildiğimiz kadarıyla ömrünün son yarısında beste yapmaya başlar. Müzikal manada bir ümmî olan Sebilci, nota ve nazariyat bilgisine sahip olmadan, herkesin ezberleyebileceği akılda kolay kalan besteler yapmıştır. Onun için beste yapmak Allah'ın kendisine ilham ettiği nağmeleri, evliyâullahın sözleriyle birleştirmektir. Bestecilik hususunda da oldukça titiz ve mütevazıdır. Besteleri kendi döneminde ve vefatından sonra ses kayıtlarında istifade ederek notaya alınmıştır. Bugün elimizde kırk dört adet bestesinin notası vardır. Bunların hepsi ilahi formundadır.

Orta boylu, zayıf, nazik ve tevazu ehli olan Sebilci yemek yemeyi çok seven, tam bir keyif insanıydı. Gerçek manada nargile tiryakisiydi. Dönemdaşı olan bestekâr Ahmet Muhtar Gölge, çantasında ayran şişesi küçüklüğünde bir nargile taşıdığını söylüyor. Dostlarından eczacı ve hicivci Memduh Cumhur, kendisinde kaldığı zamanlar sabahları mevlit sesiyle uyandığını, hizmet etmekten çekinmeyen bir derviş olduğunu vurguluyor. Bir gün Sebilciye, Kani Karaca hakkında ne düşündüğünü sorduğunda "Hafız Sami benim arkadaşımdı. Hafız Sami ile ortak arkadaşlık yapmama rağmen yiğidin hakkını yiğide teslim etmek lazım. Kani Karaca daha üstündü" diyor. Bu yorumu musiki tarihimiz için oldukça kıymetlidir.

Sebilci Hüseyin birkaç öğrenci yetiştirmiştir. Bunlar arasında Hafız Arif Hikmet Öğüt, Hafız Celal Yılmaz, Hafız Nazmi Temelcan zikredilebilir. Eserleri arasında bulabildiğimiz 1970 yılında basılmış "Son Bestelediğim İlahiler" adlı beş eserden meydana gelen küçük bir kitapçıktır. Bu eserde sadece beş adet ilahinin güftesine yer verilmiştir.

Hünerli hançeresiyle, âşıklara selsebil vahdet meyini sunan Sebilci Hüseyin Efendi, 27 Ağustos 1975 tarihinde eve dönerken kapısının önünde âlem-i cemâle irtihal etmiştir. Son dönemlerini Üsküdar'daki evinde yalnız geçiren Sebilci, vefatında da yalnız olacağı endişesine kapılmışsa da sevenleri ve öğrencileri onu tek bırakmamışlardır. Cenazesine Cahit Öney, Hafız Kemal Tezergil, Fuat Türkelman, Asım Sönmez, Nail Kesova, Memduh Cumhur, Salâhaddin Demirtaş, Necdet Tanlak, Hafız Ali Altınbay ve Cahit Atasoy katılan isimler arasındadır. 30 Ağustos günü, Yeni Valide Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından İstanbul tekke folkloruna uygun bir merasimle, ilahiler ve salatlar eşliğinde, Muzaffer Ozak'ın riyasetinde Karacaahmet Kabristanı'na defnedilmiştir.

Kaynakça

Rahmi Şenses, *Bugünün Meşhur Huffaz-ı Kiramı ve Mevlithanları*, İstanbul 1965, s.60-62

Nezih Uzel, "Bestekâr ve Mevlidhan Sebilci Hüseyin (1894-1975)", *Yeşilay Dergisi*, sy. 504, İstanbul 1975, s. 25.

Mustafa Özoruç, Hüseyin Sebilci'nin Hayatı ve Eserleri (lisans tezi, 1996), İTÜ TMDK Temel Bilimler Bölümü.

Haliç'in Kıyısındaki Miras:

REZAN HAS MÜZESİ

KADRİYE BEYZA KİRENCİ

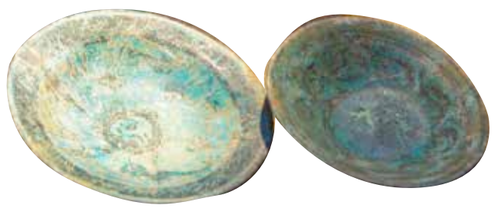

İSTANBUL DENİLDİĞİNDE AKLA GELEN İLK YERLERDEN BİRİDİR HALİÇ. "ALTINBOYNUZ" NAMIYLA DA BİLİNEN BU SEMT, KADİM ŞEHRİN EN GÜZEL MANZARALARINDAN BİRİNE SAHİPTİR. AYNI ZAMANDA ŞEHİR KÜLTÜRÜNÜN DE NADİDE PARÇALARINI SOKAK ARALARINDA GÖRMEK MÜMKÜNDÜR. BU AY İŞTE BU EŞSİZ SEMTTEKİ BİR MÜZEYİ, KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ İÇİNDEKİ REZZAN HAS MÜZESİ'Nİ GEZDİK.

Haliç - İstanbul ve boğaz kıyılarının resimsel yolculuğu Antoıne-Ignace Mellıng-1819

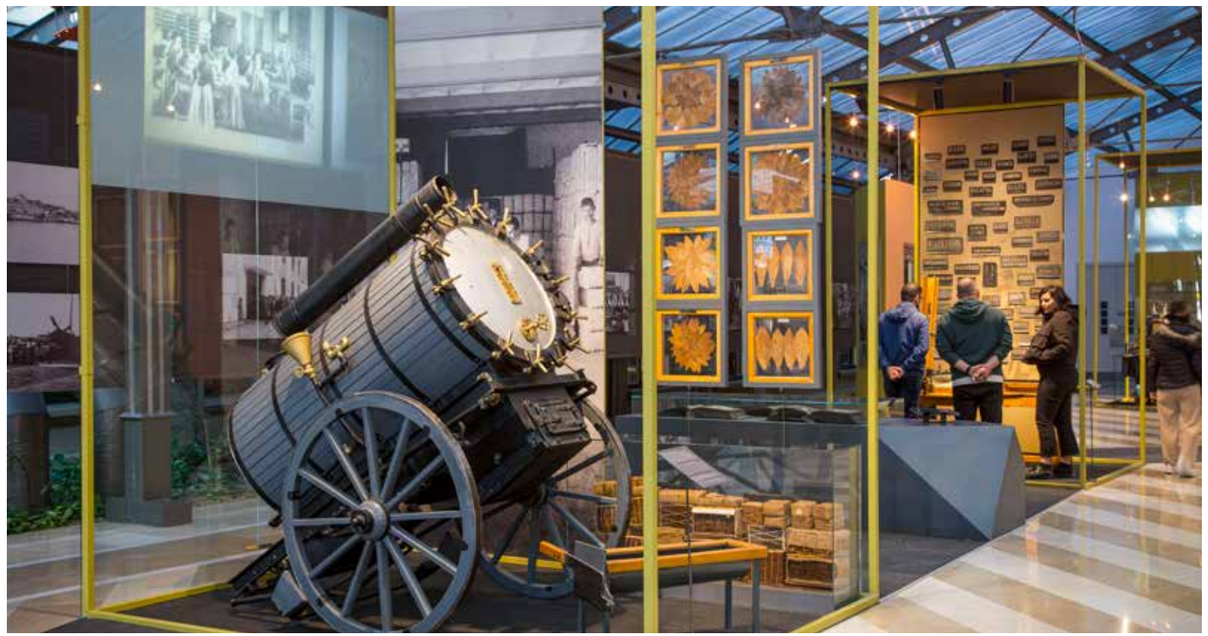

TÜRKİYE'NİN ÖNEMLİ İLİM YUVALARINDAN BİRİ OLAN KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ BULUNUYOR. ÜNİVERSİTENİN BULUNDUĞU ALAN GEÇMİŞTE CİBALİ TÜTÜN FABRİKASI İKEN 2002 YILINDA YUKARIDA BAHSETTİĞİM ŞEKLİ İLE MEKÂNSAL DÖNÜŞÜM SÜRECİYLE BİR YÜKSEK ÖĞRENİM YERİNE DÖNÜŞTÜ.

Günbatımlarında üzerine çöken kızıllıkla tanıdığımız; suyunun dinginliğine gözlerimizin uzun uzun daldığı, İstanbul'u İstanbul yapan ender yerlerden biri Haliç. Konumu itibarıyla Sarayburnu ve Galata arasından ilkin batıya doğru uzanıp sonrasında kuzeybatıya kıvrılan yay şeklindeki yapısı ile ilk çağda Altın Boynuz (Khrysokeras) olarak adlandırıldı. Bizans Dönemi'nde "Keras", Osmanlı Dönemi'nde "Haliç-i Konstantiniyye"; sonrasında ise zamanla bugünkü ismi olan "Haliç"i aldı.

Haliç'in isminin yanında zaman içerisinde geçirdiği bir diğer değişim de mekânsal olarak gerçekleşti. Bir zamanlar özellikle Haliç'in Kuzey yakasındaki fabrikalar, tersaneler, gemi kızakları, elektrik santralleri, mezbahalar vb. çeşitli yapılar, mekânsal bir dönüşüm ilerleyişinde müzelere, kültürel faaliyetlere; bu faaliyetlerin gerçekleştiği mekanlara evrildi. Bu mekânlardan biri olarak Haliç'in o duru sularının kıyısında,

Türkiye'nin önemli ilim yuvalarından biri olan Kadir Has Üniversitesi bulunuyor. Üniversitenin bulunduğu alan geçmişte Cibali Tütün Fabrikası iken 2002 yılında yukarıda bahsettiğim şekli ile mekânsal dönüşüm süreciyle bir yüksek öğrenim yerine dönüştü.

Geçmişin izlerini barındıran Kadir Has Üniversitesi'nin şu an merkez kabul edilen Haliç kıyısındaki binası, Cibali Tütün ve Sigara Fabrikası'ndan çevrildi. Tarihî binanın restorasyonu tamamlandıktan sonra, alt kısımda yer alan Osmanlı Dönemi yapı kalıntısı ve Bizans Dönemi su sarnıcının bulunduğu mekân, Rezan Has Müzesi olarak düzenlendi ve ziyaretçilere açıldı.

Müzeye girmeden Haliç'in sularını gören yeşilliklerle bezeli bir yol karışılıyor önce bizi. Sonrasında görülen ilk alan ise 2009 yılında müze bünyesine dahil edilen, Tütün Fabrikası'na ait belge ve çeşitli objeler. Fabrikaya ait eserler ve eserlerin arkasındaki hikâyeler,

BİR ZAMANLAR ÖZELLİKLE HALİÇ'İN KUZEY YAKASINDAKİ FABRİKALAR, TERSANELER, GEMİ KIZAKLARI, ELEKTRİK SANTRALLERİ, MEZBAHALAR VB. ÇEŞİTLİ YAPILAR, MEKÂNSAL BİR DÖNÜŞÜM İLERLEYİŞİNDE MÜZELERE, KÜLTÜREL FAALİYETLERE; BU FAALİYETLERİN GERÇEKLEŞTİĞİ MEKÂNLARA EVRİLDİ.

bölgenin ve yapının tarihsel süreci; geçmişi, bugüne taşıyor. Bunun yanında fabrikaya ait mühürlerin kopyalarının da orada bir kâğıtla birlikte ziyaretçiler tarafından kullanılmasına izin verilmesi, yanımıza kalan güzel hatıralardan biri. Bu katta ilgi çeken bir diğer şey zamanında yerli ve yabancı devlet büyükleri için özel olarak üretilmiş sigaralar.

Müzenin arkeolojik koleksiyonunun sergilendiği alt katı, fabrika temellerinin olduğu kısım. Bu alanın bir alt kotunda ise Bizans Dönemi'nden kalma bir su sarnıcı bulunmakta. Suların depolandığı, yerin altındaki bu yapılar İstanbul'un su ihtiyacını karşılama noktasında o dönemde önemli bir role sahip. 11. yüzyıl sonlarına tarihlenen Bizans Sarnıcı; 48 küçük kubbe, 15 örme ayak ve 20 sütundan oluşmakta ve 620 metrekarelik bir alanı kaplamakta. Bu sarnıç; zamanla işlevini kaybettikten sonra fabrikanın tütün deposu olarak kullanılmış, 2. Dünya Savaşı yıllarında ise erzak ambarı olarak işlev görmüştür. Bunun yanında müzenin üst ve alt kat sergi mekânında dönem dönem farklı temalar ile çeşitli sergiler yapılıyor. Son dönemde alt kat sergi alanında yer alan ***Gündelik Yaşamın Arkeolojisi*** isimli sergi de bunlardan biri. Neolitik Dönem'den Selçuklu'ya uzanan koleksiyon, gündelik hayatımızı şekillendiren nesneler ile iki dönem arasındaki tarihsel sürecin ilişkisini anlatıyor. Sergilenen eserleri, özellikle yazının ve dilin zamanla gelişimini görmek açısından, incelemek önemli. Bunun yanında fabrika temellerinin bulunduğu alt kat sergi alanında, üniversiteye ismi verilen Kadir Has'ın bir balmumu heykeli ve kendisine ait özel anı odası bulunuyor. Burada da Kadir Has'ın birtakım kişisel eşyaları sergileniyor.

Rezan Has Müzesi 2007 yılından beri faaliyet gösteriyor. Değişen, yenilenen sergilerin yanında aktif müzecilik gayesiyle mekânda çeşitli kültürel faaliyetler ve çocuk etkinlikleri de düzenleniyor. Bunun yanında bu bina, özenli restorasyon süreci ve içinde bulunduğu tarihî çevrenin gelişimine katkı sağlaması nedeniyle 2003 yılında Europa Nostra Ödülü almış. Üniversite bünyesinde yer alan bir müze olması da başta Sanat ve Tasarım Fakültesi öğrencileri olmak üzere diğer fakültelerin öğrencilerine de farklı bir deneyim oluşturuyor. Haliç içerisinde yer alan kültürel merkezlerden Minyatürk, Aynalı Kavak Kasrı, Balat, Rahmi Koç Müzesi vb. yerlerle birlikte bu müze de Haliç'in kültürel gelişimine önemli bir katkı sunuyor denilebilir. Biz bir gidin, görün deriz...

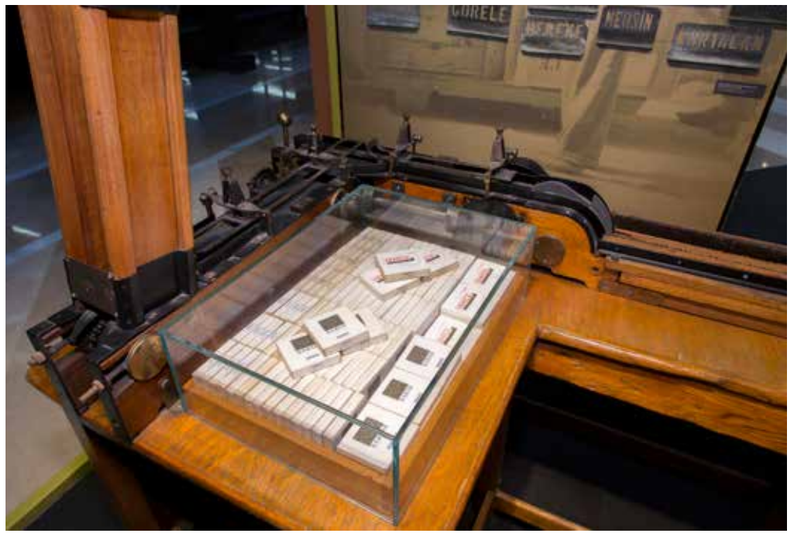

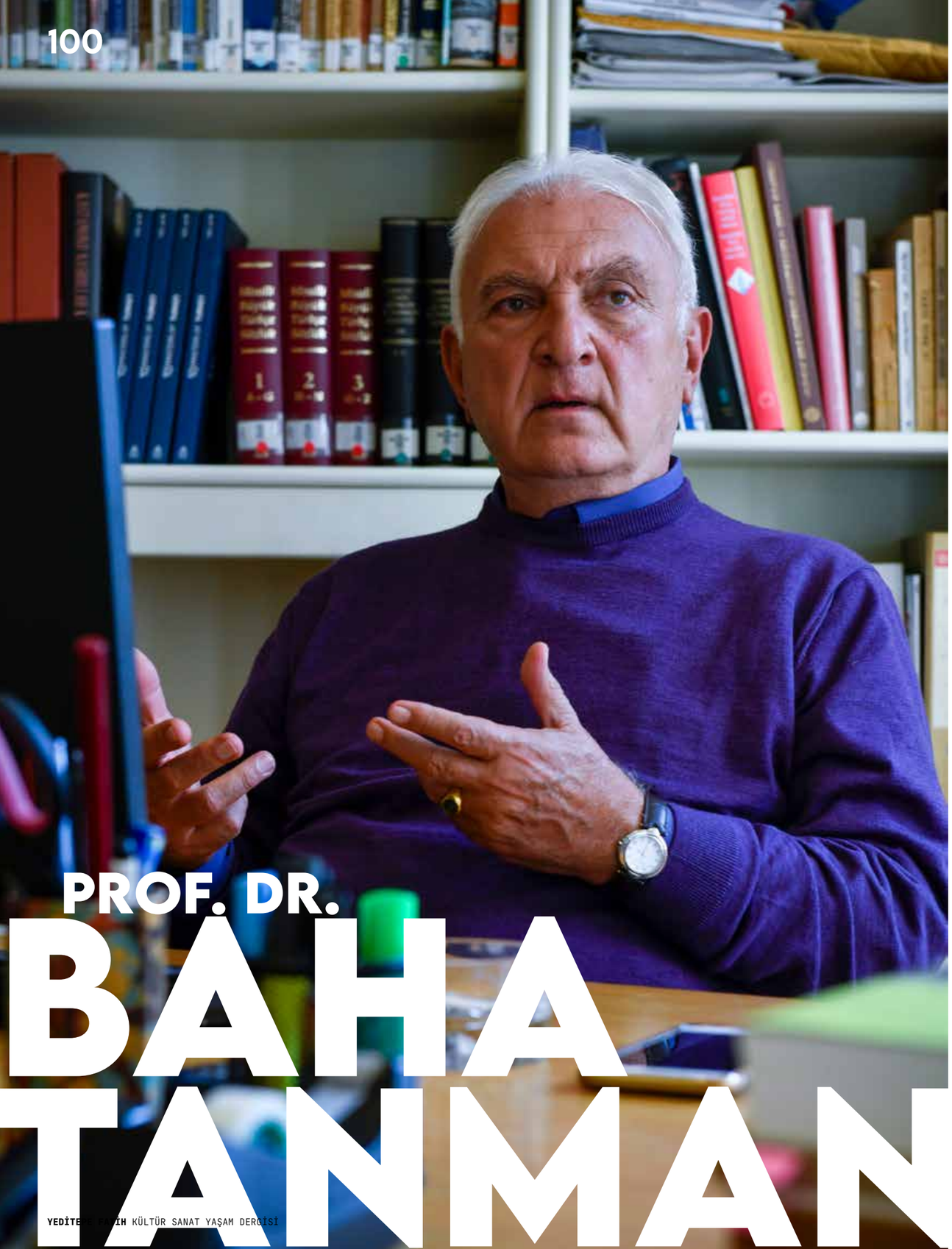

PROF. DR. BAHA TANMAN

KİTABI BOL BİR EVDE BÜYÜDÜM

OSMANLI MİMARİSİ DENİLDİĞİNDE AKLIMIZA GELEN İLK İSİMLERDEN BİRİ PROF. DR. BAHA TANMAN'DIR. TANMAN'IN PROF. DR. OKTAY ASLANAPA VE PROF. DR. SEMAVİ EYİCE'NİN DANIŞMANLIĞINDA TAMAMLADIĞI DOKTORA TEZİ OLAN "İSTANBUL TEKKELERİNİN MİMARİ VE SÜSLEME ÖZELLİKLERİ" BU ALANDAKİ EN DEĞERLİ ÇALIŞMALARDAN BİRİ OLARAK KABUL EDİLİYOR. PROF. DR. TANMAN'LA HEM BU ALANA NASIL YÖNELDİĞİNİ HEM DE ÇALIŞMALARINI KONUŞTUK...

PELİN AVCI

Uzun zamandır heyecanla kendisinden dönüş beklediğim Prof. Dr. Baha Tanman geçtiğimiz günlerde aradı ve "Yavuz Sultan Selim neden küpe takıyordu gibi sorular sormayacaksan röportajı yaparız, olur şekerim" dedi. Ağzım kulaklarımda kapadım telefonu. İnanılmaz sevindim bir o kadar da heyecanlandım. Benim İstanbul Üniversitesi Sanat Tarihi bölümünde okuduğum dönemde Baha Hoca bölüm başkanıydı. "İslam Öncesi İran ve Mısır Sanatı" derslerini ondan dinledim. Ders çıkışları bir kitap bitirmiş gibi hissederdik. Bu kadar heyecanlanmamın sebebi de soracak bir dünya şey varken nereden başlayacak olduğum hissiydi. Nihayetinde hem hocamızı daha yakından tanımak hem de doktora teziyle ilgili merak ettiklerimi sormak için randevulaştık. İstanbul Araştırmaları Enstitüsü'nde çok keyifli bir röportaj yaptık. Sohbetimiz sırasında "ehimi mühimden tefrik etmenin ne kadar zor ve önemli" olduğunu doktora tezi için bir araba dolusu malzeme ve literatür taraması ile Semavi Eyice'nin yanına gittiğinde öğrendiğinden bahsetmişti. Röportaj sonrası enstitüden çıktığımda elimde 5 saate yakın bir kayıt vardı... Umarım ben de ehimi mühimden ayırabilmişimdir. İşte değerli Prof. Baha Tanman hocamızın bilgi ve birikimlerinden faydalandığımız sohbetimiz...

Bildiğimiz kadarıyla anneniz Ahmet Hamdi Tanpınar'dan dersler almış, babanız ise birçok dil bilen bir gemi mühendisi... Ailenizden biraz bahseder misiniz?
Annem ve babam tahsilli insanlardı. Babam Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra devlet bursuyla Paris'te École Centrale adlı Yüksek Mühendis Mektebi'ne gitmiş ve gemi makine mühendisi olarak mezun olmuş. Ülkeye döndüğünde çeşitli devlet görevlerinde bulunmuş. Bu görevlerden biri de ilk defa Van Gölü üzerinde gemi inşa etmekti. Annem ise Notre Dame de Sion Fransız Lisesi bitirmiş. Sonra İstanbul Üniversitesi'nde devam etmiş. Üniversite bugünkü gibi kalabalık değilmiş. 8-10 kişilik sınıflar varmış. Fransız Dili ve Edebiyatı'na ek olarak bir de İtalyanca eğitimi almış. Annemin döneminde edebiyat fakültesinde kadrolu tedrisat yapılıyormuş. O da üniversitede kalmayı hayal etmiş ama evlilik sorumluluğu ve babamın işlerinin yoğunluğu dolayısıyla bu fikrinden vazgeçmiş. Annemin hocaları arasında meşhur Ahmet Hamdi Tanpınar vardı. Hocalıktan öteye arkadaştılar. Profesör Nesrin Dirvana da çok yakın dosttuydu. İstanbul'un eski mahallelerini dolaşırlardı. 1930'lu yıllarda Kocamustafapaşa, Üsküdar ve Çengelköy gibi eski semtleri gezerlerdi. Beyazıt'ta ve başka semtlerde sürekli gittikleri bazı kahveler vardı. Mesela Acemin Kahvesi; üniversite çevresi rağbet edermiş. Emin Efendi Lokantası'na giderlerdi. Beyazıt Camii'sinin dış avlu duvarına sırtını dayadığı yerdeydi. Tabii şu an yerlerinde yeller esiyor. İstanbul'da bir şey korunmuyor veya devam ettirilmiyor. 1930'lu yıllarda Paris'te öğrencilerin gittiği kafeye bugün de gidebilirsiniz. Velhasıl annem ve hocaları çok gezerdi birbirlerinden çok şey öğrenirlerdi. Hep gıpta etmişimdir.

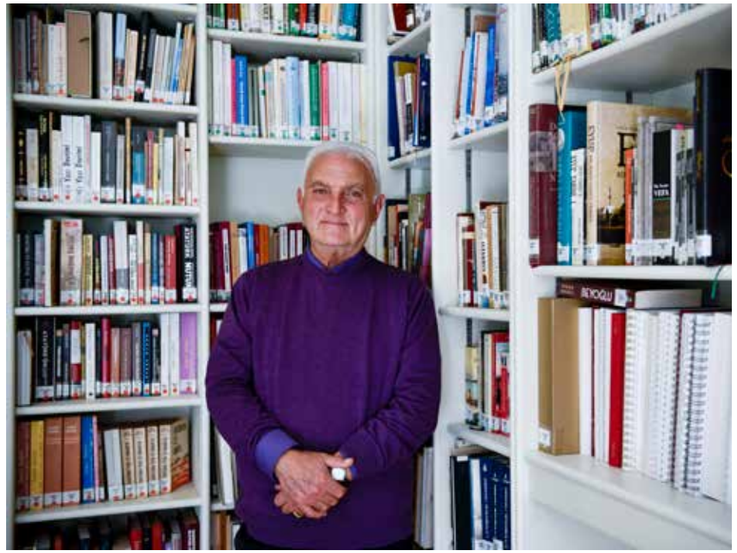

KİTABI BOL BİR EVDE BÜYÜDÜM. BİR DE EVİN MÜDAVİMLERİ ARASINDA ÜNİVERSİTE ÇEVRESİ VARDI. AKADEMİSYEN, YAZAR, DÜŞÜNCE İNSANLARI... YANİ ENTELEKTÜEL BİR ÇEVREYLE BÜYÜDÜM. ANNEM ÖYLE OTURUP DA KOMŞULARIN DEDİKODUSUYLA UĞRAŞMAZDI.

BABAM MAKİNA MÜHENDİSİ OLMAMI İSTEDİ

Nasıl bir ortamda büyüdünüz? Aileniz size büyürken ne gibi alışkanlıklar kazandırdılar?
Kitabı bol bir evde büyüdüm. Bir de evin müdavimleri arasında üniversite çevresi vardı. Akademisyen, yazar, düşünce insanları... Yani entelektüel bir çevreyle büyüdüm. Annem öyle oturup da komşuların dedikodusuyla uğraşmazdı. Zaten dedikodu yapılan bir mecliste ya lafı değiştirir ya da orayı terk ederdi. Akademik hayata yönelmem de muhakkak evdeki bu bahsettiğim atmosferin tesiri olmuştur diye düşünüyorum. Babam, makina mühendisi olmamı istiyordu. Ama benim hiç alakam yoktu. Hatta "babacım ben fişi prize takmak için kapıcıyı çağırıyorum, benden mühendis olmaz" demiştim. "Sen zeki çocuksun olur" diye cevap vermişti. Arkeoloji okumak istiyordum ama babam onun çizgisinden devam edeceğime çok emindi. École Centrale'a göndermeye niyeti vardı. Teyzem de Paris'te yaşayan bir seramik sanatçısıydı. Eşi de ressam Selim Turan'dı. Gözümüzde arkada kalmaz diyordu. Ben sürekli evde sulu boya resim yapıyorum ya da eski Mısır sanatı kitaplarına bakıyorum. Mısır arkeolojisi (ejiptoloji) okumak istiyorum dediğimde kıyamet koptu. Sonunda neyse ki ailecek mimarlık bölümünde karar kıldık.

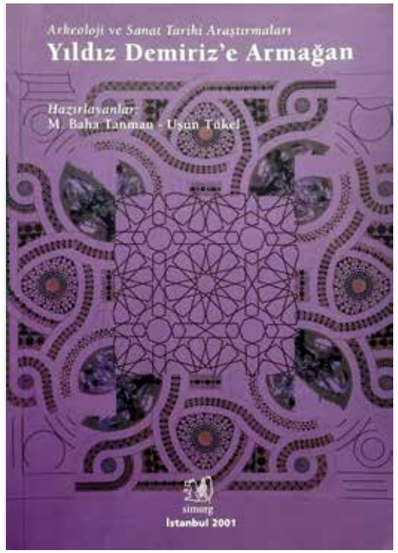

OKTAY HOCA'NIN İÇGÜDÜLERİ ÇOK KUVVETLİYDİ. ALLAH ONA LÜTFEDİYORDU BAZI ŞEYLERİ. DİYARBAKIR'I GEZERKEN ŞURAYA BİR BAKALIM DEDİĞİ YERDEN İKİNCİ KAZMADA SARAY'IN EYVANINI ÇIKARIRDI.

Benim aklım hep eski eserlerdeydi. Mısır arkeolojisi okuyamadım ama hep ilgilendim. (İşte o dersi neden benim verdiğimi anladın mı?) Mısır'a da gitmiştim. Genel kültür dersi olarak Sanat Tarihi bölümünde ders vermeye başladım. Oktay hoca kabul etti. O ders öğrenciler tarafından çok sevildi. Velhasıl dördüncü sınıfı bitirdim Oktay Aslanapa hocanın doktora talebesi olarak 1975 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ne geldim. 1976'da asistan kadrosuna girdim. 2019 Aralık'ta 67 yaşını bitirdiğim için emekli oldum.

Aslında İstanbul Üniversitesi Sanat Tarihi bölümüne girmek aklımda yoktu. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde restorasyon üzerine master yaparım diye düşünüyordum. Sütlüce'deki Hasırîzade Tekkesi'ni çalışmak istiyordum. Bütün işin çizimini, tarihsel araştırmasını yapmıştım. Hatta Sanat Tarihi'nde ilk makalemdir. Bir çok talihsizlik oldu benden kaynaklanmayan. Yıldız Teknik Üniversitesi'nin başvuru tarihi geçti. İTÜ'den Doğan Kuban hoca da başvurularını kapattığını söyledi. Eğer bir yerde yüksek lisansa giremezsem yıl sonu gelmeden yedek subay olarak askere alınacaktım. Rahmetli teyzezadem mimar kökenli Prof. Mehmet Yılmaz Önge'ydi. Yüksek lisansa başlayamadığım için kendimi kötü hissettiğim bir dönemde bize geldiler. Yorganı kafama çekmiş yatıyordum. Mehmet ağabey odama gelip konuşmuştu benimle. O dakika aklına İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Semavi Eyice ve Oktay Aslanapa ile yakın zamanda yaptığı görüşmek aklına geldi. Meğer Oktay hoca da mimarlıktan mezun, güveneceği bir öğrenci arıyormuş. Bu hikâyeden sonra İstanbul Üniversitesi'nde devam etmeye başladım.

HOCALARLA DİYALOG KURMAK ÖNEMLİ

Hocam çok kıymetli hocalardan dersler almışsınız... Bilmediğimiz daha bir çok isim olduğuna eminim. Bu muhterem insanların öğrencisi olmak meslek hayatınız dışında size neler kattı?
Hep duyduğum bir şeyi zamanla tatbik ettim. Ders esnasında öğrendiğin şeyler tabi ki önemli ve kıymetli. Ama dersin dışında hocayla diyalog kurabilmek çok daha önemli. Hocayla sohbet edebiliyorsan o zaman dersin ötesinde kazanımlar oluyor.

Mesela İznik kazıları... Oktay Hoca, Şerare Yetkin ve Ara Altun Hoca'yla İznik Çini Fırınları Kazısı'nda haftalar boyunca beraber olurduk. Ayrıca Semavi Hoca'nın Silifke bölgesinde Erken Bizans Dönemi'ne ait yerleşimleri hedef alan bir yüzey araştırması vardı. Semavi Hoca'yla hem orada hem uzun süren otobüs yolculuklarında sohbet etme şansım oldu. Semavi Hoca otobüste hiç uyumazmış. Tabii bunu yanına oturmam konusunda ısrar ettiklerinde bilmiyordum. Ama hiç pişman değilim. İstanbul'dan Silifke'ye kadar hiç ara vermeden mesleki şeyler anlatıyordu.

Bizim eski hocaların bir özelliği vardı. Kendi uzmanlık alanları dışındaki konulara da hakimlerdi. İlgilendikleri alanda derinlemesine araştırma yaparlardı. Bu sebeple Bizans çalışan bir hocadan Osmanlı hakkında da bilgi alabilirdik. Bu eski Avrupa üniversitelerinin geleneğidir. Şimdilerde çoğu kişi bunu yapmıyor.

SEMAVİ VE NURHAN HOCA'NIN EVİ ÖĞRENCİLERE AÇIKTI

Okulumuzun kadrosundaki hiçbir hoca bu yaklaşımda değildi. Yanılıyor muyum?

Öyle değildi tabii. Bizim geleneğimizde yok o yaklaşım. Hamdolsun, dolayısıyla bir yere gittiğimizde Selçuklu ve Osmanlı eserlerini öncelikle gezdik ama Roma Tapınağı varsa yakınlarda onu da gittik gördük. Muhakkak gittik. Aksi düşünülemez.

Oktay Hoca'nın Anadolu gezileri vardı. Bilgi açısından çok bereketli gezilerdi. Bir de Oktay Hoca'nın içgüdüleri çok kuvvetliydi. Allah ona lütfediyordu bazı şeyleri. Diyarbakır'ı gezerken şuraya bir bakalım dediği yerden ikinci kazmada Saray'ın eyvanını çıkarırdı. İznik'te de şahit oldum. Şuraya bir bakalım diyor ve oradan muhteşem bir çini fırını çıkıyor. Fırın çökmüş, içinde Milet işi erken dönem Osmanlı tabakları üst üste duruyor. Hocalarımdan öğrendiğim şeyler onların kitaplarında yazanlardan ve derste anlattıklarından çok ötede. Bütün mesleki ve hayat tecrübelerini paylaştılar. Ayrıca evlerini de öğrencilere açarlardı. Özellikle Semavi Hoca'nın evi öğrencilere açıktı. Bir de Nurhan Hoca öyleydi. Nurhan Hoca'nın kürsüsünde ben hiç bir zaman görev almadım. Ona rağmen yeni asistan olduğum dönemde Sultanahmet'teki bütün duvarları kitap dolu evinin kütüphanesini açmıştı. "Karnın acıkırsa istediğini al buzdolabından" bile derdi. O çok müstesnaydı. Semavi Hoca da evine gelinsin, yemek yenilsin ve onla sohbet edilsin ister, bundan çok hoşlanırdı. Kurban Bayramı'nın 3. günü, Ramazan Bayramı'nın da 2. günü Semavi Hoca ziyaret edilebilirdi. Sakın Ramazan Bayramının 1. günü gitme hoşlanmaz demişlerdi. Ayrıca öyle kısa oturup kalmak olmazdı. Oturup illa yemek yiyeceksin, konuşacaksın... Yarım gününü hocanın bayram ziyaretine ayıracaksın. Bunların hepsi bana öğretildi. Dolayısıyla hocalarımla ilişkilerim her zaman iyiydi. Tabii bu bir şans meselesi. Öyle hocalar var ki etrafında kendini geliştiren güçlü öğrenci istemez. Gençler hızlı yol alıyorsa rahatsız olur bazıları. Takarlar, neler neler gördük... Bizim şansımıza hiç bu zihniyette hocamız olmadı.

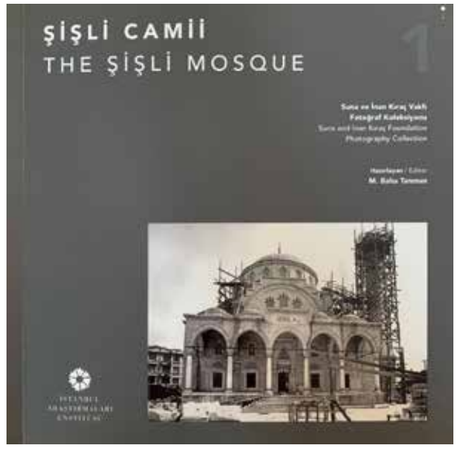

HOCALARIMLA İLİŞKİLERİM HER ZAMAN İYİYDİ. TABİİ BU BİR ŞANS MESELESİ. ÖYLE HOCALAR VAR Kİ ETRAFINDA KENDİNİ GELİŞTİREN GÜÇLÜ ÖĞRENCİ İSTEMEZ. GENÇLER HIZLI YOL ALIYORSA RAHATSIZ OLUR BAZILARI.

Doktora tezinize nasıl karar verdiniz diye soracaktım. Ama sanki zaten başından beri belliymiş..

Önce Sütlüce'deki tekkeyi niye seçtiğimi anlatayım. Anneannemin babası o tekkenin haziresinde gömülü. Orayla bir akrabalığımız var. Anneannemlerin bağlılığı vardı. Annemle arada ziyarete gittiğimiz bir yerdi. Büyük,ahşap bir konaktı. Arkada müstakil bir bina olarak namazların kılındığı, zikirlerin yapıldığı bir yer bahçede ise kocaman bir sarnıç vardı. Benim girip çıktığım bir yerdi yani. Bir de tabi şu var; annemin tasavvufi hayata merakı ve meyli vardı.

Mesela muhakkak Kadir Gecesi, Hırka-i-Şerif, Eyüp Sultan, Sümbül Sinan Hazretleri, Merkez Efendi, Aziz Mahmut Hüdai Hazretleri ziyaret edilirdi. Bunların hepsi eski dergâhlar. Sonra cami, medrese, türbe gibi farklı yapı tipleri üzerine çok daha fazla araştırma yapılmadığını gördüm. Bu konuya çok girilmemiş. Farklı sebepleri vardı. 1925'te tekkeler kapatılınca bizim entelektüel çevre biraz yan durmuş bu konulara. Aman hani bulaşmayalım gibilerinden bir yaklaşım vardı. Bunun yanında bir de karmaşık yapılardı. Çünkü içinde ibadet, yemek pişirme, ikamet, yolcu ağırlama alanları var. Yani birçok işlevinkarmaşık bir şekilde iç içe girdiği bir mimari program ve fonksiyon şeması var. Dolayısıyla çok daha bakir bir konuydu.

MUHAKKAK KADİR GECESİ, HIRKA-İ-ŞERİF, EYÜP SULTAN, SÜMBÜL SİNAN HAZRETLERİ, MERKEZ EFENDİ, AZİZ MAHMUT HÜDAİ HAZRETLERİ ZİYARET EDİLİRDİ.

Oktay Hoca beni İstanbul'la sınırlamamıştı. Ben tezime Oktay Hoca'yla başladım ama o emekli olunca Semavi Hoca'yla bitirdim. Sonra İstanbul'la kendimizi sınırladık. Fakat yine katalog aşırı büyüktü. Semavi Hoca İstanbul konusunda çok bilgilidir ve İstanbul'un mimarisiyle ilgilidir. Benim elimde çok fazla tezimle ilgili malzeme vardı. Bir gün evine tüm araştırmalarımı götürdüm. Yaklaşık bir araba dolusu malzemeyle içeri girince "O ğlum sen aklını mı kaçırdın? Meczup mu oldun?" demişti. Sonrasında doktora tezimi sınırlamam konusunda yardımcı olmuştu. Ne kadar konuşacağını ya da yazacağını ayarlamak zordur ama çok önemlidir.

"Ehimi mühimden tefrik etmek" diye bahsedilir. Bunu başarmak önemlidir. Velhasıl hâlâ insanların başvurduğu bir doktora olmasından dolayı mutluyum.

Hz. pirlerin dünya üzerinde en fazla olduğu yer İstanbul mu? Özel bir nedeni var mı?

Tarikat kurucularına pir denir. Mesela Kadiri tarikatın asıl piri Bağdat'ta Seyid Abdülkadir Geylani'dir. Büyük bir külliyesi vardır. Bir de Kadiriye'nin Eşrefiyye kolu vardır. Anadolu kültürüyle yoğrulmuştur. İznik'te Eşrefoğlu Rumi Hazretleri'nin türbesini barındıran tekkelere de pir makamı denir. Makamı pir veya pir evi derler. İstanbul hakikaten en fazla bu tür yapıya sahip olan şehirdir.

Türk toplumunda Orta Asya'dan başlamak üzere Anadolu'ya geldikten sonra Selçuklu devrinden Osmanlı devrine kadar gerek ahilik, ticaret hayatını ya da üretim hayatını denetim altına almıştır. Bir sufi tarikatı değil ama bir takım yine dini ve tasavvufi umdeler çerçevesinde ilerlenmiş. Şimdiki kapitalist ekonominin tam zıttı. Komşu dükkândan bugün hiç alışveriş yapılmadı benden istediğiniz bal orada da var, diyebilen bir zihniyetten bahsediyorum. Bunu bir kapitalist söyleyebilir mi? İstanbul'da çok yaygın sufi tarikatları var. Onların dışında ordu tarikatları de var. Mesela yeniçeri ordusu Hacı Bektaşi ocağına bağlıydı. Spor dalları (okçuluk, binicilik ve güreş) Güreşçiler Tekkesi'ne mensuptu. Okçular Tekkesi de var. Üsküdar'da iki tane Hindîler tekkesi var. Bunlar uzak ülkelerden hacca giderken veya dönerken İstanbul'a uğrayanlar içindi. Burası hilafet merkezi ve en büyük İslam devletinin payitahtıydı. n Mekke, Medine, Kudüs'e gitmeden ya da gittikten sonra insanlar buraya da uğruyordu. Onların konakladıkları tekkeler ayrıydı. Özel işlevleri dolayısıyla hayatın her yönüyle ilgilenen bir tarikat vardı.

Kahire İstanbul'la tekke adedi açısından belki yarışabilir ama pir makamı olarak İstanbul öndedir. Kahire'de eski mahalleleri dolaştığınız zaman birçok tekke ile karşılaşabilirsiniz. Hatta orada tekke ismi bizdeki kadar yaygın değil. "Zaviya" diyorlar, bazıları "hanukah" olarak adlandırılıyor.

Tekke mimarisinde kullanılan süslemelerdeki sembollerden bahseder misiniz?

Bazıları tekkelerde rakamlarla ilgili simgeler vardır. Mesela 12 imam vardır. Hz Ali 1.İmam sonra İmam Hasan Hüseyin... Bu böyle ehl-i beyte yakınlık

meselesinde 12 İmam saygı duyulan ayrı bir grup olarak bilinir. Bektaşi tekkelerinde 12 köşeli mekânlar vardır. Merdivenköy'deki Şahkulu Tekkesi'nin onikigen ibadet mekânı en karaktiristik olanlardan biridir. Merkezdeki sütunun 12 köşesinin hepsinde bir tane şamdan kabartması var. 12 İmam'ın ruhaniyetini ifade ederler.

Mevlana Hazretleri'nin de uğurlu rakamı on sekizmiş. Bu yüzden ona nezr-i Mevlana derler. Yenikapı Mevlevihanesi'ni ve Bahariye Mevlevihanesi'ndeki semahaneleri 18 sütun kuşatıyor. Ama bunu bilirsen görebilirsin. İstanbul'da değil ama Balkanlar'daki Bektaşi tekkelerinde yedigen türbeler ve yedigen meydanlar var. O bölgeye özgü bir şey. Osmanlı oraları fethederken Kalenderi dervişleri orduyla beraber savaşa katılıyorlar. Onlar sabit olmayan seyyar bir taife ve biraz marjinal insanlar. Sonra Kalenderilik 16. yüzyılın başında Bektaşilik'in bünyesinin içinde eriyor. Birtakım adetlerini falan onlar getiriyorlar. Bu yedi özellikle Kalenderiler arasında kutsanan bir rakamdı. Mesela Hz. Ali'ye "Allah'ın Aslanı" derler. Hacı Bektaş-ı Veli Dergâhı'nda aslan figürünün ağzından su akıyor. Hat sanatıyla da çok bağlantılı konular bunlar.Bir de figüratif olanları var. En enteresanı bu ilk rölevesini yaptığım tekke. Üst katta hanımların kafesleri vardı. Hanımlar galerisinin önü ahşap kafesliydi. Baktığın zaman uzaktan üzerinde hurma ağacı var. Mekke'yi Medine'yi hatırlatıyor diye düşünmüştüm. Hurma mübarek bir meyve fakat Sadî tarikatı merkezi Şam'da olan bir tarikatmış. Buradaki dervişler intisap ederken besmele ile bir hurma yutarmış. "Hurma tekbirlemek" diye bahsediliyormuş. O hurmayı çiğnemeden yutmaları gerekirmiş. Yani, bu yol zordur boğazına takılabilir dikkat et, demekmiş. O hurma tekbirlemek, mimariye de yansımıştı. Her tekkenin süslemesi kendisine özel olduğunu anlamıştım.

Milli Mücadele döneminde tekkelerin rollerinden çok kısaca bahsedebilir misiniz?
Milli Mücadele yıllarında İstanbul işgal altındayken Özbekler Tekkesi'nin üstlendiği rol çok meşhurdur. Yalnız Özbekler Tekkesi değil Eyüp'te Kadirî tarikatından Şeyh Nazmi Efendi vardı. Genç yaşta şeyh olmuş. Ben tanıdığımda 80 küsur yaşındaydı. Sonra Anadolu'ya cephaneliklerden silahları gizlice kaçırmayı hedefleyen bir cemiyet kuruluyor. İsmi "karakol cemiyeti" sanırım. Üsküdar'da Sultantepe'deki Özbekler Tekkesi Anadolu'ya gizlice derviş kılığında birtakım insanların geçirilmesi için kullandığı yerler var.

MEVLANA HAZRETLERİ'NİN DE UĞURLU RAKAMI ON SEKİZMİŞ. BU YÜZDEN ONA NEZR-İ MEVLANA DERLER. YENİKAPI MEVLEVİHANESİ'Nİ VE BAHARİYE MEVLEVİHANESİ'NDEKİ SEMAHANELERİ 18 SÜTUN KUŞATIYOR. AMA BUNU BİLİRSEN GÖREBİLİRSİN.

Anadolu'ya geçenlerin içinde Halide Edip Adıvar'ın kocası Adnan Adıvar ve İsmet İnönü var mesela. Sultantepe'nin arkasında o zamanlar kırlar var. Oradan gece karanlığında İzmit'ten öteye geçtiğin zaman Kuvâ-yi Milliye ön saflarına ulaşıyorsun.

Sanat Tarihi alanınızın dışında özel ilginizin olduğu bir alan var mı?
Ben 35 yaşımdan önce bahçeyle ilgilenmezdim. Bir bahçıvan vardı o ilgilenirdi. Uşun Hoca'yla oturuyoruz bir gün, ben farkında değilim uzun uzun bahçede neler yaptığımı anlatmışım. İronik, alay eder bir hali vardı. Bana "yolun yarısı, ihtiyarlıyorsun" dedi. Ne alakası var, dedim. "Bu yaşlanma alameti", dedi. Haklıymış. 35-40 yaşından sonra bahçeyi hobi haline getirdim. Yaptıkça öğrendim. Birçok kitabım var, onlar sayesinde bahçeler nasıl düzenlenir çok şey öğrendim. İngilizler ve Avrupa milletleri bahçe konusunda oldukça usta. Hangi mevsimde hangi çiçeği ekmek gerekir, yan yana hangi çiçekler ekilir, öndekilerin boyu arkadakileri nasıl geçmez? Bunlar gibi çok ayrıntı var. Yaptıkça öğreniyorum ve çok keyif alıyorum. Bizim şairler salya sümük bir sonbahar edebiyatı yapar. Ben de çok severim sonbaharı; gül hazin, sümbül perişan. Doğa geçici bir ölüme giriyor, o insanlarda böyle bir hüzün yaratıyor. Halbuki bahçeyle uğraştıkça öğrendim sonbaharda açan o kadar bitki varmış ki, hayret ettim. Fransa'da da öyle romantik şairler var. Annem hiç sevmezdi romantik edebiyatı, babam da Lamartine'in sonbahar şiirlerini okurdu. Heybeli'de yürüyüş yaparken, annem hiç tepki vermezdi. Babam, "ne kadar güzel dimi?" diye sorardı. Annem sadece "hıı.." derdi.

FATİHLİ BİR ASKER RESSAM • ALİ SAMİ BOYAR

MUHSİN KARABAY

ALİ SAMİ BEY, 1918'DE TÜRK RESSAMLARI TARAFINDAN AVRUPA'DA (VİYANA) AÇILAN İLK SERGİ OLARAK BÜYÜK BİR ÖNEM TAŞIYAN SAVAŞ RESİMLERİ SERGİSİNE 17 ESERİYLE İŞTİRAK EDEN RESSAMLARIMIZ ARASINDADIR.

Güzel sanatların her dalına ilgi ve sevgi duyarım. Hepimiz de öyle olmalı değil miyiz? Kültürlü, müşfik, nazik, saygı ve sevgi dolu bir insan olabilmenin yolu güzel sanatlardan geçmiyor mu? Resim de güzel sanat dallarından biridir. Ressamlarımıza Allah'ın lutfettiği o kabiliyet beni de çok etkiler ve onların o mahir ellerindeki kalem ve fırçalardan çıkan eserlerini saatlerce büyük bir hayranlıkla seyrederim. Dolayısıyla müzeler, güzel sanatlar galerileri ve sergi salonları özellikle ziyaret ettiğim yerlerin başında gelir. Yurtdışına seyahatlerimde de seyyar ressamların çalıştıkları köşeler sık sık uğrayıp saatlerimi geçirdiğim yerler arasındadır.

Ressam Ali Sami Boyar'ı tanımam da tamamen bir tesadüf eseri oldu. Yüksek lisans tezim dolayısıyla yıllar önce, ***Yedigün*** dergisinin ciltlerini tararken 12 Eylül 1934 tarihli 79. nüshasında Hikmet Feridun'un (Es) imzasını taşıyan bir röportajla tanımıştım onu. Daha önce Boyar'ın ismini duyduğumu hatırlamıyorum. Ayrıca "Fırçasıyla Apartıman Yapan Bir Ressam: Ali Sami Bey" şeklindeki röportajın ilginç başlığı ile daha o ilk anda gözüme çarpan apartmanın fotoğrafı da çok ilgimi çekmiş ve yazıyı bir solukta okumuştum.

Artık maalesef günümüzde benzerlerini pek göremediğimiz bir sanat eseri olan apartman, İstanbul'da Lâleli Camisi'nin tam karşısında, bugün bitişiğinde Hacı Bozan Oğulları'nın tatlıcı dükkânının bulunduğu binaydı. Kendimi daha iyi yetiştirebilmek ve öğretmenlikte daha faydalı olabilmek gayesiyle ikinci üniversitemi okuyacağım İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne geldiğim 1983 yılından itibaren, o güne kadar gerek yaya gerekse araçlarla binlerce defa önünden geçtiğim, mimarî tarzıyla hemen fark edilen bina zaman zaman dikkatimi çekmişse de üzerinde durmamış, onu geçmişin güzel bir hatırası ve emaneti olarak değerlendirmiştim. Ancak dergideki fotoğraf bir anda o kadar tanıdık ve o kadar sıcak gelmişti ki, hemen elimde fotoğraf makinesiyle Laleli'ye koşmuştum.

Ali Sami Bey, sanatında tarihî binalara ağırlık vermiş ve bundan dolayı da müşterilerinin çoğu Avrupalılar ve Amerikalılar olmuştur. ***Yedigün***'deki söz konusu röportajda, Hikmet Feridun'un, hakkındaki suçlamalarla ilgili olarak bir sorusu üzerine, "... yıkık camiler, harap medreseler, suyu çekilmiş havuzların resimlerini yapıyorum. Çünkü önümüzde tarihe karışan bir Türk mimarisi var. Yeni medeniyet bu mimariyi silip süpürüyor. Bir zaman gelecek ki, bu mimarinin numûnelerini göremeyeceğiz. İşte ben bunları tesbite uğraşıyorum. Hatta şimdi Mimar Sinan'ın bir resmini yapıyorum."

Heybeli Mekteb-i Bahriye öğrencisi iken.

Ali Sami Boyar'ın öğrenim gördüğü Ecole Nationale Superieure des Beaux-Arts-Paris 2003 (5)

AHISKALI BİR AİLENİN ÇOCUĞU RESSAM ALİ SAMİ BOYAR'IN HAYATI

Cumhuriyet Dönemi Türk resim sanatının asker ressamlarından biri olan Ali Sami Bey, Kafkasya'nın Ahıska bölgesinden İstanbul'a göç etmiş, orada "Misk Yağcılar" ismi ile anılan bir aileden olan Hacı Hayrullah adındaki tüccarın torunu ve Mühendishâne-i Berri-i Hümayun'un ilk öğrencilerinden Hacı Hüseyin Hüsnü Bey'in oğlu olarak 15 Şubat 1880'de (1296) İğrikapı'da, dünyaya gelmiştir. Çok küçük yaşlarında eser-i cedit kâğıdından annesine diktirdiği defterlere çevresindeki insanların ve eşyaların resimlerini çizmekle kabiliyetini gösteren küçük Ali Sami'nin ilk müşterisi de onun bu kabiliyetini ve hevesini fark edenlerden ağabeyi olmuştur.

İlk resim derslerini, Kasımpaşa'daki Mekteb-i Rüştiye-i Bahrî'deki Binbaşı Cemâl Bey'den alan Ali Sami Boyar'ın, daha sonraki hocası, 1894'te başladığı Mekteb-i Bahriye'deki (Deniz Harp okulu) resim Hocası Kaymakam Şükrü Bey olmuştur.

MEZUNİYET VE ÇALIŞMA HAYATI

1901'de mülâzım-ı sânî (teğmen) rütbesiyle Bahriye'den mezun olan Ali Sami Bey, 1902'de özel bir izinle de Mekteb-i Sanayi-i Nefise'ye başlamış; Osman Hamdi Bey, Salvatore Valeri, Ömer Âdil ve Joseph Warnia Zarzecki gibi hocalardan dersler almıştır. Bu okula devam ederken aynı zamanda Bahriye İnşaiye Resimhânesi'nde görev alan Ali Sami Bey, Fatih'te Kovacılar'daki "Rehber-i Tahsil" adlı okulda da bir yıl süreyle resim öğretmenliği yapmıştır.

ALİ SAMİ BEY, PARİS'TE, L'ECOLE NATİONAL SUPERİÉUR DES BEAUX-ARTS'TA

1907'de yüzbaşılığa yükseltilen ve bugünkü adıyla Güzel Sanatlar Fakültesi olan Mekteb-i Sanayi-i Nefise'yi de 1908 yılında başarıyla bitirdikten sonra, 1910'da resim öğrenimi yapmak üzere iki yıllığına Paris'e gönderilen Ali Sami Bey, resim öğreniminde çok başarılı bulunarak iki yıl daha orada kalabilmiştir. Bu süre içinde kendisine, Fransa'da inşa edilen gemilerimizin kontrolü görevi verilmiştir. Paris'te, L'Ecole National Superiéur des Beaux-Arts (Millî Güzel Sanatlar Yüksek Okulu)'da Fernand-Anne Piestre Cormon'dan dersler alan Ali Sami Bey, kendinden önceki ve kendi devrindeki akımlara rağbet etmeyerek, okulda öğretilen ve "akademik resim" denilen, belli kurallara bağlı, eski görüşe göre yetişmiştir.

ŞİŞLİ ATÖLYESİ, VİYANA SERGİSİ VE DİĞER GÖREVLERİ

1914'te yurda dönerek 22 Temmuz'da yüzbaşı rütbesiyle emekli olan Ali Sami Bey, başta devrin Bahriye Nâzırı Cemâl Paşa olmak üzere yüksek rütbeli amirlerinin de onayıyla aynı yıl içinde Bahriye Müzesi Müdürlüğü'ne getirilmiştir. Müzeyi devrin müzecilik anlayışına göre yeniden kuran Boyar, "Bahriye Müzesi Kataloğu"nu da hazırlamıştır.

Harbiye Nâzırı Enver Paşa'nın emriyle 1917'de açılan Şişli Atölyesi'nde İbrahim Çallı, Hikmet Onat, Namık İsmail, Sami Yetik, Ali Cemal Ben'im ile birlikte görev almıştır. Sırasıyla, Bahriye Müzesi (Denizcilik Müzesi) Güzel Sanatlar Akademisi ve Evkaf Müzesi'nde (Şimdiki Türk-İslâm Eserleri Müzesi)

Çizimlerini Ali Sami Boyar'ın yaptığı Cumhuriyetin ilk 1 Lirası

Çizimlerini Ali Sami Boyar'ın yaptığı Cumhuriyetin ilk 1000 Lirası

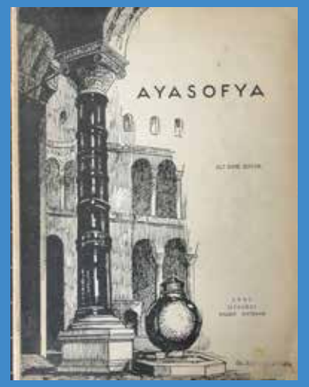

yapmış; 1919'da Heybeliada Bahriye Mektebi'nde ve kurucusu olduğu İnas Sanayi-i Nefise Mektebi'nde (Kız Güzel Sanatlar Okulu) öğretmenlik ve müdürlük görevlerinde bulunmuştur.

1922 yılında Türk edebiyatının önemli yazarlarından Halide Edip Adıvar'ın kız kardeşi İngilizce öğretmeni Belkıs Hanım'la evlenen Ali Sami Bey, emekliliğinden sonra Arnavutköy Amerikan Koleji'nde resim öğretmenliği de yapmıştır.

Ali Sami Bey, 1918'de Türk ressamları tarafından Avrupa'da (Viyana) açılan ilk sergi olarak büyük bir önem taşıyan savaş resimleri sergisine 17 eseriyle iştirak eden ressamlarımız arasındadır.

Ali Sami Boyar, camiden müzeye dönüştürüldüğü 1935 yılında, Ayasofya'nın ilk müdürü olmuştur. 1944 yılında, Ayasofya Müzesi Müdürlüğü'nden ikinci defa emekliye ayrılan Boyar, o tarihten itibaren de serbest çalışmaya başlamış; 1945'te Ayasofya'nın tarihi ile ilgili içinde birkaç fotoğrafın ve kendisinin birkaç renkli sulu boya resminin de bulunduğu *Ayasofya* adlı kitabını yayınlamıştır.

PULLARIN VE BANKNOTLARIN RESSAMI

Cumhuriyet döneminde basılan ilk cumhuriyet pulları ile evrak-ı nakdiyyesinin (kâğıt para) ressamı olması münasebetiyle iki defa İngiltere'ye giderek Londra'da basılmalarına nezaret etmiş ve bu vesileyle Londra'da da bir sergi açmıştır. Ali Sami Bey 1930 yılında da Paris'te benzer bir sergi açmıştır.

YAZAR ALİ SAMİ BEY

Cumhuriyet, *Milliyet*, *Akşam*, *Vakit*, *İkdam* ve *İleri* gibi günlük gazetelerde ve *Şehbâl*, *Âti*, *Ülkü*, *Geçit*, *Akbaba*, *Ar*, *Rövü Review*, *Türk Mason Dergisi*, *Akademi Fikir Hareketleri*, *La Turquie Kemaliste*, *Bilgi*, *Yeni Adam* ve *Turing Belleteni* gibi dergilerde sanat ile ilgili birçok yazısı yayınlanmış ve radyoda da konuşmalar yapmış olan Ali Sami Bey, söz konusu yazılarında Türk resim sanatını incelemiş ve millî sanat kültürünün yurt çapında yaygınlaştırılması gerektiğini belirterek konuyla ilgili görüşlerini şu cümlelerle ifade etmiştir: "Memleketimde güzel san'atların inkişafına çalışmayı her zaman mukaddes bir vazife bildim. Bu vadide en çok yazı yazanlar arasında olmakla müftehirim. Bu memleket evlâdının san'at istidadının Garplıların istidadından hiç de aşağı olmadığı hatta birçok noktalarda üstün bulunduğuna bile kaniim. Millî sanat seviyemizi gayemize ulaştıramamaktaki kusurumuzun moral sebepleri ömrümün en acı duygularıdır."

DÜNYA ÇAPINDA BİR RESSAM

Ali Sami Boyar'ın fazla üretken bir ressam olmadığını öne süren bazı kaynakların zıttına; İbrahim Alâeddin Gövsa, Meşhur Adamlar adlı eserinde, Ali Sami Boyar'ın o yıllarda (50'li yıllar) 1000'den fazla eserinin yabancılara ve özellikle de Amerikalılara satılmış olduğunu özellikle belirtmektedir.

Resimleri, İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, Deniz Müzesi, Askerî Müze ve birçok yabancı müze ve özel koleksiyonlara girmiş olan Ali Sami Boyar, tabiata bağlı kalarak, gördüklerini renk ve çizgileriyle birlikte mümkün olduğunca aslına sadık olarak, güneş tesirlerini de romantik bir hava içinde karton ve tuvaline aktarmaya çalışmıştır. O empresyonist anlayıştan çok, realist ölçülerde eserler meydana getirmiş; yağlı boya ve sulu boyada başarı sağlamıştır. Yağlı boya ve oyma baskı tekniğiyle çalışarak genellikle manzara ve mimarî ağırlıklı iç ve dış mekân resimleri yapmıştır.

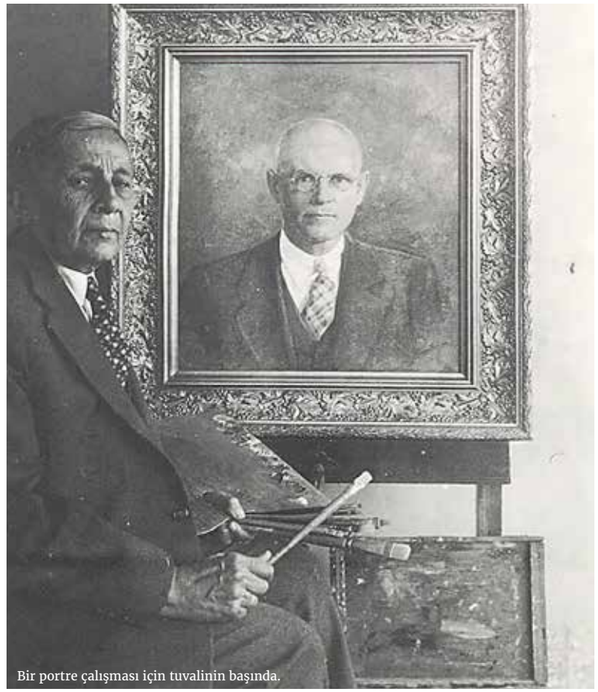

Bir portre çalışması için tuvalinin başında.

ALİ SAMİ BOYAR HAKKINDA NELER SÖYLEDİLER?

Ali Sami Boyar söz konusu olduğunda adı geçen sanatkâr ve hocaları bulup onlarla görüşmek istedim. Bunlardan sanat tarihçisi, Prof. Dr. Semavi Eyice Hocamızı, İstanbul Bostancı'da, Yazmacı Tahir Efendi Sokağı'ndaki evinde ziyaret edip bazı bilgiler edindim. Semavi Bey'in babası kendisi de Bahriye'den olması dolayısıyla Sami Bey'i tanımış fakat Semavi Hoca, Sami Bey'le hiç görüşmemiş, ancak onun vefatında İstanbul Üniversitesi kendisini bilirkişi tayin etmişti.

Semavi Eyice'nin tavsiyesi üzerine kendisiyle görüştüğüm mimar Turgut Cansever ise; çocukluk yıllarında öğrenciyken, Ali Sami Bey'in aile dostları olması münasebetiyle, karşılıklı ziyaretler esnasında, zaman zaman yaptığı resimleri kendisine göstermiş olduğunu ve onunla olan ilişkisinin bundan ileriye geçmediğini ifade etmişti.

Daha sonra, sergisinin olduğu, Mine Sanat Galerisi'nde kendisini ziyaret ettiğim ressam Prof. Dr. Adnan Çoker Hocamız, istifade etmemiz için özel arşivinden, Boyar'la ilgili fotoğraflarla birlikte kendisinin hazırlamış olduğu Cemâl Tollu kitabını da hediye etmişti. Kitapta yer alan eski tarihli bir gazete kupüründen Ali Sami Boyar'la devrin bazı ressamları arasında yaşananlar hakkında da bilgi edinmemiz mümkün olmuştu.

ÜÇ NESİL RESSAM BİR AİLE: HRİSTOFFLAR

Milliyet yazarı sayın Güngör Uras'ın Amerika'daki ressam Peter Hristoff'un, İstanbul'da Yapı Kredi Bankası'nın Galatasaray'daki resim sergisinden bahsettiği bir yazısında Ali Sami Boyar'ın da ismi geçiyordu. Üç nesil ressam olan Hristofflar'dan dede Peter Dimiter Hristoff'un, cumhuriyet dönemi ilk pullarının ve kâğıt paralarının hazırlanmasında ressam Ali Sami Boyar'la birlikte çalıştığı belirtiliyordu. Bu bilgi beni çok heyecanlandırmıştı. Rahmetli Güngör Uras'ın yardımıyla e-posta yoluyla kendisine ulaşabildiğim Peter Hristoff'a nihayet İstanbul Yapı Kredi, Kâzım Taşkent Sanat Galerisi'nde 21 Mayıs-27 Haziran 2004 tarihleri arasında açılan *Üç İstanbullu* sergisi münasebetiyle dede, baba ve torunun eserlerinden meydana gelen sergi dolayısıyla İstanbul'a gelen Dimiter Hristoff (Baba), eşi Maria Hristoff ve oğlu Peter Hristoff'la tanışma imkânı bulmuştum.

Sergi sırasında baba Dimiter ve oğul Peter Beylerle güzel bir video-röportaj yapma fırsatı da yakalayabilmiştim.[1] Bütün aile çok güzel Türkçe konuşabildiklerinden başta internette İngilizce ile başlayan görüşmelerimiz Türkçe olarak devam etmişti.

Ülker Erke

BOYAR'IN TALEBESİ:
MİNYATÜR SANATKÂRIMIZ ÜLKER ERKE

Ali Sami Boyar'ın, Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nden öğrencisi sayın Ülker Erke ile, 16-31 Mart 2003 tarihleri arasında İstanbul'da, Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda, "2 Kültür 1 Sanat" başlığı altında "İstanbul-Tahran Minyatür Buluşması" sergisinin kataloğundaki bilgiden hareketle tanıştım. Kendisini evinde ziyaret edip uzun bir video-sohbet gerçekleştirdiğim minyatür ve tezhip sanatkârımız Ülker Erke'nin, söz konusu sohbetimizde Ali Sami Boyar hakkında vermiş olduğu kıymetli bilgileri siz Yeditepe Fatih dergisi okuyucularımızla da paylaşmak istiyoruz. Ayrıca Ülker Hanım'a, elindeki resimleri ve içinde Ali Sami Boyar'ın da bulunduğu bir fotoğrafı bizimle paylaştıkları için bir kez daha teşekkür ederiz.

Ailesinden ayrılarak, yatılı bir kız öğrenci olarak geldiği Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde, kafasının oldukça karışık bir zamanında, hem de bütün yaramazlığı ve haylazlığı üzerindeyken Ali Sami Boyar'ı resim öğretmeni olarak karşısında bulan şımarık talebe Ülker'in bir anda dünyası da değişmiştir. Onun bu hâli sınıf arkadaşlarını da çok şaşırtmıştır. Özellikle resim derslerinde kendinden geçmekte, adeta boyalara batmaktadır. Onun bu resme olan ilgisi öğretmeni Boyar'ın da dikkatini çekmiş ve kısa zamanda aralarında mükemmel bir dostluk bağı da kurulmuştur.

"... Benim babam çok güzel resim yapıyordu. Ben, evde, boş zamanlarında daima resim yapan bir insanın çocuğuyum. Bize hafta sonları oturur resim yapardı ki, bizi neşelendirsin diye, tabi bir baba-evlât ilişkisi içinde. Ama ben rüya âlemine dalardım babam resim yaparken."

1 Onlarla yaptığımız sohbeti, Sanat RH+ dergisinde ne şrettik: Muhsin Karabay, "Ali Sami Boyar Üzerine İki İstanbullu ile Sohbet", *Sanat RH+*, İstanbul, Mayıs-Ağustos 2019

"Sami Bey'le ilişkimiz tabi ki bir hoca-talebe ciddiyeti içinde idi. O bizim derslerimizin içindeki bir hoca. Kolej o devirde, 1940'larda falan diyeceğim, son derece yetkili ve parlak hocalar getiriyordu. Edebiyat için de resim için de müzik için de... Bir ressamı resim hocası diye getiriyordu. O devirde benim talebe arkadaş grubumda son derece harp zengini şımarık çocuklar vardı. Ve hepimiz şımarıktık, yâni içimizde ciddi olup da bir ideâli olan falan yoktu..."

"Sami Bey son derece ciddi bir insan. Hatta yüzü hiç gülmeyen bir insan, büyük bir ressammış, bizim o zaman haberimiz yok. O hocanın dersine girdiğimiz zaman hepimiz sıkıntı içinde olurduk. Elimizde defterlerimiz, kitaplarımız, her neyse, kalemlerimiz, resim yapılacak; yâni bizim dalga geçtiğimiz bir ders olarak tayin edilmiş durumda. Fakat ben o derste dalga geçemiyorum. O derste karakterimin dışında son derece dikkatliyim ve Hoca'nın ağzına bakıyorum. Hatta arkadaşlarım tarafından da biraz alay konusu oluyorum. Böyle yüzü gülmeyen bir Hoca'da ben niçin bu kadar sessiz olabiliyorum diye. Çünkü her derste şamata çıkaran bir insanın orada nutku tutuluyor, tepemden tırnağıma kadar boyaların içine batıyorum. Ve gayet mutluyum, sesim çıkmıyor, kimseyi rahatsız etmiyorum, kimseyle dalaşmıyorum, resim yapıyorum. Hoca da bu şımarık çocuk grubu içinde beni zamanla ayırdı. Nasıl ayırdı? Yaptığımız resimlere baktığında, kalem farkını gördü. Kuru boyayla yapıyorduk o zaman. Ve ondan sonra başladı ufak ufak beni yanına almaya. Bizim resim yaptığımız oda 17 numaralı odaydı. Amfi şeklinde bir salon."

Her şey çok güzeldir ve öğrenci Ülker de çok mutludur. Onun için üçüncü bir kişi daha vardır ki, o da bütün bu mutlulukları taçlandırmaktadır. Zira Ali Sami Boyar'ın yakın dostlarından büyük sanatkâr Süheyl Ünver hem talebe Ülker'in akrabası hem de okulda onun velisidir.

"Apayrı bir dünyam var... Ama kolejin bana verdiği çok güzellikler var. Ben onun farkındayım. Yâni benim karakterimi oluşturan. Hele benim gibi âsî ve uyumsuz bir çocuğu yola getirmiş olması... Ve Sami Bey de bunu fark etti. Hiç sesi çıkmadan resim yapan bir öğrenci. Ders süresince, diyelim ki ders süresi bir saatse, bir saat bütün kızlar kaynatıyorken resimle uğraşan bir öğrenci. Ve özel olarak o amfi salonda ben en altta oturuyordum. Hoca'ya en yakın olan yer ki, oraya da hiç kimse oturmuyor, mümkün olduğunca Hoca'dan uzak otururlardı arkadaşlar kaytarmak için. Sonunda Hoca beni yanına almaya başladı. Son derece mutluyum, çünkü Hoca özel bir alâka gösteriyor ve hatta sınıfta söylemediği bazı taktikleri veriyor. İşte; ışık nasıl kullanılır, obje nasıl ölçülür, derinlik nasıl verilir... Ve biz gayet mutluyuz Hoca'yla beraber resim yapıyoruz. Bu arada ben hayatımdaki ikinci büyük, ikinci değil, gerçek büyük hocam Süheyl Ünver Bey'i tanıdım. İşin en güzeli; Süheyl Ünver Bey benim okulda velim. Velim oluşu da eniştem oluşundan dolayıdır."

"Süheyl Bey'e de övünebileceğim hiçbir şey anlatamıyorum ki okuldan. Fakat Sami Bey'le olan yakınlığımı abartarak anlatıyorum Süheyl Hoca'ya, seyrek de olsa ailece görüştüğümüz zamanlarda... Sami Bey'in adını zikrettiğimde Süheyl Hoca durdu; "Aaa, o benim çok yakın arkadaşım" dedi ve ne yapıp ne edip Sami Bey'e kendisi benden bahsetmiş ve benim de Sami Bey'e kendisinin eniştem olduğunu söylememi istedi. Ben tabi yemeden içmeden ilk derste Sami Bey'e bu akrabalığımızı söyledim. Sami Bey çok büyük alâkayla karşıladı. "Aa, benim aziz dostum, demek sen onun yeğenisin", dedi. "Efendim, üstelik okulda velimdir", dedim. Ondan sonra biz canciğer kuzu sarması Sami Bey'le. Gayet özel muamele yapıyordu, fakat çok konuşmazdı, sadece resimle ilgilenirdi. Bana objeyi yerleştirmeyi, biraz evvel söylediğim gibi uzaklığını, yakınlığını ve ışığı görmeyi ve kalemimi kullanmayı Sami Bey öğretti. Evet ben ilk resmi babamdan gördüm, renkleri babamdan gördüm. Ama Sami Bey'de gördüğüm çok farklıydı, yâni disipliniydi işin."

Daha sonraki yıllarda Ülker Hanım'la, Sami Bey'in yolları, Süheyl Ünver'in Beyazıt'ta, İstanbul Üniversitesi'ndeki dersleri sırasında kesişir. Oradaki çay sohbetlerine devam eden Boyar'ın elini öpüp; kendisini artık minyatür ve tezhiple meşgul eski bir talebesi olarak tanıttığında, onu büyük bir memnuniyetle karşılamıştır. Ülker Hanım'ın öğrencilik yıllarına ait tek üzüntüsü, hocası Ali Sami Bey'le öğrencilik zamanlarda çekilmiş hiçbir fotoğrafının olmamasıydı.

KAYNAKÇA:
Bedii Şehsuvaroğlu, *Ressam Ali Sami Boyar, A Wellknown Turkish Painter*, İstanbul, 1959.

S. Pertev Boyar, *Türk Ressamları Hayatı ve Eserleri*, Ankara, 1948.

Nüzhet İslimyeli, *Asker Ressamlar ve Ekoller*, Ankara, 1965.

Belgin Demirsay Arlı, *Toprakbank, Oryantalizmden Çağdaş Türk Resmine*, Creative Yay. ve Tanıtım Ltd. Şti., İstanbul, 2000

Yeni Türk İslâm Ansiklopedisi, Ötüken Yayınları., İstanbul, 1985, 2. Cilt, s.431; "İstanbul'da Gömülü Meşhur Adamlar", M. Orhan Bayrak, Mezarlıklar Vakfı yay., İstanbul, 1998, s.151

AnaBritannica, İstanbul, 1994, Cilt:6, s.238; Türk Ansiklopedisi, Cilt:7, İstanbul,1955, s. 480

Sanat Dünyamız, S.88, YKY, İstanbul, 2003

Sanat Dünyamız, S.143, YKY, İstanbul, Kasım-Aralık 2014

DİVANYOLU'NDA
YOK OLAN
HAYIR ESERLERİNDEN:

SİNAN AĞA MESCİDİ

Alman Mavileri'nde
Sinan Ağa Camii yeri

Babüssaade Ağası, Jean Baptiste
Vanmour 1700-1737, Rijks Muzesi

MESCİDİN YANINDA BİR DE MEKTEBİ VE KABRİSTANI VARDI. BİR MAHKEME TUTANAĞINDA CAMİ VE KABRİSTAN ARSASININ 750 ZİRA' (568.50 M²) OLDUĞU GÖRÜLÜYOR. KABRİSTANDAKİ KABİRLERİN NE OLDUĞU, NEREYE NAKLOLUNDUĞU HAKKINDA BİR BİLGİYE RASTLANILMADI. AHMED NURİ EBUSSUUDOĞLU BEY'İN MATBU HADİKATÜ'L- CEVÂMİ'YE DÜŞTÜĞÜ NOTTA ŞÖYLE DENİLMEKTEDİR: "SİNAN AĞA CÂMİİ ARSASI EDİB-İ ŞEHİR UŞŞÂKÎZÂDE HALİD ZİYA BEYEFENDİ SATUN ALMIŞDIR. MEKABİR KISMEN MUHTEL AKSÂMI KALMIŞ VE MÜNHEDİM BİR SURETDE DURURMUŞ."

AHMED NEZİH GALİTEKİN

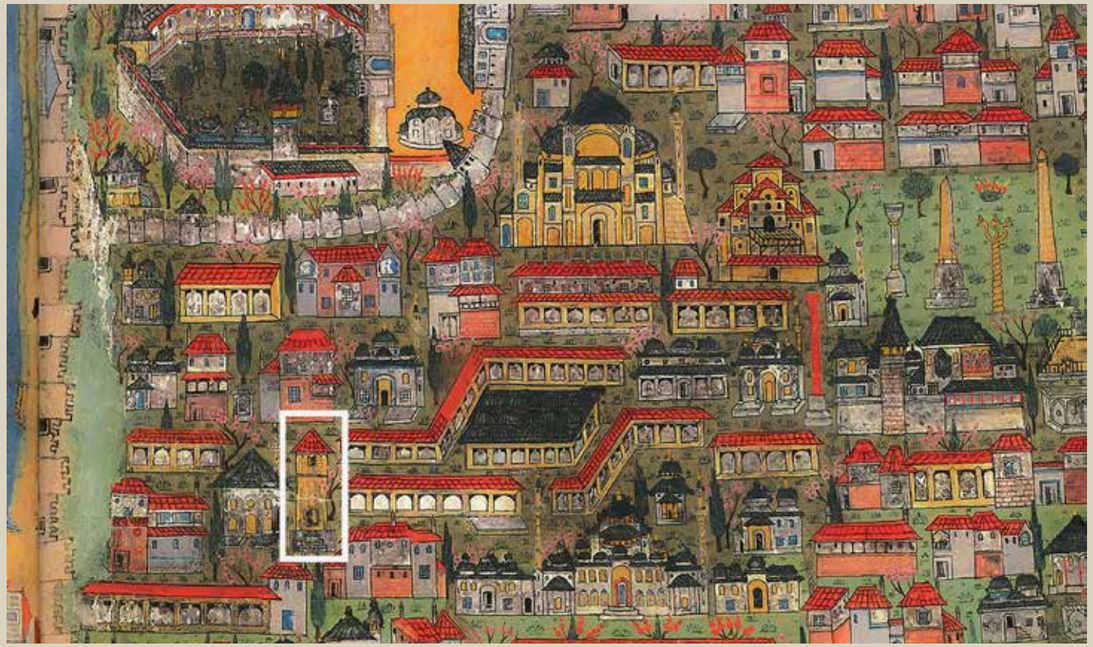

Matrakçı Nasuh'da İbrahim Paşa Kulesi

Mescidi yaptıran ve vakfını kuran Bâbü'ssa'âde ağalarından Sinan Ağa bin Abdülhay'dır.[1] Ayvansarâyî Hafız Hüseyin Efendi'nin kaydına göre merhum Sinan Ağa mihrab önünde gömülü imiş. Yine Ayvansarâyî'nin kaydına göre Bosnalı Mehmed Paşa'nın kesik başı da mescidin kabristanında defn olunmuş.[2]

İnşa tarihi bilinmiyor. 953 (1546) tarihli İstanbul Vakıfları Tahrir Defterinde vakfiyesi kayıtlı ise de tarihi belirtilmemiştir.[3] Yine tahrir defterlerinde görüldüğü üzere yapılmasından itibaren etrafında mahalle teşekkül etmiştir.[4] Ekrem Hakkı Ayverdi'nin tespitine göre Fatih devrinde mescid ve mahallesi yoktur.[5] Mahalle 1926'da Binbirdirek Mahallesi'ne katılmıştır[6]. Mahallenin mevkii vakfiyelerde "der nezd-i Binbirdirek" yani Binbirdirek yanında, yakınında diye tarif ediliyor. Görebildiğim arşiv kayıtlarında XVII. yy. başlarından XIX. yy. ilk çeyreğine kadar "İbrahim Paşa Kulesi nezdinde, kurbünde" şeklinde belirtiliyor.[7] XIX. yy. ilk yarısının sonlarında Peykhane kurbünde diye tarif edilmeye başlanıyor.[8]

Vakfiyesinde mekteb bulunmuyor iken 23 Za 1026 [22.11.1617] tarihli, BOA. İE.EV, 1-87

---

[1] Ömer Lütfi Barkan, Ekrem Hakkı Ayverdi, İstanbul Vakıfları
Tahrir Defteri 853 (1546), İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 1970,
s. 21; Mehmet Canatar, İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri 1009 (1600),
İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 2004, s. 45; EV.EMH, No: 187;
EV.RZN, No: 30; VGM.DEFTER, No: 667, s. 183.
[2] Hadîkatü'l-Cevâmi', Hazırlayan: A. Nezih Galitekin, İstanbul: İşaret Yayınevi, 2001, s. 175.
[3] Ömer Lütfi Barkan, Ekrem Hakkı Ayverdi, age, s. 21.
1862 tarihli camiye müezzin ataması belgesi (C.EV, 311-15830).
[4] Ömer Lütfi Barkan, Ekrem Hakkı Ayverdi, age, s. 21; Mehmet Canatar, age, s. 45.
[5] Fatih Devri Sonlarında İstanbul Mahalleleri, Şehrin İskânı Ve Nüfusu, Ankara, 1958.
[6] Erol Ölçer, *Şehir Sokak Hafıza*, İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi, 2014, s. 55, 602.
[7] İbrahim Paşa Kulesi hakkında Prof. Dr. Nurhan Atasoy şu bilgileri veriyor: "-Bugün, sadece merdiven kovanının günümüze geldiği İbrahim Paşa Sarayı'nın kulesi, Saray'ın ikinci ve üçüncü avlusu arasındaki ara mekânın arka kısmında bulunmaktaydı. Yani kule Atmeydanı'na bakan cephede değil arka taraftaydı. Halbuki Matrakçı Nasuh, tasvirinde kuleyi cephede göstermiştir. Çünkü bu kulenin özel bir anlamı ve önemi vardır. Böyle bir kule ancak hükümdar saraylarında yapılmaktadır. Zaten saray taştan yapısıyla ve Topkapı Sarayı'ndan sonra en büyük saray olması dolayısı ile çok dikkat çekicidir ve padişahlara zaman zaman hizmet etmiştir. Yani bir bakıma Topkapı Sarayı'nın Adalet Kulesi'ne özenir bir durumu vardır. Matrakçı Nasuh da bu önemine binaen kuleyi cephede göstermiş olabilir (Nurhan Atasoy, *İbrahim Paşa Sarayı*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012, s. 182).
Anılan belgelerden bazıları için bkz. VGM.DEFTER, No: 882, s. 183; VGM.DEFTER, No: 692, s. 109; EV.EMH, 187-160-1, 2; TS.MA.d, 9412.
[8] Meselâ bkz. EV.EMH, 187-161.

İSTANBUL'DA BÜYÜK YIKIMLARA SEBEP OLAN 1894 DEPREMİNDE ZARAR GÖREN ESERLER LİSTELERİNDE SİNAN AĞA CAMİİ İSMİNE RASTLANMIYOR.

numara ile kayıtlı belgede Sinan Ağa vakfından bir sıbyan mektebi görülüyor. Bu durumda vakfın gelirlerinden biriken para ile Sinan Ağa'dan sonra mütevellilerden biri tarafından yaptırılmış denilebilir.

Evkaf Tahrir Defterlerinde, vakfın akarları şöyledir: 37.000 akçe nukud-ı mevkûfe, 26 hücre ve ahır, mescidin karşısında bulunan, son zamanlarda Eminönü Belediye Binası altındaki Bizantin mahzen, 5 dükkân, iki katlı 2 ev, hamam ve kusayr. Vakfın tevliyeti kendisinden sonra azatlı kölelerinin en salihine şart koşulmuştur.[9]

Mescid'in iç avlusunda bulunan iki katlı ev mescidin şeyhine (vaiz) ve yine iç avluda bulunan tek katlı ev ile çardak müezzine şart koşulmuştur. İmamın vaiz olması da şartlardandır.[10]

Mescide kimin minber koyarak camiye dönüştürdüğü tesbit edilemedi. Cami olarak belirtilen en eski belge 12 R 1116 [14.08.1704] tarihli vakfın nâzırı olan bâbü's-sa'ade ağasının bir arzıdır. Muhtemelen İstanbul'da 360 mescid ve caminin yandığı 1660 tarihli yangından[11] sonra ihya edilirken minber de konularak cami haline getirilmiş olmalıdır.

Merhum Şinasi Akbatu, Evkaf Müfettişliği, Defter No: 98, s. 192'de kayıtlı 11 Ş 1123 [14.09.1711] tarihli hüccetten naklen cami ve mektebin tamir olunduğunu naklediyor.[12] Vakfa ait 17.10.1754 tarihli bir muhasebe defterinde mescid, minare ve mektebin tamiri ve nakkaş için 36.602 akçe sarfedildiği görülüyor.[13] Hadikatü'l-Cevâmi'nin yazma nüshala rından birinde "Ba'de'l-harik (yangından sonra) halisen li-vechillah Çavuşbaşı el-Hac Necib Efendi bina etmişdir sene: 51 (1835/36)" derkenar kaydı bulunuyor.[14] Bu tamirden kısa bir müddet sonra vuku bulan depremde caminin etrafındaki dolma duvarlar tamamen yıkılmış, tavanı harap duruma gelmiş, minaresi yıkılmış olduğundan ibadet edilemez durumdadır.[15] 1844 yılında 7481,5 kuruş harcanarak cami tamir edilmiştir.[16]

Arşiv kayıtlarında en son 22.04.1862 tarihli bir belgede camiye müezzin atandığı görülüyor ki, o ta-rihte faal olduğu anlaşılıyor.[17] İstanbul'da büyük yıkımlara sebep olan 1894 depreminde zarar gören eserler listelerinde Sinan Ağa Camii ismine rastlanmıyor. Bu durumda caminin 1865 büyük Hocapaşa yangınında yanıp ihya edilemeden harabe halinde iken Türk-Alman Dostluk Yurdu yapılmak üzere istimlâk edildiği anlaşılıyor.

Sinan Ağa Camii müezzinlik beratı

[9] Ömer Lütfi Barkan, Ekrem Hakkı Ayverdi, age, s. 21; Mehmet Canatar, age, s. 45.
[10] Ömer Lütfi Barkan, Ekrem Hakkı Ayverdi, age, s. 21; Mehmet Canatar, age, s. 45.
[11] 1660 yangınını Kâtibzâde manzume olarak kayda almıştır. Manzumenin yayını için bkz. Kenan Yıldız, 1660 Yangını Ve Etkileri, Ankara: TTK, 2017, s. 303; Mustafa Cezar, "Osmanlı Devrinde İstanbul Yapılarında Tahribat Yapan Yangınlar Ve Tabii Afetler", *Türk San'atı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri-I*, İstanbul, Güzel Sanatlar Akademisi, 1963, s. 341. Ayrıca bkz. Kemalettin Kuzucu, "Osmanlı Başkentinde Büyük Yangınlar Ve Toplumsal Etkileri", Osmanlı, Ankara: Yeni Türkiye, 1999, C. 5, s. 690-691.
[12] Şinasi Akbatu, İstanbul'un Kaybolan Camilerinden: Sinan Ağa Camii - Tahtaminare Camii", *Vakıflar Dergisi*, C. XXI, İstanbul, 1990, s. 130
[13] TS.MA.d, No: 8389.
[14] Ayvansarâyî Hüseyin, *Hadîkatü'l-Cevâmi'*, Süleymaniye Kütübhanesi, Esad Efendi, No: 2247, v. 61/A.
Çavuşbaşı Hacı Necib Efendi, XIX. yy. devlet ricalindendir, çavuşbaşı vekilliği, çavuşbaşılık, sûr-ı hümâyûn nâzırlığı görevlerinde bulunmuştur. Hakkında bazı belgeler için bkz. BOA.HAT, 219-25341; HAT, 859-38314; HAT, 487-23871; HAT, 861-38410; ; C.AS, 743-31234.
Çavuşbaşı: Divan-ı Hümayun çavuşlarının amiri. Divanda başkan yardımcısı konumundaydı. Divandan çıkan hükümlerin icrası, sefirlerin kabulünde onlara refakat etmek ona aitti. Ayrıca merkezden çıkan emirleri vilâyet ve sancaklara tebliğ işlerini idare ve divanda halkın dilekçe ve isteklerini sunmalarına nezaret de ederdi. Divanın intizamından sorumluydu. İstanbul dışından gelenlerin kimliklerini incelemek, defterhaneyi mühürlemek, görevinden azledilen şeyhülislâmlara bunu tebliğ ile yeni tayin edileni konağından alıp alayla saraya götürmek onun göreviydi. Bu makam 1936'da kaldırılarak yerine deavi nezareti kurulmuş, bu da zamanla adliye nezaretine dönüştürülmüştür (Fehmi Yılmaz, Osmanlı Tarih Sözlüğü, İstanbul: Gökkubbe, 2010, s. 108).
[15] TS.MA.d, 9567, s. 6; TS.MA.e, 1142-39
[16] EV.EMH, No: 187-160; 187-161; 187-162; EV.RZN, No: 30-107.
[17] BDA. C.EV, 311-15830.

Kapuağası Sinan Ağa mahallesi der kurb-ı Peykhane yazılı mahalle ve muhtar mühürleri ile Hafız Hüseyin'in görevden feragatini bildiren ilmühaber (C.EV,311-15830)

Sinan Ağa daireleri

MUHTEMELEN İSTANBUL'DA 360 MESCİD VE CAMİNİN YANDIĞI 1660 TARİHLİ YANGINDAN SONRA İHYA EDİLİRKEN MİNBER DE KONULARAK CAMİ HALİNE GETİRİLMİŞ OLMALIDIR.

Mescidin yanında bir de mektebi ve kabristanı vardı. Bir mahkeme tutanağında cami ve kabristan arsasının 750 zira' (568.50 m²) olduğu görülüyor.[18] Kabristandaki kabirlerin ne olduğu, nereye naklolunduğu hakkında bir bilgiye rastlanılmadı. Ahmed Nuri Ebussuudoğlu Bey'in matbu Hadikatü'l-Cevâmi'ye düştüğü notta şöyle denilmektedir: "-Sinan Ağa câmii arsası edib-i şehir Uşşâkîzâde Halid Ziya Beyefendi satun almışdır. Mekabir kısmen muhtel aksâmı kalmış ve münhedim bir suretde durumuş."

Cami vakfından imam günlük 7, müezzin, 4, kayyım 2, abkeş 2, duagû ve ihlâshan 7; mekteb muallimi 4, halife: 3 akçe[19]; mutemed 3 akçe[20]; cüzhan 2 akçe[21] almakta idiler.

Şinasi Akbatu merhum "Ben çocuk iken yani 1931-1932 lerde mescidin yeri büyük bir boş arsa halinde olup, semtin çocukları burasını top sahası olarak kullanırlardı. Sonra Vakıflar İdaresi burasını ihaleye koydu ve sattı. İhaleyi meşhur edip Uşşakîzâde Halid Ziya Bey kazanarak vâkıfına izafeten (Sinan Ağa Daireleri) denilen bir apartman yaptırmıştır" der.[22]

[18] İstanbul Müftülüğü Evkaf Müfettişliği, No: 798, s. 188.
[19] BOA. C.EV, No: 512-25894.
[20] TS.MA.e, 840-6.
[21] BOA. C.EV, 337-17129.
[22] Şinasi Akbutu, agm, s. 130; Ahmed Nuri Ebussuudoğlu, Matbu Hadikatü'l-Cevâmi'de ilgili yerdeki derkenarı.

RESİMLİ EL YAZMALARI, İÇİNDE ÜRETİLDİKLERİ DÖNEMİN SÖZEL VE GÖRSEL BİR PANORAMASINI SUNARLAR. YİNE DE BU ESERLERİ BELGE OLARAK KULLANMAK KONUSUNDA DİKKATLİ OLUNMALIDIR. ZİRA HEM MÜELLİFLER (YAZARLAR) HEM DE SANATKÂRLAR HÜNERLERİNİ GERÇEKÇİ UNSURLARDAN ZİYADE BEZEME ÖGELERİNDE GÖSTERİRLER. RESİMLİ EL YAZMALARI DEVRİN DİĞER KAYNAKLARI İLE BİRLİKTE DEĞERLENDİRİLDİĞİ ZAMAN ANLAM KAZANAN VE ÇOK KATMANLI İRDELEMELERE OLANAK VEREN ESERLERDİR. BU YAZIDA, GAZANFER AĞA MEDRESESİ'NE VE BÂNÎSİNE (YAPTIRAN KİŞİYE) FARKLI AÇILARDAN YAKLAŞIP, SURETİNİ ANLAMLANDIRMAYA ÇALIŞACAĞIZ.

Görsel 1: Gazanfer Ağa'nın Medresesi, Nâdirî, Dîvân-ı Nâdirî, 1596-1605, TSMK H. 889, y. 22a.

Tarihten Tasvire

GAZANFER AĞA MEDRESESİ

ASLIHAN ERKMEN[1]

Gazanfer Ağa (ö. 1603), 1559 yılında Arnavutluk'ta esir alınarak Müslüman yapılan, daha sonra şehzâde Selim'in (sal. 1566-1574) hizmetine verilen ve onun davetiyle İstanbul'a gelen hadım bir devşirmedir. Osmanlı sarayında yükselen, özellikle III. Murad'ın (sal. 1574-1595) hasekisi Safiye Sultan'la olan yakın iletişimi ile güçlenen Gazanfer Ağa, III. Mehmed (sal. 1595-1603) devrindeki bir ayaklanmada öldürülür. Dülbend gulamlığından has odabaşılığa, oradan Babüssaade ağalığına (Akağa) uzanan başarılı kariyerinin yanı sıra Gazanfer Ağa gerek kitap sanatı hâmîliği gerek inşa ettirdiği yapılar gerekse entelektüel çevrelerle ilişkileri açısından da yüksek bir ilim ve sanat zevkinin temsilcisi, hatta sarayın sanatsal üretiminin yönlendiricisi olarak anılabilir.

On altıncı yüzyılda çok sayıda eser Gazanfer Ağa'nın desteği ve teşvikiyle ya yazılır ya da tercüme edilir. Bunlardan biri *Dîvân-ı Nâdirî*'dir. Şair Ganîzâde Mehmed Nâdirî'nin (ö. 1627) şiirlerini içeren eserin birçok nüshasından biri resimlidir (TSMK H. 889). Nâdirî müderrislik, kadılık, kazaskerlik yapmış; sultanlara, sadrazam, ağa, vb. üst düzey saraylılara kasideler yazmıştır. *Dîvân*'ın tasvirleri devrin önemli musavviri (ressam) Naksî Bey'in elinden çıkarken, Gazanfer Ağa eserde birkaç defa sultanın yanında, görev başında resmedilir. Bu yazıya konu olan tasviri ise Ağa'yı bugün İstanbul Fatih ilçesi, Kırkçeşme mahallesinde bulunan medresesine giderken gösterir.

Söz konusu yapı, medrese, türbe ve sebilden oluşan bir külliyedir. Bozdoğan (Valens) Su Kemeri'nin kuzeyinde yer alan külliyeye ait bir vakıf kaydına göre 1596 tarihlidir ve büyük olasılıkla dönemin Hassa Mimarlar Ocağı'nın başı olan Dâvud Ağa tarafından yapılmıştır. On yedinci yüzyıl itibarıyla görülen, herhangi bir camiye bağlı olmadan inşa edilen müstakil medrese külliyelerinin ilk örneklerinden olan yapının dış avlusunda Gazanfer Ağa'nın çokgen biçimli türbesi ve bir sebil yer alır. Ayrıca avlunun içinde küçük bir hazîre de vardır. Medrese kısmında ise on beş öğrenci hücresi, kubbeli bir dershane/mescid ile şadırvan bulunur.

Zaman içinde tahrip olan ve kullanılamaz hale gelen külliye Cumhuriyet döneminde tamir edilerek

Doç. Dr. Sanat Tarihçisi, İstanbul Teknik Üniversitesi, erkmena@itu.edu.tr

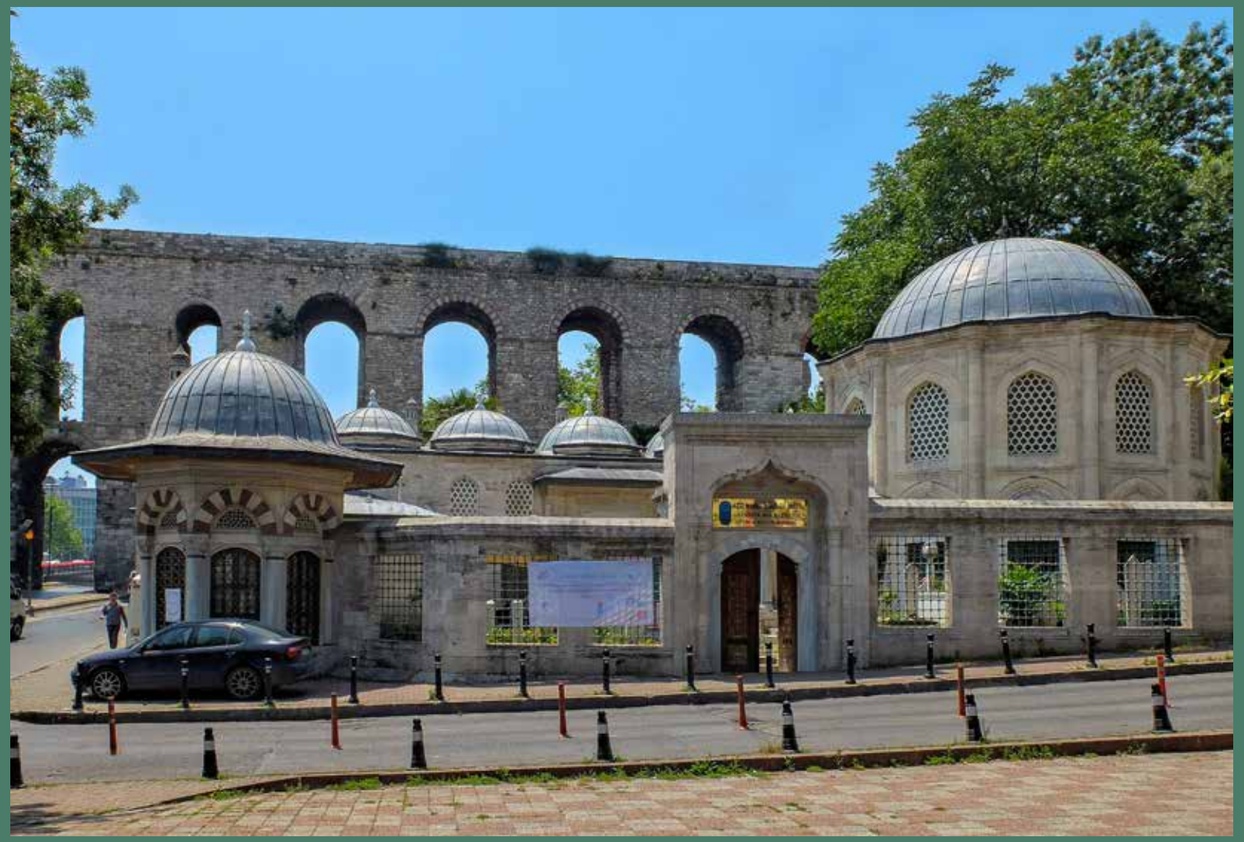

Görsel 2. Gazanfer Ağa Medresesi'nin cadde kotundan görünümü. Arkada Bozdoğan (Valens) Kemeri görülüyor. Haziran, 2016, Fotoğraf: R. Prazeres, 2022.

müze işlevi kazanır. Günümüzde ise Aziz Mahmud Hüdayi Vakfı'na bağlı Eğitim ve Kültür Merkezi olarak hizmet vermektedir. (Görsel 2)

Medresenin bânîsi Gazanfer Ağa devrinin çok sayıda âlim, şair, yazarını destekler. Aralarında Gelibolulu Mustafa Âlî (ö. 1600), Prizrenli Şem'î Efendi (ö. 1602-3?), Mehmed Şerif Efendi (ö. 1631) gibi isimlerin olduğu bu kişilerin yazılarında, şiirlerinde Ağa'ya övgülere sıkça rastlanır. Himaye görenlerden Ganîzâde Mehmed Nâdirî'nin kariyerinde ise Ağa'nın medresesinde müderrislik görevi de bulunur. Zamanının önde gelen şairlerinden olan Nadirî, Gazanfer Ağa'nın eniştesi Mirahur Ali Ağa'nın kendisini teşvik, Gazanfer Ağa'nın da *Dîvân*'ın sultana sunulmasına aracılık ettiğini eserin mukaddimesinde belirtir. Medresenin güzelliğini, faaliyetlerini övgü dolu sözlerle anlattığı kasidesine bir de tasvir eşlik eder (Görsel 1).

Tasvirin kompozisyon kurgusu, medresenin konumunu ve mekânlarını net olarak belirtir: Arka planda Bozdoğan Su Kemeri'nin duvarları ve perspektifli çizilmiş kemerleri, merkezde kare planlı, kubbeli dershane kısmı, iki yanda kubbeli talebe hücreleri, sol alt köşede kısmen dışarı taşkın sebil dikkati çeken mimari unsurlardır.

Kalabalık diye nitelendirilebilecek bu sahnede figürler öyle ustalıkla yerleştirilmiştir ki tasvire bakanın gözleri yorulmaz. Kesiti verilen ve boyalı nakışlarla bezeli duvarları olan dershanede, ellerinde kitaplar tutan, tümü sakallı ve bıyıklı âlimler, başında iri ulema sarığı, üstünde yeşil cüppesi, elinde kitabı ile oturan müderrisin karşısında sıralanırlar. Müderris, eserin başka tasvirlerinde de görülen ve medrese 1596'da açıldığında buraya atanan şair Nâdirî'dir. Böylece müellifin sureti de kendine eserde yer bulur.

Medresenin dışından, sağ alt köşeden, atının üzerinde, Selimî sarıklı, sakalsız bir genç, yanında yeniçeriler ve içoğlanları olduğu halde yapıya yaklaşır. Bu kişi medresenin bânîsi ve şairin de hâmîsi Gazenfer Ağa olmalıdır. Gazanfer Ağa hadım olduğu için sakalsız ve bıyıksız, bir delikanlı görünümünde tasvir edilmiştir. Kendisi *Dîvân-ı Nâdirî*'deki diğer portrelerinde de böyle betimlenir. Tam da medresenin güzelliğinin övüldüğü beyitlerin olduğu yerde bu tasvirin bulunması planlı bir resim programının varlığını hissettirir. Çünkü *Dîvân-ı Nâdirî*'nin önemli bir özelliği, edebî nitelikte olmasına karşın metne eşlik eden tasvirlerin tarih konulu Osmanlı el yazmalarındaki gibi kurgulanmasıdır.

Eser tarihsizdir. Medreseyi öven kasideden, medresenin inşa tarihinden ve ilk müderrisinin Nâdirî olmasından, eserin on altıncı yüzyılın sonlarında resimlenmiş olduğu düşünülebilir. Fakat incelenen resimde, giriş kapısı üzerinde okunan "medrese-i Gazanfer Ağa el-merhum" yazısı, bu tasvirin Ağa'nın ölümünden sonra yapılmış olduğunu gösterir. Kaldı ki *Dîvân*'da 1605 yılında gerçekleşen bir olayın da görselleştirilmesi, eserin yazılmasıyla resimlenmesi arasında on yıla yakın zaman olduğuna işaret eder. Dolayısıyla resimli nüsha Gazanfer Ağa'nın vefatından sonra tamamlanmış denilebilir.

Günümüze büyük ölçüde restore edilmiş ama temel planını korumuş şekilde ulaşan ve hâlâ -farklı işlevde de olsa- yaşayan ve yaşatılan Gazanfer Ağa Medresesi'nden devrin pek çok âlim ve şairinin yolu geçmiştir. Bugün de kolaylıkla erişilebilecek merkezî konumu ile yolumuzu medreseye düşürebilir, dört yüzyıldan fazla zaman önce yazılmış kasidede methedilen yapıyı seyredebilir, Gazanfer Ağa'nın manevi varlığını hissedebiliriz. *Dîvân*'ın yapraklarından bugüne taşınan imgesi, yaptırdığı medresenin gerçekliğiyle bir aradadır artık...

Seçilmiş Kaynakça:

Ayverdi, Ekrem Hakkı, "Gazanfer Ağa Manzumesi", *İstanbul Enstitüsü Dergisi* III (İstanbul: 1957), s. 85-96.

Bağcı Serpil, Çağman, Filiz, Renda, Günsel ve Tanındı, Zeren, *Osmanlı Resim Sanatı* (İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2019).

Çağman, Filiz ve Tanındı, Zeren, *Topkapı Sarayı Müzesi İslam Minyatürleri* (İstanbul: Tercüman Yayınları, 1979).

Çobanoğlu, Ahmet Vefa, "Gazanfer Ağa Külliyesi", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, (Ankara: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1994), c. III, s. 375-377.

Değirmenci, Tülün, İktidar Oyunları ve Resimli Kitaplar. II. Osman Devrinde Değişen Güç Simgeleri (İstanbul: Kitap Yayınevi, 2012).

Erbil, Bilal, "Gazanfer Ağa, Hayatı ve Yaptırdığı Eserler" (Yüksek Lisans Tezi: İstanbul Üniversitesi, 2019).,

Eyice, Semavi, "Gazanfer Ağa Külliyesi," *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. (İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1996), c. 13, ss. 432-33.

Fatih Müftülüğü (haz.), *Fâtih Câmileri ve Diğer Târihî Eserler* (İstanbul: 1991).

Fetvacı, Emine, *Sarayın İmgeleri: Osmanlı Sarayı'nın Gözüyle Resimli Tarih*, çev.: Nurettin Elhüseyni (Ankara: Yapı Kredi Yayınları, 2013).

Külekçi, Numan, "Gani-zade Nadiri: Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri, Divanı ve Şehname'sinin Tenkidli Metni" (Doktora Tezi: Erzurum Atatürk Üniversitesi, 1985).

Tanındı, Zeren, "Topkapı Sarayı'nın Ağaları ve Kitaplar", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 3 (2002), s. 41-56.

Tanındı, Zeren, "Transformation of Words to Image: Portrait of Ottoman Courtiers in the Diwâns of Bâkî and Nâdirî", *Res. Anthropology and Aesthetics* XLIII (2003), s. 131-145.

Tanındı, Zeren, "Bibliophile Aghas (Eunuchs) at Topkapı Saray", *Muqarnas* 21 (2004), 333-344.

AYAKKABI USTASI HAMZA ÇOBAN

İRZA ERENOĞULLARI

AYAKKABICILIK ÜZERİNE BİR USTA İLE GÖRÜŞMEK İSTEDİĞİMDE ESKİ DÜKKÂNLARIN HEPSİNİN KAPATILDIĞINI FARK ETTİM. SORUP SORUŞTURDUĞUMDA, YOLUM FATİH'TE HÂLÂ BU MESLEĞİ DEVAM ETTİREN HAMZA USTA'YLA KESİŞTİ. CİBALİ CADDESİNDEKİ KÜÇÜK DÜKKÂNINDA BABASINDAN ÖĞRENDİĞİ MESLEĞİ SÜRDÜREN HAMZA USTA İLE GÜNÜMÜZ AYAKKABI USTALIĞI HAKKINDA KONUŞTUK.

Giyinirken en çok konfor aradığımız parça genelde ayakkabılarımız oluyor. Tüm gün ayakta kalsak da vurmayan, sıkmayan, ayak numaramıza uygun ayakkabıyı satın almak herkesin ilk tercihi. Bunun en önemli sebebi çoğu zaman unutsak da bedenimizin tüm yükünü ayaklarımızın taşıması. Tam da bundan olsa gerek hepimizin tercih ettiği ayakkabılar "spor" modellerden yana olmaya başladı. Aslında bu tercih farkında olmadan kıyafet tercihlerimizi bile etkiledi. Değişen takım elbise modellerinin altına bile spor ayakkabı giymeye başladık. Büyük şehirlerin hızına yetişmeye çalışırken sanırım en büyük yardımcımız farkına varmasak da ayakkabılarımız oluyor. Ayakkabılar dahil aslında her şey günün ihtiyaçlarına göre şekil alıyor. Bazen de bugüne ara verip insana ait ihtiyaçların primitif hallerini merak ediyoruz.

Anadolu Türklerinde ayakkabıcılık sanatı ile ilgili en eski bilgiler İbn-i Batuta Seyahatnamesi'nde bahsediliyor. Osmanlı Devleti'nde de debbağlar ve pabuççulara ayrı bir önem verilmiş. Dünyanın çeşitli ülkelerinde birçok müze ve özel koleksiyonda ayakkabı örnekleri bulunurken en zengin ayakkabı koleksiyonu da Topkapı Sarayı'nda bulunuyor.

Dünyanın her yerinde olduğu gibi Anadolu'da da bir statü göstergesi olmuş. Asker, köylü ya da saray halkının giyim kuşam tarzlarına göre farklılıklar göstermiş. Ayakkabı renklerinin kullanımı da belli kurallara bağlanmış. Çıkarılan fermanla giyilen ayakkabı rengi, yaş, görev ve sosyal düzeye göre belirtilmiş. "Dost başa düşman ayağa" sözünü bu kısımda hatırlayabiliriz. İnsanları tanırken sosyal statüleri önceleyenler pek te iyi niyetli belirtilmemiş. Türk kültüründe de renklerin kullanımı belli kurallara bağlanmış. Renklerin sembolik anlamları özellikle kadın ayakkabıları için geçerli olmuş. Anadolu geleneğine göre kadınlar bekarsa sarı, evliyse kırmızı, dulsa yeşil çarık yada ayakkabı giyerlermiş.

Cumhuriyet yılları ise ısmarlama ayakkabı dönemi olarak kayıtlara geçiyor. Savaştan çıkmış olan Anadolu halkının gelir seviyesi düşük ve ayakkabıya olan talepte kısıtlı kalmış. Bu dönemde şehirlerin önemli bir bölümü ısmarlama ayakkabı giyerken, kasabalarda da sipariş üzerine ayakkabı üreten ayakkabıcıların sayısı artmış. Kasabaların önemli bir bölümü ve köylülerin tamamı yaz aylarında ürettikleri çarık, çapula, yemeni, köşker ve benzeri deriden üretilmiş ayakkabıları, kışın ise mest ve lastik giyerlermiş.

SANATIMI İCRA EDERKEN ÇOK TİTİZ DAVRANIRIM. BEĞENMEDİĞİM İŞİ MÜŞTERİYE VERMEM. BİR AYAKKABIYI 3-4 KERE SÖKÜP TEKRAR YENİDEN YAPTIĞIMI BİLİRİM.

Memleketin yüksek tabakasının ayaklarının rahatlığı ve zarafetini temin etmek için kunduracılık sanatını icra eden ustaların ve ayakkabı satıcılarının sayısı oldukça az. Ayakkabı usta ve satıcıları İstanbul başta olmak üzere, Paris ve diğer moda merkezlerinden getirilen ayakkabı modellerini üreterek müşterilerin hizmetine sunuyordu.

Şimdilerin unutulmaya yüz tutmuş zanaatlarinden ayakkabıcılık üzerine bir usta ile görüşmek istediğimde eski dükkânların hepsinin kapatıldığını fark ettim. Sorup soruşturduğumda, yolum Fatih'te hâlâ bu mesleği devam ettiren Hamza Usta'yla kesişti. Zeyrek mahallesindeki küçük dükkânında babasından öğrendiği mesleği sürdüren Hamza Usta ile günümüz ayakkabı ustalığı hakkında konuştuk.

Fatih'e ne zaman geldiniz?
İstanbul'a 1988 yılın da geldim. 33 yıldır aynı dükkânda hizmet veriyorum. Babam Yavuzselim Hırka-i Şerif İlkokulu'nun orada seyyar olarak çalışıyordu. İstanbul'a gelmeden önce de Siirt'te babamla beraber çalışıyorduk.

ŞİMDİLERİN UNUTULMAYA YÜZ TUTMUŞ ZANAATLARİNDEN AYAKKABICILIK ÜZERİNE BİR USTA İLE GÖRÜŞMEK İSTEDİĞİMDE ESKİ DÜKKÂNLARIN HEPSİNİN KAPATILDIĞINI FARK ETTİM. SORUP SORUŞTURDUĞUMDA, YOLUM FATİH'TE HÂLÂ BU MESLEĞİ DEVAM ETTİREN HAMZA USTA'YLA KESİŞTİ.

1988 'de memlekette yaptığınız ayakkabı modelleri ile İstanbul tercih edilen modeller arasında fark var mıydı?
Biz Siirt'te şehir merkezindeydik. Siirt'te yapılan modellerin aynıları İstanbul'da da tercih ediliyordu. Şöyle bir fark vardı. Doğuda genelde yumurta topuk ve sivri burun ayakkabı giyilirdi. Buradaki giyim tarzıyla oradaki aynı değildi. Ama neticede 80'li 90'lı yıllarda hep köseli ayakkabı giyilirdi. Şu anda köseli ayakkabıyı gençlerimizin hiçbiri bilmiyor. Çoğunlukla spor ayakkabı giyiyorlar. Genelde hazır tabanlar kullanılıyor. Tabi ki bizde ona göre kendimizi ilerlettik. Bildiğimizle yetinmedik. Hem ustalığımızla hem de makinelerimizle çağa ayak uydurduk.

Değişen malzemeler ve modellerden sonra hâlâ sipariş ayakkabı yapıyor musunuz?
Önceden ben bayram namazına buradan gittiğimi bilirim. Ismarlama ayakkabı yapardık o zamanlar. Şimdi sipariş ayakkabı yapmıyoruz maalesef. Gençler sipariş ayakkabı yapıldığından bile bir haber. Genel spor ayakkabı tercih ediyorlar. Bizim de spor ayakkabı yapma seçeneğimiz yok. Biz genelde köseli ve deri ayakkabılar yapıyoruz. Bu da gençlerin tarzına pek uymuyor.

Eski müşterilerinizden hâlâ gelmeye devam edenler var mı?
Burada doğup büyüyenler bazen geliyor. Tabi yeni nesli ben pek tanımıyorum. Küçükler büyükleri daha iyi tanır gerçi ayakkabılarını tamir için getiren gençler oluyor.

Ayak numarasında sıkıntı yaşayanlar mı daha çok geliyor?
Artık buçuklu ayakkabılar üretiliyor. Eskiden yoktu bu teknoloji. Mesela 41,5 veya 37,5 gibi seçenekler var artık. Ayağınıza uygun olanı daha rahat bulabiliyorsunuz. Eskiden buçukları biz yapıyorduk. Kalıplar sayesinde ayakkabıyı ayağınıza daha uygun hale getirebiliyorduk. Şu an sadece tamir işi yapıyoruz.

Mesainiz kaçta başlıyor?
Genelde sabah 09.00 - 09:30'da dükkânı açıyorum. Benim işim 19.00'dan sonra başlar aslında. Çalışanlar iş çıkışlarında ayakkabılarını getirirler bir gün sonra işten çıkıp gelip alırlar.

Fatih dışından gelen müşterileriniz var mı?
Evet farklı semtlerden gelen müşterilerim çok. Çocukken burada tanığım müşterilerim başka semtlere gitseler de ayakkabıları için yine bana gelirler. İşime çok önem veririm. Sanatımı icra ederken çok titiz davranırım. Beğenmediğim işi müşteriye vermem. Bir ayakkabıyı 3-4 kere söküp tekrar yeniden yaptığımı bilirim. İçime sinmiyorsa müşteriye vermem. Bu iş ahlakı 33 yılda inanılmaz bir güven duygusu oluşturdu. Şu görmüş olduğunuz anahtarların hepsi komşularıma ait.

BEN FATİH'Lİ OLMAKTAN GURUR DUYUYORUM. HER YERDE İFTİHARLA SÖYLÜYORUM. FATİH'İN SINIRLARI DIŞINA ÇIKTIĞIM ZAMAN DİYORUM Kİ MEMLEKETİMDEN AYRILDIM.

Sizin gibi eski esnaflar var mı bu civarda?
Esnaf arkadaşlarım vardı ama kendi dükkânlarında devam etmediler. Bir kısmı Gedik Paşa'daki atölyelerde çalıştılar. Atölyelerde de kapalı alanlar çok olduğu için bali kokusu daha fazla etkiliyor. Bu sebepten dolayı çok genç yaşta arkadaşlarımın bir kısmını kaybettim.

"Dost başa düşman ayağa bakar" atasözündeki gibi ayakkabıların insanların ilk izlenimi üzerinde etkisi olduğuna inanılır. Sizce de öyle mi?
Bunun özellikle altını çizmek isterim. Müşterilerime hep aynı sözü söylerim,ömleğin ucuzunu alın pantolonun ucuzunu alın ama ayakkabının en kalitelisini tercih edin. Bu saydığımız elbiselerin ve vücudun bütün yükünü, ağırlığını yani kahrını çeken ayakkabıdır. Eğer ayakkabı rahat ve şık gözüküyorsa vücut da rahattır. Bu yüzden ayakkabıya çok önem vermek lazım. İnanın kaliteli aldığınız zaman daha kardasınız zararda değilsiniz. Bakın yanlış anlamayın ben ayakkabı falan satmıyorum. Ama ben bir usta olarak size bunu tavsiye ediyorum.

MÜŞTERİLERİME HEP AYNI SÖZÜ SÖYLERİM, GÖMLEĞİN UCUZUNU ALIN PANTOLONUN UCUZUNU ALIN AMA AYAKKABININ EN KALİTELİSİNİ TERCİH EDİN.

Ayak sağlığı için en iyi malzeme hangisi?
Deri. Ter yapmaz koku yapmaz hem sağlıklıdır. Sağlıklı olmasının yanı sıra dayanıklıdır. Deri ayakkabının düzenli bakımını yaptırdığınız zaman uzun yıllar kullanabilirsiniz. Boyasını bakımını aksatmadığı için 25 sene aynı ayakkabıyı giyebilen müşterilerim var.

Fatih'te esnaf olmakla ilgili neler söylemek istersiniz?
Ben Fatih'li olmaktan gurur duyuyorum. Her yerde iftiharla söylüyorum. Fatih'in sınırları dışına çıktığım zaman diyorum ki memleketimden ayrıldım. Surlardan içeri girdiğim zaman diyorum ki Allah'ım şükürler olsun. Fatih'i çok seviyorum tekrar dünyaya gelsem yine Fatih'te yaşamak isterim. Fabrikalardan ya da başka memleketlerden çok teklif geldi. Ama kabul etmedim. Kendi dükkânımı seviyorum. İşimi burada devam ettirmek istiyorum. Kadir Has Üniversitesi açılacağı zaman esnaf olarak sevinmiştik. Ama okulun içinde her şey var. Lostra salonu bile... Bize pek bir hayrı olmadı. Yine de semtimiz için hayırlı olanı dileriz. Amerika'da bir tanıdığımız ayakkabıcılığı öğretmem için çağırdı. Bu zanaatı orada bilen ve devam ettiren kimse yokmuş. Özellikle çok istediler gidip orada mesleğime devam etmemi. Ama dediğim gibi bu semtten başka yerde yaşayacağımı sanmıyorum. Mesleğimi buradaki gençlere öğretmek isterdim. Ancak ne yazık ki çırak yetişmiyor. Onlar da haklı hepsi okumak ve para kazanmak istiyor. Yakın zamanda durum biraz değişti, önceden bu meslekte para kazanmak ancak bir aileyi kıt kanaat geçindiriyor. Şimdi öyle değil ben siparişlere zor yetişiyorum. Keşke yanımda yetişmek isteyen bir genç olsa bu dükkân benden sonra da burada devam etse.

1880'Lİ YILLARDA MADEN DÖKÜM SANAYİ YARIŞININ

HALİÇ'TEKİ ÖNEMLİ SİMGESİ

DEMİR KİLİSE

İSTANBUL'UN HALİÇ BÖLGESİNDE 1880'Lİ YILLARDA YAPILMIŞ OLAN VE "DEMİR KİLİSE" OLARAK BİLİNEN SVETİ STEFAN BULGAR KİLİSESİ'NİN ÇOK İLGİNÇ BİR MİMARİ TASARIMI VE İNŞAAT ÖYKÜSÜ VARDIR. AMA ASLINDA BU KİLİSENİN O YILLARDA BÜTÜN DÜNYADA BİR TÜR SANAYİ YARIŞI BİÇİMİNE DÖNÜŞEN DEMİR DÖKÜM ENDÜSTRİSİNİN DESTEĞİNDEKİ MİMARİ TASARIM BAKIMINDAN ÇOK DAHA ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ VARDIR. ÜSTELİK BU YARIŞ O YILLARDA BİR TÜR SANAYİ BÖLGESİ OLAN HALİÇ'İN BALAT KIYISINDA YAŞANMIŞTI.

PROF. DR. ÖNDER KÜÇÜKERMAN, DR. JÜLİDE EDİRNE

DEMİR EYFEL KULESİ

Aslında o yıllarda Avrupa'da hatta bütün dünyada maden döküm endüstrisi çok büyük bir gelişim gösteriyordu ve bu yeni teknolojinin mimari alanlarda kullanımı konusunda bir tasarım heyecanı yaşanıyordu. Ancak en önemlisi 1889 yılında Uluslararası Paris Fuarı için hazırlıklar yapılıyor ve bu arada da ünlü Eyfel kulesinin inşaatı devam ediyordu. Eyfel kulesi ise doğrudan doğruya o yılların döküm demir endüstrisinin bir yıldızı olarak ortaya çıkıyordu.

Eyfel kulesi, Fransız mühendis Gustav Eyfel tarafından tasarlanan ve çok hassas biçimde fabrikalarda üretilen 15 bin demir parçanın bir araya gelmesi ile inşa edilmişti. Bu çok büyük bir projeydi. Çok büyük hassasiyetle döküm tekniğiyle üretilen bu demir parçaları birleştirmek için, 2 buçuk milyon perçin kullanılmıştı. Yani Fransız demir endüstrisinin çok büyük ve yeni bir simgesel ve heyecan verici projesi olarak hayata geçiriliyordu.

Nitekim sonunda da 1889 yılının 31 Mart Pazar günü tamamlanan kuleye bir grup sergi sorumlusu ile çıkan Gustav Eyfel, yirmi bir top atışı arasında şöyle demişti:

"Şimdi Fransız bayrağının 300 metrelik bir direği var."[1]

Aynı serginin bir diğer dev boyutlu demir yapısı da önemli bir mühendislik eseri olan "Makineler Sarayı" (Palais des Machines) olmuştu. Hem Eyfel Kulesi, hem de dev boyutlu makineler sarayının çatısı sadece perçinlenmiş demir parçalarla kurulmuştu. Bu dev boyutlu binanın içinde bir de elektrikle çalışan ve yürüyen platform yapılmıştı. Böylece demir endüstrisinin ve mühendisliğinin yanı sıra, yeni bir enerji olan elektrik de kullanılmıştı.

Ancak bütün bu binalarda sadece taşıyıcı sistemler demir döküm parçalarla yapılmıştı.

EYFEL KULESİ'NE KARŞILIK HALİÇ'TE

Aynı yıllarda birçok ülkede demir sanayinin bu yeni tekniğinin mimaride kullanılması için girişimler yapılıyordu. Hatta İngiltere'de demir parçalardan oluşan ve "Teneke Kilise" olarak bilinen prefabrike kiliseler üretilmiş ve çeşitli ülkelerde kullanılmaya başlamıştı. Ama bu örnekler, preslenmiş galvanizli sac levhaların bir araya gelmesiyle üretiliyordu.

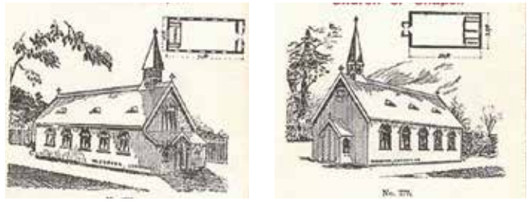

1800'lü yıllarda İngiltere'de demir parçalardan oluşan ve "Teneke Kilise" olarak bilinen prefabrike kiliselere bir örnek

Solda, bütünüyle döküm demir parçalarla tasarlanıp üretilen Eyfel kulesi 1900 yılında çevreye ışık saçıyor.

Sağda, 1900 Paris Sergisinde otomotiv araçları pavyonu da bütünüyle döküm demir parçalarla tasarlanmıştı. *(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Koleksiyonu)*

[1] ALWOOD, John, *The Great Exhibitions*, s. 78, Studio Vista, 1977, London

Demir sanayinin bu yeni teknolojisi yarışının çok ilginç bir örneği olarak da Haliç'in Balat kıyısında Endüstri Devrimi'nin en ilginç örneklerinden birisi olan "Demir Kilise" inşa ediliyordu. O yıllarda yaygınlaşmaya başlayan bu tür devasa boyutlu demir döküm yapıların çok önemli teknik bir özelliği şudur: Bina bütünüyle bir matematik problemi gibi en küçük ayrıntısına kadar planlanarak tasarlanmalı, fabrikalarda parça parça üretilmeli ve hiçbir sorun yaşanmadan, belirli bir sıra içinde kurulmalıdır. Bu iş için şaşırtıcı hassasiyette bir projenin yapılması, hatta demir parçalarda önceden açılan deliklerin perçinler yardımıyla çok hassas bir montaj işlemiyle birleştirilmesi gerekir. Bu süreçte en ufak bir ölçü hatası olmamalıdır. Hatta bu işlemler neredeyse bir saat montajı kadar hassas biçimde yürümelidir.

PROJENİN MİMARİ DA İLGİNÇ BİR KİŞİ

Demir Kilise'nin mimari tasarımını yapan Hovsep Aznavur babasının görevi nedeniyle bulunduğu Londra'da 1854 yılında doğmuştu. Orta öğrenimini Venedik'teki Murad-Rapayelyan Koleji'nde, mimarlık eğitimini Roma Güzel Sanatlar Akademisi'nde (Accademia di Belle Arti di Roma) yaptığı biliniyor.

1879 yılında ailesi ile İstanbul'a döndükten sonra dönemin yeniliği olan döküm demir tekniğini ile birçok proje tasarlamıştı. Başta Demir Kilise olmak üzere, Alexandre Vallaury ile Cibali'deki Tütün İşleme ve Sigara Fabrikası (bugünkü Kadir Has Üniversitesi), Sirkeci'deki Sanasaryan Hanı (eski Emniyet Müdürlüğü), Galatasaray'daki Abbas Halim Paşa Konağı (bugün Mısır Apartmanı), Heybeliada'da bugün mevcut olmayan Abbas Halim Paşa Köşkü gibi önemli binalar yapmıştı. Hatta 1971 yılında yanan Tepebaşı Dram Tiyatrosu ile Galatasaray'daki Tokatlıyan Oteli'nin (bugün Konak Çarşısı) tasarımcısının da Aznavur olduğu düşünülür.

Bu tür prefabrike mimari tasarımları yapmış olan Aznavur'un mimarlık eğitimini İtalya'da gördüğü yıllarda çok büyük gelişmelerin yaşanan modüler demir yapılar konusunda bilgisi olduğu anlaşılıyor. Hatta Beyoğlu'ndaki Mısır Apartmanı'nı yaptıktan sonra Heybeliada'da Abbas Halim Paşa'ya "Vidalı Köşk" olarak bilinen bir tasarım yapmış olduğu aktarılır. Anlatılanlara göre, Paşa, ölümünden sonra köşkün sökülüp Mısır'a götürülmesini vasiyet ettiği için Vidalı Köşk'ün sökülerek Mısır'a götürülmüş olduğu aktarılır. Eğer bunlar gerçek ise mimar Aznavur birçok prefabrike yapı tasarlamıştı. Ve 1935 yılında Kahire'de ölmüştür.

DEMİR KİLİSE NASIL YAPILDI?

Aslında bu işin başlangıcı 1840'lı yıllara dayanıyordu. Çünkü 17 Ekim 1849 tarihinde Sultan Abdülmecid'in özel fermanıyla Bulgarlara Haliç kıyısında kendi kiliselerine sahip olma izni verilmişti. Bu nedenle 1850 yılında çevredeki taş evler yıkılmış ve 25 Ekim 1858 tarihinde burada küçük bir kilisenin temeli atılmıştı. Ancak Haliç kıyısındaki zemin çok sağlam olmadığı için inşaat bir süre sonra durmuştu. Bu küçük kilise daha sonra büyütülmüş ve "Ahşap Kilise" adıyla anılmıştı. 1877 yılında Bulgar Prensliği kurulunca, yeni bir kilise inşaatı konusunda girişimler yapılmış ve bu projeye Prenslik maddi kaynak da sağlamıştı. 1888 yılında ise Haliç'teki kilise için bir proje yarışması açılmış ve Osmanlı mimarı Hovsep Aznavur'un projesi Sofya'da kabul edilmişti.

VİYANA'DA YAPILAN ANTLAŞMA

Bu gelişmelerin sonunda bir yıl sonra Osmanlı yönetimi kilisenin yapımına izin vermiş ve bir inşaat komisyon kurulmuştu. Bu arada belediye yönetimi Haliç kıyısındaki zeminin zayıflığına uygun yeni bir proje istemiş, hazırlanan proje 1890 yılında onaylanmış ve 1891 yılında da temel kazıkları çakılmaya başlamıştı. Daha da ilginç olanı ise kazık çakımını hızlandırması için 1891 yılında İngiltere'den buhar makinesi ile çalışan bir kazık çakma sistemi getirilmiş ve 1892 yılında binanın temeli törenle atılabilmişti.

Ancak böyle bir demir yapı çok özel bir endüstri üretimi gerektirdiği için aynı yıl kilisenin bütünüyle döküm demirden yapılacak parçalarını tasarlayıp üretecek olan firmanın seçimi için de bir yarışma açılmış ve sonuçta Viyana'da Rudolf von Waagner şirketi ile anlaşma imzalanmıştı.Böylece 1893 yılında Viyana'daki fabrikada binanın demir parçalarının üretimine başlanmıştı. Bütünüyle sökülebilen çeşitli prefabrike döküm demir parçalardan oluşan bu yapı toplam 500 ton ağırlığındaydı. Demir kilisenin, önce şirketin Avusturya'daki fabrikasında kurulduğu, sonra sökülerek İstanbul'a taşındığı bilinir.

Kilisenin Viyana'daki deneme montaj *Traykova, Marina & Ivanova, Blagovesta. 2022*

Demir Kilisenin prefabrike ve çok karmaşık demir üretim sisteminden ayrıntılar (Fotoğraflar, Jülide Edirne)

İSTANBUL DEPREMİ MİMARI UYARDI

Demir Kilise'nin Viyana'da üretim çalışmaları yürütülürken 1894 yılında İstanbul'da çok büyük ve yıkıcı bir deprem yaşanmıştı. Çok sayıda bina yıkılmış ama en önemlisi kilisenin inşa edileceği alana yakın olan Fener bölgesinde de büyük hasar oluşmasıydı. Bu önemli olay, büyük olasılıkla bölgede demir teknolojisiyle bir kilise yapmanın önemini ortaya çıkarttı.

Bu yaşananlar arasında Demir Kilise'nin demir parçalarının üretimi bir yıl sonra 1895 yılının ekim ayında tamamlanmıştı. Bu demir parçaların Viyana'dan Trieste'ye, oradan da deniz yoluyla İstanbul'a gönderildiği biliniyor. Bazı parçaların da Tuna Nehri yoluyla Karadeniz üzerinden İstanbul'a gönderildiği bilgileri vardır.

Kilisenin yapısını oluşturan toplam 500 tonluk çok sayıdaki demirden yapılmış mimari parça büyük olasılıkla, kilisenin montajındaki sıraya göre gönderilmiş olmalıdır. Çünkü bu tür demir yapıların taşınmasında ve montajında her zaman en büyük sorundur. Çok ağır olan parçalar montaj alanına belirli bir sıraya göre getirilmelidir. Bu nedenle her halde önce zemin ve alt katlar, sonra da tamamlayıcı cephe parçaları gönderilmiş olmalıydı.

Bu büyük taşıma işinin 20 tonluk ilk partisi 1895 yılında İstanbul'a ulaşmış ve aralık ayında da binanın montajı başlamış ve 1896 Haziran ayında inşaat bitirilerek teslim edilmişti. Kilisenin toplam parçalarının 500 ton olduğu bilinir.20 Eylül 1898 tarihinde ise Demir Kilise tamamlanarak kullanıma açılmıştı. Böylece, artık Haliç'te prefabrike demir ve döküm tekniğiyle tasarlanarak yapılmış bir kilise vardı.[2]

Bu kilise genel olarak kısaca "demirden yapılmış" olarak tanımlanır. Oysa aslında bu ilginç bina dönemin olağanüstü hassas bir üretim ve montaj endüstrisi düşüncesinin çok önemli eseriydi. Ve bu özelliğiyle de dünyada günümüze kadar gelebilmiş ikinci örnek olmuştur.

Kilisenin ilginç bir özelliği de iç yapısının Rusya'da tasarlanıp yapılmış olmasıydı. İç mimarisi ise dönemin güçlü Art Nouveau akımının İstanbul'daki ilk örneği olmuştu. Kutsal simgeleri Moskova'daki Nikolay Ahapkin üretmiş, ikonları ise Rus ressam Klavdiy Lebedev tasarlamıştı. Kilisenin altı adet çanı ise Rusya'da Yaroslavıl'da Pötır Olovyanişnikov fabrikasında üretilmişti. Bu çanlardan ikisi bugün hâlâ çalmaktadır.[3]

"İKİ ELEKTRİK DİREĞİ" NE ANLAMA GELİYOR?

1880'li yılların teknik koşullarına göre bu kadar hassas bir maden döküm tekniğine uygun olarak tasarlanıp üretilen bina, daha o dönemlerde İstanbul'daki demir döküm mimari tasarımları bile etkilemiş olmalıydı. Hatta daha sonraki yıllarda Fener ve Balat bölgesinin çok önemli bir demircilik endüstrisi merkezine dönüşmesinde etkisi olmalıydı.

---

[2] ÇİPOF, Bojidar, İstanbul'da Bulgar Ortodoks Sveti Stefan Cemaati ve (Demir) Kilisesi, 503, *Dünü ve Bugünü ile Haliç*, Kadir Has Üniversitesi yayını, 2003, İstanbul

[3] *Zaman İçinde Kökler, İstanbul'daki Bulgar Ekşarhliği ve Bulgar Cemaatinin Geçmişi ve Bugünü*, Sergi kataloğu, S.17, Bulgar Ekzarhlığı Ortodoks Kilisesi Vakfı yayını, 2016, İstanbul, baskı, J-point plus Ltd, İstanbul

Bu gelişmelerin arasında dönemin demir döküm endüstrisi İstanbul'daki mimari tasarım üzerinde çeşitli biçimlerde etkili oluyordu. Çünkü o yıllarda tasarlanıp yapılan birçok binada demir yapı elemanları kullanılmaya başlamıştı. Özellikle fabrika binaları bu konuda öncü durumdaydı. Ayrıca aynı yıllarda İstanbul'da havagazı, elektrik, tren ve benzeri demir teknolojisi ürünleri kullanan birçok yenilik te yaşanıyordu. Kısacası döküm demir, adeta dönemin büyük bir yeniliğiydi.

Döküm demir teknikleri konusunda aynı yıllarda yaşanan ilginç bir olay daha vardır. Osmanlı Devleti'nde, Padişahın tahta çıktığı gün "Cülus" olarak isimlendirilir ve her yıl törenlerle kutlanırdı. Bu cülus törenlerinin en büyüğü, II. Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. yılı olan 1901 yılında düzenlenmişti. Padişaha yerli ve yabancı temsilcilerden, yurt dışındaki imparatorluklardan pek çok hediye gelmişti. Bu hediyelerin kaydedildiği defterlerdeki kayıtlardan o dönemde hangi tasarımların, ürünlerin ve tekniklerin yaygınlaşmış olduğu bile görülür. Bu nedenle yabancı ülkelerden gönderilen çok ilginç hediyeler vardı ama bunlar arasında Bulgar heyetinden gelen şu hediyeler çok ilginçti:
Bulgar Eksarh'ı: Altın tepsi içinde kadife kaplı dua ve tebrik yazısı.
Bulgaristan Heyeti: Gümüşten yapılmış, kubbeli ve dört köşeli bina resmi.
Ermeni Patriği, Sultanahmet'teki dikilitaşın gümüşten yapılmış "hacimli" modeli.
Rus Elçisi Ignatiev: Gümüş vazo.
Rusya İmparatoru: Balgami taşından, Rusya İmparatorunun resmi işlenmiş murassa saat.

Demir Kilise'nin açıldığı yıllardaki görünüşü
1896 yılında Balat'ta inşa edilen "Sveti Stefan Kilisesi" (Demir Kilise) ve çevresindeki yoğun yerleşmeler

Ama gelen hediyeler arasındaki en ilginç örnek Bahriye Nazırı Paşa'nın armağanı olan iki "elektrik direği" idi.

Görülüyor ki ülkedeki geleneksel maden döküm sanayinin yönü de anlamı da değişiyordu. Çünkü Padişaha verilen hediyeler arasında, artık dönemin döküm demir endüstrisinin çok önemli bir yeniliği olan "elektrik direği" bile yer alıyordu. Ayrıca bu hediye direkler ile o yıllarda yapılan Yıldız Sarayı'ndaki döküm demir aydınlatma direkleri veya döküm demir Hamidiye çeşmeleri arasında bile bir anlam bağı olabilir.

Solda ve ortada, 1902 yılında açılan "Hamidiye" suları ve bun tekniğin önemli simgeleri olan döküm demir çeşmeleri ve üzerindeki Fransız üreticinin markası. *(Önder Küçükerman koleksiyonu)* Sağda, "Hamidiye" çeşmelerinin Darphane önündeki yerli üretim örnekleri. *(Fotoğraflar, Önder Küçükerman)*

Yıldız Sarayı Camii'nin demir döküm kapıları ve bahçe bölmeleri ve aydınlatma direkleri
(Fotoğraflar, Önder Küçükerman)

DEMİR HAMİDİYE ÇEŞMELERİ
1902 yılında İstanbul'un önemli noktalarına dönemin yeni bir ürünü olarak "Hamidiye" çeşmeleri yerleştirilmişti. 1902 yılında halkın kullanımına açılan 133 çeşmenin 16 tanesi de, döküm demir tekniğiyle yapılmıştı.[5]

Fransız yapımı olan bu çeşmelerin ilk örneklerinden birisi Yıldız Camii'nin bahçesindedir. Daha sonra bu örnekten yararlanılarak birçok kez üretilmiş ve çeşitli bölgelere yerleştirilmişti.

Çeşmenin üstünde, dört köşesindeki kolonlarla oluşturulan geniş saçaklı bir kubbe vardı ve üzerinde dört adet plaka yerleştirilmişti. Bunların üçünde II. Abdülhamit'in doğum, cülus ve çeşmenin yapım tarihleri olan 1842, 1876, 1900 tarihleri, diğerinde ise tuğrası vardı. İstanbul'da ilk kez dökme demir tekniği kullanılarak yapılmış olan bu çeşmelerden bazıları, bugün de Firuz Ağa Camii önünde, Darphane Binası bahçesinde, Ortaköy Camii meydanında ve Yıldız Camii bahçesinde olmak üzere İstanbul'un değişik bölgelerindedir.

DEMİR KİLİSE'NİN YENİDEN AÇILMASI
Haliç'teki Sveti Stefan Bulgar Kilisesi'nin demirden yapılmış mimari yapısı, aradan geçen süre içinde yaşadığı bazı aşınmalar nedeniyle onarıma aldı. 7 yıl süren yenilenme çalışması sonunda Ocak 2018 tarihinde Bulgaristan ve Türkiye ülke Başkanlarının katılımıyla hizmete açıldı. Açılışta yaptığı konuşmada Bulgar Eksarhlığı Ortodoks Kilisesi Vakfı Başkanı Vasil Liaze, Arjantin, Avusturya ve Türkiye'de olmak üzere dünyada üç demir kilise yapıldığını belirterek, tarihte yapılan bu üç demir kiliseden sadece Türkiye'dekinin ayakta kaldığını söyleyerek, yapının önemini daha da belirgin hale getirdi.

[4] BAYRAKTAR, Nedret, *Sultan Ii. Abdülhamid'e Gelen 25. Cülus Hediyeleri Defteri* s. 156, *Tarih ve Toplum Dergisi*, Cilt 4, 1984, İstanbul
[5] ÇEÇEN, Kazım, Hamidiye Suyu Tesisleri, s. 545, *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt 3, Tarih Vakfı yayını, 1993, İstanbul

İSTANBUL'UN KADİM MESLEĞİ SADEKÂRLIK

GÜLSÜM TÜRKMEN

Osmanlı minyatür altın hacı matarası,
Türkiye, 18. yüzyıl

SADEKÂRLIK, SUR İÇİNDE ÇARŞI KÜLTÜRÜNÜN BİR PARÇASI OLARAK VARLIĞINI TAM ANLAMIYLA VE EVRİLEREK SÜRDÜRMEYE DEVAM EDEN KADİM MESLEKTİR. TÜRKÇE KUD-MAK > KUY-MAK "(MADEN) DÖKMEK" KÖKÜNDEN TÜREYEN KUYUMCU "DÖKÜMCÜ, DÖKMECİ" VE KUYUMCULUK "DÖKÜMCÜLÜK, DÖKMECİLİK" ANLAMINI TAŞIMAKTADIR.

Altın Süslemeli Kılıç,
18. veya 19. yüzyıl

TERİM OLARAK YALNIZ KIYMETLİ MADENLERİ KAPSAMINA ALAN KELİME İÇİN BUGÜN, "BİRTAKIM TEKNİK BİLGİLERLE EL BECERİSİ YANINDA ZEVKİSELİM VE YÜKSEK BİR ESTETİK ANLAYIŞI GEREKTİREN KIYMETLİ MADEN VE TAŞLARDAN ZİYNET EŞYASI İMAL ETME SANATI" TANIMLAMASI DA YAPILABİLMEKTEDİR. OSMANLILAR KUYUMCU İÇİN FARSÇA 'ALTIN İŞLEYEN' ANLAMINA GELEN "ZERGER" VE KUYUMCULUK İÇİN "ZERGERÎ" KELİMELERİNİ KULLANMIŞLARDIR.

TARİH SAHNESİNDE İSTANBUL'DA KUYUMCULUK
Kuyumculuk, İstanbul'un saray sanatı içerisinde her dönemde önemli bir yere sahiptir. Saray için çalışıp imparator ailesi ve soylulara hizmet veren kuyumcu atölyelerinin, etrafı bir kale gibi surlarla çevrili olan Büyük Saray'ın yakınında veya içinde, darphaneye bağlı olarak çalıştıklarını yazılı kaynaklar aracılığıyla öğrenmekteyiz. Babadan oğula geçen bir lonca düzeni sürdüren bu atölyelerde iri ve gösterişli aristokrasi takılarının yanı sıra değerli madenler, değerli taşlar ve fildişi kabartmalarla bezenmiş tören haçları, buhurdanlıklar, kutsal kitap kapları, saray için kap-kacak, kandil ve dekoratif objeler üretilmekteydi.

Halk için çalışan kuyumcu atölyeleri ve satış yerleri "Mese Caddesi" üzerinde (Bugünkü Divan Yolu) toplanmıştı. Daha düşük gelir grupları için daha mütevazı takıların üretildiği bu atölyelerde altın ya da gümüşle yapılıp değerli taşlar incilerle bezenen mücevherlerin yanı sıra gümüş veya bronz üzerine altın varak kaplanmış, renkli camlarla bezeli ucuz imitasyonlar da yapılmaktaydı.

Bizans kuyumculuğu, bin yılı aşkın bir süre, sanatın diğer alanları gibi çevreden gelen etkilere açık olmuş, Helenistik ve Roma geleneklerini kısmen sürdürmekle beraber, bunları Hristiyanlık potasında eriterek özgün ürünler verebilmiştir. Bizans kuyumculuğuna ait tasarım ve teknikleri, bu imparatorluk sona erdikten sonra da Balkanlar, Rusya ve İtalya üzerinden bazı Avrupa merkezlerinde, İslam ülkelerinde ve doğal bir gelişme olarak Osmanlı kuyumculuğunda zaman zaman görebilmekteyiz.

OSMANLI DÖNEMİNDE KUYUMCULUK
Osmanlı Devleti'nin ilk yıllarında gerek saray ve hükümdar çevresi gerekse halk arasında kuyumculuk ürünleri kullanımının yaygın olmadığı bilinir. Fakat I. Murat, özellikle II. Mehmet döneminde başlayan ve giderek artan bir kullanım alışkanlığı bariz bir şekilde izlenebilmektedir. Avrupalı gezginler ve elçiler hatıralarında hükümdarların takıları ve sofralarının zenginliğinden söz etmeden geçmeyen bir alışkanlığa sahiptirler. Böyle olunca I. Murat'tan itibaren her padişah döneminin bu tür zenginliklerini az çok bilmekteyiz.

II. Mehmet'ten sonra Osmanlı tarihinde mücevherat ve kuyumculuk ürünlerinden daha sık söz edilmeye başlanmıştır. Devletin büyümesi ve güçlü hale gelmesi, milletlerarası diplomatik ilişkileri geliştirmiş ve bu ilişkilerde alınıp verilen hediyeler ile kabul törenlerinde kullanılan malzeme, kap kacak, tarihi kaynaklarda belirtilir olmuştur. Hediyelerin ağırlığını kumaş, altın, gümüş ve mücevherli eşyalar oluşturmaktadır.

Osmanlı ve ilişki içinde bulunduğu diğer ülkeler arasında karşılıklı gönderilen bu tür eşyalar incelendiğinde ilginç bazı sonuçlarla karşılaşırız. Osmanlı padişahları her zaman hediye olarak gönderdikleri kuyumculuk ürünlerinin, kendilerine gönderilenden aşağı değerde olmamasına özen göstermişlerdir. Bu gibi eşyaları genellikle imparatorluğun kendi atölye ve sanatçılarına yaptırmışlardır. Dolayısıyla bu yolla saraydan çıkan eşya Osmanlı dünyasının geleneksel form ve teknik özelliklerini taşımaktadır.

EVLİYA ÇELEBİ'NİN SEYAHATNAME'SİNDE KUYUMCULAR
Evliya Çelebi'nin verdiği bilgilere göre o dönemde İstanbul'da 3 bin kadar kuyumcu dükkânı ve 5 bin kadar çalışanı bulunmaktaydı. Evliya Çelebi bunların örs, çekiç ve ateş kullandıkları için Hz. Dâvûd'u pîr kabul ettiklerini, ancak aslında risâlet asrındaki pîrlerinin Nasr b. Abdullah olduğunu söyler. Toplanacak büyük cemiyete davet için Osmanlı diyarında bulunan bütün kuyumculara bir yıl öncesinden "zergeran" çavuşları yollanırdı. Bunların hepsinin gelmesi mümkün olmadığından içlerinden seçtikleri "necîb ve reşîd halifeler sâhib-i post olmaya beşer onar Evliya Çelebi bu merasimlerle ilgili geniş bilgi verir ve başka esnafın bu derece büyük şenliklerinin olmadığını söyler. Ayrıca "haddeciyân, bâzergân-ı cevâhirciyân, incüciyân, zergerân-ı cevâhirciyân, kalciyân-ı kuyumciyân, cevherfürûşân, elmasbür, kalemkerân, sırmakeşân, tel-i âhenkeşân, tîzâbciyân (kezzapçılar), hakkâkân, potaciyân, buraciyân" gibi kuyumcu esnafıyla bunların pîrleri hakkında bilgi verir ve yılda bir defa kuyumcu ve saatçi dükkânlarındaki döküntü ve tozları toplayıp gümüşhanecilere satan romatçıyân esnafından bahseder. Nakkaş Osman ve Levnî de surnâmelerde kuyumcu esnafının geçişlerini tasvir etmişlerdir.

Haseki Hürrem Sultan altın takıları ile - İtalya, Venedik Okulu, 16th century

19.yy.da Osmanlıda Altın süslemeli Giysiler. Yaklaşık 1880

Divanyolu İstanbul 1890

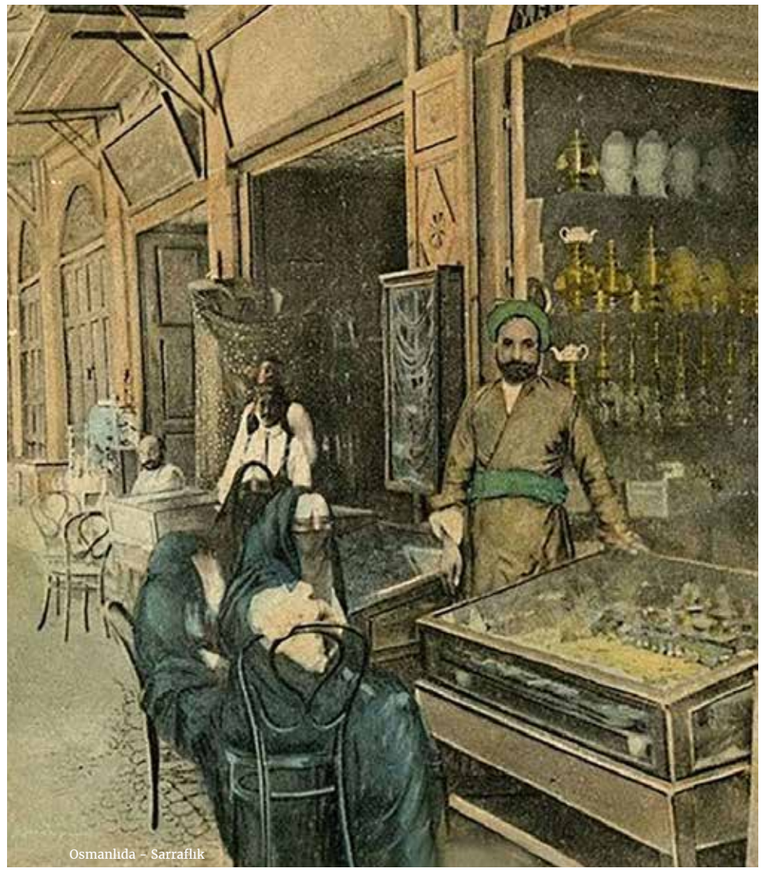
Osmanlıda - Sarraflık

Simkeşler, Sûrnâme-i Hümâyûn - İntizami 1582

KUYUMCU PADİŞAHLAR

Evliya Çelebi'nin kaydettiğine göre genelde her biri bir sanatla ilgilenen Osmanlı sultanlarından Yavuz Sultan Selim ve Kanûnî Sultan Süleyman şehzadeliklerinde Trabzon'da kuyumculuk dersi almıştır. Padişah olunca Kanuni Sultan Süleyman, İstanbul'da kuyumcular için iş yerleri yaptırmıştır. Her iki padişah da onları himayelerine almıştır. Kanûnî tahta çıkınca kuyumcular için çeşmesi, hamamı olan, önü bahçeli, iki tarafında kuyumcu tezgâhlarının bulunduğu odalara sahip bir iş yeri yaptırmış ve oraya çok sayıda kap kacak bağışlamıştır. Evliya Çelebi'nin anlattıklarından Osmanlı sultanlarının kuyumcu esnafına özel bir önem verdikleri anlaşılmaktadır.

Osmanlı kuyumculuğu, 16. yüzyılda üst seviyelere erişmiştir. Bu seviyenin genellikle sonraki yüzyıllarda da muhafaza edildiğini görürüz. Kuyumculuk ürünlerine ilgi gittikçe artarak ve kısmen halka yansıyarak süregelmiştir. Kuyumculuğun bu denli üstün bir seviyeye gelmesine etki eden bir başka faktör de padişahların genellikle bütün sanat dallarına duydukları ilgi ve sanatçıları himaye etmede gösterdikleri gayrettir. Sanatla olan ilişki, Osmanlı sarayında padişahların şehzadelikten itibaren bir el sanatıyla uğraşmasını gelenek haline getirecek kadar ileri seviyede olmuştur.

KUYUMCU ÖRGÜTLERİ

Osmanlılarda kuyumculuk mesleği çok gelişmiştir. Sarayın kuyumculukla ilgili işlerini yapan ustalar ise "Ehl-i Hiref" (bu kelime "sanat ehli" anlamına gelir, yani çeşitli uzman kişilerin mensubu oldukları bölüklerden oluşan sarayın eğitimli üretim teşkilatı) adıyla bilinen bir örgüte bağlıydılar. Bunların başında altın işçiliği yaptığı bilinen "zergeran" bölüğü gelmektedir. Yeşim, necef, maden üzerine altın kakmacılığı yapanlara "zernişani", kıymetli taş kakmacılığı ve yontuculuğu yapanlara da "hakkakan" denilmektedir.

KAPALIÇARŞI

Başta İstanbul olmak üzere büyük şehirlerde kuyumcular farklı dallarda uzmanlaşmışlar, böylece yapılan işler ayrı iş kolları halinde ve ayrı iş yerlerinde gerçekleştirilmiştir. Evliya Çelebi de maden kuyumculuğu ile cevahir kuyumculuğunun farklı olarak sürdürüldüğünü belirtir. Günümüzde Kapalıçarşı'da, geçmişte farklı kuyum işleri yapanların ismini taşıyan sokak isimleri hâlâ durur. Kuyum işleriyle uğraşan sanatkârlar yapılan ürünlerin çeşitli aşamalarını üstlenir ve ürün böylece elden ele dolaşırdı. Günümüzde de bu uygulama azalsa bile devam etmektedir. Bu iş bölümleri şunlardır;

Kaynakça

Celal Esad Arseven, *Eski İstanbul*, Haz. Yelkenci Dilek. İstanbul: Çelik Gülersoy Vakfı İstanbul Kütüphanesi Yayınları, 1989
Esin Atıl, *Levni ve Surname*, İstanbul 1999
Filiz Çağman, "Serzergerân Mehmet Usta ve Eserleri", *Kemal Çığ'a Armağan*, İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü Yayınları,1984
İnci Dilaveroğlu, Nuran Kara Pilehvarian, *İstanbul Kapalıçarşı'nın Sokakları ve Kapıları Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, Art-Sanat, 17(2022): 103–129
Semavi Eyice, "Bedesten", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.* C. 5. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992, 302-311.
Semavi Eyice, "Büyük Çarşı". *İslam Ansiklopedisi.* C. 6. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992, 509-513.
Semavi Eyice, *Eski İstanbul'dan Notlar*, İstanbul: Küre Yayınları, 2006.

Kuyumcular

-**Sadekârlar,** tasarım yapar, kalıp hazırlarlar.
-**Kakmacılar,** kakma yoluyla bezeme yaparlar.
-**Ayarcılar,** taş uzmanlarıdır. Kıymetli taşların değerini, kalitesini bilirler.
-**Mıhlayıcılar,** takılara taş oturturlar.
-**Yaldızcılar,** takıyı kaplar veya yaldızlarlar.
-**Kalemkârlar,** objeler üzerine çelik kalemle kazıyarak işleme yaparlar.
-**Mineciler,** savatçılar, mineli veya savatlı işleri yaparlar.
-**Cilacılar,** yapımı tamamlanmış ürünü cilalarlar.
-**Kalcılar (ramatçılar),** kal kilden yapılan çanak demektir. Kalcılar işlenirken ürünlerden dökülen toz ve küçük parçaları ısıtarak tekrar değerlendirme işlemi yaparlar.
-**Dökümcüler,** altın ve gümüş alaşımları potalarda eritip kalıplara döker, böylece tel, takı parçası dökerler, astar çekerler.
-**Simkeşler,** ince telleri çekerler.
-**Sarraflar,** altın gümüş paraları tanımlar, alışverişini yaparlar.

Eskiden var olan merdaneciler, dövücüler, kesmeciler ve sıvama yapanlar ise teknolojinin ilerlemesiyle ortadan kalkmışlardır.

GÜNÜMÜZDEKİ DURUM

Yakın zamanlara kadar ünlü kuyumcuların isimleri hakkında ancak Evliya Çelebi Seyahatnamesi vb. gibi bir iki kaynaktan bilgi alınabilmekteydi. Bugün Topkapı Sarayı Arşivi'ndeki sipariş ve ödeme belgeleri ile maaş defterlerinden pek çok kuyumcunun adını öğrenebilme imkanına sahibiz.

Şimdilerde teknolojinin gelişmesi ve usta çırak ilişkisi ve bir güven mesleği olan kuyumculuğun babadan çocuğa aile geleneklerindeki yerinin azalması nedeniyle kimi dalları unutulmaya yüz tutuyor. Bu nedenle İstanbul Kuyumcular Odası'nda yeni ustalar yetiştirebilmek adına geleneksel sanatların eğitim faaliyetleri de sürdürülerek yaşatılmaya devam ediliyor.

Evliya Çelebi, *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, İstanbul. Haz. Seyit Ali Kahraman ve Yücel Dağlı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008.
Gül İrepoğlu, "Bir İmparatorluğun Görkemi Osmanlı Mücevheri", *P Sanat Dergisi*, Sayı 17, 2000
Gül İrepoğlu, *Levni, Nakis-Şiir-Renk*, İstanbul 1999
Altan Türe, *Arkeoloji, Antropoloji ve Folklor Açısından Takılar ve Süs Taşlarında Sembollerin Dili*, Goldaş Kültür Yayınları: İstanbul. 2004
Altan Türe, *Dünya Kuyumculuk Tarihi II Ortaçağ'dan Günümüze Batı Dünyasının Takıları*, İstanbul Kuyumcular Odası Yayınları II İstanbul. 2011
Sabahattin Türkoğlu, *Tarih Boyunca Anadolu'da Takı ve Kuyumculuk Kültürü*, İstanbul Kuyumcular Odası Yayınları III: İstanbul. 2013
İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *"Osmanlı Sarayı'nda Ehl-i Hıref (Sanatkârlar) Defteri"*, *TTK Belgeler*, XI/15. 198

DOĞUYORUM SANAT GRUBU

SIFIR NOKTASINDA

YOLLARI GÜZEL SANATLARDA OKURKEN KESİŞEN, DOSTLUKLARI İSTANBUL'DAKİ SANAT YOLCULUKLARINDA PEKİŞEN RESSAMLAR; İSMAİL TETİKÇİ, MUSA GÜNEY, KADİR ABLAK, ENGİN BEYAZ, TOLGA BOZTOPRAK, MUSTAFA ALBAYRAK. SANATLARINDA YETKİNLİKLERİNİ İSPATLAMIŞ SANATÇILAR KADIRGA SANAT GALERİLERİ'NDE DOĞUYORUM SANAT GRUBU OLARAK YENİDEN BİR ARAYA GELDİLER.

KÜLTÜR SANAT SEZONU AÇILIŞ SERGİSİ OLAN SIFIR NOKTASINDA RESİM SERGİSİ, DOĞADAN, İNSANLARDAN VE MEKÂNLARDAN BESLENEN 6 SANATÇININ FARKLI TARZ VE ÜSLUPLARINI GÖZLER ÖNÜNE SERİYOR. SERGİYİ GEZMEDEN ÖNCE ONLARIN BAKIŞ AÇILARI HAKKINDA İPUÇLARI VEREN HABERİMİZİ OKUMANIZI TAVSİYE EDERİZ.

ÖYKÜ KOÇ

Kadir Ablak

Sanat hayatınız nasıl başladı?
Mustafa ALBAYRAK: Çocukluğum ve gençlik yıllarım, yani profesyonel eğitim almadan önceki sürecimde; doğaçlama, doğal bir köy hayatında usta-çırak ilişkisi içerisinde birçok şeyi yaparak ve direk toprağa ve doğaya dokunan, hayatı yerinde yaşayarak doğayla mücadelesini vermiş, bunu yaşanmış birisi olarak üniversiteye geçiş yaptım. Ve bunların çok faydasını gördüğümü düşünüyorum. Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü, 1995 girişliyim. Okulun ikinci mezunlarındanım. Okulu bölüm birincisi olarak bitirerek sanat hayatına başlamış oldum.

Musa GÜNEY: Akademiden sonra teknik bilgilerimizin artmasıyla sanat hayatının tam içerisine girmiş oldum.

İsmail TETİKÇİ: Resim hep var oldu, bir yandan sürekli resim yaptım. Eğitim almadan yaptığım bir dönem de var. Sonrasında okulla birlikte profesyonelce başlayan, devam eden bir yaşam şekli var.

Kadir ABLAK: 6-7 yaşından beri resim yapıyordum. Biraz da babamın teşvikiyle oldu. O heyecanla devam ettim. Bir mecliste, bir ortamda Güzel Sanatlar Fakültesi'nde okuyan bir arkadaşla tanıştırdılar beni. Resim yaptığımdan bahsettiler, o da bunun akademisini oku diye tavsiyede bulundu. "Şu an bile akademide okuyanlardan iyisin" demesiyle ben o motivasyonu kazanmış oldum.

Favori renginiz?
M. G.: Tabi başta "Mavi" geliyor.
M. A.: Beni heyecanlandıran renk kırmızı. Resmimin heyecanını sağlayan şey kırmızı.
K. A.: Turkuaz malum Anadolu'nun, Türklerin rengi. O nedenle turkuazı ben hep sevdim ve kullanmamı doğru buldum.
T. B.: Tüm renkler çok etkiler ama sarıyı daha çok seviyorum diyebilirim.

Mustafa Albayrak

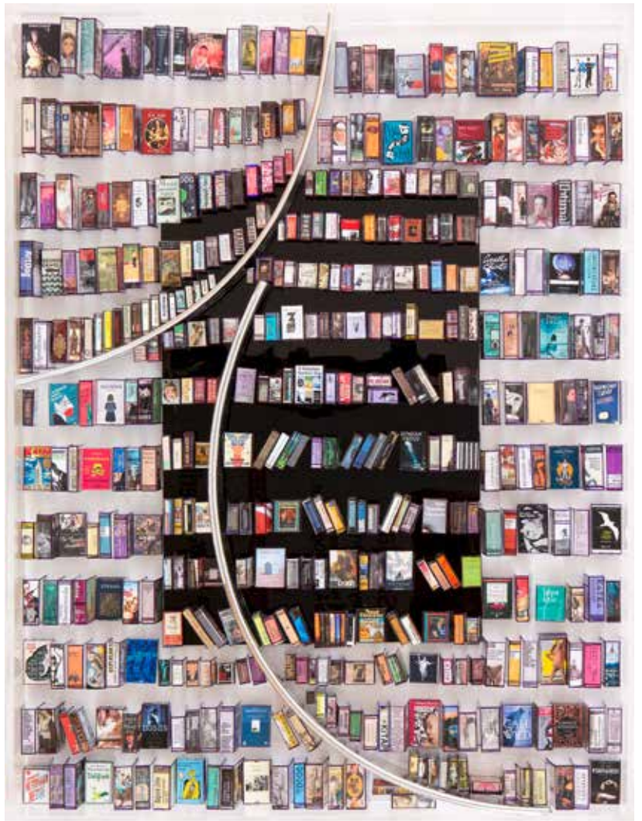

Engin Beyaz

E. B.: Marcel Duchamp'ın *Bekarlar Tarafından Çırılçıplak Soyulan Gelin* adlı bir eseri var. O eser beni çok etkiler.
M. A.: Sandro Botticelli'nin *St.Sebastian* adlı bir eseri vardır. O eseri çok beğenirim.
K. A.: Joseph Mallord William Turner. Bugünkü resimlerimle ilgili heyecanım büyük bir kısmını Turner'ın eseri oluşturur.
T. B.: Van Gogh'un tarlaları beni hep etkilemiştir. Yaşantımda da kendimden parçalar görüyorum.

Dünyanın 8. harikasını seçme hakkı size verilseydi ne derdiniz?
K. A.: Saint Petersburg. Bütün şehri dünyanın 8. harikası olarak değerlendirebiliriz.
İ. T.: İstanbul Boğazı derim.
M. A.: Tabi ki Ayasofya.
T. B.: Ani Harabeleri.

Hayatınız boyunca aldığınız en iyi tavsiye veya öğüt neydi?
M. G.: Bir hocamın sözünü unutmuyorum. "Uşağım, ışık ve gölgeyi yakaladın mı iş tamamdır" derdi.
İ. T.: Bir hocam "Popüler olacağım diye sanat yapma düşüncesi çok yanlış" demişti. Çok haklıymış.
E. B.: Cemil Meriç'in bir ifadesi var; "Kitaplar kadınlara, kadınlar şehirlere benzer onlar aslında boştur biz onları zamanla tanıdıkça ve yaşadıkça, okudukça doldururuz."
T. B.: "Durursanız düşersiniz, durmadan koşmak gerekir."

Küçükken hayaliniz neydi?
İ. T. : Bir sürü hayalim vardı, öğretmen olmak en sonuncusuydu. İyi ki öğretmen oldum.
E. B.: Belirgin bir hayalim yoktu, hatırlamıyorum.
M. A.: Benim için kolay bir soru. Ressam olmaktı tabi ki.
K. A.: Benim iki hayalim vardı. Biri ressam olmaktı, biri avukat olmaktı.
T. B.: Çocukken ressam olmak isterdim.

Hayatınızda önemli bir yeri olan eser var mıdır?
İ. T.: Rembrandt. Sanatçı şu an kullandığımız boyalardan ya da fırçalardan çok farklı malzeme kullanmamasına rağmen inanılmaz eserler ortaya koymuş. Bir el çizmiş sanki kasaptan kesilmiş de oraya konulmuş gibi duruyor. Gerçekten varmış duygusu oluşturuyor.

Tolga Boztoprak

İlham kaynağınız nedir?
M. G.: Birçok kişinin göremediği şeyler. Üzerine bastığımız şeyler, objeler, yeryüzü, çalı çırpı, herhangi bir pislik yığıntısı bile olabilir.
İ. T.: En başta yaşadığım yer. Evim, çevrem, doğa.
E. B.: Benim için "Çevre".
M. A.: Bir taraftan köyüm, köklerim, orada yaşadıklarım. Burada da figür resmi yapan birisi olarak; "İnsan."
K. A.: Bulunduğum ortamdan beslenip resim yapan bir ressamım.

Seçme şansınız olsa dünya tarihinden kiminle yemeğe çıkmak isterdiniz? Ve ilk sorunuz ne olurdu?
M. G.: Dünyaya ilk ayak basan insanın duygularını merak ederim. Onun gözlerinden dünyayı görmek ve dinlemek isterim. Elimde böyle bir güç olsa, onunla beraber oturup sohbet etmek isterdim.
İ. T.: Annem de babam da rahmetli oldu, onları çıkarırdım.
E. B.: Duchamp ile satranç oynamak isterdim.
M. A.: Picasso olabilirdi. Daha yakından tanımak isterdim.
T. B.: Van Gogh olurdu. "Yaşadığınız süre boyunca bir tek Arles'te Kırmızı Üzüm Bağı eseriniz satıldı. Acaba bunu bilseydiniz resim hayatınıza devam eder miydiniz?" diye sorardım.

ARAMIZDA FELSEFE, EDEBİYAT YA DA MÜZİSYEN ARKADAŞLARIMIZ VARDI. SADECE RESSAMLAR DEĞİLDİK. BİZ O GRUP OLARAK İSTANBUL'A GELDİK. BİRBİRİMİZ ÇOK ŞEY KATTIK.

ÇOK KALİTELİ ESERLERİN VE HEPİMİZİN ENERJİSİNİN BİR ARADA OLDUĞU MUHTEŞEM BİR SERGİ İZLEYECEKSİNİZ.

Doğuyorum grubunun uzun yıllardır bir arada kalabilmesini sağlayan şey nedir?
M. G.: Birbirimizden besleneceğimiz ortamlarımız vardı. Aramızda felsefe, edebiyat ya da müzisyen arkadaşlarımız vardı. Sadece ressamlar değildik. Biz o grup olarak İstanbul'a geldik. Birbirimiz çok şey kattık.
İ. T.: Akılcı olmaya borçluyuz. Sadece kendi adıma söylemiyorum. Hem de çok eskiden beri tanışıyoruz. Bunun da etkisi büyük. Birbirimizin her şeyini biliyoruz.
E. B.: Yaşadığımız topraklar bizi bir araya getiriyor diye düşünüyorum.
T. B.: Bu ekip uzun süreli dostluklar üzerine kuruldu. Disiplinli şekilde üretime devam eden bir ekip.
M. A.: Farklı noktalardan feyz alsak da bir şekilde aynı şeyden besleniyoruz diye düşünüyorum.

Kadırga Sanat Galerileri'nde yapılacak serginiz için ziyarete gelecek izleyicilere neler söylemek istersiniz?

M. G.: Çok güzel ve tatlı bir sergi. İzlemesi çok zevkli bir sergi. Bütün vatandaşlarımızı, sanat severleri bekliyoruz.
İ. T.: Kadırga Sanat Galerisi çok güzel bir galeri. Hakikaten çok beğendim. Burasının daha şenlikli, daha hareketli, sanatın daha fazla yaşandığı bir mekan haline gelmesi için ne yapılabilir diye düşünmeliler gelen izleyiciler.
E. B.: Şu ana kadar sanat anlamında düşündükleri şeyler neyse, bu sergi sonrasında sanata farklı bakacaklarını düşünüyorum. Bu işleri gördükten sonra sanatın farklı kapılar açtığını da göreceklerini düşünüyorum. O yüzden bu sergiye gelsinler derim.
M. A.: Çok kaliteli eserlerin ve hepimizin enerjisinin bir arada olduğu muhteşem bir sergi izleyeceksiniz.
T. B.: Yeni dönem çalışmaları bunlar, birçok sergi de görmedikleri işlerle karşılaşacaklar. Bu galeriye has çalışmalar olacak, bence kaçırmasınlar. Sanatçılar birkaç gün boyunca hep orada olacak, bence gelip sanatçılarla tanışıp eserlerini görme şansını kaçırmasınlar.
K. A.: Bir kere Kadırga çok güzel bir yer, harika bir yer. Tarihi dokusuyla muhteşem bir yer. Kesinlikle bu ekiple ve Fatih Belediyesi ile bu sergi çok güzel olacak. Tavsiye ediyorum, buyursun gelsinler.

OSMAN NURİ ERGİN BEY

BEŞ AYLIK ÖZVERİLİ BİR ÇALIŞMANIN ARDINDAN, İSTANBUL'DA MÜKERRERLİĞİ NEDENİYLE AYIRT EDİLMEKTE SORUN TEŞKİL EDEN VE BİRBİRİNDEN FARKLI OLMAK KOŞULUYLA YENİDEN İSİMLENDİRİLENLERLE BİRLİKTE, 6214 SOKAĞIN İSİM BABASI OSMAN NURİ ERGİN OLUYOR. BU ÇALIŞMALAR YUNUS NADİ'NİN "... OSMAN NURİ BEY NE KADAR ÖVÜNSE AZDIR, DÜŞÜNCELERİMİZİN ÜZERİNDE BİR ESER" DEDİĞİ 1934 YILI İSTANBUL ŞEHRİ REHBERİ'Nİ DE ORTAYA ÇIKARIYOR.

GÖZDE KESKİN

"İşte yaratılışındaki kabiliyetini anlayarak azami verimle mütemadi olarak çok çalışan bir insan. Öğrendikleri önce kendisini kemâle eriştirdi. Gide gide cemiyetimizde insanı kâmil oldu. Bu cihetin cümleye örnek olacak bir sergüzeşti var."

Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, 1962 senesi Ocak ayında Belleten dergisinde yayımlanan ve Osman Ergin'i konu alan makalesine böyle başlıyor ve şu sözlerle devam ediyor: "Hayatta en büyük emelim ya kitapçı ya da kütüphaneci olmaktı. Fakat memuriyet bağları ve maişet dertleri beni bunlara tamamiyle bağlıyamadı diyen Osman Ergin'in muazzam hizmetleri mutlaka bir örnek olsun diye ortaya vaz'olunmalıdır."[1]

Osman Ergin, bugün Pütürge ilçesinin merkezi o devirde ise Malatya'nın bir kazası olan İmrin köyünde Hicri 1300 senesinde (Miladi 1883) rençber Hacı Ali'nin ilk oğlu olarak dünyaya geliyor.[2] Köyünde çiftçilik yapan babası Ali Efendi, ticaret maksadıyla birçok yeri dolaştıktan sonra İstanbul'a yerleşerek bir kahvehane açıyor. Dokuz yaşına kadar köyünden dışarı çıkmayan Osman babasının isteği üzerine 1892'de İstanbul'a geliyor.[3] Hemen Zeyrek Rüşdiyesi'nin birinci sınıfına alınıyor.[4] Burada hocası Osman Nuri Efendi, Kur'an'ı ezbere bildiğini fakat harfleri tanımadığını yani köydeyken okula gitmediğini anlıyor. Köyünde bir taraftan evin işlerine yardım ederken işlerinden arta kalan vakitlerinde köyündeki caminin hocasının okuyuşunu dinleyerek Kur'an-ı Kerim'i ağızdan ezberlemiş ve böylelikle Kur'an-ı Kerim'i iki kere hatmetmiştir. Okula devam ederken hocası Osman Nuri Efendi'nin kendisine Nuri mahlasını vermesiyle Osman Nuri olarak anılmaya başlanıyor.[5] 1894 senesinde Zeyrek'te, Hacıkadın Mahallesi'nde Numûne-i Mekteb-i Osmânî'ye kayıt oluyor. Burada aldığı derslerde başarılı oluyor ve sınıflar atlıyor. Mahmudiye Rüşdiyesi'nin (Pertevniyal) birinci sınıfına nakledildiyor.[6] Burayı bitirmeden Dârüşşafaka mezunlarından sosyolog Mehmed İzzet Bey'in

Osman Nuri Ergin ve ailesi

1 Süheyl Ünver, "Osman Ergin, Çalışma Hayatı ve Eserleri 1883-1961", *Belleten*, C. XXVI, S 101, Ocak 1962, s. 163.
2 Ünver, a.g.e., s. 163.
3 Ahmet Güner Sayan, "Ergin, Osman Nuri 1883-1961, Türk Kültür Tarihçisi", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. XI, s. 297.
4 Ünver, a.g.e., s. 164.
5 Müslüm Yılmaz, "Osman Nuri Ergin: Hayatı, Şahsiyeti Ve Eserleri (1883-1961)", *Türkiyat Mecmuası*, C.XXIII/Bahar, 2013, s. 143.
6 Ünver, a.g.e., s. 165.

yardımıyla rüştiyeden ayrılarak Dârüşşafaka'ya giriyor. Süheyl Ünver'in aktardığına göre Dârüşşafaka yıllarında Osman Nuri, Sahaflar Çarşısı ve Babı Ali kitapçılarını sık sık ziyaret ediyor ve kitaplar ediniyor. Bu yıllardan itibaren yaşamı boyunca sahip olduğu kitapların önemli bir kısmını daha sonra, kurucusu olduğu İstanbul Belediye Kütüphanesi'ne bağışlıyor. Dârüşşafaka'dan mezun olduğu 1901 yılında ise İstanbul Şehremaneti'ne giriyor.

1947 yılının Temmuz ayında yaş haddinden emekli olana dek 46 sene belediyedeki vazifesini sürdüren Ergin'in hizmetleri, millete büyük katkılar sağladığı belediye memuriyeti ile sınırlı kalmamış.

Osman Nuri, 1904 senesinde girdiği Darülfünun-ı Şahane Edebiyat ve Hikmet şubesinden 1907'de birincilikle mezun olmuştur.[8] Burada Fransızca da öğrenmiştir. Belediyede başkâtiplik, mümeyyiz, Müessesat-ı Hayriyye-i Sıhhiye Umumi Kâtipliği, Şube Müdürlüğü, belediye ve vilayet mektupçuluğu gibi çeşitli görevlerde bulunmuştur. Aynı zamanda Darüşşafaka, Vefa Lisesi, Arnavutköy Amerikan Kız Koleji, gece halk mektepleri, zabıta memurları okulu, polis meslek mektebinde birçok dersler okutarak öğretmenlik yapmıştır. Onun, ömrü boyunca çalışkanlık ve azimle ifa ettiği vazifeleri ve titizlikle hazırladığı eserleri elbette birkaç satıra sığdıramayız. Fakat burada, *Osman Nuri'nin Mecelle-i Umur-ı Belediyye* adlı 5 ciltlik eseriyle Türkiye'de belediye hizmetlerinin tarihine eğilen ilk araştırmacı olduğunun altını çizmeliyiz. Bu eser, bugün hâlâ ilgili konularda çalışmalar yürüten araştırmacılar için mühim bir başvuru kaynağı olarak değerini muhafaza ediyor. Bunun yanı sıra 1 Eylül 1924

Edirnekapı Şehitliği'ndeki Aile Kabristanı

Osman Nuri Ergin'in Fatih'teki evi ve ailesi

Günümüzde Osman Nuri Ergin Evi

7 Sayan, a.g.e., s. 297.
8 "Ergin, Osman Nuri", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, 1994, C. III, s. 180.

İstanbul Şehri Rehberi

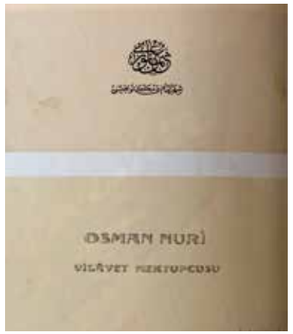

Kartvizit

tarihinde Şehremini Emin (Erkul) Bey'in döneminde ve Osman Nuri (Ergin) yönetiminde yayın hayatına başlayan *Şehremaneti Mecmuası*, İstanbul kent tarihine dair önemli bilgiler içeriyor. Zafer Toprak, bu derginin büyük ölçüde Osman Nuri'nin gayretleriyle yayımlandığını ve Osman Nuri'nin belediyecilik ve şehircilik üzerine oluşturduğu külliyatın bir parçası olduğunu belirtmektedir.[9]

İSTANBUL SOKAKLARININ İSİM BABASI

Cumhuriyet döneminin ilk nüfus sayımının 28 Ekim 1927 günü yapılması kararı alındığında, sayımın doğru bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için 1003 sayılı kanun gereğince sokakların ve binaların tek tek tespit edilmesi, sokaklara isim ve binalara numara verilmesi planlanıyor. 3 Mayıs 1927 günü alınan karara istinaden İstanbul'daki nümerotaj görevi için Mektupçu Osman

Kimyager Sokağı Tabelası

Nuri Bey tayin ediliyor.[10] Beş aylık özverili bir çalışmanın ardından, İstanbul'da mükerrerliği nedeniyle ayırt edilmekte sorun teşkil eden ve birbirinden farklı olmak koşuluyla yeniden isimlendirilenlerle birlikte, 6214 sokağın isim babası Osman Nuri Ergin oluyor. Bu çalışmalar Yunus Nadi'nin "... Osman Nuri Bey ne kadar övünse azdır, düşüncelerimizin üzerinde bir eser" dediği *1934 yılı İstanbul Şehri Rehberi*'ni de ortaya çıkarıyor.[11]

Osman Nuri Ergin, o dönemde kendisinin oturduğu Fatih'teki Değirmen Sokağı'nın ismini oğlu Cemal Ergin'in kimyager olması nedeniyle "Kimyager Sokağı" olarak değiştirmiş. Kimyager Sokağı ve Fevzipaşa Caddesi'nin kesiştiği köşedeki evi, bugünkü varlığını iş yeri olarak sürdürüyor. Belediye ve belediyecilik konusunda sayısız eserler ortaya koymuş, nümerotaj heyetinin başındaki değerli isim, İstanbul mahalle ve sokaklarının isim babası Osman Nuri Ergin 78 yaşında, 5 Temmuz 1961 günü Kimyager Sokağı'ndaki evinde vefat ediyor. Vefat ilanında "Cemal Ergin ve Rezan Ergin'in babaları" olarak nitelendirilen Osman Ergin'in 6 Temmuz 1961 Perşembe günü Beyazıt Camii'nden kaldırılan cenazesi, Edirnekapı Şehitliği'ne bugün 4. Ada, 7. Müstakilde bulunan 183 numaralı aile kabristanına defnediliyor. 1970 yılında vefat eden oğlu, "Kimyager" Ahmet Cemalettin Ergin'in de buraya defnedildiğini mezarlık kayıtlarından öğreniyoruz. Kızı Emine Rezzan Ergin ise 20 Nisan 1997'de vefat ediyor.

Refi Cevat Ulunay, *Milliyet* gazetesindeki köşesinde, Osman Ergin'in vefatının ardından "Acı Bir Kayıp" başlığıyla 17 Temmuz 1961 günü yayımlanan yazısında "Osman Bey'in eserleri büyük mevzulara aittir. Osman Bey'in bilgisinden istifade etmeyen yok gibidir." diyor. Haluk Y. Şehsüvaroğlu, *Cumhuriyet* gazetesindeki 20 Temmuz 1961 tarihli köşe yazısında Osman Nuri Ergin'in muhtelif eserlerinden bu şehrin tarihini öğrenmenin mümkün olduğunu yazıyor: "Bu mevzuda çalışanlar, üniversite gençleri onun eserlerinden müstağni kalamazlar. Herhalde İstanbul Belediyesi de ilmi çalışmaları için sık sık onun kitaplarına müracaat ediyordur."

Bu satırların üzerinden geçen yarım asrı aşkın zamana rağmen onun eserlerinden istifade etmeye devam ediyoruz. Ulunay'ın Osman Nuri Ergin için temenni ettiği gibi: "Allah onu dünyada olduğu kadar ukbâda da aziz etsin."

9 Zafer Toprak, "*Şehremaneti Mecmuası*", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, *İstanbul*: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, 1994, C. VII, s. 149.
10 Erol Ölçer, *Hanelerden Numaralı Evlere: Osman Nuri Ergin'den 1927 İstanbul'u Bina ve Arazi Cetvelleri*, İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, 2015, s. 21.
11 Erol Ölçer, *Sokak, Şehir, Hafıza: Kuyulu'dan Biçki Yurdu'na Osman Nuri Ergin ile İstanbul Sokak Adları*, *İstanbul*: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, 2014, s. 17.

KOSTÜM TASARIMCISI HÜSEYİN SAĞTAN

TRUVA, HOBBIT, DİRİLİŞ ERTUĞRUL GİBİ HEM ULUSLARARASI HEM DE ULUSAL FİLMLERİN KOSTÜMLERİNİ YAPAN TASARIMCI HÜSEYİN SAĞTAN KENDİSİNE EN ÇOK HEYECAN VEREN İŞİN, HZ. PEYGAMBER (S.A.V.) VE SAHABENİN KILIÇLARININ REPLİKASINI YAPMAK OLDUĞUNU SÖYLÜYOR.

Büyük Selçuklu, Diriliş Ertuğrul, Muhteşem Yüzyıl, Kösem Sultan, Vatanım Sensin, Truva, VI. Henry, Eragon, Hobbit ve birçok yerli - yabancı yapımlardaki takı ve obje tasarımları Kapalıçarşı'da 30 yıldır esnaflık yapan tasarım sanatçısı Hüseyin Sağtan'ın ellerinden çıkıyor. Sanat tarihi öğrencilerinin ayrı ilgi gösterdiğini söyleyen Sağtan, atölyenin yapımcıların, koleksiyonerlerin, antikacıların ve tarih tutkunlarının uğrak merkezi haline geldiğini söylüyor.

Diyarbakırlı bir yapı ustasının oğlu olan Hüseyin Sağtan, babasının vefatı üzerine ailesiyle taşı toprağı altın diyerek, geçimini sağlamak üzere İstanbul'a taşınıyor.
Uzun yıllar ayakkabı atölyelerinde çalışan Sağtan, küçüklükten itibaren el sanatlarına ayrı ilgisinin olduğunu belirterek şunları anlatıyor: "Çocukken telden arabalar tasarlar, yapardım. Tahtayı oyar, çamurdan şekiller verirdim. El yeteneğim genetik. Rahmetli babam da Diyarbakır'ın tarihi evlerini yaparmış. İstanbul'a geldiğimizde ilk olarak Güngören'e taşındık. Asıl mesleğim ayakkabıcılıktır. Sıfırdan deriyi keser, tasarlar, diker ve ayakkabı haline getirebilirim. Kendi yeteneğimi hep kendim keşfettim. Bir ustam

BEYZA AY FİDANCI

İYİ OLAN HER ŞEY TAKLİT EDİLDİĞİNE DİKKAT ÇEKEN SAĞTAN, “TAKLİT EDİLİYORSAN İYİ YAPIYORSUN DEMEKTİR. ASLINDA TAKLİTLER ASLINI YÜCELTİR” DİYOR.

olmadı maalesef. Kendim düşündüm, kendim planladım, kendim tasarladım, öyle öyle geliştirdim hep. Ama ne yaparsam yapayım her zaman en iyisini yapmaya çalıştım. Sonra Orta Asya’ya açılırken tekstille devam ettim. Tekstilde tasarımlar yapmaya başladım. Sonra da takı tasarımlarıyla devam etti.”

İlk olarak Truva filminde eserlerinin yer aldığını söyleyen Hüseyin Sağtan, “Kendimi geliştirdikçe ürünlerim turistler tarafından ilgi görmeye başladı” diyerek şunları anlatıyor: “Bir gün Truva filmi için Türkiye’ye Kapalıçarşı’yı gezen İngiliz yapımcıların yolu düştü atölyemize. Yaptıklarımızı detaylı incelediler. Bol bol sohbet ettik, takılarımızı çok beğendiler ve Truva’da kullanılmaya başlandı. Yıllar geçtikçe yapımcılar, film dizi sektöründekiler tanımaya başladı ve gelip gitmeye başladılar. Pek film - dizi izlemesem de bir aktörün kolunda boynunda eserimi gördükçe mutlu oluyorum. Her bir takı için ayrı ayrı hayaller kuruyorum.. Tarih kitaplarını araştırıyorum. Bana senaryo gönderiyorlar. Onu okudukça zihnimde canlanıyor, kurguluyor ve işe öyle başlıyorum. Bir süre sonra artık para ya da unvanı aşıyor. Bazen bir oyuncuda tarihe, o döneme uygun olmayan bir takı gördüğümde mutlaka ilgili arkadaşları arıyorum iletiyorum. Hatta bir dizi yapımcısı bu uyarım için bir bölümü iptal etti. Bu şekilde hassasiyet gösteriyorum.”

KOLEKSİYONERLER DE ATÖLYEMDEN BESLENİYOR

Belirli zamanlarda mutlaka antikacıları, fuarları, sergilere vakit ayırdığını belirten Sağtan, “Dizi ve filmlerde tasarımlarım kullanıldıkça birçok kesim tarafından da tanınmaya başlıyorsunuz. Bir bakıyorsunuz ünlü bir koleksiyoner bir bakıyorsunuz üniversitelerden öğrenciler ziyaret etmiş oluyor. Bizimle sohbet ediyorlar. Bazı öğrencilere tezlerinde yardımcı oldum. Biz de mesleğimizi geleceğe taşınması için bilgimizi, tecrübemizi aktarmaya gayret ediyoruz. Birçok sektörde olduğu gibi bizler de eleman bulmakta zorlanıyoruz. Buna üzülüyorum. İstiyorum ki mesleğimizi, sanatımızı yeni nesil öğrensin, geleceğe taşısın” ifadelerini kullanıyor.

PEYGAMBER KILICINI YAPARKEN HEYECAN DUYDUM

En çok heyecan duyduğu işlerin başında Hz. Peygamber’imizin ve sahabelerimizin kılıçlarının replikalarını yapmak geldiğini belirten ünlü tasarımcı, “. Topkapı’da sergilenen kutsal emanetlerin bir kısmının replikasını yaptım. Birçok devlet büyüğümüze verilen çeşitli hediyelerin altında yine benim imzam var. Bunlar parayla ölçülmez, manevi ve duygusal tatmin yaşıyorum. Bir eseri bazen bir saatte bitiriyorum bazen günlerce kalıyor. O anki ruh durumum, enerjim önemli. Bazen rüyamda görürüm o gün mutlaka eseri bitiririm” diyor.

TASARIMLARIM TAKLİT EDİLİYOR

İyi olan her şey taklit edildiğine dikkat çeken Sağtan, “Taklit ediliyorsan iyi yapıyorsun demektir. Aslında taklitler aslını yüceltir” diyor ve ekliyor: “Bizim eserlerimizin de taklit edildiğini görüyorum. Ürünlerimi gümüş, bronz, metal plaka gibi metallerle tezgahta döverek şekillendiriyorum. Bazen yarı değerli taşlarla süslüyorum.”

KAPALIÇARŞI’DAKİ ÇALIŞMALARI BEĞENİYORUM

30 yıldır Kapalıçarşı’da olduğuna dikkat çeken Sağtan, Fatih Belediyesi’nin burada yaptığı çalışmaları beğendiğini vurguluyor. Sağtan şunları söylüyor: “Yoğun bir çalışmanın olduğunu görüyoruz, takip ediyoruz. Tavan süslemeleri çok güzel oldu mesela. Bundan dolayı Fatih Belediye Başkanımız M. Ergün Turan’a ve tüm emeği geçenlere teşekkür ediyoruz. Kendisiyle henüz tanışmadım ama çalışmalarını yakından takip ediyorum. Mutlaka bir çayımızı, kahvemizi içmeye de bekliyoruz Başkanımızı. Ayrıca burada ayrı bir esnaf kültürü var. Güzel bir komşuluk ilişkisi var. Bunları da eklemek isterim.”

İLK OLARAK TRUVA FİLMİNDE ESERLERİNİN YER ALDIĞINI SÖYLEYEN HÜSEYİN SAĞTAN, “KENDİMİ GELİŞTİRDİKÇE ÜRÜNLERİM TURİSTLER TARAFINDAN İLGİ GÖRMEYE BAŞLADI” İFADELERİNİ KULLANIYOR.

FitFatih

SOĞUK ALGINLIĞINDA ETKİLİ BİTKİSEL ÇAYLAR

KÜBRA IŞIKTAŞ

ÜST SOLUNUM YOLLARINDA MEYDANA GELEN VİRAL BİR ENFEKSİYON OLAN SOĞUK ALGINLIĞI, ÖZELLİKLE ANİ SICAKLIK DEĞİŞİMLERİNİN KENDİNİ GÖSTERDİĞİ MEVSİM GEÇİŞLERİNDE ORTAYA ÇIKAR. HAVALARIN SOĞUMASIYLA BİRLİKTE BAĞIŞIKLIK SİSTEMİMİZ ZAYIFLAR VE VÜCUDUMUZ ENFEKSİYONLARA AÇIK HALE GELİR. SOĞUK ALGINLIĞI VAKALARININ ARTTIĞI BU DÖNEMDE DENGELİ BESLENMENİN VE VİTAMİN TAKVİYELERİNİN ÖNEMİ DE ARTAR. HEM ÖNLEYİCİ HEM DE TEDAVİ EDİCİ ÖZELLİĞE SAHİP ŞİFALI BİTKİLERDEN YARARLANARAK HAZIRLANAN BİTKİ ÇAYLARI SAYESİNDE SOĞUK KIŞ GÜNLERİNİ DAHA SAĞLIKLI GEÇİREBİLİRİZ. İŞTE VÜCUT DİRENCİMİZİ ARTTIRMAYA YARDIMCI OLACAK BİTKİSEL ÇAYLAR:

ADAÇAYI

Kuvvetli mikrop öldürücü etkisi olan adaçayının sadece Anadolu'da yetişebilen kırk türü mevcuttur. Boğazdaki mukoza ödemini azalttığı için boğaz enfeksiyonlarında ortaya çıkan yutkunma güçlüğünde rahatlatıcı etkilere sahiptir. Antioksidan etkisi ile vücutta gerçekleşen metabolik aktiviteler sonucu oluşan ve hücre hasarına yol açan serbest radikallerle savaşarak, bağışıklık sistemini güçlendirmektedir. Adaçayından elde edilen uçucu yağ boğaz iltihaplarında kullanılırken bitkinin çayı ile gargara hazırlanabilir. Ancak adaçayı, kasılmalara ve sütün azalmasına sebep olduğu için hamileler ve emziren kadınlar tarafından kullanılmamalıdır.

HAZIRLANIŞI:

2 gram adaçayı yaprağı kaynatılmış suda 5 dakika bekletilerek demlenmesi sağlanır.

EKİNEZYA ÇAYI

Ekinezya içerdiği glikoproteinler sayesinde, hastalıklara karşı vücudun bağışıklığını ortadan kaldıran hyaluronidaz enziminin aktivitesini baskılayarak başta grip virüsü olmak üzere patojenlere karşı vücudun direncinin arttırmaktadır. Zengin bir A, C ve E vitamini deposu olan ekinezya çayının hastalıklara yakalanmadan önce tüketilmesiyle soğuk algınlığına karşı koruyucu özelliğinden faydalanılabilir. Ekinezyanın, bağışıklık sistemini koruyucu etkisi kullanımından 2-3 hafta sonra ortaya çıktığından soğuk algınlığı öncesinde kullanılması gerekmektedir. Ancak otoimmün hastalığı olan bireylerin, ekinezya çayı gibi bağışıklığı güçlendiren çayları tüketmeden önce dikkat etmesi gerekmektedir. Ayrıca mantar enfeksiyonu, kolesterol ve alerjik rahatsızlıklar için ilaç kullanan bireylerin ekinezya çayını tüketmeden önce mutlaka doktora danışmaları gerekmektedir. Papatyaya alerjisi olan bireylerin de kullanması önerilmemektedir.

HAZIRLANIŞI:

0.5-1 gram Ekinezya 10-15 dakika sıcak suda bekletilip demlenmesi sağlanır. Ekinezya çayı, tek başına hazırlanabildiği gibi adaçayı ve zencefil ile birlikte demlenmesiyle soğuk algınlığı sırasında daha etkili sonuçlar alınabilir. Ekinezya, adaçayı, zencefil çayının hazırlanması için; 1 tatlı kaşığı adaçayı, 1 tatlı kaşığı ekinezya bitkisi, 2 parça taze zencefil ve 1 çubuk tarçın bir demlik içerisine konulur. Üzerine 1 litre kaynar su ilavesi yapılarak 10 dakika demlenmelidir ve içerisine limonda sıkılabilir. Her gün 2-3 bardak tüketilebilir.

IHLAMUR ÇAYI

Ihlamur bitkisi içerisindeki müsilaj sayesinde ağız ve boğazda oluşan tahrişi azaltarak, soğuk algınlığının yaygın semptomlarından biri olan kuru öksürüğü hafifletir, göğsü yumuşatır ve balgam söktürür. Ayrıca ıhlamur çiçekleri, yapısında bulunan antioksidanlar sayesinde iltihabı giderip ağrıları dindirmeye yardımcı olması sebebiyle yapraklarından daha değerlidir. Terletici ve rahatlatıcı etkisi de grip ve soğuk algınlığının tedavisine yardımcı olur. Ihlamur çayı 10 dakikadan fazla bekletildiğinde içindeki aktif maddeler değişerek rengi sarıdan kırmızıya döner ve kokusu kaybolur. Bu sebeple daima taze olarak tüketilmelidir. Kasları gevşetici özelliğinden dolayı sindirimi yavaşlatabilir. Bu nedenle öğünler arasında içmek daha faydalıdır.

HAZIRLANIŞI:

2 gr (bir tutam) kadar ıhlamur bir demliğe konur ve üzerine önceden kaynatılmış 1 bardak su ilave edilerek ağzı kapalı bir şekilde 5-10 dakika demlenmesi beklenir. Tek başına demlenebileceği gibi mürverle harmanlanarak, nane ilave edilerek veya meyveli bir şekilde de tüketilebilir.

Meyveli ıhlamur çayı hazırlamak için; 1 adet elma, 1 adet ayva, 1 adet limon küçük parçalar halinde doğranarak tencereye alınır. Üzerine kabuk tarçın, 5-6 adet karanfil eklenerek kaynatılır. Kaynayan karışım ocaktan alınıp bir tutam ıhlamur ilavesiyle 5-10 dakika demlenmeye bırakılır. Ilıdıktan sonra isteğe göre bal ilave edilebilir. Soğuk havalarda gün içerisinde 2-3 kere tüketilebileceğiniz ıhlamur, vücut direncinizi artmasına yardımcı olacaktır.

MÜRVER ÇAYI VE ŞURUBU

Beyaz ve siyah renkte iki cinsi bulunan mürver çiçeği, Türkiye'de yetişen nadide bitkiler arasında olup halk arasında terleme çayı ve patlangıç olarak da bilinir. Tohumlarında bulunan siyanür grubu (siyanogenetik glikozit) bileşiğin toksik etkilerini gidermek için ısıl işlemden geçirilmesi gereken mürverin çiğ olarak tüketilmesi önerilmez. Bu sebeple kaynatılarak çayı ya da şurubu hazırlanır. Yapısında bulunan viburnic asit sayesinde soğuk algınlığında terlemeye yardımcı olurken balgam söktürücü özelliğe de sahiptir. Ayrıca içerisinde bulunan ve vücut direncini arttırmada etkili olan C vitamini, günlük ihtiyacın yüzde 87'sini karşılayabilme özelliğine sahiptir. Bitkinin meyvesinden hazırlanan şuruptan haftada 2 ya da 3 kez birer kaşık alıp ardından bir bardak ılık su içerek tüketilebilir. Ateş düşürücü etkisi de bulunan mürver bitkisinin çiçeklerinden elde edilen çay, naneyle birlikte kaynatılıp balla tatlandırılarak içilebilir.

MÜRVER ŞURUBU HAZIRLANIŞI:

Orta büyüklükte bir tencerenin içine 800 ml su, 2 bardak mürver meyvesi (kuru ise 400 g), 2 kaşık zencefil kökü (toz halinde ise 20 g), 1 tatlı kaşığı tarçın veya kakule eklenir. Karışım kaynamaya başladıktan sonra ocağın altını kısılır ve tencerenin kapağını açılarak kısık ateşte 45 dakika süresince suyun buharlaşarak yarıya kadar azalmasını sağlanır. Ardından ateşten alınarak soğumaya bırakılır. Karışım süzgeçten geçirildikten sonra isteğe göre 1 çay bardağı kadar bal ilave edilerek serin bir yerde muhafaza edilir.

ZENCEFİL ÇAYI

Hindistan ve Çin'de ağırlıklı olarak baharat olarak kullanılan zencefil, sarı-kırmızı renkte çiçekleri olan, zencefil kökünün tazesi rende veya parçalar halinde kurusu ise öğütülüp toz şeklinde baharat olarak çay ve yemeklerde kullanılabilir. Zencefil üst solunum yolu hastalıklarına neden olan virüslere karşı antiviral aktiviteye sahip olmakla birlikte öksürüğü giderici ve balgam söktürücü etkilere sahiptir. Enflamasyon önleyici özelliği bulunan zencefilin içeriğindeki C vitamini bağışıklığı artırmaya yardımcı olur. Fitokimyasallar açısından da zengin olan zencefil sindirime yardımcı olur ve midevi rahatsızlıkları giderir. Ancak kan sulandırıcı etkisi olan zencefilin kan sulandırıcı ilaçlarla aynı anda tüketimi sakıncalı olabilir. Aşırı tüketimi ise riskli olabileceği için hamilelerin ve emziren annelerin zencefil kullanımı öncesi bir hekime danışmaları gerekmektedir.

HAZIRLANIŞI:

Taze zencefili soyup dilimleyin. Cam veya porselen demliğe önce 2 bardak kaynar su, sonra 3-4 dilim taze zencefil ekleyin. Kapağını kapatıp 10 dakika demledikten sonra 2 dilim limon ve 1 yemek kaşığı bal ekleyip içilir. Hastalıklardan korunmak için günde 2 fincan zencefil çayı tüketilebilir.

KUŞBURNU ÇAYI

Kuşburnu, Türkiye'nin hemen hemen her bölgesinde doğal olarak yetişebilen doğanın en zengin C vitamini kaynaklarından biri olarak yüzyıllardır öksürük, soğuk algınlığı ve gribal enfeksiyonlarla savaşmak için kullanılmıştır. İçeriğindeki A, C ve E vitamini, fenolikler, karotenoidler, organik asitler ve esansiyel yağ asitleri sayesinde iyi bir fitokimyasal kaynağıdır ve bağışıklık sistemini güçlendirmeye yardımcı olur. Kuşburnunun işlenmesi, kurutulması ve depolanması sırasında içeriğindeki C vitamininin büyük bir bir kısmını yok olacağından çayının taze olarak tüketilmesi daha faydalı olacaktır.

HAZIRLANIŞI:

1 su bardağı taze ya da kurutulmuş kuşburnu meyvesi (bir fincan suya 2 çay kaşığı kuşburnu) suya atılmadan önce düz bir zeminde ezilerek içeriğinin açığa çıkması sağlanır. Yarım limon ve yarım portakalın soyulmuş kabuğu, tercihen ıhlamur ve ayva bitkilerinin yaprağıyla birlikte kaynatılır. Demlenmesi için kaynatma işlemine 10 dakika daha devam edilir.

Kaynama işlemi tamamlanan kuşburnu süzgeç yardımıyla süzülür. Demini iyi almış kuşburnu çayı, koyu kırmızı renkte ve keskin tatlı bir aromaya sahiptir. Bu sebeple tatlandırmak amacıyla içerisine bir tatlı kaşığı doğal bal eklenebilir. Hazırlanan kuşburnu çayı soğutularak bir cam kapta üç gün boyunca buzdolabında saklanabilir. Tercihe göre çayın içerisine elma, tarçın kabuğu, karanfil, zencefil ya da hibiskus gibi bitkiler ilave edilerek kuşburnu çayı, bir kış çayına dönüşerek zenginleştirilebilir.

KEKİK ÇAYI

Genellikle kurutulup baharat olarak lezzet vermede kullanılan kekik bitkisi oldukça faydalıdır. Kendine has bir kokuya sahip olan kekik, yaz aylarında pembe, lila veya beyaz renkte çiçekler açar. Tıbbi kekik bitkisinde bulunan ana uçucu yağlarından biri olan timol, vücutta antiseptik rol oynarken karvakrol yağı ise solunum yolundaki inatçı mukusları gevşettiğinden balgam söktürücü etkiye sahiptir. Bronşlar üzerindeki antispazmotik etkisi sayesinde öksürüğü hafifletmeye yardımcı olur, tahrişi azaltarak solunum yollarında yatıştırıcı etki gösterir. Ayrıca sindirim sistemi üzerinde de olumlu etkileri vardır. Sindirimi kolaylaştırır ve midevi sorunlarına iyi gelir. Uçucu yağ içeriği karaciğer iltihabı, akut gastrit, mide ve onikiparmak bağırsağı ülseri olanların, kan sulandırıcı ilaç kullanan kişilerin ve erken doğum riski taşıdığı için hamilelerin kullanması için sakıncalıdır.

HAZIRLANIŞI:

2 tatlı kaşığı ince kıyılmış taze kekik veya 1 çay kaşığı kuru kekik üzerine 1 bardak kaynamış içme suyu eklenir. 5 dakika ağzı kapalı bir şekilde demlenmeye bırakılır. Demlendikten sonra süzüp istenirse bal ilave edilerek içilebilir. Günde birkaç defa tüketilebilen kekik çayının önerilen dozu 4 -6 gr arasındadır. Öksürük ve üst solunum yolları iltihabında çay ve gargara olarak kullanılabilir.

TARİHÎ SU KÜLTÜRÜ VE YAPILARI SEMPOZYUMU 2

09.00 - 18.00

14 Mart'23

FATİH KÜLTÜR SANAT MERKEZİ

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Baha TANMAN
Prof. Dr. İdris BOSTAN
Prof. Dr. Kemal Kutgün EYÜPGİLLER
Prof. Dr. Mehmet Hüsrev SUBAŞI
Prof. Dr. Selçuk MÜLAYİM
Prof. Dr. Suphi SAATÇİ
Prof. Uğur DERMAN

Fatih'i yaşa
Fatih'te yaşa

Bildiriler için son başvuru tarihi : **1 Ocak 2023**

İletişim: kulturelmiras@fatih.bel.tr / 0212 453 1453 (D:3401)

FATİH BELEDİYESİ

FATİH BELEDİYESİ
ZEYREK AKADEMİ

Cumartesi 16.00 - 18.00
Prof. Dr. Mehmet Emin Maşalı
Taha Abdurrahman Okumaları: Tercüme ve Tahlil

Osmanlı Devleti'nde Hukuk ve Adalet
Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın
Salı 17.00 - 19.00

19. Yüzyıl Okumaları: Hukuk, Siyaset, Düşünce
Prof. Dr. Azmi Özcan
Cuma 18.00 - 19.00

Semâniye'den Süleymâniye'ye Nazarî Hikmet - Nazariyat Okumaları
İhsan Fazlıoğlu
Cumartesi 10.00 - 13.30

Fotoğraf Çekim ve Düzenleme Teknikleri-I
Prof. Dr. Özer Kanburoğlu
Perşembe 18.00 - 20:00

Revnakoğlu'nun İstanbul'u
Prof. Dr. Mustafa Koç
Perşembe 16.00 - 18:00

Nurettin Topçu Üzerinden Bir Dönemin Fikrî Tartışmalarına Bakmak
Prof. Dr. İsmail Kara
Cumartesi 11.00 - 13.00

Osmanlı Medeniyetinde Şehir ve Kültür
Prof. Dr. Suphi Saatçi
Perşembe 17.00 - 19:00

20. Yüzyıl İstanbul Mimarlığı
Prof. Dr. Murat Gül
Cumartesi 10.00 - 12.00

Pazartesi 18.00 - 19.00
İslâm Toplumlarının Güncel Meseleleri
Prof. Dr. Zekeriya Kurşun

İslam Düşüncesinin Aklî Coğrafyası
Dr. Öğr. Üyesi Abuzer Dişkaya
Cuma 18.00 - 20.00

Osmanlı Diplomasisi
Dr. Öğr. Üyesi Nurcan Ö. Yurdakul
Salı 17.00 - 19.00

Sinema Diliyle Liderlik ve Yönetim
Dr. İbrahim Zeyd Gerçik
Pazartesi 18.00 - 20.00

Osmanlı Türkçesinde Arşiv Metinleri ve Edebî Metinler
Dr. Harun Tuncer
Cuma 17.30 - 20:30

Dünyayı Anlamak
Dr. Savaş Ş. Barkçin
Cumartesi 17.00 - 19.00

Fatih'i yaşa
Fatih'te yaşa

FATİH BELEDİYESİ

FATİH
KÜTÜPHANELERİ

FATİH KÜTÜPHANELERİNİN

100.000

ÜYESİ VAR!

M. ERGÜN TURAN
FATİH BELEDİYE BAŞKANI

Fatih'i yaşa
Fatih'te yaşa

@fatihkutuphaneleri

FATİH BELEDİYESİ